

Regeringens proposition

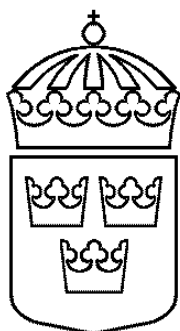
2003/04:100

2004 års ekonomiska vårproposition

Förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken samt tilläggsbudget m.m.

Regeringens proposition 2003/04:100

2004 års ekonomiska vårproposition

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 5 april 2004

Laila Freivalds

Bosse Ringholm
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken samt förslag till tilläggsbudget för 2004. Regeringen redovisar även en bedömning av kommunsektorns ekonomiska utveckling. I bilaga 1 presenterar regeringen sin bedömning av hur den svenska ekonomin kommer att utvecklas under de närmaste åren.

Innehållsförteckning

1	Finansplan	15
1.1	Jobben och tillväxten främst	15
1.2	Det ekonomiska läget	16
1.2.1	Internationell utveckling	16
1.2.2	Svensk utveckling.....	16
1.2.2.1	Kommunala sektorn.....	17
1.2.2.2	Arbetsmarknaden.....	17
1.2.2.3	Utvecklingen på medellång sikt	18
1.3	Sunda offentliga finanser	18
1.3.1	Överskott i de offentliga finanserna	19
1.3.2	Utgiftstak för staten	19
1.4	Priser och löner	20
1.4.1	Stabila priser	20
1.4.1.1	Räntan och kronan.....	21
1.4.2	Lönebildningen	21
1.5	Fler jobb och uthållig tillväxt	22
1.5.1	Full sysselsättning och låg arbetslöshet.....	24
1.5.2	Minskade sjukskrivningar.....	31
1.5.3	Infrastruktur.....	33
1.5.4	Offentlig upphandling	33
1.6	Reformer för välfärd och tillväxt.....	34
1.6.1	Vården, skolan och omsorgen.....	34
1.6.2	En tryggare vardag	35
1.6.3	Fler och bättre bostäder för en god miljö	35
1.6.4	De socialpolitiska utmaningarna.....	35
1.6.5	Barnen.....	36
1.6.6	Bistånd	36
1.6.7	Försvaret.....	36
1.6.8	Regional utveckling.....	36
1.7	Rättvisa skatter.....	36
1.7.1	Globalisering, tillväxt och skatter	36
1.7.2	Insatser mot skattefusk	37
1.7.3	Grön skatteväxling och andra styrmedel.....	38
1.7.4	Övriga skattefrågor.....	39
1.8	Hållbar utveckling.....	39
1.8.1	En god miljö	39
1.8.2	Gröna nyckeltal.....	40
1.9	Ett rättvisare Sverige	41
2	Förslag till riksdagsbeslut	45

3	Lagförslag	53
3.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier	53
3.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1993:389) om assistansersättning	55
3.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag	56
3.4	Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1335) om kreditering på skattekonto av stöd till kommuner för anläggande av telenät	57
3.5	Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1380) om skattereduktion för utgifter för vissa anslutningar för tele- och datakommunikation	58
3.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1514) om generellt statsbidrag till kommuner och landsting.....	59
3.7	Förslag till lag om ändring i lagen (1999:1209) om stöd till riksdagsledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen	60
4	Budgetpolitiska mål och statsbudgeten	63
4.1	Budgetpolitiska mål	63
4.1.1	Utgiftstak för staten	65
4.1.2	Överskott i offentliga sektorns finanser	65
4.2	Makroekonomiska förutsättningar.....	67
4.3	Politiska prioriteringar	68
4.4	Statsbudgetens utveckling 2004–2007	77
4.4.1	Statsbudgetens saldo.....	77
4.4.2	Statsbudgetens utfall 2003	77
4.4.3	Statsbudgetens inkomster	78
4.4.4	Statsbudgetens utgifter.....	78
4.4.5	Statsbudgetens saldo, statens finansiella sparande och statskulden.....	81
4.5	Kommunsektorns finanser.....	85
4.6	Ålderspensionssystemet.....	86
4.7	Den offentliga sektorns finanser	87
5	Inkomster	91
5.1	Inledning	91
5.2	Skatterna i finansiellt sparande enligt nationalräkenskaperna	92
5.3	Förutsättningar för prognosen	94
5.3.1	Makroekonomiska förutsättningar.....	94
5.3.2	Ändrade skatteregler	94
5.3.3	Sammanfattning av ändrade skatteregler 1999–2004.....	96
5.3.4	Osäkerhetskällor som påverkar skatteprognoserna	98
5.4	Totala skatter	98
5.4.1	Proformajämförelse	98
5.4.2	Skatt på arbete.....	100
5.4.3	Skatt på kapital.....	103
5.4.4	Skatt på konsumtion och insatsvaror	105
5.4.5	Restförda och övriga skatter	108
5.5	Statsbudgetens inkomster – kassamässig redovisning.....	108
5.5.1	1000 Skatter m.m.	110

5.5.2	Förklaring till redovisningen av fysiska och juridiska personers inkomstskatt	111
5.5.3	Övriga inkomster	112
5.6	Skattekvoten	114
5.7	Regional fördelning av skatter och skatteunderlag	115
5.7.1	H-regioner	115
5.7.2	Inkomster	117
5.7.3	Skatter	117
5.7.4	Kommunal utjämning	118
5.8	Aktuella skatteregler	119
5.8.1	Skatt på arbete	119
5.8.2	Skatt på kapital	120
5.8.3	Skatt på konsumtion och insatsvaror	122
6	Utgifter	127
6.1	Utgiftsprognos 2004	127
6.1.1	Takbegränsade utgifter 2004	128
6.2	Beräkning av utgifterna per utgiftsområde för 2005–2006	133
6.2.1	De takbegränsade utgifternas förändring jämfört med budgetpropositionen för 2004	134
6.3	Utgifter 1997–2006	138
6.4	Översyn av den statliga försäkringsmodellen	144
6.5	Utgiftsområde 1–27 samt Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	146
6.6	Byte av vissa verksamheters utgiftsområdestillhörighet	153
6.7	Omstrukturering av riktade statsbidrag till generella statsbidrag	154
7	Tilläggsbudget	157
7.1	Förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för 2004	157
7.1.1	Utgiftsområde 1 Rikets styrelse	157
7.1.2	Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	160
7.1.3	Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution	163
7.1.4	Utgiftsområde 4 Rättsväsendet	163
7.1.5	Utgiftsområde 5 Internationell samverkan	163
7.1.6	Utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	163
7.1.7	Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar	164
7.1.8	Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	164
7.1.9	Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	166
7.1.10	Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad	167
7.1.11	Utgiftsområde 14 Arbetsliv	168
7.1.12	Utgiftsområde 15 Studiestöd	168
7.1.13	Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning	168
7.1.14	Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	171
7.1.15	Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	172
7.1.16	Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	177
7.1.17	Utgiftsområde 21 Energi	179
7.1.18	Utgiftsområde 22 Kommunikationer	179

7.1.19	Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar.....	182
7.1.20	Utgiftsområde 24 Näringsliv	183
7.1.21	Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner.....	186
8	Kommunal ekonomi	191
8.1	Inledning	191
8.2	Utvecklingen i den kommunala sektorn	192
8.3	Utvecklingen de närmast följande åren.....	192
8.3.1	Den finansiella utvecklingen i kommunsektorn.....	192
8.3.2	Kommunernas och landstingens budgetar och planer	193
8.3.3	Utvecklingen på längre sikt.....	193
8.3.4	Sammanfattande bedömning.....	194
8.4	Beräkning av ramen för allmänna bidrag till kommuner.....	195
8.5	Övrigt	196

*Bilagor**Bilaga 1**Svensk Ekonomi**Bilaga 2**Redovisning av skatteavvikelser**Bilaga 3**Fördelningspolitisk redogörelse*

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 april 2004

Tabellförteckning

1.1 Försörjningsbalans.....	16
1.2 Nyckeltal.....	17
1.3 Sysselsättning, arbetslöshet, löne- och produktivitetsutveckling.....	17
1.4 Sysselsättning och arbetslöshet uppdelat på kön.....	18
1.5 De tre scenarierna.....	18
1.6 Offentliga finanser.....	19
1.7 Nya reformer.....	34
1.8 Gröna nyckeltal.....	41
2.1 Specifikation av ändrade ramar samt nya och ändrade anslag 2004.....	49
4.1 Utgiftstak för staten.....	64
4.2 Den offentliga sektorns finansiella sparande.....	64
4.3 Av riksdagen beslutade årsvisa budgetpolitiska mål.....	64
4.4 Den offentliga sektorns finansiella sparande samt budgeteringsmarginalen.....	64
4.5 Utgiftstak för staten 2003–2006.....	65
4.6 Finansiellt sparande i offentlig sektor.....	66
4.7 Makroekonomiska förutsättningar.....	67
4.8 Nu föreslagna och aviserade utgifts- och inkomstförändringar.....	74
4.9 Budgeteffekter i förhållande till föregående år av tidigare beslutade och aviserade samt nu föreslagna utgifts- och inkomstförändringar.....	75
Fortsättning på 4.9 Budgeteffekter i förhållande till föregående år av tidigare beslutade och aviserade samt nu föreslagna utgifts- och inkomstförändringar.....	76
4.10 Statsbudgetens utfall 2003.....	77
4.11 Statsbudgetens inkomster 2003–2006.....	78
4.12 Statsbudgetens utgifter 2003–2006.....	79
4.13 Förändring av takbegränsade utgifter jämfört med föregående år.....	80
4.14 Statsbudgetens saldo och statsskulden.....	82
4.15 Statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande.....	83
4.16 Statsbudgetens saldo samt justering för större engångseffekter.....	84
4.17 Kommunsektorns finanser.....	85
4.18 Ålderspensionssystemet.....	86
4.19 Den offentliga sektorns finanser.....	87
4.20 Den offentliga sektorns finansiella sparande-revideringar sedan budgetpropositionen för 2004.....	88
5.1 Totala skatteintäkter och statsbudgetens inkomster 2001–2006.....	91
5.2 Totala skatter och statsbudgetens inkomster – differenser jämfört med budgetpropositionen för 2004.....	92
5.3 Offentliga sektorns skatter enligt NR.....	93
5.4 Totala skatter, offentliga sektorns inkomster och utgifter samt finansiellt sparande 2001–2006.....	93
5.5 Offentliga sektorns skatter enligt NR med ytterligare periodiseringar.....	93

5.6	Antaganden och förändringar jämfört med budgetpropositionen för 2004.....	94
5.7	Periodiserade effekter brutto och indirekta effekter för offentlig sektor 2004–2006	94
5.8	Regeländringar 1999–2004, bruttoeffekter i förhållande till föregående år.....	97
5.9	Totala skatteintäkter 1999–2006.....	99
5.10	Skatteintäkter 2001–2006, skillnader jämfört med BP2004 och BP2004 proformaredovisad.....	100
5.11	Skatt på arbete 2002–2006	100
5.12	Skattepliktiga inkomster 2002–2006	101
5.13	Förändring av kommunernas skatteunderlag 2002–2006	102
5.14	Faktisk och underliggande utveckling av kommunal skatt 2002–2006.....	102
5.15	Kommunal medelutdebitering.....	102
5.16	Skattereduktioner 2002–2006.....	103
5.17	Skatt på kapital 2002–2006.....	104
5.18	Skatt på konsumtion och insatsvaror 2002–2006.....	105
5.19	Skatt på energi 2002–2006	108
5.20	Restförda och övriga skatter 2002–2006.....	108
5.21	Statsbudgetens inkomster 2002–2006.....	109
5.22	Skatteintäkter redovisat på statsbudgetens inkomsttitlar 2002–2006.....	109
5.23	Nedsättningar 2002–2006	111
5.24	Inkomsttiteln Fysiska personers inkomstskatt	111
5.25	Inkomsttiteln Juridiska personers inkomstskatt.....	112
5.26	Övriga inkomster 2002–2006	113
5.27	Skattekvoten 2001, förändring av skattekvoten 1990–2001 samt skattepliktiga transfereringars inverkan på skattekvoten för ett urval av OECD-länder.....	114
5.28	Skattekvot 2001–2006	115
5.29	Folkmängd samt antal invånare med beskattningsbar inkomst i de olika H-regionerna.....	116
5.30	Förvärvsinkomster indelade i H-regioner	117
5.31	Skatter indelade i H-regioner	117
5.32	Kommunala skatte- och bidragsinkomster.....	118
5.33	Grundavdrag vid inkomstbeskattningen.....	119
5.34	Inkomstskatt för olika årslöner 2004 vid 30 procent kommunalskatt.....	119
5.35	Arbetsgivaravgifter och egenavgifter m.m.....	120
5.36	Skattesatser för olika slag av fastigheter	121
5.37	Förmögenhetsskatt	121
5.38	Arvsskatt för olika skatteklasser	121
5.39	Skattesatser för olika tobaksslag	122
5.40	Skattesatser för olika alkoholslag.....	123
5.41	Några av de vanligaste skattesatserna på energi	123
5.42	Vissa fordonsskattesatser.....	123
6.1	Statsbudgetens utgifter 2004	127
6.2	Takbegränsade utgifter 2004	128
6.3	Beräknad förändring av anslagsbehållningar 2004.....	131
6.4	Utgifter 2003 och 2004	132
6.5	Beräkning av utgifterna per utgiftsområde för 2005–2006 samt skillnader jämfört med konsekvensberäkningen i budgetpropositionen för 2004 (BP2004)	134
6.6	Förändring av takbegränsade utgifter jämfört med budgetpropositionen för 2004.....	135

6.7 Volymer 2003–2006	137
6.8 Utgifter 1997–2006, utfall 1997–2003, prognos 2004, beräknat 2005–2006.....	139
6.9 Utgifternas procentuella andel av takbegränsade utgifter 1997–2006. Utfall 1997–2003, prognos 2004 och beräknat 2005–2006	141
6.10 Konsekvenser för ramar för berörda utgiftsområden.....	153
7.1 Investeringsplan för Statens fastighetsverk 2004-2006	162
8.1 Resultaträkning 2001-2003	192
8.2 Kommunsektorns finanser.....	193
8.3 Utvecklingen av skatteunderlaget 2002-2006	193
8.4 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner	195

Diagramförteckning

1.1 Utgiftstaken i kronor	20
1.2 Utgiftstaken i procent av BNP	20
1.3 Inflation (KPI) och underliggande inflation (UND1X)	21
1.4 Bostadsräntor, 3 mån och 5 år (SBAB)	21
1.5 Kronans utveckling mot TCW-index	21
1.6 Reguljärt sysselsatta i åldern 20–64 år	25
1.7 Antal helårspersoner med socialbidrag	25
1.8 Antal 1–3-platser i utvärderingen av Lissabonstrategin	31
1.9 Kostnader för sjukfrånvaron	32
4.1 Statsbudgetens saldo 1990–2006	77
4.2 Statsskuld i miljarder kronor och som andel av BNP	84
5.1 Löner i privat och offentlig sektor	100
5.2 Utveckling av löner och andra ersättningar	101
5.3 Sjukpenning och arbetslöshetsersättning	101
5.4 Kapitalvinster 1988–2006	104
5.5 Förmögenhetsskatt 1991–2002	105
5.6 Moms uppdelad efter användning 2003	105
5.7 Dekomponering av utgående moms	106
5.8 Utgående, ingående samt nettomoms	106
5.9 Skatteintäkter per produktslag 1998–2006	107
5.10 Privatinförsel av sprit 2000–2003	107
5.11 Skatt på energi 1998–2006	108
5.12 Karta över H-regioner	116
5.13 Lön och näringsinkomster samt övriga förvärvsinkomster	117
5.14 Statlig inkomstskatt samt övriga statliga skatter	118
5.15 Kommunala skatteinkomster före och efter inkomstutjämnning	118
5.16 Kommunala skatteinkomster före och efter bidragsinkomster	118
6.1 Utgiftsprognos 2004 jämfört med anvisade medel på statsbudgeten för 2004	129

1

Finansplan

Riktlinjer för den ekonomiska
politiken och budgetpolitiken

1 Finansplan

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

1.1 Jobben och tillväxten främst

De senaste årens internationella ekonomiska nedgång är bruten. En återhämtning har inletts.

Tack vare en långsiktig och ansvarsfull ekonomisk politik har effekterna i Sverige av den internationella konjunkturedgången kunnat dämpas.

De senaste årens ekonomiska politik har i ljuset av den internationella utvecklingen varit framgångsrik. Sverige är ett av få länder som klarat sig igenom lågkonjunkturen med stabila offentliga finanser. Svensk ekonomi står väl rustad att tillgodogöra sig en internationell uppgång.

Vändningen i konjunkturen skapar goda förutsättningar för att långsiktigt stärka tillväxt och sysselsättning. Denna möjlighet måste utnyttjas fullt ut för att Sverige skall stå starkare i kommande konjunktursvängningar.

Lågkonjunkturen har dock lämnat spår på svensk arbetsmarknad. Arbetslösheten är högre än regeringen kan acceptera. Konjunkturuppgången får inget omedelbart genomslag på arbetsmarknaden.

Kampen mot arbetslösheten är en huvuduppgift för regeringen. Målet är full sysselsättning. Därför föreslås insatser för att upprätthålla sysselsättningen och pressa tillbaka arbetslösheten. Regeringen kommer noga att följa utvecklingen på arbetsmarknaden och föreslå ytterligare åtgärder.

Samtidigt står Sverige inför andra stora utmaningar. Befolkningen blir allt äldre. Den

demografiska utvecklingen innebär en utmaning för den framtida arbetskraftsförsörjningen. Stora generationer kommer att gå i pension under de kommande åren. För att möta den utvecklingen måste arbetslivet välkomna alla. Människor måste uppmuntras och ges möjlighet att börja arbeta tidigare och stanna kvar några år till i arbete.

Arbetslinjen är en överordnad princip för politiken. Redan vidtagna åtgärder mot ohälsan har lett till minskade sjukskrivningar, men minskningen måste fortsätta och ytterligare åtgärder behövs. Den starkare konjunkturen måste utnyttjas till att varaktigt öka arbetskraftsutbudet.

Globaliseringen gör att företagen möter allt starkare internationell konkurrens. Kraven ökar på företagen att hela tiden förnya sig. För att klara framtidens tillväxt och sysselsättning måste villkoren för företagen vara goda. Allas idéer och kunskap behöver tas tillvara. Sveriges ambitioner på utbildningsområdet måste fortsätta att höjas. Villkoren för företagen i Sverige måste förbättras ytterligare samtidigt som företagen hela tiden måste söka sig till branscher och nischer där de är som mest konkurrenskraftiga.

Våra barns och barnbarns framtida livsvillkor påverkas av hur vi behandlar varandra och vår gemensamma miljö. Ökade utsläpp av koldioxid och andra växthusgaser riskerar att leda till global uppvärmning med förödande konsekvenser för allt liv på jorden. Miljöinriktade, sociala och ekonomiska mål måste förstärka varandra.

Rättvisan och solidariteten i Sverige skall öka. Klyftorna i samhället måste minska. Jämställdheten mellan kvinnor och män måste öka. Brister inom flera välfärdsområden kräver åtgärder. För att upprätthålla en hög kvalitet i välfärden krävs ökade resurser. En bra skola, vård och omsorg är i sin tur en avgörande förutsättning för ett Sverige i tillväxt och utveckling.

Viktiga investeringar i utbildning, infrastruktur och välfärd förslås.

Sunda offentliga finanser är grunden för tillväxt och sysselsättning. Målen för den ekonomiska politiken ligger fast. Utgiftstaken skall klaras och målet om två procents överskott i de offentliga finanserna över en konjunkturcykel ligger fast.

Samarbetsformer

Den ekonomiska vårpropositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, vilka står bakom riktlinjerna för den ekonomiska politiken, budgetpolitiken och tilläggsbudgeten för 2004.

1.2 Det ekonomiska läget

1.2.1 Internationell utveckling

Under andra halvåret 2003 vände den internationella konjunkturen uppåt. Uppgången har varit tydligast i Förenta staterna och i Asien, medan den har varit svagare i Europa. Den positiva utvecklingen väntas fortsätta under 2004.

I Förenta staterna väntas en expansiv finanspolitik, låga räntor samt en gynnsam finansiell situation i företagen understödja en fortsatt god utveckling under 2004. Förenta staternas stora budgetunderskott och obalans i handelsutbytet är dock faktorer som på sikt kan motverka den positiva utvecklingen.

I euroområdet inleddes en försiktig återhämtning i mitten av förra året. Under 2004 väntas denna stärkas ytterligare. Företagen har en förbättrad finansiell situation, räntorna väntas vara fortsatt låga och en tydlig ökning av investeringar har noterats. Den konjunktur-

återhämtning som syns tydligt i andra regioner väntas ge positiva effekter för exporten från euroområdet.

I Japan har tillväxten under 2003 överraskat positivt mot bakgrund av det senaste decenniets svaga utveckling. Men, de underliggande strukturella problemen kvarstår och en svagare utveckling förväntas i år.

1.2.2 Svensk utveckling

Aktiviteten i svensk ekonomi tilltog under andra halvåret 2003. Bruttonationalprodukten, BNP, förutses öka med ca 2,5 procent både i år och nästa år, vilket är nära en procentenhet högre än 2003. En viss del av tillväxten i år beror dock på en så kallad kalendereffekt (fler arbetsdagar och färre helgdagar). En internationell konjunkturuppgång ger en successivt allt starkare efterfrågan på de svenska exportföretagens produkter. Hushållens konsumtion väntas öka med ca 2 procent per år 2004 och 2005.

Ett successivt ökat resursutnyttjande, låga räntor och en stabilisering av vinstläget talar för att näringslivets investeringar ökar i år efter tre års nedgång. De statliga satsningarna på infrastruktur bidrar till att offentliga investeringar återigen ökar.

Tabell 1.1 Försörjningsbalans

Procentuell volymförändring

	2003	2004	2005
Hushållens konsumtionsutgifter	2,0	2,0	2,2
Offentliga konsumtionsutgifter	0,7	1,3	0,2
Stat	0,8	1,5	-1,0
Kommun	0,6	1,2	0,7
Fasta bruttoinvesteringar	-2,0	1,5	3,4
Lager ¹	0,2	-0,2	0,2
Export	5,9	7,4	7,2
Import	5,4	5,7	6,9
BNP	1,6	2,5	2,6

¹ Bidrag till BNP-tillväxten.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Tabell 1.2 Nyckeltal

Förändring från föregående år i procent, om ej annat anges

	2003	2004	2005
Inflation, KPI ¹	2,0	0,4	1,4
Timplön	3,4	3,2	3,2
Öppen arbetslöshet ²	4,9	5,5	5,3
Arbetsmarknadspolitiska program ²	2,1	2,4	2,1
Antal sysselsatta	-0,3	-0,6	0,5
Real disponibel inkomst	0,0	2,2	1,3
Hushållens nettosparkvot, nivå ³	3,5	3,7	2,9
Bytesbalans ⁴	6,6	6,9	7,1
Tysk ränta 10-års statsobligation ¹	4,1	4,4	4,8
Svensk ränta 10-års statsobligation ¹	4,6	4,8	5,1
TCW-index ¹	127,6	124,7	124,0

¹ Årsgenomsnitt.² Procent av arbetskraften.³ Exklusive avtalspensioner.⁴ Procent av BNP.

Källor: Statistiska centralbyrån, Arbetsmarknadsstyrelsen, Riksbanken och Finansdepartementet.

1.2.2.1 Kommunala sektorn

Den kommunala konsumtionen ökade i fasta priser med 0,6 procent 2003. Det är en dämpning efter de föregående årens kraftiga ökning, som medförde ett resultatmässigt underskott 2002 i sektorn som helhet på 7 miljarder kronor före extraordinära poster. År 2003 reducerades underskottet till 1 miljard kronor.

I år har kommunalskatten höjts med 34 öre, vilket motsvarar drygt 4 miljarder kronor i högre inkomster. Den kommunala konsumtionen beräknas i år öka med 1,2 procent i fasta priser,

men nästan hela ökningen kan förklaras med kalendereffekten. Ett ytterligare resurstillskott på sammanlagt 4 miljarder kronor för 2005 och därutöver ytterligare 3 miljarder kronor för 2006 föreslås. Dessutom föreslås ett generellt sysselsättningsstöd till kommunerna under 2005 till en kostnad om ca 1,5 miljarder kronor. Vidare föreslås en skattestimulans för miljöinvesteringar i offentliga lokaler. Verksamhetsvolymen beräknas öka med 0,7 procent 2005 samtidigt som den kommunala sektorns finanser förbättras.

1.2.2.2 Arbetsmarknaden

Utvecklingen på arbetsmarknaden förväntas vara fortsatt svag 2004. Den reguljära sysselsättningsgraden för personer i åldern 20 till 64 år bedöms uppgå till 76,8 procent i år och 76,6 procent nästa år. Under nästa år väntas sysselsättningen dock åter börja öka, i takt med att efterfrågan på arbetskraft stiger. Arbetskraftsutbudet bedöms i stort sett vara oförändrat 2004 för att öka svagt 2005. Den öppna arbetslösheten ökar till 5,5 procent i år och minskar till 5,3 procent nästa år.

Regeringen aviserar nu en rad åtgärder för att hålla tillbaka arbetslösheten. Den öppna arbetslösheten skall pressas tillbaka mot 4 procent.

Regeringen och riksdagen har satt upp som mål att den reguljära sysselsättningen 2004 skall vara 80 procent för de mellan 20 och 64 år. Detta mål uppnås inte 2004. Det beror framför allt på

Tabell 1.3 Sysselsättning, arbetslöshet, löne- och produktivitet utveckling

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Antal sysselsatta ¹	3 963	3 922	3 979	4 069	4 159	4 239	4 244	4 234	4 206	4 227
Varav näringslivet ¹	2 698	2 695	2 735	2 805	2 888	2 969	2 960	2 942	-	-
Varav offentliga myndigheter ¹	1 263	1 223	1 240	1 260	1 264	1 262	1 278	1 288	-	-
Reguljär sysselsättningsgrad ²	74,7	73,9	74,6	75,9	77,2	78,2	78,1	77,6	76,8	76,6
Öppen arbetslöshet ³	8,1	8,0	6,5	5,6	4,7	4,0	4,0	4,9	5,5	5,3
Konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska program ³	4,7	4,5	4,1	3,3	2,6	2,5	2,6	2,1	2,4	2,1
Timplön ⁴	6,0	4,5	3,8	3,4	3,7	4,4	4,1	3,4	3,2	3,2
Produktivitet utveckling i näringslivet ⁴	1,9	5,2	2,0	2,6	3,6	-0,1	4,5	3,6	2,8	2,5

Anm.: I AKU fördes anställda i kyrkan över från kommunala myndigheter till näringslivets tjänstesektor först 2001. Till följd av detta är antalet sysselsatta i offentlig sektor överskattat, och antalet anställda i näringslivet underskattat, med ca 22 000 personer 2000.

¹ Tusental personer.² Reguljärt sysselsatta i åldern 20-64 i procent av befolkningen i den åldersgruppen.³ I procent av arbetskraften.⁴ Årlig procentuell förändring.

Källor: Statistiska centralbyrån, Arbetsmarknadsstyrelsen, Medlingsinstitutet och Finansdepartementet.

Tabell 1.4 Sysselsättning och arbetslöshet uppdelat på kön

	1999		2000		2001		2002		2003	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Antal sysselsatta ¹	1 947	2 121	1 992	2 167	2 036	2 203	2 047	2 197	2 043	2 191
Varav näringslivet ¹	997	1 808	1 037	1 852	1 080	1 891	1 080	1 879	1 077	1 866
Varav offentliga myndigheter ¹	949	311	953	312	954	307	965	314	965	322
Öppen arbetslöshet ²	5,2	5,9	4,3	5,0	3,6	4,3	3,6	4,4	4,4	5,3

Anm.: I AKU fördes anställda i kyrkan över från kommunala myndigheter till näringslivets tjänstesektor först 2001. Till följd av detta är antalet sysselsatta i offentlig sektor överskattat, och antalet anställda i näringslivet underskattat, med ca 22 000 personer år 2000.

¹ Tusental personer.

² I procent av arbetskraften.

Källa: Statistiska centralbyrån.

den svaga konjunkturen, men även på utbildningssatsningar som minskat andelen sysselsatta mellan 20 och 24 år.

Sysselsättningsmålet ligger fast. Regeringen fortsätter löpande att följa utvecklingen och kommer att föreslå åtgärder för att målet skall nås.

sättningen därmed stiga snabbare utan att inflationen ökar. Regeringens sysselsättningsmål om en reguljär sysselsättningsgrad på 80 procent för personer i åldrarna 20 till 64 år uppnås i detta scenario 2007.

1.2.2.3 Utvecklingen på medellång sikt

I ett medelfristigt perspektiv är det svårt att förutsäga konjunktursvängningar. Beräkningarna för åren efter 2005 är därför uppbyggda kring ett antagande om att det vid utgången av 2005 finns outnyttjade resurser i ekonomin som kan tas i anspråk utan att det uppstår inflationsdrivande löneökningar. Det innebär att BNP under ett antal år kan växa snabbare än den långsiktigt hållbara tillväxttakten. Osäkerheten är dock stor vad gäller såväl bedömningar av resursläget som av den långsiktiga tillväxttakten i ekonomin. För att illustrera osäkerheten i de bedömningar som görs i basalternativet redovisas två sidoscenarier.

I lågtillväxialternativet antas den globala tillväxten bli betydligt svagare än i basalternativet till följd av att konjunkturen i Förenta staterna försämras avsevärt. Därmed blir BNP-tillväxten och sysselsättningsnivån även i Sverige betydligt lägre än i basalternativet.

I högtillväxialternativet antas arbetsmarknaden och lönebildningen fungera bättre än i basalternativet. Det finns i utgångsläget mer lediga resurser i ekonomin och den potentiella tillväxttakten förutsätts dessutom vara högre. Med samma antaganden om styrräntan och löneökningstakten kan BNP och syssel-

Tabell 1.5 De tre scenarierna

	2004	2005	2006	2007
<i>BNP, procentuell förändring</i>				
Bas	2,5	2,6	2,5	2,4
Lågtillväxt	1,8	0,7	1,5	2,9
Högtillväxt	2,9	3,6	3,7	3,4
<i>Reguljär sysselsättningsgrad</i>				
Bas	76,8	76,6	76,8	76,9
Lågtillväxt	76,2	74,6	74,0	74,5
Högtillväxt	77,1	77,8	79,1	80,0

Källa: Finansdepartementet.

1.3 Sunda offentliga finanser

Stark tillväxt och god sysselsättnings- och välfärdsutveckling kräver starka och sunda offentliga finanser. Utan sunda offentliga finanser riskerar varje lågkonjunktur att framtinga stora nedskärningar. Välfärden måste gå att lita på också när den ekonomiska utvecklingen är svag och många människor behöver den som mest. Två övergripande budgetpolitiska mål styr därför regeringens budgetpolitik: överskottsmålet för de offentliga finanserna och utgiftstaken för staten.

Tabell 1.6 Offentliga finanser

Procent av BNP

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Utgiftskvot	54,7	54,3	55,7	55,6	55,6	55,0	54,3
Inkomstkvot	59,8	57,2	55,4	56,1	55,9	55,5	55,4
Skattekvot inkl EU	53,9	52,2	50,2	50,9	50,6	50,2	50,0
Finansiellt sparande	5,1	2,9	-0,3	0,5	0,3	0,6	1,1
Nettoskuld	1,3	-2,9	4,8	0,1	-0,3	-0,6	-1,6
Konsoliderad bruttoskuld	52,8	54,4	52,6	51,9	52,1	51,5	50,6

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

1.3.1 Överskott i de offentliga finanserna

Finanspolitikens främsta uppgift är att lägga grunden för hög tillväxt och full sysselsättning genom att upprätthålla sunda offentliga finanser.

Sedan 2000 gäller ett överskottsmål för de offentliga finanserna på 2 procent av BNP över en konjunkturcykel. Det är ett väsentligt mer ambitiöst mål än det som EU-länderna gemensamt satt upp inom ramen för stabilitets- och tillväxtpakten. Det svenska överskottsmålet innebär att statsskulden kan minska som andel av BNP samtidigt som tillgångar byggs upp inom det allmänna pensionssystemet. Därigenom skapas buffertar för att möta de framtida demografiska påfrestningarna på de offentliga välfärdssystemen. Överskottsmålet ger också en betryggande marginal till underskottsgränsen på 3 procent av BNP i EU:s stabilitets- och tillväxtpakt. På så sätt skapar överskottsmålet ett utrymme för finanspolitiken att bidra till att dämpa konjunktursvängningarna utan att underskotten i en lågkonjunktur blir för stora.

Överskottsmålet innebär att det finansiella sparandet i en lågkonjunktur kan tillåtas bli lägre än 2 procent för att därigenom bidra till att mildra en konjunktursvacka. Det omvända gäller i en högkonjunktur. Ett större överskott dämpar aktiviteten i ekonomin och minskar risken för överhettning. Överskottet bör därför anpassas med hänsyn till konjunkturläge och resursutnyttjande i svensk ekonomi.

Sedan budgetpropositionen för 2004 anger regeringen preciserade överskottsmål för nästkommande budgetår och inte som tidigare för tre år framåt i tiden. Skälet är att konjunkturutvecklingen är svårbedömd i ett längre tidsperspektiv. Målet för varje aktuellt budgetår skall bestämmas med hänsyn till såväl konjunkturläget som läget i förhållande till det övergripande överskottsmålet.

Allt sedan överskottsmålet började gälla 2000 har saldot i Sveriges offentliga finanser varit klart bättre än EU-genomsnittet. Under åren 2000 och 2001 låg sparandet över målet på 2 procent, medan det under åren 2002 och 2003 har legat under. För 2003 beräknas saldot i de svenska offentliga finanserna ha uppgått till 0,5 procent av BNP, att jämföra med EU-snittet på -2,6 procent av BNP.

För 2004 har det preciserade överskottsmålet fastställts till ett överskott på minst 0,5 procent av BNP. Enligt regeringens bedömning kommer den offentliga sektorns finansiella sparande att bli något lägre än det målsatta överskottet. Jämfört med budgetpropositionen har tillväxten visserligen reviderats upp, men samtidigt har sysselsättningstillväxten reviderats ned markant. En finanspolitisk åtstramning under innevarande år skulle riskera att hämma den ekonomiska återhämtningen.

Det övergripande målet om 2 procents överskott i genomsnitt över en konjunkturcykel ligger fast och sammantaget bedöms de beräknade överskotten vara förenliga med det av riksdagen beslutade överskottsmålet. Regeringen återkommer med en bedömning av överskottet för 2005 i höstens budgetproposition.

1.3.2 Utgiftstak för staten

Budgetpolitikens främsta styrinstrument är utgiftstaken. De årliga statliga utgifterna får inte överstiga den nivå till vilket utgiftstaket är bestämt. Systemet med utgiftstak medverkar till en utgiftsutveckling som är långsiktigt hållbar. I goda tider förhindrar utgiftstaket att tillfälligt högre inkomster används för varaktigt högre utgifter. Därmed undviks stora nedskärningar i sämre tider. Välfärden blir mer förutsägbar och trygg.

Utgiftstaket har bidragit till att Sverige jämfört med många andra länder har starka offentliga finanser trots en utdragen internationell lågkonjunktur. Utgiftstakets återhållande effekt under högkonjunkturen har bidragit till att skapa möjligheter att under den senaste lågkonjunkturen stimulera den inhemska efterfrågan mer än vad som annars skulle ha varit möjligt.

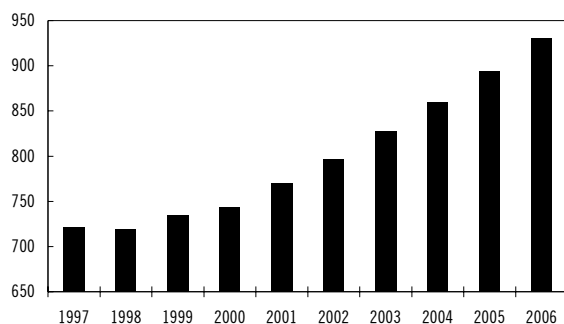
Utgiftstaket har sedan det infördes 1997 klarats samtliga år. För 2004 och 2005 är utrymmet under utgiftstaket mycket begränsat. Regeringen kommer därför att följa utgiftsutvecklingen under 2004 och 2005 noga. Finns det risk att ett beslutat utgiftstak kommer att överskridas kommer regeringen att vidta åtgärder eller föreslå riksdagen nödvändiga åtgärder. Utgiftstaken skall klaras.

Nivån på utgiftstaket för varje år bestäms tre år i förväg. Regeringen avser att i budgetpropositionen för 2005 lämna förslag om ett utgiftstak för 2007. Regeringen kommer därvid att beakta behovet av en budgeteringsmarginal inom vilken ett utrymme för konjunkturella variationer i sysselsättningen avsätts.

Beräkningarna av de takbegränsade utgifterna för 2004 medför en budgeteringsmarginal på 0,1 miljard kronor. För 2005 och 2006 beräknas en budgeteringsmarginal på ca 2 miljarder kronor respektive ca 24 miljarder kronor.

Diagram 1.1 Utgiftstaken i kronor

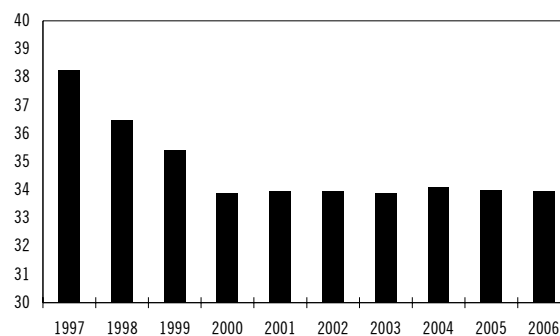
Miljarder kronor

Anm.: För att skapa jämförbarhet över tiden har utgiftstaken korrigerats för tekniska förändringar som föranlett justeringar av utgiftstaket samt för en redovisningsförändring av stödet till kommunerna (se avsnitt 4.1.1).
Källa: Finansdepartementet.

Diagram 1.2 Utgiftstaken i procent av BNP

Procent

Anm.: För att skapa jämförbarhet över tiden har utgiftstaken korrigerats för tekniska förändringar som föranlett justeringar av utgiftstaket samt för en redovisningsförändring av stödet till kommunerna (se avsnitt 4.1.1).
Källa: Finansdepartementet.

1.4 Priser och löner

1.4.1 Stabila priser

Stabila priser är en grundläggande förutsättning för en framgångsrik ekonomisk politik som ger hög tillväxt, ökad rättvisa och mer resurser till välfärden. En hög inflation försämrar förutsättningarna för en uthålligt hög tillväxt och för stabilt hög sysselsättning och välfärd. En hög och svåröversäglig inflation har dessutom negativa fördelningseffekter.

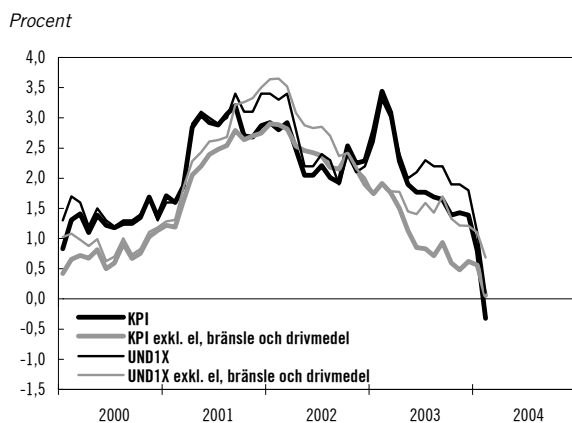
Riksdagen har lagt fast att den övergripande uppgiften för penningpolitiken är prisstabilitet. Riksbanken bedriver på denna grund penningpolitiken självständigt. Riksbanken definierar prisstabilitet som att ökningen av konsumentprisindex skall begränsas till 2 procent med en tolerans på 1 procentenhet uppåt och nedåt. Regeringen stödjer penningpolitikens inriktning och står bakom inflationsmålet.

Under förra året drogs inflationen upp av kraftiga prishöjningar på energi, framför allt el. I början av 2004 har dessa prishöjningar upphört att påverka inflationstakten. Samtidigt har prisutvecklingen under den senaste tiden varit dämpad tack vare en svag importprisutveckling och ett lågt inhemskt pristryck. Inflationen har därmed minskat kraftigt. Exklusive energipriser har inflationen avtagit sedan början av 2002. Inflationstrycket bedöms förbli lågt under 2004 för att gradvis bli högre först under 2005 i takt med att konjunkturen stärks. Inflationen mätt med konsumentprisindex (KPI) väntas vara ca 2 procent i slutet av 2005. Under de närmast

följande åren förutses inflationen ligga i linje med inflationsmålet.

Under de senaste åren har Riksbanken baserat penningpolitiken på en bedömning av utvecklingen av UND1X. UND1X är ett mått på den underliggande inflationen som innebär att de direkta effekterna av förändrade räntor, skatter och subventioner exkluderas från konsumentprisindex. Under 2003 har Riksbanken dessutom pekat på att de stora tillfälliga effekterna av energiprisernas utveckling inte bör påverka de penningpolitiska besluten. De närmaste två åren beräknas den underliggande inflationen (UND1X) ligga klart under 2 procent. I slutet av 2004 beräknas den uppgå till 0,9 procent, och i slutet av 2005 till 1,4 procent.

Diagram 1.3 Inflation (KPI) och underliggande inflation (UND1X)

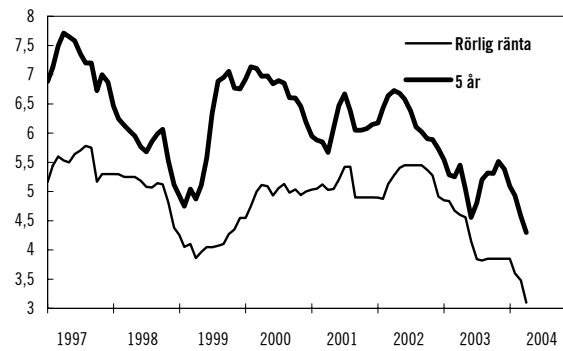
Källor: Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet och Finansdepartementet.

1.4.1.1 Räntan och kronan

De internationella räntorna har sjunkit under inledningen av 2004 i spåren av låga prisökningar. Räntorna ligger på en låg nivå. Flera centralbanker har fortsatt att sänka sina styrräntor under 2003 och under inledningen av 2004 i syfte att understödja en konjunkturåterhämtning. Riksbanken har sedan november 2002 sänkt räntan med 2,25 procentenheter till 2,0 procent. Låga räntor och det senaste årets återhämtning på aktiebörserna skapar gynnsamma förutsättningar för en konjunkturåterhämtning.

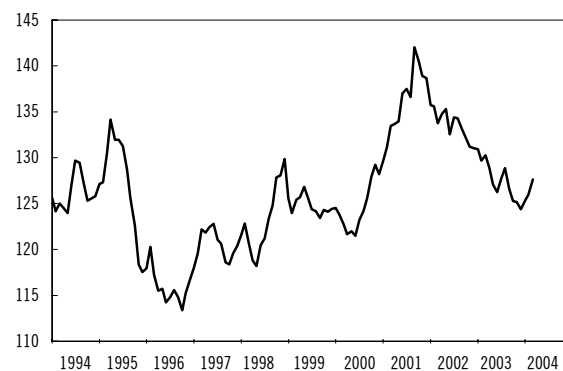
Kronan har stärkts sedan hösten 2001, framför allt i förhållande till den amerikanska dollarn.

Diagram 1.4 Bostadsräntor, 3 mån och 5 år (SBAB)

Källa: EcoWin.

Diagram 1.5 Kronans utveckling mot TCW-index

Källa: EcoWin.

1.4.2 Lönebildningen

En väl fungerande lönebildning är av avgörande betydelse för en god samhällsekonomisk utveckling. Löneökningar inom de samhällsekonomiska ramarna möjliggör lägre arbetslöshet, högre sysselsättning och växande produktion. Det ger i sin tur utrymme för en förbättrad välfärd. För att målen för sysselsättning och arbetslöshet skall uppnås krävs både en stark internationell konjunktur och rimliga nominella löneökningar. Med högre totala löneökningar i Sverige jämfört med i våra viktigaste konkurrentländer riskerar arbetslösheten att öka.

De senaste årens utveckling visar att rimliga nominella löneökningar och ett ökat ansvarstagande av arbetsmarknadens parter skapar goda förutsättningar för hög sysselsättning, låg arbetslöshet och en god reallöneutveckling. Den nominella löneökningstakten har sedan slutet av 1990-talet endast varit ungefär hälften så hög som på 1980-talet

samtidigt som reallöneutvecklingen varit betydligt bättre.

Arbetsmarknadens parter har ett gemensamt ansvar för att förändringar av relativlöner sker inom ramen för det gemensamma löneutrymmet. Ansvarstagande från arbetsmarknadens parter i de pågående avtalsförhandlingarna är avgörande för den framtida sysselsättnings- och välfärdsutvecklingen.

Arbetsmarknaden är fortfarande starkt könssegregerad. Kvinnor arbetar ofta inom lägre betalda yrken och har lägre befattningar. Jämfört med män arbetar kvinnor dessutom i högre grad ofrivilligt deltid. En skev fördelning av betalt och obetalt arbete förstärker inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män.

Osakliga löneskillnader på grund av kön måste försvinna. Lönediskriminering är olagligt. Även om man tar hänsyn till skillnader i yrkesval och sektorstillhörighet är löneskillnaderna mellan kvinnor och män fortfarande betydande. Detta är oacceptabelt. Orsakerna till dessa skillnader är flera. Det handlar om hur olika arbeten värderas, effekter av den segregerade arbetsmarknaden, men även om direkt lönediskriminering. Arbetsmarknadens parter är ansvariga för lönebildningen och staten har tagit sin del av ansvaret genom att förbjuda lönediskriminering.

Den nya jämställdhetslagen är ett redskap för att utjämna osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män på grund av kön. En arbetsgrupp kommer att tillsättas 2005 med uppgift att se över jämställdhetslagen. Lönebildningen är en fråga för parterna och omotiverade löneskillnader som beror på kön strider mot lagen. Regeringen följer aktivt detta arbete via JämO och Medlingsinstitutet. Utfallet av parternas arbete på detta område kommer att vara vägledande för behovet av ytterligare åtgärder. Arbetet för en jämställd arbetsmarknad måste också fokusera på att öppna hela arbetsmarknaden för kvinnor och män. Kvinnor och män skall ges samma utvecklingsmöjligheter på arbetsplatserna. Detta arbete måste bedrivas parallellt med arbetet inom andra politikområden, inte minst familjepolitiken.

Regeringen har i skrivelsen Jämt och ständigt (2002/03:140) för riksdagen redogjort för de samlade insatser som görs för att öka jämställdheten inom alla politikområden och även på arbetsmarknaden. En nationell

handlingsplan mot könsdiskriminerande löneskillnader tas fram.

1.5 Fler jobb och uthållig tillväxt

En god och uthållig ekonomisk tillväxt ger resurser för satsningar på välfärd och rättvisa. Regeringens politik utgår från det 10-punktsprogram för tillväxt som presenterades i regeringsförklaringen hösten 2003.

Sveriges ekonomiska tillväxt har under 1994 till 2003 i genomsnitt varit 2,9 procent, vilket är högre än genomsnittet för EU på 2,2 procent per år. Det är också högre än Sveriges historiska tillväxt (1970 till 2003) på ca 2 procent per år.

Det finns ingen enstaka åtgärd som ensam ger förutsättningar för en god tillväxt. Insatserna sedan 1994 spänner över många områden. Grunden har varit att skapa stabila ramar för samhällsekonomin med sunda offentliga finanser och låga prisökningar. Reformerna har genomförts för att förbättra olika marknader genom omregleringar och åtgärder för ökad konkurrens. Välfärdssamhällets grundläggande konstruktion med gemensam finansiering och allas delaktighet har hävdats. Det ekonomiska utbytet av extra arbetsinsatser har ökat genom förändringar av skatter och bidrag. Pensionssystemet har reformerats, utbildningen och forskningen har byggts ut och stora investeringar görs nu i infrastrukturen.

Internationaliseringen och EU:s utvidgning innebär nya möjligheter för Sverige, men också utmaningar för svensk ekonomi. Konkurrensen skärps för investeringar och produktion. Äldre teknik ersätts ständigt av modernare. I Sverige blir arbetskraften allt äldre.

Dessa utmaningar kan bäst mötas med en dynamisk och flexibel ekonomi. Människor och kapital måste kunna flytta från branscher med lägre produktivitet till branscher med högre. Nya kunskaper ersätter gamla och olönsamma företag läggs ned och nya skapas. För att det skall kunna ske måste de ekonomiska drivkrafterna vara tydliga, regelsystemen enkla och välfärden fungera väl. Trygghet och utveckling är varandras förutsättningar.

Sverige placerar sig högt i de flesta bedömningar av viktiga faktorer som bestämmer tillväxt och konkurrenskraft. Sveriges kreditvärdighet har uppgraderats till den högsta

nivån. I uppföljningen av EU:s Lissabonstrategi har Sverige toppplaceringar flera år i rad och lyfts i flera avseenden fram som föredöme, bland annat när det gäller de offentliga finanserna, sysselsättning, forskning, utbildning och innovation.

Sveriges förutsättningar för tillväxt och förnyelse skall vidareutvecklas och förstärkas under mandatperioden. Arbetet kommer att koncentreras på följande områden.

– *Stabil makroekonomi och sunda offentliga finanser.*

Sveriges offentliga finanser är starkare än de flesta andra länders. Den uppnådda styrkepositionen skall upprätthållas. De budgetpolitiska målen ligger fast.

– *En väl fungerande arbetsmarknad.*

Sysselsättnings- och socialbidragsmålen skall nås. Den öppna arbetslösheten skall pressas tillbaka mot fyra procent. Sverige behöver både fler sysselsatta och fler arbetade timmar. Insatser behövs för att öka integrationen av invandrare, korta arbetslöshetstiderna, minska sjukfrånvaron, öka rörligheten och att göra arbete mer lönsamt. Det behövs åtgärder inom utbildningssystemet för att stimulera ungdomar i Sverige att arbeta mer.

– *Utbildning och forskning ökar produktiviteten och människors trygghet i förändringen.*

Sverige är och skall fortsätta att vara en ledande kunskapsnation. Det kräver goda möjligheter till en grundutbildning och till ett livslångt lärande. Genom omfattande satsningar på grundforskning och forskarutbildning läggs grunden för att öka antalet högkvalificerade arbeten. Regeringen avser att tillsätta en utredning om det så kallade lärarundantaget. För att förbättra Sveriges position krävs insatser för att stärka forskning och utbildning. Regeringen avser att presentera en forskningspolitisk proposition under året.

– *Ökad konkurrens.*

Konkurrensförhållandena har förbättrats under en följd av år. Det svenska regelsystemet är internationellt konkurrenskraftigt. Sverige ligger långt fram vad gäller omregleringar av olika marknader. Fortfarande är dock prisläget högt i Sverige. Åtskilliga branscher utmärks

av bristande konkurrens. Ytterligare insatser behövs för att effektivare bekämpa kartellbildning och missbruk av dominerande ställning.

– *Innovation.*

Utvecklingen inom teknik- och forskningsintensiva näringar, som till exempel bioteknik och läkemedelsindustri, har en avgörande betydelse för Sveriges välbefinningsutveckling. Näringslivets forskningsinsatser i kombination med statliga insatser gör att Sverige är det OECD-land som i procent av BNP investerar mest i forskning och utveckling. Avkastningen i form av ökad produktivitet och tillväxt måste dock bli bättre. Villkoren för entreprenörskap, företagande och innovation behöver ständigt förbättras för att bevara Sveriges position som världsledande. Insatserna för företagsutveckling behöver samordnas och effektiviseras. En innovationsstrategi utarbetas för att stärka Sveriges förmåga att skapa kunskap och omsätta den i hållbar tillväxt och nya jobb. Det är i samverkan mellan politik, näringsliv och högskola tillväxtens förutsättningar skapas. Utveckling av ny kunskap, effektivare användning av befintlig kunskap samt starkare drivkrafter för entreprenörskap är nödvändiga beståndsdelar i en strategi för tillväxt. Sådofinansiering och riskkapitalförsörjningen för näringslivet skall stärkas. För 2004 beräknas anslaget öka med 10 miljoner kronor.

– *Företagande.*

Ett arbete pågår med att inom befintliga ekonomiska ramar hitta former för att öka utbudet av kapital i tidiga skeden av en affärs- eller företagsutveckling samtidigt som insatserna för företagsutveckling samordnas och effektiviseras. Betydande insatser görs för att främja samverkan kring forskning och utveckling, mellan universitet, högskola och näringsliv. Stödet till kvinnligt företagande förlängs. Ett arbete pågår för att korta handläggnings- och registrerings- och registreringstiderna vid registrering av företag genom att utökade möjligheter ges till elektronisk registrering. Ett brett åtgärdsprogram genomförs, som syftar till att åstadkomma enklare regler samt förbättrad myndighetsservice och tillgänglighet. En

- metod för att mäta företagens administrativa börda tas fram. Fortsatta satsningar görs på design och bland annat pågår förberedelserna inför det utlysta designåret 2005.
- *Miljödriven teknik.*
Miljöbalkskommittén har genom tilläggsdirektiv fått till uppgift att effektivisera och förenkla miljöprövningen utan att miljökraven sänks. Miljötekniksektorn är ett av framtidens tillväxtområden. En satsning görs på miljödriven näringslivsutveckling och miljöteknikexport för att Sverige skall bli ännu bättre på att utveckla och kommersialisera produkter och tjänster inom detta område.
  - *Utbyggd infrastruktur.*
En samhällsekonomiskt väl utformad infrastruktur är en förutsättning för en uthålligt hög ekonomisk tillväxt. Stora investeringar har beslutats i vägar och järnvägar fram till 2015. Detta knyter samman Sverige.
  - *Tryggare och effektivare välfärd.*
Välfärden skall fortsätta att utvecklas och moderniseras för att bidra till ökad tillväxt och sysselsättning. Stora investeringar görs inom områdena utbildning och forskning samt vård och omsorg. Med en stor offentlig sektor ställs särskilt höga krav på att välfärdssystemen är effektiva och stimulerar till arbete. Den svenska välfärden står sig väl i internationella jämförelser.
  - *Nationell, europeisk och internationell samverkan.*
De bästa tillväxtförutsättningarna skapas i samverkan. Nära samverkan mellan samhällets olika aktörer är därför nödvändig. Nationell, regional och lokal samverkan behöver fortsätta att utvecklas. Ett fördjupat samarbete, inte minst i Östersjöregionen, behövs för att utforma bättre spelregler för rörligheten på olika internationella marknader. Sverige skall vara pådrivande i arbetet för att EU skall uppnå de mål som medlemsländerna enades om i Lissabon år 2000.
  - *Svenska ekonomiska intressen i utlandet skall främjas.*
Utrikeshandeln blir allt viktigare för svensk ekonomi. Utrikesdepartementet skall prioritera arbetet med att främja svensk

export samt attrahera utländska direktinvesteringar.

Omfördelning mellan olika grupper i samhället och mellan kvinnor och män underlättas när resurserna växer. Ekonomisk tillväxt underlättar en rättvis fördelning och en hållbar ekonomisk utveckling. Bättre utbildning och hälso- och sjukvård stärker tillväxten. Trygga människor vågar flytta, byta arbete, starta eget företag, gå en utbildning eller sätta barn till världen – allt sådant som driver samhällsutvecklingen framåt på ett positivt sätt. Investeringar i ny teknik och ny kunskap bidrar till att jordens resurser används effektivare. En politik för tillväxt är uthållig bara om den leder till en jämnare fördelning av inkomstmöjligheter och arbete och en långsiktigt bättre miljö.

1.5.1 Full sysselsättning och låg arbetslöshet

Målet för den ekonomiska politiken är hög tillväxt och full sysselsättning. Arbetslinjen är en överordnad princip för tillväxtpolitiken. På alla områden måste politiken inriktas på att få fler i arbete. Det är bara med många människor i produktivt arbete som välfärden kan utvecklas, fördelningen bli rättvisare och jämställdheten öka. En hög arbetslöshet är slöseri med mänskliga resurser.

År 1996 sattes målet om 4 procents öppen arbetslöshet upp. Ambitionen var att halvera den öppna arbetslösheten på fyra år. Målet nåddes i slutet av 2000. Det var en viktig framgång för den ekonomiska politiken och innebar att många människor kunde ta steget från öppen arbetslöshet in i arbete eller utbildning.

Den svaga internationella ekonomiska utvecklingen har inneburit att den öppna arbetslösheten i dag överstiger 4 procent. Regeringens politik inriktas därför på kamp mot arbetslösheten. Minskad arbetslöshet skall framför allt åstadkommas genom ökad sysselsättning – precis som skedde 2000.

År 1998 kompletterade regeringen och riksdagen arbetslöshetsmålet med ett djärvt mål för sysselsättningen. Målet som sattes upp var att 80 procent av befolkningen i åldern 20 till 64 år skall vara reguljärt sysselsatt 2004.

Den ekonomiska tillväxten har under perioden 1998 till 2003 i genomsnitt uppgått till

2,9 procent per år vilket är ungefär den tillväxttakt som ansågs nödvändig för att nå målet. Men den reguljära sysselsättningen har i genomsnitt ökat med 1 procent årligen, vilket kan jämföras med ca 1,4 procent som bedömdes som nödvändigt för att nå målet. Samtidigt har befolkningstillväxten varit dubbelt så hög som den förväntade.

Fram till 2001 överträffade ändå den faktiska utvecklingen den förväntade. De senaste årens svaga konjunktur har emellertid inneburit en låg efterfrågan på arbetskraft. Ett ökat intresse för studier har, tillsammans med konjunkturläget, medfört att allt fler personer studerar allt längre. Samtidigt har Sverige lyckats behålla en relativt hög sysselsättningsnivå och låg arbetslöshetsnivå jämfört med andra EU-länder.

Diagram 1.6 Reguljärt sysselsatta i åldern 20–64 år

Procent av befolkningen

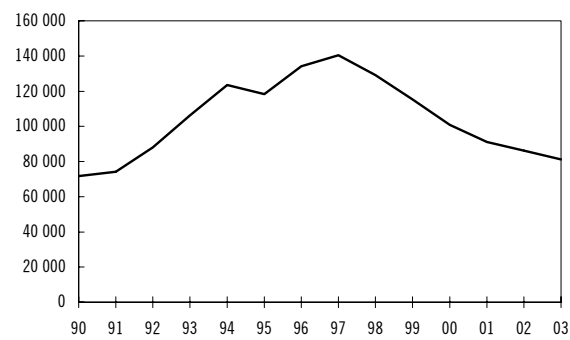
Källor: Statistiska centralbyrån (AKU) och Finansdepartementet.

Socialbidragsmålet kompletterar sysselsättningsmålen. Att tvingas vara långvarigt beroende av socialbidrag är att sakna ekonomisk självständighet. Socialbidragsmålet innebär att antalet socialbidragsberoende skall halveras mellan åren 1999 och 2004, det vill säga från 115 200 till 57 600 helårspersoner.

Utvecklingen av socialbidragen har varit gynnsam sedan 1999, trots en svag konjunktur. Mellan 1999 och 2002 har antalet helårsbidrag minskat med 29 000, det vill säga med 25 procent. Kostnadsutvecklingen för socialbidragen tyder på en fortsatt minskning under 2003. Minskningen beror bland annat på en positiv sysselsättningsutveckling för invandrare.

Diagram 1.7 Antal helårspersoner med socialbidrag

Helårsekvivalenter

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Regeringen är fast besluten att fortsätta ansträngningarna att nå de uppsatta målen, även om den internationella konjunkturutvecklingen har inneburit att arbetet försvårats.

Svensk arbetsmarknad står inför betydande utmaningar både på kort och på lång sikt. På kort sikt handlar det om att hålla tillbaka arbetslösheten och överbrygga de kvardröjande effekterna av den svaga internationella konjunkturen. På längre sikt handlar det om att öka arbetskraftsutbudet, det vill säga antalet personer som vill och kan ta ett jobb. Befolkningen och arbetskraften blir allt äldre. Pensionsavgångarna blir stora de närmaste åren. Kraven på en välutbildad arbetskraft växer, inte minst genom en ökad konkurrens i ett utvidgat EU.

Huvuddragen i regeringens strategi för ökad sysselsättning är följande:

- *Insatser för att hålla tillbaka den öppna arbetslösheten.*

Uppgången i konjunkturen kommer arbetsmarknaden till del med viss fördröjning. Under 2004 och 2005 krävs därför särskilda insatser för att hålla tillbaka arbetslösheten. De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna utökas därför med 15 000 platser i år. I satsningen ingår även yrkesutbildning. Volymen i de arbetsmarknadspolitiska programmen skall även höjas 2005. Regeringen återkommer i budgetpropositionen för 2005 med en bedömning av hur omfattande höjningen skall vara. För att ytterligare stimulera sysselsättningen under 2004 och 2005 införs skattestimulanser under dessa år. I syfte att underlätta för långtidsarbetslösa att få ett arbete ökas ramen för det särskilda anställningsstödet inom aktivitetsgarantin

- så att ytterligare 3 000 personer kan beredas plats och taket för ersättningen höjs från 750 kronor per dag till 1 000 kronor per dag.
- *Ökad sysselsättning och minskad arbetslöshet bland ungdomar.*
Ungefär 80 procent av ungdomarna i åldern 20 till 24 år var sysselsatta i början av 1990-talet, mot endast ca 60 procent i dag. Det är positivt att fler ungdomar studerar vidare, men kvaliteten och genomströmningen i utbildningen måste öka ytterligare. Ett av Arbetsmarknadsverkets mål är att under innevarande år halvera långtidsarbetslösheten bland ungdomar.
  - *Bättre integration på arbetsmarknaden.*
Trots att svenskar med utländsk bakgrund i genomsnitt har högre utbildningsnivå och kunskaper i många språk väljer arbetsgivarna oftare att anställa andra svenskar. Sysselsättningsgraden är lägre bland invandrade kvinnor och män och många tvingas ta jobb långt under sin kvalifikationsnivå. Regeringens ambition är att sysselsättningsgraden för utrikes födda skall öka och närma sig den för hela befolkningen. Förstärkta insatser behövs för att förbättra introduktionen av invandrade, att öka tillgången till praktikarbetsplatser och bekämpa diskriminering.
  - *Rätt att välja arbetstid.*
Människans vilja att arbeta och förkovra sig är grundläggande för utvecklingen. Viljan att förbättra den egna ekonomiska situationen är för många en viktig drivkraft. En rad insatser har därför genomförts för att minska marginaleffekterna, exempelvis kompensationen för egenavgifterna till pensionssystemet och maxtaxan i förskolan. Människor bör få ökade möjligheter att välja arbetstid efter egna önskemål. En utredning som skall pröva möjligheterna att stärka rätten till heltidsanställning tillsätts. En utredning om rätt till deltid för dem som så önskar skall också tillsättas.
  - *Kortare arbetslöshetstider.*
Arbetslösheten är, trots en internationellt sett låg nivå, oacceptabelt hög. Andra halvåret 2003 var i genomsnitt 36 000 personer långtidsinskrivna vid arbetsförmedlingen. Ungefär 52 000 ungdomar i åldern 16 till 24 år var arbetslösa. Arbetsmarknadspolitiken skall tydligare inriktas på huvuduppgifterna platsförmedling och vägledning samt insatser för att motverka arbetskraftsbrist och åtgärder för personer som står längst bort från arbetsmarknaden. Ungdomars situation behöver särskilt uppmärksammas. Arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring skall tydliggöras. Därför kommer Arbetsmarknadsstyrelsen att få i uppdrag att ta fram åtgärder för att korta arbetslöshetstiderna, öka enhetligheten i tillämpningen, tydliggöra regelverket för lämpligt arbete, begränsa användningen av undantag i regelverket samt att genom systematiska jämförelser mellan olika länsarbetsnämnder och arbetsförmedlingskontor minska skillnaderna i tillämpningen av regelverket.
  - *Minskad sjukfrånvaro.*
Sjukfrånvaron skall bringas ned för att minska enskildas lidande, ge fler möjlighet att försörja sig genom eget arbete och för att minska samhällets kostnader. Det finns ca 130 000 personer som varit sjukskrivna längre än ett år. Mer än 500 000 personer uppbär sjuk- och aktivitetsersättning. En viss nedgång i sjukskrivningarna kan observeras under senare tid men antalet personer med sjuk- och aktivitetsersättning ökar. För att nå regeringens mål att halvera frånvaron från arbetslivet på grund av sjukskrivning år 2008 behövs fortsatta insatser.
  - *Fler äldre i jobb.*
Den svenska arbetskraften blir allt äldre. Fram till 2010 kommer de i åldersgruppen 60 till 64 år att bli allt fler. Sysselsättningsgraden i denna grupp är endast ca 54 procent mot 75 procent för befolkningen som helhet i arbetsför ålder. Den faktiska pensionsåldern är 62 år. Åtgärder behöver vidtas för att göra det möjligt för äldre att vara kvar längre i arbetslivet och stimulera dem till detta och för arbetsgivare att öka efterfrågan på äldre arbetskraft.
  - *Minskat beroende av socialbidrag.*
Regeringen avser att göra en översyn i syfte att stärka arbetslinjen och att underlätta för människor att gå från socialbidrag till arbete. Därmed underlättas för social-

tjänsten att stärka insatserna för de mer utsatta grupperna.

Regeringen och partierna bakom den ekonomiska vårpropositionen för 2004 är överens om vikten av att hålla tillbaka den öppna arbetslösheten och att målet om full sysselsättning ligger fast. Regeringen avser att under 2004 noggrant följa utvecklingen på arbetsmarknaden och löpande bedöma om ytterligare åtgärder för att pressa ner den öppna arbetslösheten skall vidtas.

Genomförda och påbörjade insatser

Regeringen har presenterat en rad insatser under senare år för att öka sysselsättningen och minska socialbidragsberoendet. Det har handlat om åtgärder för att öka genomströmningen och kvaliteten i utbildningsväsendet, förbättra integrationen av invandrade på arbetsmarknaden, korta arbetslöshetstiderna, underlätta för äldre att arbeta längre samt att minska sjukfrånvaron. En uppföljning visar att åtgärder har initierats på flertalet områden.

- *Stärkt sysselsättningsstöd till kommuner och landsting.*
Det tillfälliga sysselsättningsstödet till kommuner och landsting uppgick till 4 miljarder kronor 2004. Från och med 2005 tillförs motsvarande medel via statsbidragen. Under 2005 föreslås dessutom ett generellt sysselsättningsstöd till kommuner på 1,5 miljarder kronor.
- *Infrastrukturinvesteringar.*
Väg- och järnvägsinvesteringar på 381,5 miljarder kronor kommer att genomföras under perioden 2004–2015. Som en konsekvens av ökad lånefinansiering kan en tidigareläggning ske av en rad projekt som Mälartunneln genom centrala Stockholm, Haparandabanan och andra omfattande investeringar i väg- och järnvägsnäten.
- *Sänkt skatt för småföretagare.*
Genom lättnader i de så kallade 3:12-reglerna kommer skatten för småföretagare att sänkas.
- *Anställningsstöd för långtidssjukskrivna.*
För att underlätta byte av arbetsgivare för

långtidssjukskrivna har en ny form av anställningsstöd införts.

- *Kortare arbetslöshetstider genom bättre styrning och enhetlig tillämpning.*
Regeringen arbetar med att förbättra tillämpningen av regelverket för arbetslöshetsförsäkringen genom tydligare myndighetsstyrning. En särskild tillsynsmyndighet har inrättats. Arbetsmarknadsstyrelsen har granskat förekomsten av säsongsarbetslöshet. Statskontoret redovisar under våren 2004 en utvärdering om arbetsförmedlingarnas arbete med handlingsplaner. Arbetsmarknadsstyrelsen har redovisat och påbörjat implementeringen av ett åtgärdsprogram för ökad sökaktivitet som innebär ett mera enhetligt tjänsteutbud och en mer enhetlig regeltillämpning. Ytterligare förbättringar i form av minskade regionala skillnader och bättre efterlevnad av regelverket är nödvändiga.
- *En arbetsmarknad för alla.*
Utvecklingen på arbetsmarknaden har de senaste åren varit gynnsam för personer med funktionsnedsättningar som inte medför nedsatt arbetsförmåga. Däremot har funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga alltjämt svårigheter. Inom arbetsmarknadspolitiken har det gjorts en rad satsningar för att underlätta för funktionshindrade att komma ut i arbetslivet.
- *Prioritera personer längst ifrån arbetsmarknaden.*
Regeringen har sett över anställningsstöden för att prioritera denna grupp och motverka skadliga undanträngningar.
- *Stimulera deltagande i arbetskraften.*
En analys av marginal- och tröskeeffekter har presenterats i en bilaga till Långtidsutredningen, Vem tjänar på att arbeta. Regeringens politik har inneburit minskade marginaleffekter. Återkommande prövas hur marginal- och tröskeeffekterna kan minskas ytterligare.
- *Enhetligare tillämpning av reglerna för deltidsarbetslösa samt utredning om rätt till heltid.*
Deltidsarbetslösa och timanställda är en viktig arbetsresurs som måste användas bättre. Framför allt kvinnor arbetar ofta

- ofrivilligt deltid. Utvecklingen inom främst offentlig sektor går dock åt rätt håll. Men det räcker inte. Regeringen följer noga utvecklingen.
- *Påskynda nyanländas inträde på arbetsmarknaden.*
Regeringen avser att våren 2005 lämna en proposition om introduktionen av nyanlända invandrare med förslag bland annat om hur inträdet på arbetsmarknaden kan påskyndas.
  - *Högre genomströmning, färre avhopp och ökad kvalitet i gymnasieskolan.*
Regeringen kommer inom kort att presentera en rad åtgärder för att utveckla gymnasieskolan. På dagens arbetsmarknad krävs ofta en slutförd gymnasieutbildning och insatser riktas därför mot att höja kvaliteten och ge eleverna ökade drivkrafter att slutföra utbildningen. Utbildningen på det individuella programmet förstärks och de yrkesinriktade utbildningarna utvecklas. En ny lärlingsutbildning införs.
  - *Öka kunskapen om högskoleutbildningens resultat och effekter.*
Effektanalyser ger blivande studenter kunskaper om vilken betydelse olika högskoleutbildningar har för chansen att få jobb och den framtida lönen. Regeringen kommer att uppdraga åt Högskoleverket att genomföra studier om högskoleexaminerades etablering på arbetsmarknaden.
  - *Bättre möjligheter att tillgodoräkna sig tidigare kurser på högskolenivå.*
Regeringen har givit Högskoleverket i uppdrag att utreda hur tillämpningen av högskoleförordningens bestämmelser om tillgodoräknande av kurs med mera kan underlättas. Uppdraget skall redovisas senast i maj 2004.
  - *Snabbare övergång från gymnasienivå till högskola.*
Det är önskvärt att fler unga snabbare kommer ut på arbetsmarknaden, under förutsättning att kompetensen inte försämras. Konkurrenskompletteringen av gymnasiebetyg inom den kommunala vuxenutbildningen måste minska. Tillträdesutredningen överlämnade i februari 2004 förslag på detta område i betänkandet Tre vägar till den öppna högskolan som nu har remitterats. Regeringen avser att återkomma till frågorna i en proposition under mandatperioden.
  - *Slopade möjligheter till repetitionsstudier på gymnasienivå med högre studiebidrag.*
Den 1 januari 2004 trädde en författningsändring i kraft som innebär att studerande med fullständig treårig gymnasieutbildning inte längre kan erhålla det högre studiebidraget för repetitions- och kompletteringsstudier på gymnasial nivå.
  - *Bättre värdering och översättning av kompetens.*
En särskild Valideringsdelegation har inrättats för perioden 2004–2007 med uppgift att främja utvecklingen av legitimitet, kvalitet och metoder för validering utanför högskoleområdet. Totalt har ca 60 miljoner kronor avsatts under fyraårsperioden.
  - *Effektivare svenskundervisning för att underlätta språkinläring.*
I september 2003 avlämnade utredningen om svenska för invandrare (sfi) sitt betänkande till regeringen. Regeringen avser att återkomma till frågorna i en proposition senare under mandatperioden.
  - *Riktad kompetensutveckling för sfi-lärare.*
I dag saknar 9 av 10 sfi-lärare adekvat utbildning. Regeringen har i februari 2004 gett Myndigheten för skolutveckling i uppdrag att utveckla ämneskompetensen hos sfi-lärare. För ändamålet har regeringen under 2004 och 2005 årligen ställt 5 miljoner kronor till myndighetens disposition.
  - *Underlätta för äldre att bli anställda.*
Diskriminering av äldre på arbetsmarknaden skall motverkas. Attityder och regelverk som gör äldre mindre attraktiva på arbetsmarknaden skapar svårigheter för dem som tillfälligt lämnat arbetslivet att komma tillbaka till arbetsmarknaden. Regeringen överväger åtgärder.
  - *Möjligheter för äldre att fortsätta arbeta.*
Regeringen överväger förändringar i regler för skatter och sociala transfereringar och deras inbördes samverkan för att skapa

- större möjligheter för de äldre som vill fortsätta att förvärvsarbeta.
- *Kartläggning av avtalsförmåner.*
Avtalsgrundade förmåner ger en kompletterande ekonomisk trygghet för äldre men kan också påverka äldres intresse för att fortsätta att arbeta. Medlingsinstitutet följer löpande avtalsutvecklingen och kartlägger de avtalsbaserade ersättningsystemen. Det eventuella behovet av åtgärder skall därefter bedömas i Regeringskansliet.
  - *Lättare att byta jobb för att minska antalet personer med sjuk- och aktivitetsersättning.*
Rörlighet leder till en bättre fungerande arbetsmarknad. Regeringen skall fördjupa analyserna av olika faktorer som kan orsaka inlåsning.

Regeringen följer noga utvecklingen på arbetsmarknaden. Regeringen återkommer vid behov i budgetpropositionen för 2005 med ytterligare förslag till förstärkta insatser för att bekämpa arbetslösheten och nå sysselsättnings- och socialbidragsmålen. Arbetet med olika åtgärder skall återkommande följas upp och redovisas.

Tillväxtsamtalen

I regeringsförklaringen togs initiativ till samling kring en politik för ett konkurrenskraftigt, attraktivt och framtidsinriktat Sverige. Samtal har under vintern förts med arbetsmarknadens centralorganisationer: Svenskt Näringsliv, Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet, LO, TCO och SACO och behandlat fyra områden.

- *Skatter*
Dessa samtal har gällt skatteförändringar i tillväxtfrämjande syfte. Syftet har varit att skapa bredast tänkbara förankring av skatteförändringar som kan bli aktuella. Skattesamtalen har nu avslutats. De konstruktiva diskussionerna och de förslag som där framfördes utgör en bra grund för den fortsatta politiska processen och regeringens arbete med att utveckla och förbättra Sveriges skattesystem i tillväxtfrämjande riktning.

- *Integration*
Inom ramen för tillväxtsamtalen har regeringen också inbjudit till dialog kring tillväxt och integration. Syftet med dessa samtal är att den kompetens som finns hos människor med utländsk bakgrund i Sverige måste tas tillvara. Samtalen var inriktade på de deltagande parternas bidrag till en ökad integration. Samtalen påbörjades i mitten av december och håller på att avslutas. Regeringen kommer bland annat att sprida information om lagstiftningen mot etnisk diskriminering samt stimulera arbetsgivare att använda insatser inom ramen för den befintliga arbetsmarknadspolitiken.
- *Etik*
Samtal har också förts med arbetsmarknadens parter om hur förtroendet för näringslivet kan öka. Ett sådant förtroende är avgörande för en sund ekonomisk utveckling och ett gott samhällsklimat. Rubbas detta förtroende riskerar grunden för tillväxt att raseras – transaktionskostnaderna stiger, den svarta ekonomiska sektorn växer, lönebildningsprocesserna försvåras, kapitaltillförseln till våra svenska företag stryps och det skapas färre arbetstillfällen. Syftet med samtalen är att föreslå förtroendeskapande åtgärder som parterna kan ställa sig bakom. Den nödvändiga diskussionen om etik och moral inom näringslivet fortsätter.
- *Obälsa*
Regeringen inledde under hösten 2003 samtal med arbetsmarknadens parter om de ökande sjukskrivningarna och vilka åtgärder som skulle vidtas för att minska frånvaron från arbetslivet på grund av sjukdom. Samtalen fördes i en konstruktiv anda. Syftet med samtalen var att skapa en bred förankring bland parterna för ett förändringsarbete med avsikten att minska sjukfrånvaron. Samtalen avslutades i mitten av december. Avsiktsförklaringen senare i december mellan regeringen och samarbetspartierna innehöll en rad förslag till åtgärder, bland annat ett system för medfinansiering som innebär att arbetsgivaren får betala en del av sjukpenningkostnaden under en sjukskrivning. Syftet är att skapa ett större engagemang hos arbetsgivare för en bra arbetsmiljö och ett intresse

av att sjukskrivna snabbt kan återgå i arbete. Medfinansieringen innebär att arbetsgivare skall betala 15 procent av sjukpenningkostnaden under ett sjukfall. Medfinansieringen upphör om den sjukskrivne kommer tillbaka med rehabiliteringsersättning eller till arbete på deltid. Samtidigt införs ett högkostnadsskydd för att mindre företag inte skall drabbas av orimligt höga kostnader. Dagens högriskskydd för individer som riskerar att utestängas från arbetsmarknaden anpassas till det nya systemet. Dessutom föreslås åtgärder som förbättrar sjukskrivningsprocessen och skapar en hållbar sjukförsäkring samt förslag för ett förstärkt arbetsmiljöarbete. Ersättningsnivån i sjukpenningen kan därmed återställas den 1 januari 2005 i enlighet med vad som förutskickades i budgetpropositionen för 2004.

Lissabonstrategin

Sverige är starkt beroende av omvärlden i arbetet med tillväxt, sysselsättning och välfärd. Särskilt utvecklingen i Europa har en stor inverkan på den ekonomiska utvecklingen i Sverige. Omkring hälften av vår export går till EU-länderna.

Lissabonstrategin är det viktigaste instrumentet inom EU för ökad tillväxt och sysselsättning. Målet är att till 2010 göra EU till världens mest dynamiska och konkurrenskraftiga kunskapsbaserade ekonomi, med hållbar ekonomisk tillväxt, fler och bättre jobb och ökad social sammanhållning. Strategin innefattar konkreta åtgärder på en rad områden: ekonomiska reformer, forskning och utveckling, utbildning, sysselsättning, sociala frågor samt miljöfrågor.

Europeiska kommissionen har gjort beräkningar som visar att om medlemsländerna genomförde de gemensamt beslutade reformerna inom Lissabonstrategin skulle den potentiella tillväxten i EU kunna öka med 0,5–0,75 procentenheter per år inom de närmaste 5 till 10 åren.

Ett centralt inslag i Lissabonstrategin är att utvecklingen drivs framåt genom jämförelser mellan länderna. Regeringen fäster stor vikt vid denna öppna samarbetsform, som ger de

enskilda länderna stor flexibilitet i sättet att nå de gemensamma målen.

Framstegen inom Lissabonstrategin följs upp årligen av stats- och regeringscheferna i EU, bland annat med hjälp av så kallade strukturindikatorer. Indikatorerna mäter framsteg med ekonomiska reformer, sysselsättning, forskning och utveckling, utbildning, social sammanhållning samt miljö och hållbar utveckling.

Kommissionen gör varje år en sammanställning av strukturindikatorerna och EU:s och medlemsländernas framsteg. Sverige har därvid under flera år intagit tätpositionen. Inget annat land når så goda resultat som Sverige när indikatorerna jämförs länderna emellan. Europeiska kommissionen konstaterar i sin senaste uppföljningsrapport av Lissabonstrategin att Sverige, tillsammans med fem andra EU-länder, har presterat bäst i förhållande till målen inom Lissabonstrategin. Det gäller inte minst på viktiga områden som investeringar i forskning och utbildning, de offentliga finanserna, äldres arbetskraftsdeltagande, sysselsättning och framsteg mot Kyoto-målen om utsläpp av växthusgaser.

Sverige kunde uppfylla 2010 års EU-mål om 70 procents sysselsättningsgrad redan i inledningen av Lissabonstrategin. Sverige håller en hög sysselsättningsgrad för alla grupper. Andelen äldre i arbete är högst i EU, det kvinnliga förvärvsarbetandet likaså och ungdomar i Sverige har relativt sett lättare än andra ungdomar att ta sig in på arbetsmarknaden.

När det gäller den sociala sammanhållningen ligger Sverige i topp i alla jämförelser. Andelen långtidsarbetslösa ligger under hälften av EU:s genomsnitt och andelen människor som lever under fattigdomsgränsen är lägst i Europa.

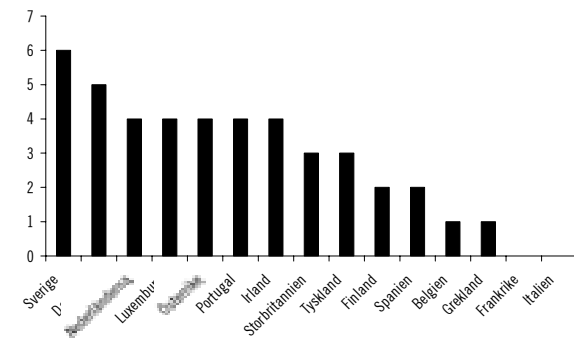
I den kunskapsbaserade ekonomin är Sverige också ledande i Europa och toppar flera ligor även internationellt. Regeringen och riksdagen gjorde tidigt satsningar på att införa datorer i undervisningen i skolan och att utbilda lärarna. Skatteavdrag gjorde det ekonomiskt möjligt för många att köpa en dator för hemmabruk.

Sverige har en lång tradition av vuxenutbildning och möjligheten till ett "livslångt lärande" ökade för många i och med satsningen på Kunskapslyftet. Sverige satsar mer pengar på forskning och utveckling som andel av BNP än något annat land i världen. Allt detta medverkar

till att Sverige ges höga poäng i de jämförelser som görs inom EU.

Även om Sverige redan har nått goda resultat finns det viktiga områden där ytterligare åtgärder krävs. Jämfört med andra EU-länder har Sverige till exempel en hög prisnivå, vilket bland annat beror på svag konkurrens. Sverige behöver också fortsatta insatser för att bekämpa sjukfrånvaron och för att bättre integrera människor med utländsk bakgrund på arbetsmarknaden.

Diagram 1.8 Antal 1–3-platser i utvärderingen av Lissabonstrategin

Källa: Europeiska kommissionen.

För att uppnå de ambitiösa Lissabonmålen måste genomförandet av reformer påskyndas inom hela EU. Jämförelser och goda exempel måste användas ännu bättre för att understödja medlemsländernas reformarbete. Regeringen kommer att arbeta för förbättrade jämförelser och bättre uppföljningsinstrument.

Sveriges arbete inom Lissabonstrategin är en naturlig och viktig del av tillväxtpolitiken. En väl fungerande inre marknad ger betydande välfärdsvinster för Sverige. Reformerna för tillväxt och sysselsättning i Europa stärker den ekonomiska utvecklingen i Sverige.

1.5.2 Minskade sjukskrivningar

Regeringens och riksdagens mål är att frånvaron från arbetslivet på grund av sjukskrivning 2008 skall vara hälften så stor som den var 2002. Samtidigt skall antalet nya aktivitets- och sjukersättningar minska. Sjukskrivningarna minskade med knappt 2 procent mellan 2002 och 2003. Minskningen tilltog mot slutet av 2003 och har fortsatt under 2004. Bedömningen är att sjukskrivningsdagarna kommer att minska med 16 procent mellan 2002 och 2004. Antalet

nya beslut om aktivitets- och sjukersättning ökade dock med nästan 5 procent mellan 2002 och 2003. Antalet personer med aktivitets- eller sjukersättning riskerar om inte effektiva åtgärder vidtas att öka relativt kraftigt åtminstone till 2008. Regeringen återkommer med en närmare analys av uppfyllelsen av målet om minskad sjukskrivning i budgetpropositionen för 2005.

De åtgärder som genomförts, och som beskrivits i tidigare propositioner, har alltså bidragit till att bryta den negativa utvecklingen av antalet sjukskrivningsdagar. Den fortsatta ökningen av antalet personer med aktivitets- eller sjukersättning beror till stor del på att allt för många sjukskrivningar pågått länge. Längden på en sjukskrivning har starkt samband med möjligheten att åter komma i arbete.

Åtgärder som kommer att genomföras

Fler åtgärder måste genomföras för att nå målet att halvera sjukskrivningarna. Åtgärderna måste rikta sig mot samtliga aktörer som har möjlighet att påverka sjukfrånvaron, det vill säga arbetsgivarna, socialförsäkringsadministrationen, de sjukskrivna själva samt läkare och sjukvård.

- Det har tidigare presenterats ett antal åtgärder som bidrar till att klara målet. Dessa skall nu genomföras.
  - Arbetsgivarnas medfinansieringsansvar för sjukfrånvaron skall ändras. Efter två veckor skall arbetsgivaren stå för 15 procent av sjukpenningkostnaden vid varje sjukskrivning. Medfinansieringsansvaret upphör vid deltidssjukskrivning eller vid övergång till rehabiliteringspenning.
  - Det skall bli obligatoriskt för försäkringskassorna att följa upp nya beslut om sjukersättning som inte är tidsbegränsad. Redan beslutade sjukersättningar skall följas upp i betydligt högre utsträckning än hittills.
  - Karensdagen skall göras om så att tillämpningen blir mer rättvis.
  - Försäkringskassan skall åläggas att kalla till avstämningsmöte och upprätta en rehabiliteringsplan inom en viss angiven tid.

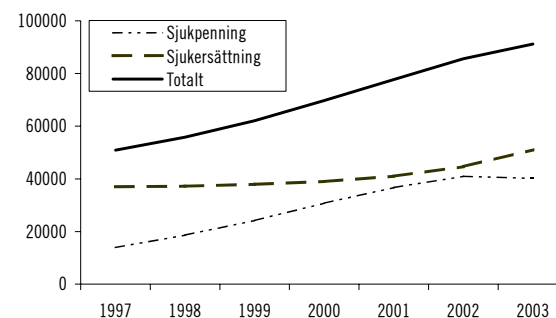
- Det är av största vikt att de som får till exempel sjukpenning eller sjukersättning uppfyller kriterierna för detta. Riksförsäkringsverket har inlett ett arbete som syftar till att förbättra tillämpningen av regelverket. Regeringen avser att med regeländringar underlätta för bland annat läkare och socialförsäkringsadministration att förhindra felaktiga sjukskrivningar och felaktiga beslut om sjukersättning. Till exempel bör ersättningen kunna dras in om en försäkrad vägrar att genomgå behandling, utredning eller rehabilitering som syftar till att möjliggöra återgång i arbete. Det handlar om att öka och tydliggöra den enskildes ansvar att medverka till återgång i arbete. Konkreta förslag kommer att presenteras tidigast i samband med budgetpropositionen för 2005.
- Utgifterna för socialförsäkringen uppgår till över 400 miljarder kronor. Socialförsäkringsadministrationen betalar ut mer än 1 miljard kronor varje dag. För att värna den ekonomiska tryggheten för de verkligt behövande är det viktigt att socialförsäkringsförmånerna endast betalas ut till dem som är berättigade och med rätt belopp. För att upprätthålla den allmänna acceptansen för det gemensamma sjukförsäkringssystemet är det lika viktigt att missbruk och felanvändning i systemet blir upptäckta och åtgärdade som att sjukförsäkringen ger den trygghet individen har behov av vid sjukdom och rehabilitering. Regeringen ser allvarligt på förekomsten av missbruk och felanvändning inom socialförsäkringen och avser att noga följa upp utvecklingen på området. Riksförsäkringsverket har i uppdrag att minimera missbruk och felanvändning.
- Ju längre en sjukskrivning pågår desto svårare har många sjukskrivna att återgå i arbete. Långa sjukskrivningsperioder, och den passivitet och väntan det medför, innebär ofta onödigt lidande för den sjukskrivne. Aktiva insatser för att korta sjukskrivningens längd är därför såväl ett samhällsekonomiskt intresse som en fråga om att minska den enskildes lidande.
- En sammanhållen statlig myndighet är en viktig strukturell reform i arbetet med att

bryta ohälsoutvecklingen. Den av regeringen föreslagna nya organisationen skapar en tydlig ledning och styrning av verksamheten samtidigt som det skapas förutsättningar för nationell samsyn och likformighet i behandlingen av sjukförsäkringsärenden över landet. Effektiviteten och rättssäkerheten ökar.

- Den 1 januari 2005 införs friår i hela landet med samma villkor och omfattning som det pågående försöket, det vill säga totalt ca 12 000 platser. Besked har nu getts till Arbetsmarknadsstyrelsen om att planeringen skall påbörjas under 2004. Det öppnar möjligheter för arbetslösa och för människor som riskerar stressjukdom och förslitning.
- Under 2005 och 2006 har 50 miljoner kronor per år avsatts för ett försök med arbetstidsförkortning. Försöket syftar bland annat till att belysa kopplingen mellan hälsa och arbetstid.
- Den som beviljats sjukersättning bör kunna börja studera på högskola och ha rätt att därefter återfå sin ersättning utan en ny prövning. Under studietiden skall samma villkor gälla som för övriga studenter, det vill säga all ersättning som är kopplad till beslutet om sjukersättning upphör under studietiden. I stället finns möjlighet att få studiebidrag, studielån och bostadsbidrag. Åtgärden syftar till att fler än i dag skall bli motiverade att studera och att detta i sin tur skall leda till återgång i arbete. Regeringen avser att återkomma med förslag i samband med budgetpropositionen för 2005.

Diagram 1.9 Kostnader för sjukfrånvaron¹

Miljoner kronor

¹ Statlig ålderspensionsavgift ingår inte i kostnaden.

Källa: Riksförsäkringsverket.

1.5.3 Infrastruktur

Sverige är beroende av väl fungerande kommunikationer som bidrar till större och hållbara regioner. Näringslivet skall snabbt och effektivt kunna leverera varor och tjänster. Sveriges befolkning är beroende av att enkelt och säkert kunna färdas till och från arbetsplatsen, till daghem, skola och annan social service samt till fritidsaktiviteter.

Ambitionsnivån vad gäller utbyggnaden och underhållet av Sveriges infrastruktur höjs nu. I en historiskt stor satsning fördelas 381,5 miljarder kronor över 12-årsperioden 2004 till 2015. I de ekonomiska ramarna för perioden 2005 till 2007 tillförs Banverket 2,5 miljarder kronor 2005 och 2006 och 4,8 miljarder kronor 2007 jämfört med 2004. För att möjliggöra tidiga byggstarter för ett antal prioriterade projekt avses lån upptas med 25,5 miljarder kronor till infrastrukturinvesteringar.

Med de aviserade satsningarna förbättras förutsättningarna för att säkerställa en samhälls-ekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet.

Infrastrukturplanerna bidrar till att vidga nuvarande arbetsmarknadsregioner. Därigenom underlättas dagpendling över längre sträckor till gagn för såväl arbetstagare som arbetsgivare. Planerna förbättrar kommunikationerna mellan våra nordiska huvudstadsregioner. Därigenom förbättras näringslivets förutsättningar i ett flertal av Sveriges tillväxtregioner. Planerna säkerställer också kvaliteten på vägnätet i skogslänen. Därigenom stärks förutsättningarna för Sveriges viktiga råvaruindustrier.

Sammantaget innebär ökade anslag och lånefinansiering att ambitionerna i närtid kan öka. Mälartunneln genom centrala Stockholm beräknas kunna påbörjas redan 2005 och Haparandabanan mellan Haparanda och Boden senast 2006. Omfattande investeringar i vägnätet i Västra Götaland och på järnvägsgodsstråken söderut från Bergslagen tidigareläggs också.

Men bättre kommunikationer kräver ett bredare arbete än investeringar i vägar och järnvägar. Under 2004 inleds därför arbetet med en övergripande transportpolitisk proposition med utgångspunkt i de av riksdagen beslutade transportpolitiska målen. Syftet är bland annat att infrastrukturen skall användas mer effektivt exempelvis genom att få de olika transportslagen

– väg, järnväg, flyg och sjöfart – att samverka bättre med varandra.

1.5.4 Offentlig upphandling

En väl fungerande offentlig upphandling ökar effektiviteten i den offentliga sektorn och därmed den svenska välfärden. En väl fungerande upphandling säkerställer även att skattebetalarnas pengar används på bästa möjliga vis. Den offentliga upphandlingen regleras i lagen om offentlig upphandling. Den är i sin tur en följd av de direktiv som gäller inom EU. De gemensamma EU-reglerna gör att kostnaderna för de som upphandlar pressas genom en förbättrad konkurrens samtidigt som svenska företag kan sälja sina varor och tjänster i hela EU.

I februari 2004 fattade EU beslut om nya direktiv för offentlig upphandling. Direktiven är på många områden en stor svensk framgång. De ger till exempel ökade möjligheter att ställa hårda miljökrav i offentliga upphandlingar och slå vakt om de möjligheter som finns att ta hänsyn till sociala faktorer. Dessa direktiv skall nu införlivas i svensk lagstiftning inom två år.

Även om Sverige av EU anses ha den mest öppna offentliga upphandlingen av alla EU-länder, kan den förbättras ytterligare. Regeringen har därför till exempel gett Nämnden för offentlig upphandling i uppdrag att göra en granskning av hur så kallade antidiskrimineringsklausuler används.

Ett problem inom offentlig upphandling är hur man skall hantera de offentliga aktörer som inte genomför en upphandling på rätt sätt. Upphandlingskommittén föreslog att det skulle införas en marknadsskadeavgift för att kunna beivra brott mot upphandlingsregler. Regeringen ställer sig positiv till en sanktionsavgift som ett sätt att förbättra upphandlingen.

Samtidigt pågår ett arbete inom EU som syftar till att göra EU-sanktionerna beträffande upphandlingar mer effektiva. Sverige kommer i EU-arbetet att stödja ett förslag om att effektiva rättsmedel införs. Enligt kommissionen beräknas ett förslag kunna tas fram under 2005 med syfte att de skall införas inom EU något år senare. Regeringen kommer i början av 2005 att göra en bedömning av om EU:s arbete kommer att tillgodose de svenska kraven. I väntan på

denna bedömning avvaktar regeringen med att lägga förslag om en marknadsskadeavgift.

1.6 Reformerna för välfärd och tillväxt

En väl utbyggd välfärd som ger människor trygghet i förändringen skapar förutsättningar för en mer dynamisk ekonomisk utveckling. Tillväxt och trygghet är varandras förutsättningar. Välfärden skall därför fortsätta att byggas ut i den takt ekonomin medger. En rätt utformad välfärds politik stärker den ekonomiska tillväxten.

Tabell 1.7 Nya reformer

Miljoner kronor

	2004	2005	2006
Bistånd		590	590
Ökad rättvisa och trygghet		2 340	2 370
Återställd sjukpenning 80%		940	970
Slopad 3:e sjuklönevecka		1 400	1 400
Barnen vår framtid		1 000	3 000
Barn i ekonomiskt utsatta familjer			150
Underhållsstöd			200
Barntillägg studenter			450
Bostadsbidrag			200
Förskolan, personalförstärkning		1 000	2 000
Sysselsättning	1 860	4 885	850
Arbetstidsförkortning		50	50
Friår ¹			
Särskilt anställningsstöd ²	400	400	
Sysselsättningsstöd till kommuner ²		1 500	
Kombinationsutbildning	60	335	
ROT-avdrag bostäder ²	1 400	1 000	
Skattestimulans källsortering ²		270	130
Miljöinvesteringar i offentliga lokaler ²		1 330	670
Vägar och järnvägar		2 500	2 500
Ett ekologiskt hållbart Sverige		450	750
Biologisk mångfald		300	500
Klimatinvesteringar		50	150
Biotopskydd m.m.		100	100
Allmänna bidrag till kommuner		3 000	5 000
Övriga reformer	420	340	760
Summa	2 280	15 105	15 820

¹ 12 000 platser för friår redovisas som en del av de arbetsmarknadspolitiska programmen som ingår i de makroekonomiska förutsättningarna.

² Avser inkomstförändringar.

1.6.1 Vården, skolan och omsorgen

Vården, skolan och omsorgen skall hålla hög kvalitet och vara tillgänglig för alla. Behoven skall styra tillgången, inte privatekonomin eller var i landet man bor. För att det skall kunna bli verklighet krävs en stabil finansiering.

Kommuner och landsting har påverkats av den svaga konjunkturen genom en svagare utveckling av inkomsterna. För att kunna utveckla välfärden och klara de framtida åtagandena krävs att sysselsättningen i ekonomin som helhet ökar.

För 2002 infördes ett tillfälligt sysselsättningsstöd för att stärka kommunerna och landstingen. Stödet förlängdes enligt tidigare beslut både 2003 och 2004. Därutöver har sedan 2000 års taxering intäkterna från den så kallade 200-kronan i den statliga inkomstskatten överförts till kommunerna. Från 2005 ersätts dessa stöd med höjda statsbidrag omfattande 4,7 miljarder kronor. Under 2005 föreslås dessutom ett generellt sysselsättningsstöd till kommunerna. Stödet uppgår till ca 1,5 miljarder kronor.

Kommunsektorns inkomster behöver dock ökas ytterligare för att möjliggöra nödvändiga satsningar. Kommunsektorn tillförs därför ytterligare sammanlagt 4 miljarder kronor från 2005.

Inom ramen för denna satsning skall ett riktat statsbidrag införas från och med 2005. Det riktade statsbidraget skall möjliggöra anställningar av 6 000 fler i förskolan. Bidraget är treårigt och för 2005 avsätts 1 miljard kronor. Åren 2006 och 2007 beräknas 2 miljarder kronor per år avsättas. Därefter skall medlen inordnas i det generella statsbidragssystemet. Målet med personalförstärkning är att förbättra kvaliteten i förskolan och minska barngruppernas storlek. Regeringen avser att återkomma med en proposition under hösten 2004 där stödets närmare utformning kommer att presenteras.

För att underlätta införandet av det nya inkomstutjämnningssystemet kommer 1,3 miljarder kronor att avsättas till kommunsektorn för 2005. Fördelningen av resterande 1,7 miljarder kronor återkommer regeringen till i budgetpropositionen för 2005.

Regeringen föreslår nu att ytterligare 3 miljarder kronor tillförs kommunsektorn 2006.

Regeringen följer noga vilka konsekvenser de senaste årens kraftiga ökning av antalet

asylsökande haft för såväl stat som kommun och landsting och avser återkomma i denna fråga.

Det riktas också insatser till kommunsektorn inom arbetsmarknadspolitiken. För att värna sysselsättningen och välfärden riktas 5 000 platser av totalt 15 000 nya platser inom arbetsmarknadspolitiken till kommuner och landsting. Därutöver sker en särskild satsning på vidareutbildning av personal inom den av kommuner och landsting finansierade verksamheten inom vård, skola och omsorg. Under 2004 och 2005 skall sammanlagt 6 000 personer beredas möjlighet att arbeta deltid och studera deltid inom komvuxutbildning eller högskola. Kommunerna och landstingen skall vid fördelningen av utbildningsplatserna särskilt prioritera de som har en ofrivillig deltidsanställning.

Socialförsäkringen är en viktig del av den generella välfärden. För att garantera legitimiteten och stabiliteten i dessa försäkringar är det angeläget att de fortlöpande utvecklas.

1.6.2 En tryggare vardag

Sverige skall vara ett land där alla känner sig trygga och vågar röra sig fritt. För att åstadkomma detta krävs samhällsengagemang av enskilda. Men det räcker inte. När brott begås och anmäls skall människor veta att de rättsvårdande myndigheterna snabbt och effektivt vidtar de åtgärder som krävs.

Rättsväsendet har tillförts stora resurser under de senaste åren. Förstärkningen skall fortsätta, bland annat för att öka antalet poliser och i övrigt göra satsningar på bekämpning av de inre hoten. Under mandatperioden skall 4 000 nya poliser utbildas. För att satsningen på polisen skall ge önskad effekt i kampen mot brottsligheten måste en väl fungerande och effektiv rättskedja säkerställas. Regeringen avser att återkomma om hur rättsväsendet skall fortsätta att utvecklas.

1.6.3 Fler och bättre bostäder för en god miljö

Under perioden 2002–2006 finns sammanlagt 2,5 miljarder kronor avsatta för ett investeringsbidrag till hyresrätter i områden med bostadsbrist. Därutöver finns fram till och med 2006

även en mervärdesskatterelaterad investeringsstimulans till mindre hyresrätter och studentbostäder.

För att tidigarelägga byggande och minska risken för senare överhettning kommer regeringen återkomma inom kort med en proposition med förslag om att införa ett tidsbegränsat så kallat ROT-avdrag för perioden 15 april 2004 – 30 juni 2005. Systemet skall i allt väsentligt utformas enligt de regler av motsvarande slag som gällde 1996–1999. Kostnaden beräknas till 2,4 miljarder kronor.

En särskild skattestimulans införs för att stimulera källsortering i flerfamiljshus. Skattebortfallet uppskattas till 0,4 miljarder kronor. En departementsskrivelse skall skyndsamt tas fram och remissbehandlas. Förslaget planeras träda i kraft den 1 januari 2005 och gälla till och med den 30 juni 2006.

Regeringen avser också att återkomma med ett förslag om en särskild skattestimulans för miljöinvesteringar i offentliga lokaler. Det innebär att en skattestimulans införs med 30 procent av de totala kostnaderna för vissa specificerade energibesparande åtgärder och konvertering till förnyelsebar energi som vidtas i fastigheter som ägs direkt av det offentliga. För installationen av solceller införs en förhöjd skattestimulans på 70 procent. Det totala skattebortfallet beräknas uppgå till 2 miljarder kronor. Förslaget utformas så att högst 100 miljoner kronor går till den förhöjda skattestimulansen för installation av solceller. En departementsskrivelse skall skyndsamt tas fram och remissbehandlas. Förslaget skall träda i kraft den 1 januari 2005 och gälla till och med den 30 juni 2006.

1.6.4 De socialpolitiska utmaningarna

Välfärdssamhället syftar till att öka tryggheten, rättvisan, jämställdheten och jämlikheten. Socialpolitiken handlar om att hjälpa de människor som har det allra svårast i samhället: hemlösa, personer i missbruk, kvinnor som misshandlas, kvinnor som utsätts för människohandel, barn som far illa och människor i ekonomiskt och socialt utsatta situationer. De senaste årens ökning av tillgången på narkotika och den ökade alkoholkonsumtionen är oroande. Missbruk genererar ofta olika sociala

problem. En framgångsrik socialpolitik bygger på ett brett spektrum av åtgärder.

Genomförandet av den narkotikapolitiska handlingsplanen fortsätter och innebär bland annat satsningar på att minska tillgången på narkotika, minska nyrekryteringen till missbruk och få fler att sluta med sitt missbruk. En satsning på missbrukarvården under namnet "Kontrakt för livet" kommer att genomföras, där ett av huvudelementen kommer att vara ökade insatser för de mest utsatta tunga missbrukarna.

Genomförandet av den alkoholpolitiska handlingsplanen fortsätter och innebär bland annat en bred informationsverksamhet och förstärkning av det lokala förebyggande arbetet. Uppgiften att minska totalkonsumtionen, skjuta upp ungdomars alkoholdebut samt att minska alkoholmissbruket är viktigare än någonsin.

Regeringen avser under mandatperioden att ta ytterligare initiativ för att begränsa tobakens skadeverkningar samt genomföra insatser mot den ökande övervikten.

1.6.5 Barnen

För 2006 avsätts 1 miljard kronor för reformer för barn. Ett barntillägg för studerande införs. Samtidigt höjs den del av bostadsbidragen som utgår som särskilt bidrag till barnfamiljer. Dessutom höjs underhållsstödet.

1.6.6 Bistånd

Svenskt bistånd är en betydelsefull del i kampen mot fattigdomen i världen. Bedömningen är att det kommer att finnas utrymme för att höja biståndsramen till 1 procent av BNI under mandatperioden. Som ett led i detta ökar biståndsramen med 590 miljoner kronor för 2005. Vidare beräknas biståndsramen öka för 2005 med 34 miljoner kronor till följd av den makroekonomiska utvecklingen i jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2004.

1.6.7 Försvaret

Förvarsberedningen skall genomföras med utgångspunkten att den skall leda till betydande

kostnadsminskningar. Ett av huvudalternativen i försvarsberedningens arbete skall vara en besparing på 6 miljarder kronor. För att skapa handlingsfrihet och underlätta omställningen begränsas försvarets beställningsbemyndiganden 2004.

1.6.8 Regional utveckling

Samhällsutvecklingen skall inriktas på att tillvarata och utveckla hela landets resurser. Alla delar av landet skall kunna bidra till Sveriges tillväxt. Sverige måste hållas samman – såväl mellan människor som mellan regioner.

1.7 Rättvisa skatter

Skatternas främsta syfte är att finansiera den gemensamma välfärden. Skatterna skall samtidigt stimulera till arbete och investeringar, till en uthållig utveckling och minskade ekonomiska och sociala orättvisor. Regeringen kan aldrig acceptera att de redan välbeställda i samhället får stora skattesänkningar på bekostnad av kvaliteten i vård, skola och omsorg.

Under de närmaste åren kommer det skattepolitiska arbetet att inriktas på tre områden: globalisering, tillväxt och skatter, insatser mot skattefusk och grön skatteväxling. Förändringar av skatter måste vägas mot målen för den ekonomiska politiken i sin helhet. Eventuella skattesänkningar måste finansieras på ett ansvarsfullt sätt.

1.7.1 Globalisering, tillväxt och skatter

Den fortsatta globaliseringen ställer det svenska skattesystemet inför utmaningar. I slutet av 2002 överlämnade Skattebasutredningen sitt slutbetänkande. Utredningen har remissbehandlats.

Ett huvudbudskap från Skattebasutredningen är att ett bibehållet skatteuttag på dagens nivå är möjligt men att detta kräver att skattesystemet och skattebaserna värnas. För länder med stora offentliga utgifter krävs breda skattebaser och en begränsning av olika former av särregler. Detta är en förutsättning för att hålla nere marginalskatterna på olika områden av strategisk betydelse för en god ekonomisk tillväxt. Det

handlar både om att förstärka arbetslinjen och om att ge fortsatt goda villkor för investeringar i Sverige.

Såväl arbetsutbud som tillväxt påverkas av skattereglerna för tjänstepensioner och privat pensionssparande. Regeringen kommer att tillsätta en utredning med syfte att anpassa och förenkla skattereglerna för dessa pensionslag så att arbetslinjen stärks.

Regeringen strävar efter att skapa skatteregler för olika former av småföretag och dess ägare som så långt möjligt är likformiga och enkla. Detta underlättar exempelvis de övergångar mellan olika företagsformer som ofta är ett naturligt inslag i företags utveckling av verksamheten. Det är också angeläget att närmare analysera skattereglernas betydelse för det risktagande som är en central komponent i företagarkerksamheten. Samtidigt skall den progressiva beskattningen av arbetsinkomster säkerställas.

Efter förslag under hösten 2003 har från och med inkomståret 2004 den så kallade klyvningsräntan i de så kallade 3:12-reglerna höjts med två procentenheter. Regeringen avser att inom den avsatta ramen om 1 miljard kronor återkomma med kompletterande åtgärder.

Från och med 1 januari 2004 har också gåvo-beskattningen förändrats vilket bidrar till att underlätta generationsskiften.

Sedan den 1 juli 2003 gäller att kapitalvinster på näringsbetingade andelar är skattefria. Näringsbetingade andelar kan innehas av svenska aktiebolag, svenska ekonomiska föreningar, oinskränkt skattskyldiga svenska stiftelser och ideella föreningar, svenska sparbanker och svenska ömsesidiga försäkringsbolag samt utländska bolag som motsvarar nämnda företeelser och som hör hemma inom EES-området. Däremot omfattas inte andelar som ägs genom handelsbolag. I en proposition angavs att starka skäl, till exempel neutraliteten mellan olika företagsformer, talar för att andelar som ägs av handelsbolag också borde omfattas av lättnaderna. Regeringen framhöll även handelsbolagsformens betydelse för riskkapitalförsörjningen.

Ett fortsatt reformarbete som aktualiserar flera svåra frågor kräver först ett ställningstagande till Förenklingsutredningens förslag att göra handelsbolag till skattesubjekt. Utredningens förslag har remissbehandlats. Av remissinstanserna ställer sig den övervägande

delen negativa till förslaget. Flera remissinstanser menar att det föreslagna systemet inte innebär någon förbättring ur förenklingsynpunkt. I stället ersätts ett komplicerat system med ett annat minst lika komplicerat. Regeringen delar denna uppfattning och anser därför att utredningens förslag inte bör genomföras. Handelsbolagen bör därför även i fortsättningen utgöra delägarbeskattade rättssubjekt.

Förenklingsutredningen har också föreslagit att reglerna om ackumulerad inkomst slopas och att reglerna i årsredovisningslagen beträffande lager av djur i jordbruk och renskötsel ändras. Även i fråga om dessa förslag har remissinstanserna varit tveksamma. Dessa frågor bör därför bli föremål för ytterligare överväganden. Förslagen i betänkandet bör därför inte genomföras.

Såddfinansieringen och riskkapitalförsörjningen för näringslivet skall stärkas. Särskild uppmärksamhet skall ägnas kreditgarantier för småföretagare i glesbygd.

1.7.2 Insatser mot skattefusk

Skattefusk snedvrider konkurrensen i ekonomin, skadar legitimiteten i skattesystemet och är i förlängningen därmed ett hot mot välfärden. Regeringen fortsätter att prioritera kampen mot skattefusk och ekonomisk brottslighet.

Utöver organisatoriska förändringar och kontrollåtgärder krävs förändringar i skattelagstiftningen för att förhindra skattefusk och skatteundandraganden.

Skatteväsendet har omorganiserats från den 1 januari 2004. Förutvarande Riksskatteverket och de tio regionala skattemyndigheterna har ersatts av en enda rikstäckande myndighet, Skatteverket. Ett syfte med reformen är att befintliga resurser skall användas på ett mer effektivt och rationellt sätt. Härigenom skapas bland annat bättre förutsättningar för en effektiv skattekontroll. Inom Skatteverket pågår flera åtgärder för att effektivisera skattekontrollen. Verket skall också tillsammans med andra berörda myndigheter se över möjligheten att kontrollera egenföretagare. Skatteverket har efter uppdrag från regeringen sett över kontrollen i samband med beviljande av F-skattsedel. Frågorna bereds vidare i Regeringskansliet.

Byggekommisionen föreslog i sitt betänkande Skärpning gubbar! bland annat inrättande av särskilda entreprenadkonton och omvänd moms skyldighet för uppdragsgivare som åtgärder för att bekämpa svartarbete inom byggsektorn. Dessa frågor bereds för närvarande i Regeringskansliet. Inriktningen är att ett förslag skall presenteras före hösten.

I dag försvåras skattekontrollen i de så kallade kontantbranscherna genom brister i underliggande handlingar. Regeringen har därför nyligen tillkallat en särskild utredare med uppdrag att se över möjligheterna att införa obligatoriskt krav på typgodkända kassaregister. I utredningsuppdraget ligger även att överväga och lämna förslag till kontrollbefogenheter och sanktioner för att säkerställa att det föreslagna systemet uppfyller sina syften. Uppdraget skall redovisas senast vid utgången av februari 2005.

Den satsning som har skett under senare år på de brottsutredande enheterna inom skatteförvaltningen har hittills gett goda resultat. Dessa skattebrottsenheter har emellertid varit verksamma sedan 1998 och den utredare som skall titta på frågan om typgodkända kassaregister har därför även fått i uppdrag att lämna förslag om och hur skattebrottsenheternas verksamhet kan effektiviseras.

På momsområdet kan ifrågasättas om uppgifterna i skattedeklarationen är tillräckliga för att säkerställa en korrekt beskattning. Regeringen avser att följa frågan och efter en utvärdering inom Skatteverket återkomma med de förslag som kan behövas. Regeringen kommer också att följa upp den kritik som dåvarande Riksrevisionsverket tog upp i en revisionsrapport under 2003.

På det internationella området fortgår införlivandet av det inom EU överenskomna Sparanddirektivet liksom förhandlingar med ett antal så kallade tredjeländer och oberoende territorier. Målet är att direktivet skall tillämpas från 2005. Regeringen verkar också, såväl inom EU som inom OECD, för att informationsutbytet mellan länder utvecklas ytterligare. Vad gäller internationella företags prissättning av intertransaktioner har Skatteverket lämnat vissa förslag om utvidgad kontrolluppgiftsskyldighet. Förslagen har remissbehandlats och frågan bereds vidare i Regeringskansliet med inriktning på en proposition under 2005.

Skatteverket har i en promemoria och i en rapport inventerat argumenten för och emot så

kallad schablonbeskattning och också lämnat en principskiss hur ett system skulle kunna se ut. Principskissen har remissbehandlats. I det fortsatta arbetet görs en bred genomgång av olika möjligheter att använda schabloniserade inslag som komplement till nuvarande skatte regler. Arbetet syftar till att åstadkomma ett rättvisande skatteuttag och att minska omfattningen av skattefusk och svartarbete.

Uppföljningen av förmån av fri parkering skärps, bland annat genom särredovisning i kontrolluppgifterna.

1.7.3 Grön skatteväxling och andra styrmedel

I 2000 års ekonomiska vårproposition angav regeringen att det samlade utrymmet för grön skatteväxling under perioden 2001–2010 är 30 miljarder kronor. Under föregående mandatperiod genomfördes skatteväxling om drygt 5 miljarder kronor. Det samlade utrymmet för skatteväxling under innevarande mandatperiod har tidigare bedömts uppgå till 12 miljarder kronor. Av detta har 5 miljarder kronor utnyttjats under åren 2003 och 2004.

En ökad miljörelaterad av skattesystemen förutsätter en rationell och långsiktigt hållbar energiskattestruktur. I regeringens skatteväxlingsstrategi ingår därför även en reformering av den svenska energibeskattnings. Skattesystemet skall utformas så att det underlättar möjligheten för framtida skatteväxling som också omfattar näringslivet samtidigt som de svenska företagens konkurrenskraft värnas. De EG-rättsliga förutsättningarna är av väsentlig betydelse där såväl det nya energiskattedirektivets regler som EG-fördragets bestämmelser om statligt stöd måste iaktas. Som ett första steg i sådan reformering kommer den tidigare gällande nollskattesatsen för el som förbrukas inom industrin att från och med den 1 juli 2004 ersättas av den skattenivå (0,5 öre/kWh) som motsvaras av miniminivån i energiskattedirektivet. Regeringen kommer inom kort att lägga fram en proposition med förslag om skattefrihet under vissa förutsättningar för el som förbrukas i industriella processer. Regeringens mål är att ett nytt energiskattesystem skall kunna träda i kraft senast den 1 januari 2006. Det fortsatta arbetet syftar till att förbättra miljöstyrningen och

effektivisera energianvändningen samtidigt som de svenska företagens konkurrenskraft värnas.

En samordning mellan energibeskattningen och andra styrmedel, som handel med elcertifikat, utsläppsrätter samt programmet för energieffektivisering i energiintensiv industri utgör ett viktigt inslag i detta arbete. Energi-effektiviseringsprogrammet planeras omfatta perioden den 1 juli 2004 – 1 juli 2009. Även om regelverket inte kommer att vara i kraft förrän mot slutet av året, kommer möjligheten finnas till nollskatt på el från den 1 juli 2004 under vissa förutsättningar. En samordning mellan elskattens införande och energieffektiviseringsprogrammet sker således.

Arbetet med att införa ett system för handel med utsläppsrätter inom EU i enlighet med EU:s utsläppshandelsdirektiv fortsätter under våren. Systemet startar den 1 januari 2005. Handelssystemet är ett viktigt styrmedel för att minska utsläppen av växthusgaser och för att EU skall nå sitt åtagande enligt Kyoto-protokollet. Systemet bidrar också till en harmonisering av miljöstyrningen inom EU, vilket under vissa förutsättningar kan stärka industrins internationella konkurrenskraft samtidigt som det internationella klimatmålet uppnås på ett mer kostnadseffektivt sätt.

I budgetpropositionen för 2004 preciserade regeringen strategin för beskattning av alternativa drivmedel. För att säkerställa de alternativa drivmedlens konkurrenskraft föreslogs att de koldioxidneutrala drivmedlen skulle befrias inte bara från koldioxidskatt utan även från energiskatt. Ansökan om godkännande enligt EU:s regler för statsstöd har lämnats i februari 2004. Förutom skattebefrielse även för energiskatt avser ansökan att stödordningen också skall omfatta vätgas för bland annat bränslecellsdrivna fordon. Stödprogrammet planeras gälla till och med 2008.

1.7.4 Övriga skattefrågor

Den 1 januari 2004 upphörde Sveriges undantag från de allmänna EG-reglerna för privatinförsel av alkohol och tobak. Regeringen följer noga utvecklingen av gränshandeln och den illegala handeln. Skattesänkningar i Danmark och Finland, Polens och de baltiska staternas anslutning till EU samt målen för alkoholpolitiken skall tas med vid bedömningen av

behovet av svenska skattejusteringar. Systembolagets alkoholpolitiska funktion skall upprätthållas.

1.8 Hållbar utveckling

Hållbar utveckling är ett övergripande mål för regeringens politik. Det innebär att alla politiska beslut skall utformas på ett sådant sätt att de beaktar de ekonomiska, sociala och miljömässiga konsekvenserna. Arbetet med hållbar utveckling bygger på insikten att tillväxt och välfärd bara kan upprätthållas om vi långsiktigt investerar i de gemensamma resurser som utgör grunden för samhällsekonomin: människors hälsa och utbildning, infrastruktur, naturresurser och biologisk mångfald.

En ekonomisk tillväxt och hållbar social välfärd utan negativ miljöpåverkan ställer nya krav på politiken och Regeringskansliets sätt att arbeta. Därför har regeringen inrättat ett särskilt samordningskansli för hållbar utveckling vid Statsrådsberedningen. Kansliet skall samordna arbetet med hållbar utveckling i samtliga departement och vara pådrivande i det nationella och internationella arbetet.

1.8.1 En god miljö

Miljöpolitiken är en viktig del av regeringens politik för hållbar utveckling. Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta.

Klimatfrågan är en av de centrala frågorna inom miljöpolitiken. Grunden för arbetet mot klimatförändringar är det internationella samarbetet inom ramen för klimatkonventionerna. Den nationella klimatpolitiken är även fortsättningsvis högt prioriterad, bland annat genom ekonomiska styrmedel och stöd till kommunala investeringar för att minska utsläppen av växthusgaser, KLIMP. Klimatinvesteringsprogram skapar även möjligheter att mobilisera ett lokalt arbete och föra ner klimatarbetet till enskilda människor. Klimatinvesteringsprogrammet utökas nu i enlighet med 121-punktsprogrammet med 50 miljoner kronor 2005 och 150 miljoner kronor 2006.

Detta möjliggör en ökad takt och höjda ambitioner i klimatarbetet.

God vattenkvalitet blir i och med ramdirektivet för vatten målet för alla vatten såväl i Sverige som i Europa. Det svenska arbetet med genomförandet av ramdirektivet har påbörjats vid berörda myndigheter. Genomförandet skall ske enligt en snäv tidtabell.

En viktig del i arbetet för en hållbar utveckling är att främja idédebatt, utveckla samverkan mellan samhällets aktörer samt stödja nytänkande forskning och utveckling. Dessutom skapas nytt lärande genom spridning av resultat och goda exempel från hittillsvarande arbete lokalt, nationellt och internationellt.

Anslagen till biologisk mångfald skall höjas med 300 miljoner kronor 2005 och 500 miljoner kronor 2006.

Statliga miljöbilar

Ett beredningsarbete pågår för närvarande i syfte att ta fram en miljöpolicy för statliga bilar. En kartläggning av förutsättningarna för policyn avses vara genomförd den 1 juni innevarande år. Från och med 2005 skall minst 25 procent av alla statliga nyinköpta bilar vara miljöbilar.

Jordbruk m.m.

Regeringen kommer att särskilt uppmärksamma frågor om framtagande av djurskyddsregister, biotopskydd och småskalig livsmedelsförädling. Totalt ökas ramen för bland annat dessa ändamål med 100 miljoner kronor 2005 och 2006.

1.8.2 Gröna nyckeltal

Sedan 1999 års ekonomiska vårproposition redovisas gröna nyckeltal som ett komplement till de ekonomiska nyckeltalen. Syftet med gröna nyckeltal är att spegla den nationella utvecklingen för viktiga miljöproblem på ett enkelt och informativt sätt. Variationerna i nyckeltalen mellan enstaka år är ofta ett resultat av väderleks- och konjunkturvariationer. Över längre tidsperioder ger dock gröna nyckeltal en indikation om utvecklingen mot det övergripande miljökvalitetsmålet att till nästa

generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta.

Den totala energianvändningen har ökat de senaste åren, men över tiden har det skett en successivt minskad energianvändning i relation till BNP.

Sveriges utsläpp av koldioxid minskade kraftigt under 1970- och 1980-talen. Detta var framför allt ett resultat av den energipolitik som bedrevs under perioden med syftet att minska oljeberoendet. Omkring 1990 planade den nedåtgående trenden ut och utsläppen har sedan dess stabiliserat sig kring 1990-års nivå. Enligt senast tillgängliga statistik låg utsläppen 2002, inklusive utsläpp från internationell luft- och sjöfart, strax över 1990 års nivå. Om utsläppen från internationell sjö- och luftfart exkluderas låg utsläppen istället något under 1990 års nivå.

Sedan 1980 har de svenska utsläppen av svaveldioxid minskat kraftigt och under 1990-talet nästan halverats. Till stor del är detta ett resultat av ökad användning av olja med låg svavelhalt och ny reningsteknik. De svenska utsläppen av kväveoxider har också minskat, men inte i samma omfattning. Förbättrade förbrännings- och reningstekniker inom transportsektorn, som till stor del kommit till följd av katalytisk avgasrening samt minskade utsläpp inom energisektorn på grund av kväveoxidavgiften, är de främsta orsakerna till de minskade utsläppen av kväveoxider.

Halterna av kväve och fosfor i havet utgör en indikator på näringstillståndet i havet. Fram till 1990-talet minskade belastningen på haven av dessa föroreningar. De svenska utsläppen av gödande kväve och fosfor till haven har fortsatt att minska sedan mitten av 1990-talet. När det gäller kväve står reningsverken för den största minskningen medan jordbruken haft nära oförändrade utsläpp, men minskade fosforutsläpp.

Halterna av de flesta luftföroreningar i svenska tätorter minskade markant från 1980-talet och fram till slutet av 1990-talet. Sedan vintern 2000/2001 är denna trend emellertid inte lika tydlig. Förändrade väderleksförhållanden kan vara en viktig orsak till att halten av vissa luftföroreningar inte minskat under senare år. Tack vare katalytisk avgasrening och minskad bensenhalt i bensin har stadsluftens genomsnittliga bensenhalt sjunkit sedan början av 1990-talet, men i många stadskärnor klaras inte gällande riktvärden.

Tabell 1.8 Gröna nyckeltal

Energianvändning (TWh respektive Wh/kr)

	1980	1990	2000	2001	2002
Total slutlig användning ¹	436	442	470	474	483
Energiintensitet ²	300	245	214	214	214
Utsläpp till luft (tusentals ton) ³					
	1980 ⁴	1990	2000	2001	2002
Klimatpåverkan					
Koldioxid	82 438	59 344	58 940	59 620	60 345
Försurning					
Svaveldioxid	508	112	69	70	71
Kväveoxider	448	377	358	353	336
Belastning på haven (tusentals ton)					
	1980	1990	2000	2001	2002
Övergödning					
Fosfor	4,7	3,5	4,7	3,9	2,8
Kväve	115,5	104,9	146,6	131,9	113,0
Påverkan på luftkvalitet (mikrogram per kubikmeter) ⁵					
	1992/93	1996/97	2000/01	2001/02	2002/03
Kvävedioxid	22	21	17	18	19
Sot	7	5	7	5	6
Bensen	6	3	2	2	2

¹ Total energianvändning exklusive energiomvandlingsförluster i kärnkraftverk.² Energiintensiteten mäts som total energianvändning i relation till BNP i 2000 års referenspriser.³ Inkluderar bunkring för internationell luft- och sjöfart. Ej normalårsjusterade siffror.⁴ Framräknad enligt äldre metodik och därför ej direkt jämförbar med siffror för 1990 och senare.⁵ Vinterhalvårsmedelvärden i tätortsluft.

Källor: Statens energimyndighet, Naturvårdsverket, Statistiska centralbyrån, Sveriges lantbruksuniversitet och IVL Svenska miljöinstitutet AB.

1.9 Ett rättvisare Sverige

Den ekonomiska politiken skall bidra till att öka tillväxten och minska de ekonomiska och sociala orättvisorna.

En uthållig ekonomisk tillväxt är en förutsättning för ökad rättvisa och jämlikhet. Hushållens ekonomiska standard har ökat med drygt 12 procent mellan 1991 och 2002 och beräknas öka med ytterligare drygt 2 procent fram till 2004. För att det växande välståndet skall komma alla till del krävs en tydlig rättvisepolitik. Den inkomstspridning som kunde noteras under andra halvan av 1990-talet har nu bromsats upp.

Den ekonomiska krisen under 1990-talet drabbade ensamstående föräldrar hårt. Trots flera reformer de senaste åren har ensamstående föräldrar haft en svag standardutveckling. Därför har regeringen tillsatt en arbetsgrupp med

uppdrag att beskriva och analysera situationen för barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer. Förbättringar för den gruppen av barn skall prioriteras.

Den viktigaste fördelningspolitiska uppgiften är att minska klyftor och utslagning. Utbildningspolitiken, biståndet, kampen mot sjukfrånvaron, integrationspolitiken och välfärdspolitiken är alla viktiga delar i en politik som långsiktigt skall öka rättvisan.

Den största klyftan går mellan de som har arbete och de som är arbetslösa. Den omfattande sjukfrånvaron är en av vår tids allvarligaste fördelningspolitiska problem. Arbete och god hälsa utgör grunden för en egen försörjning. I ett samhälle som skall kännetecknas av utveckling och jämlikhet skall alla ha rätt att vara med och skapa och ta del av frukterna av ett stigande välstånd.

Allas rätt till ett arbete är också en samhällsekonomisk fråga. Hög sysselsättning är särskilt viktig i ett land som Sverige med höga välfärdsambitioner. Detta gäller inte minst mot bakgrund av den demografiska förändring som Sverige står inför, med en allt större andel äldre och minskande andel personer i förvärvsarbetande ålder.

Människors vilja och förmåga till arbete och egen försörjning måste tas tillvara i alla delar av landet. I årets fördelningspolitiska redogörelse redovisas en omfattande analys av regionala skillnader i arbete och försörjning. Som en följd av att bland annat sysselsättningsgrad och arbetstider varierar starkt mellan olika delar av landet, är de regionala skillnaderna mellan hushållens inkomster av arbete stor. Offentliga skatte- och transfereringssystem medför en omfattande utjämning av regionala skillnader i hushållens ekonomiska standard. Om även värdet av den offentliga konsumtion som kan knytas till individen och boendekostnaderna beaktas, sker en ytterligare utjämning mellan invånare i landets regioner.

Att ta tillvara alla människors vilja och förmåga till arbete och egen försörjning är avgörande för rättvisan, och för tillväxt och välfärd. Ett sätt är att fortsätta arbetet med att minska tröskel- och marginaleffekter.

Marginaleffekterna är den sammanlagda effekten av skatter och bidrag. För den som går från bidrag till arbete eller vill arbeta mer kan effekten av minskade bidrag och ökade skatter

kraftigt minska det ekonomiska utbytet av en sådan förändring.

Det finns en risk att grupper som kortsiktigt inte förbättrar sin ekonomiska situation om de arbetar mer, studerar, byter arbete, eller går till arbete från bidrag kan fastna i permanent låg ekonomisk standard. Att motverka de hinder som marginaleffekter utgör är därför ett viktigt inslag i regeringens rättvise- och tillväxtpolitik.

Flera förändringar har gjorts under en följd av år för att minska marginaleffekterna. Regeringen har infört en kompensation för tre fjärdedelar av pensionsavgiften och höjt gränsen för uttag av statlig inkomstskatt. Införandet av maxtaxan i barnomsorgen har inneburit att marginaleffekten minskat betydligt för barnfamiljerna.

De insatser regeringen har vidtagit för att minska marginaleffekterna och öka drivkrafterna har varit framgångsrika. En analys av utvecklingen åren 1996 till 2002 visar att den genomsnittliga marginaleffekten har minskat från 53,2 procent till 45,1 procent. För åren 2002 till 2004 bedöms dock marginaleffekten ha ökat till 46,0 procent. Marginaleffekten i a-kassan och sjukförsäkringssystemet har minskats genom ändrade beslut. Men en ökad arbetslöshet och de skattehöjningar som en del kommuner och landsting genomfört, för att värna kvaliteten i verksamheten, innebär ändå att den genomsnittliga marginaleffekten ökat något.

Regeringen kommer att fortsätta arbetet för att minska marginal- och tröskeeffekterna, särskilt för låg- och medelinkomsttagare.

2

Förslag till
riksdagsbeslut

2 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

vad gäller den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

1. godkänner regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken (kapitel 1),
2. godkänner regeringens förslag till riktlinjer för budgetpolitiken (kapitel 1),
3. godkänner den föreslagna ändringen av ändamål och verksamheter som skall innefattas i utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet respektive utgiftsområde 22 Kommunikationer (avsnitt 6.6),
4. godkänner den föreslagna ändringen av ändamål och verksamheter som skall innefattas i utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp respektive utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom (avsnitt 6.6),

vad gäller tilläggsbudget till statsbudgeten för 2004

5. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier (avsnitt 3.1 och 7.1.1),
6. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:389) om assistansersättning (avsnitt 3.2 och 7.1.8),
7. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag (avsnitt 3.3 och 7.1.9),
8. antar regeringens förslag till lag om ändring av lagen (2000:1335) om kreditering på skattekonto av stöd till kommuner för

anläggande av telenät (avsnitt 3.4 och 7.1.18),

9. antar regeringens förslag till lag om ändring av lagen (2000:1380) om skattereduktion för utgifter för vissa anslutningar för tele- och datakommunikation (avsnitt 3.5 och 7.1.18),
10. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1995:1514) om generellt statsbidrag till kommuner och landsting (avsnitt 3.6 och 7.1.21)
11. godkänner att Riksgäldskontorets betalning av årlig ränta på kung Karl XIII:s hemgiftskapital upphör (avsnitt 7.1.1),
12. godkänner att staten förvärvar fastigheten Blåmannen 21 i Stockholms kommun (avsnitt 7.1.2),
13. godkänner att staten utnyttjar en köpoption avseende en ny byggnad för svenska ambassaden i Washington, Förenta staterna (avsnitt 7.1.2),
14. godkänner en ny investeringsplan för Statens fastighetsverk i enlighet med vad regeringen förordar (avsnitt 7.1.2),
15. bemyndigar regeringen att 2004 besluta att Statens fastighetsverk får ta upp lån inom en ram av högst 7 800 000 000 kronor i Riksgäldskontoret för investeringar i fastigheter, lokaler och mark i enlighet med vad regeringen förordar (avsnitt 7.1.2),
16. bemyndigar regeringen att under 2004 för det under utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet uppförda ram-

- anslaget 6:2 *Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling* besluta om beställningar av materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling som inklusive tidigare gjorda beställningar medför utgifter på högst 68 500 000 000 kronor efter 2004 (avsnitt 7.1.6),
17. bemyndigar regeringen att godkänna en överenskommelse mellan staten och Landstinget Västmanland om Salberga sjukhus i enlighet med vad regeringen förordar (avsnitt 7.1.8),
  18. godkänner vad regeringen förordar om det särskilda anställningsstödet (avsnitt 7.1.10),
  19. bemyndigar regeringen att under 2004 för det under utgiftsområde 14 Arbetsliv uppförda ramanslaget 23:1 *Arbetsmiljöverket* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 18 450 000 kronor under 2005 (avsnitt 7.1.11),
  20. bemyndigar regeringen att under 2004 för det under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning uppförda ramanslaget 25:18 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning* besluta om bidrag till kvalificerad yrkesutbildning som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 1 556 068 000 kronor under 2005–2009 (avsnitt 7.1.13),
  21. bemyndigar regeringen att under 2004 för det under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning uppförda ramanslaget 25:73 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* besluta om stipendier på Svenska institutets område som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 3 000 000 kronor under 2005 (avsnitt 7.1.13),
  22. godkänner att regeringen 2004 på en extra bolagsstämma med AB Svenska Spel verkar för att inestående medel avsedda för konst, teater och andra kulturella ändamål delas ut till regeringen och används för avsedda ändamål (avsnitt 7.1.14),
  23. godkänner den föreslagna användningen av det under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande uppförda ramanslaget 31:10 *Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet* (avsnitt 7.1.15),
  24. godkänner att regeringen inte genomför en fusion av de två aktiebolagen Norecic AB och Bothia Garanti AB (avsnitt 7.1.15),
  25. godkänner de riktlinjer för bidrag till installation av hissar som regeringen förordar (avsnitt 7.1.15),
  26. bemyndigar regeringen att under 2004 för det under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande uppförda nya ramanslaget 31:14 *Bidrag till installation av hissar* besluta om bidrag som medför utgifter på högst 29 000 000 kronor efter 2004 (avsnitt 7.1.15),
  27. godkänner de riktlinjer för investeringsstimulans till ombyggnad av vissa utrymmen till bostadslägenheter som regeringen förordar (avsnitt 7.1.15),
  28. bemyndigar regeringen att under 2004 för det under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård uppförda ramanslaget 26:2 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 260 000 000 kronor under 2005, högst 126 000 000 kronor under 2006, högst 70 000 000 kronor under 2007, högst 15 000 000 kronor under 2008 och högst 15 000 000 kronor under 2009 (avsnitt 7.1.16),
  29. bemyndigar regeringen att under 2004 för det under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård uppförda ramanslaget 34:3 *Åtgärder för biologisk mångfald* ingå ekonomiska förpliktelser i samband med förvärv av eller intrångsersättning i ur naturvårdssynpunkt värdefulla naturområden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 520 000 000 kronor under 2005 (avsnitt 7.1.16),
  30. bemyndigar regeringen att under 2004 för det under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård uppförda ramanslaget 34:5 *Miljöforskning* ingå ekonomiska förpliktelser i samband med planering, upphandling och genomförande av forskningsprojekt som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 60 000 000 kronor under 2005, högst 40 000 000 kronor under

- 2006 och högst 30 000 000 kronor under 2007 (avsnitt 7.1.16),
31. bemyndigar regeringen att under 2004 för det under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård uppförda ramanslaget 34:13 *Stöd till klimatinvesteringar* ingå ekonomiska förpliktelser i samband med beslut om stöd till klimatinvesteringar som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 713 000 000 kronor under 2005–2009 (avsnitt 7.1.16),
  32. godkänner den föreslagna användningen av det under utgiftsområde 21 Energi uppförda ramanslaget 35:8 *Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser* (avsnitt 7.1.17),
  33. godkänner att regeringen under 2004 får besluta om en låneram i Riksgäldskontoret om högst 8 500 000 000 kronor för de prioriterade vägprojekten E6 delen Rabbaldshede–Hogdal, E20 delen Tollerred–Alingsås samt genom Alingsås, Rv40 delen Brämhult–Hester, Rv 40 delen Haga–Ljungarum, Rv45 delen Angeredsbron–Älvängen, Rv44 delen Båberg–Väneryr samt Rv49 Skara–Varnhem (avsnitt 7.1.18),
  34. godkänner den föreslagna användningen av det under utgiftsområde 22 Kommunikationer uppförda ramanslaget 36:2 *Väghållning och statsbidrag* (avsnitt 7.1.18),
  35. godkänner att regeringen under 2004 får besluta om en låneram i Riksgäldskontoret om högst 17 000 000 000 kronor för de prioriterade järnvägsprojekten Hallsberg–Degerön, Mjölby–Motala, Trollhättan–Göteborg samt järnvägsprojekt i Stockholmsregionen (avsnitt 7.1.18),
  36. godkänner att regeringen under 2004 får besluta om låneramar i Riksgäldskontoret för Euromaint AB, Green Cargo AB, Jernhusen AB och AB Swedcarrier för 2005 och 2006 som sammanlagt uppgår till högst 2 300 000 000 kronor (avsnitt 7.1.18),
  37. godkänner vad regeringen förordar om avveckling av VTI Utveckling AB (avsnitt 7.1.18),
  38. bemyndigar regeringen att under 2004 för det under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar uppförda ramanslaget 26:1 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning* ingå ekonomiska förpliktelser i samband med planering, upphandling och genomförande av forskningsprojekt som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 220 000 000 kronor under 2005, högst 150 000 000 kronor under 2006, högst 95 000 000 kronor under 2007 och högst 45 000 000 kronor under 2008 (avsnitt 7.1.19),
  39. godkänner vad regeringen förordar om avgiftsintäkter från pass för sällskapsdjur som Statens jordbruksverk tillhandahåller (avsnitt 7.1.19),
  40. godkänner vad regeringen förordar om en förbättrad kapitalstruktur i statliga bolag (avsnitt 7.1.20),
  41. godkänner att ett tillfälligt sysselsättningsstöd till kommuner och landsting utgår 2005 (avsnitt 7.1.21),
  42. godkänner ändrade ramar för utgiftsområden samt anvisar ändrade och nya anslag, som står till regeringens disposition, enligt specifikation i tabell 2.1.

Riksdagsstyrelsen föreslår att riksdagen

på tilläggsbudget till statsbudgeten för 2004

43. antar riksdagsstyrelsens förslag till lag om ändring av lagen (1999:1209) om stöd till riksdagsledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen (avsnitt 3.7 och 7.1.1),
44. anvisar ändrade anslag, som är avsedda för riksdagen eller dess myndigheter, enligt specifikation i tabell 2.1.

Riksrevisionens styrelse föreslår att riksdagen

---

på tilläggsbudget till statsbudgeten för 2004

45. bemyndigar Riksrevisionen att för 2004 ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i verksamheten inom en ram av 50 000 000 kronor (avsnitt 7.1.2).

Tabell 2.1 Specifikation av ändrade ramar samt nya och ändrade anslag 2004

Tusental kronor

Utgiftsområde	Anslags- nummer	Belopp enligt statsbudget 2004	Förändring av ram/ anslag	Ny ram/ Ny anslagsnivå
1	Rikets styrelse	7 896 299	40 162	7 936 461
	45:1 Sametinget	17 665	-400	17 265
	46:1 Allmänna val och demokrati	235 000	-1 100	233 900
	90:1 Kungliga hov- och slottsstaten	94 574	300	94 874
	90:2 Riksdagens ledamöter och partier m.m. ¹	618 265	16 000	634 265
	90:3 Riksdagens förvaltningskostnader ¹	540 642	14 800	555 442
	90:5 Regeringskansliet m.m.	5 460 532	-14 438	5 446 094
	90:6 Stöd till politiska partier	131 200	25 000	156 200
2	Samhällsekonomi och finansförvaltning	9 198 142	1 500	9 199 642
	1:5 Statistiska centralbyrån	429 501	1 500	431 001
3	Skatt, tull och exekution	8 556 043	21 608	8 577 651
	3:1 Skatteverket	5 745 431	21 608	5 767 039
4	Rättsväsendet	26 432 092	200 000	26 632 092
	4:6 Kriminalvården	4 761 044	200 000	4 961 044
5	Internationell samverkan	1 257 362	0	1 257 362
	5:1 Bidrag till vissa internationella organisationer	932 070	-2 100	929 970
	5:3 Nordiskt samarbete	9 122	2 100	11 222
8	Invandrare och flyktingar	7 005 146	40 000	7 045 146
	12:1 Migrationsverket	616 273	20 000	636 273
	12:6 Utresor för avvisade och utvisade	135 556	20 000	155 556
9	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	37 665 272	17 500	37 682 772
	14:6 Institutet för psykosocial medicin	15 031	500	15 531
	16:7 Bilstöd till handikappade	196 000	22 000	218 000
	16:8 Kostnader för statlig assistansersättning	10 061 000	-5 000	10 056 000
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	123 981 002	-17 000	123 964 002
	19:3 Handikappersättningar	1 224 000	-7 000	1 217 000
	19:6 Riksförsäkringsverket	921 595	-10 000	911 595
13	Arbetsmarknad	61 989 063	7 366 00	69 355 063
	22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader	4 742 879	-6 000	4 736 879
	22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	39 253 000	7 366 000	46 619 000
	22:8 Bidrag till administration av grundbeloppet	59 459	6 000	65 459
15	Studiestöd	21 924 855	-2 500	21 922 355
	25:2 Studiemedel m.m.	11 441 185	-58 700	11 382 485
	25:4 Rekryteringsbidrag	1 394 507	56 200	1 450 707
16	Utbildning och universitetsforskning	43 962 225	3 000	43 965 225
	25:2 Myndigheten för skolutveckling	94 275	750	95 025
	25:3 Utveckling av skolväsende och barnomsorg	197 894	500	198 394
	25:4 Specialpedagogiska institutet	332 820	7 500	340 320
	25:7 Särskilda insatser på skolområdet	278 037	-7 500	270 537
	25:72 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.	1 940 279	-41 000	1 899 279
	25:76 Högskoleverket	185 151	750	185 901
	25:78 Centrala studiemedelsnämnden m.m.	372 315	42 000	414 315

17		Kultur, medier, trossamfund och fritid	8 663 960	-1 608	8 662 352
	28:39	Stöd till trossamfund	50 750	-1 608	49 142
18		Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	8 798 030	1 000	8 799 030
	31:1	Boverket	151 823	-400	151 423
	31:9	Statens va-nämnd	6 737	400	7 137
	31:14	Bidrag till installation av hissar (nytt ramanslag)	0	1 000	1 000
20		Allmän miljö- och naturvård	3 770 566	0	3 770 566
	34:1	Naturvårdsverket	323 434	5 700	329 134
	34:4	Sanering och återställning av förorenade områden	329 850	-11 500	318 350
	34:7	Internationellt miljösamarbete	66 434	5 800	72 234
22		Kommunikationer	28 535 012	0	28 535 012
	36:1	Vägverket: Administration	1 030 202	-5 000	1 025 202
	36:3	Banverket: Administration	773 146	-5 000	768 146
	36:4	Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter	8 484 123	-15 000	8 469 123
	36:12	Rikstrafiken: Trafikupphandling	793 000	5 000	798 000
	36:16	Järnvägsstyrelsen (nytt ramanslag)	0	20 000	20 000
23		Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	14 278 732	10 000	14 288 732
	45:1	Främjande av rennäringsen m.m.	37 000	10 000	47 000
24		Näringsliv	3 490 802	1 100	3 491 902
	38:2	Näringslivsutveckling m.m.	249 562	-1 000	248 562
	38:3	Institutet för tillväxtpolitiska studier: Förvaltningskostnader	74 344	-1 000	73 344
	38:8	Patentbesvärsträtten	15 249	1 000	16 249
	40:1	Marknadsdomstolen	8 942	1 000	9 942
	40:3	Allmänna reklamationsnämnden	23 127	1 100	24 227
25		Allmänna bidrag till kommuner	73 705 790	-2 600 000	71 105 790
	48:1	Generellt statsbidrag till kommuner och landsting	44 142 000	-2 600 000	41 542 000
		Summa anslagsförändring på tilläggsbudget		5 080 762	

¹ Anslag avsedda för riksdagen eller dess myndigheter.

3

Lagförslag

3 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

3.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier

Härigenom föreskrivs att 2, 6 och 8 §§ lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Partistöd lämnas som mandatbidrag. Varje mandatbidrag utgör 282 450 kronor.

Partistöd lämnas som mandatbidrag. Varje mandatbidrag utgör 333 300 kronor.

6 §²

Parti som vid val till riksdagen fått minst 4 procent av rösterna i hela landet får för varje år för vilket valet gäller ett helt grundstöd. Helt grundstöd utgör 4 928 200 kronor.

Parti som vid val till riksdagen fått minst 4 procent av rösterna i hela landet får för varje år för vilket valet gäller ett helt grundstöd. Helt grundstöd utgör 5 803 200 kronor.

8 §³

Parti som avses i 6 eller 7 § får utöver grundstödet tilläggsstöd för varje år för vilket valet gäller med 13 850 kronor för varje vunnet mandat, om partiet är företrätt i regeringen och annars 20 650 kronor

Parti som avses i 6 eller 7 § får utöver grundstödet tilläggsstöd för varje år för vilket valet gäller med 16 350 kronor för varje vunnet mandat, om partiet är företrätt i regeringen och annars 24 300 kronor

---

¹ Senaste lydelse 1996:1533.

² Senaste lydelse 1996:1533.

³ Senaste lydelse 1996:1533.

för varje vunnet mandat.

för varje vunnet mandat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004 men tillämpas från och med det bidragsår som började den 15 oktober 2003.

3.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:389) om assistansersättning

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1993:389) om assistansersättning skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §⁴

Ansökan om assistansersättning skall göras skriftligen hos den allmänna försäkringskassan. Försäkringskassan får uppdra åt en annan försäkringskassa att handlägga ärendet.

Om någon hos en kommun har ansökt om biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till sådan assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, skall kommunen, om den enskilde kan antas ha rätt till assistansersättning, anmäla detta till försäkringskassan. I sådant fall skall försäkringskassan även utan ansökan pröva frågan om assistansersättning.

Assistansersättning får inte lämnas för längre tid tillbaka än *tre månader* före den månad då ansökan eller anmälan gjorts.

Assistansersättning får inte lämnas för längre tid tillbaka än *en månad* före den månad då ansökan eller anmälan gjorts.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ansökningar eller anmälningar som gjorts före ikraftträdandet.

---

⁴ Senaste lydelse 1999:819.

3.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag

Härigenom föreskrivs att 13 § lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §⁵

Handikappersättning och vårdbidrag utges från och med den månad då rätt till förmånen har inträtt.

Vårdbidrag får inte utges för längre tid tillbaka än den månad då ansökan om vårdbidrag gjordes. Handikappersättning får inte utges för längre tid tillbaka än *två år* före ansökningsmånaden.

Vårdbidrag får inte utges för längre tid tillbaka än den månad då ansökan om vårdbidrag gjordes. Handikappersättning får inte utges för längre tid tillbaka än *sex månader* före ansökningsmånaden.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ansökningar om handikappersättning som gjorts före ikraftträdandet.

---

⁵ Senaste lydelse 2001:1110.

3.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1335) om kreditering på skattekonto av stöd till kommuner för anläggande av telenät

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (2000:1335) om kreditering på skattekonto av stöd till kommuner för anläggande av telenät skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Stöd till kommuner för anläggande av allmänt tillgängliga telenät med hög överföringskapacitet som har beslutats av länsstyrelsen, ett regionalt självstyrelseorgan enligt lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning eller samverkansorganet i Kalmar och Gotlands län enligt lagen (2002:34) om samverkansorgan i länen och som avser stödberättigande åtgärder som har utförts under perioden 1 juli 2000–31 december 2005 skall tillgodoföras kommunerna genom kreditering på sådant skattekonto som har upprättats för dem enligt 3 kap. 5 § skattebetalningslagen (1997:483).

Föreslagen lydelse

1 §⁶

Stöd till kommuner för anläggande av allmänt tillgängliga telenät med hög överföringskapacitet som har beslutats av länsstyrelsen, ett regionalt självstyrelseorgan enligt lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning eller samverkansorganet i Kalmar och Gotlands län enligt lagen (2002:34) om samverkansorgan i länen och som avser stödberättigande åtgärder som har utförts under perioden 1 juli 2000–31 december 2006 skall tillgodoföras kommunerna genom kreditering på sådant skattekonto som har upprättats för dem enligt 3 kap. 5 § skattebetalningslagen (1997:483).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

---

⁶ Senaste lydelse 2002:1127.

3.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1380) om skattereduktion för utgifter för vissa anslutningar för tele- och datakommunikation

Härigenom föreskrivs att 3, 5 och 14 §§ lagen (2000:1380) om skattereduktion för utgifter för vissa anslutningar för tele- och datakommunikation skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §⁷

Skattereduktion skall göras vid debiteringen av slutlig skatt på grund av 2002–2006 års taxeringar.

Skattereduktion skall göras vid debiteringen av slutlig skatt på grund av 2002–2007 års taxeringar.

5 §⁸

I underlaget för skattereduktionen ingår utgifter för en anslutning som tas i bruk under perioden den 1 januari 2001–den 31 december 2005 och som är betalda senast vid tidpunkten för ansökan.

I underlaget för skattereduktionen ingår utgifter för en anslutning som tas i bruk under perioden den 1 januari 2001–den 31 december 2006 och som är betalda senast vid tidpunkten för ansökan.

14 §⁹

En ansökan om skattereduktion skall ha kommit in till Skatteverket senast den 1 mars 2006. Om en ansökan har kommit in senast den 1 mars under taxeringsåret, skall skattereduktionen tillgodoräknas vid debitering av slutlig skatt på grund av taxeringen samma år.

En ansökan om skattereduktion skall ha kommit in till Skatteverket senast den 1 mars 2007. Om en ansökan har kommit in senast den 1 mars under taxeringsåret, skall skattereduktionen tillgodoräknas vid debitering av slutlig skatt på grund av taxeringen samma år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

---

⁷ Senaste lydelse 2003:823.

⁸ Senaste lydelse 2003:823.

⁹ Senaste lydelse 2003:824.

3.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1514) om generellt statsbidrag till kommuner och landsting

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1995:1514) om generellt statsbidrag till kommuner och landsting skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹⁰

Skatteverket fastställer statsbidragets storlek samt lämnar senast den 25 januari bidragsåret uppgift till varje kommun och landsting om storleken av dess bidrag.

Om anslaget för statsbidraget ändras under pågående bidragsår, skall skatteverket snarast fatta ett nytt beslut om bidragets storlek.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2004.

---

¹⁰ Senaste lydelse 2003:661.

Riksdagsstyrelsen har följande förslag till lagtext.

3.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:1209) om stöd till riksdagsledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen

Härigenom föreskrivs att 10 § lagen (1999:1209) om stöd till riksdagsledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §¹¹

Stödet är avsett att bekosta handläggarrhjälp åt riksdagens ledamöter. Stödet beräknas efter normen att det skall *täcka* kostnaden för *en politisk sekreterare per två ledamöter. För en politisk sekreterare utbetalas 36 700 kronor per månad.*

Stödet är avsett att bekosta handläggarrhjälp åt riksdagens ledamöter. Stödet beräknas efter normen att det skall *motsvara* kostnaden för

– 225 politiska sekreterare under perioden den 1 september 2004–30 juni 2005,

– 335 politiska sekreterare under perioden den 1 juli 2005–30 juni 2006, samt

– 349 politiska sekreterare från den 1 juli 2006.

Vid bestämmande av stödets storlek skall beloppet 46 000 kronor per politisk sekreterare och månad ligga till grund för beräkningen.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2004.

---

¹¹ Senaste lydelse 2003:1055.

4

Budgetpolitiska mål och statsbudgeten

4 Budgetpolitiska mål och statsbudgeten

I detta kapitel redovisas de av riksdagen beslutade budgetpolitiska målen för åren 2004–2006. Därefter redovisas centrala förutsättningar för budgetberäkningarna, såsom makroekonomiska antaganden, förslag till nya beslut samt tidigare fattade beslut med budgetmässiga konsekvenser.

Vidare redogörs översiktligt för statens, kommunsektorns och ålderspensionssystemets finanser. Beräkningarna för 2005 och 2006 baseras på gällande regler och konsekvenser av fattade eller aviserade beslut. En detaljerad redovisning av statsbudgetens inkomster och utgifter återfinns i kapitel 5 och 6. Beräkningar för de delar av statsbudgeten som varken klassificeras som inkomster eller utgifter (exempelvis myndigheters in- och utlåning i Riksgäldskontoret) redovisas dock i detta kapitel.

4.1 Budgetpolitiska mål

Budgetpolitiken är sedan 1997 inriktad på två övergripande och fleråriga mål, dels utgiftstaket för staten, dels den offentliga sektorns finansiella sparande (saldomålet). De budgetpolitiska mål som riksdagen har beslutat ligger fast:

1. De takbegränsade utgifterna skall rymmas inom beslutade utgiftstak för staten.
2. Den offentliga sektorns finansiella sparande skall i genomsnitt över en konjunkturcykel uppgå till 2 procent av bruttonationalprodukten (BNP).

Riksdagen fastställer tre år i förväg ett utgiftstak för staten vilket sätter en övre gräns för statens utgifter. Utgiftstak för det tredje året föreslås i

budgetpropositionen. Som en följd av detta finns heller inga beräkningar för 2007 redovisade i förevarande proposition.

Regeringen avser att i samband med budgetpropositionen för 2005 återkomma med ett förslag till utgiftstak för 2007 samt en beräkning av fördelningen av utgifter på utgiftsområden för 2007. I budgetpropositionen kommer regeringen även att föreslå ett preciserat mål för det offentliga sparandet för nästkommande budgetår.

Utgiftstaket för staten omfattar utgifterna på statsbudgeten exklusive statsskuldräntor (utgiftsområde 1–25 samt 27), utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten, samt en budgeteringsmarginal. De utgifter som utgiftstaket omfattar benämns takbegränsade utgifter och utgörs av faktiskt förbrukade anslagsmedel. Det innebär att även myndigheternas utnyttjande av anslagsbehållningar och anslagskredit ingår. Skillnaden mellan utgiftstaket och de takbegränsade utgifterna benämns budgeteringsmarginal.

Utgiftstaket för staten är ett viktigt budgetpolitiskt åtagande för riksdagen och regeringen och främjar trovärdigheten i den ekonomiska politiken. Utgiftstaken kan bland annat förhindra att tillfälligt högre inkomster används för att finansiera varaktigt högre utgifter. Utgiftstaket för staten tydliggör även behovet av prioriteringar mellan utgiftsområden och förebygger en utveckling där skatteuttaget måste höjas till följd av bristfällig utgiftskontroll. Genom utgiftstaken stärks omvärldens tilltro till den svenska budgetpolitiken.

Utgiftstaket har klarats samtliga år sedan det infördes. I tabell 4.1 redovisas fastställda utgifts-

tak för åren 2000–2003 och utfallet för de takbegränsade utgifterna.

Tabell 4.1 Utgiftstak för staten*Miljarder kronor*

	2000	2001	2002	2003
Utgiftstak för staten	765,0	791,0	812,0	822,0
Takbegränsade utgifter (utfall)	760,0	786,3	811,6	819,1

Riksdagen har beslutat om ett mål om att de offentliga finanserna skall visa ett samlat överskott på 2 procent av BNP över en konjunkturcykel. Den demografiska utvecklingen kommer att leda till ökade resurskrav på den offentliga sektorn, främst efter 2010. Ett överskott på 2 procent av BNP ökar den offentliga nettoförmögenheten, vilket förbättrar möjligheterna att möta sådana krav.

Tabell 4.2 Den offentliga sektorns finansiella sparande*Procent av BNP*

	2000	2001	2002	2003
Målet för den offentliga sektorns finansiella sparande	2,0	2,5	2,0	2,0
Utfall	5,1	2,9	-0,3	0,5

Målen för den offentliga sektorns finansiella sparande överträffades med god marginal 2000 och 2001. En förklaring till det gynnsamma utfallet var att den svenska ekonomins potentiella produktionsnivå ökade. Därmed kunde även BNP-tillväxten vara stark utan att inflationsmålet hotades. Dessutom blev skatteintäkterna större än vad som förväntades när målen beslutades.

Riksdagen fastställde ett överskottsmål för den offentliga sektorns finansiella sparande för 2003 till 2,0 procent av BNP. Den allmänna konjunkturutvecklingen var dock svag varför den offentliga sektorns finansiella sparande 2003 stannade vid 0,5 procent av BNP. Det årliga genomsnittet sedan 2000 uppgår trots detta till ca 2 procent av BNP.

Erfarenheterna av de övergripande budgetpolitiska målen är goda. Under perioden 1997–2003 har utrymme skapats för utgiftsreformer och skattesänkningar samtidigt som den offentliga sektorns nettoskuld har minskat.

De av riksdagen fastställda utgiftstaken för staten och årsvisa målen för den offentliga sektorns finansiella sparande för åren 2004 till 2006 redovisas i tabell 4.3.

Tabell 4.3 Av riksdagen beslutade årsvisa budgetpolitiska mål

	2004	2005	2006
Utgiftstak för staten, miljarder kronor	856	894	931
Finansiellt sparande i offentlig sektor, procent av BNP	0,5		

Budgeteringsmarginalerna för åren 2002–2003 har varit små och är knappa också för 2004 och 2005. För 2006 beräknas budgeteringsmarginalen uppgå till ca 24 miljarder kronor. Prognosen för budgeteringsmarginalen är osäker och bygger på att det trendbrott som redan skett beträffande sjuktalen leder till fortsatta minskningar i år och nästa år. Bland annat till följd av utgiftsutvecklingen inom ohälsområdet lade regeringen i 2003 års ekonomiska vårproposition fram ett besparingsprogram för 2003–2004 och ett åtgärdsprogram som skulle bryta utgiftsutvecklingen inom ohälsområdet. I föreliggande proposition antas att antalet sjukpenningdagar (netto) sammantaget minskar med ca 24 procent mellan 2002 och 2005.

Tabell 4.4 Den offentliga sektorns finansiella sparande samt budgeteringsmarginalen

	2004	2005	2006
Den offentliga sektorns finansiella sparande, procent av BNP	0,3	0,6	1,1
Budgeteringsmarginal, miljarder kronor	0,1	1,6	24,0

Mot bakgrund av bland annat den stora osäkerhet som råder om såväl utvecklingen inom ohälsområdet som konjunkturläget kommer regeringen att följa utgiftsutvecklingen noga under åren 2004 till 2006. Om det finns risk för att ett beslutat tak för statens utgifter kommer att överskridas, kommer regeringen att vidta sådana åtgärder som den har befogenhet till eller föreslå riksdagen nödvändiga åtgärder. Utgiftstaken skall klaras.

Den offentliga sektorns finansiella sparande beräknas bli 0,3 procent av BNP 2004, det vill säga något lägre än det av riksdagen fastställda målet om ett överskott på 0,5 procent. Vid beräkningen har hänsyn tagits till de förslag till beslut om utgifter och inkomster som läggs fram i denna proposition och till de aviseringar om utgifts- och inkomstförändringar som presenteras. Jämfört med bedömningen i budgetpropositionen för 2004 har den ekonomiska

tillväxten för 2004 reviderats upp medan sysselsättningsutvecklingen har reviderats ned kraftigt. En finanspolitisk åtstramning i syfte att klara överskotts målet skulle riskera att fördröja den ekonomiska återhämtningen. I tabell 4.4 redovisas det beräknade överskottet i de offentliga finanserna och budgeteringsmarginalen för respektive år.

Under perioden 2004 till 2006 förutses den offentliga sektorns sparande successivt förstärkas. Det övergripande överskotts målet på 2 procent av BNP över en konjunkturcykel ligger fast.

4.1.1 Utgiftstak för staten

Långsiktiga beräkningar av den offentliga sektorns utgifter visar att den demografiska utvecklingen med en åldrande befolkning riskerar att leda till en växande utgiftskvot. Att undvika underskott och omfattande besparingar i takt med att de äldre blir allt fler är ett viktigt skäl till att bedriva en politik för ökad sysselsättning och tillväxt som stärker den offentliga sektorns inkomster.

Nivån på utgiftstaket för varje år beslutas tre år i förväg. Betydande förändringar i förutsättningarna efter att ett utgiftstak fastställts kan föranleda tekniska justeringar av taket. Regeringen återkommer i budgetpropositionen för 2005 med eventuella tekniska justeringar av utgiftstaken med anledning av förslag i budgetpropositionen.

Regeringen avser att i budgetpropositionen för 2005 lämna förslag om ett utgiftstak för 2007. Regeringen kommer därvid att beakta behovet av en budgeteringsmarginal inom vilken ett utrymme för konjunkturella variationer i sysselsättningen avsätts.

Tabell 4.5 Utgiftstak för staten 2003–2006

Milljarder kronor

	2003	2004	2005	2006
Utgiftstak för staten	822	856	894	931
<i>Procent av BNP</i>	<i>33,7</i>	<i>33,9</i>	<i>34,0</i>	<i>34,0</i>
<i>Årlig förändring</i>	<i>10</i>	<i>34</i>	<i>38</i>	<i>37</i>
Utgiftstak för staten korrigerat för tekniska justeringar¹	827	860	894	931
<i>Procent av BNP</i>	<i>33,9</i>	<i>34,1</i>	<i>34,0</i>	<i>34,0</i>
<i>Procent av potentiell BNP</i>	<i>33,6</i>	<i>33,7</i>	<i>33,7</i>	<i>33,7</i>
<i>Årlig förändring</i>	<i>30</i>	<i>33</i>	<i>34</i>	<i>37</i>

¹ För att skapa jämförbarhet över tiden har utgiftstaket för 2003–2004 korrigerats för tekniska förändringar som föranlett justeringar av utgiftstaket samt för en redovisningsförändring av stödet till kommunerna fr.o.m. 2005.

4.1.2 Överskott i offentliga sektorns finanser

Finanspolitikens främsta uppgift är att lägga grunden för hög tillväxt och full sysselsättning genom att upprätthålla sunda offentliga finanser. Sedan 2000 gäller ett överskotts mål för de offentliga finanserna på 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel. Ett överskott på 2 procent innebär att statsskulden kan minska som andel av BNP samtidigt som tillgångar byggs upp i form av fonder inom det allmänna pensionssystemet. Därigenom skapas buffertar för att möta de framtida demografiska påfrestningarna på de offentliga välfärdsystemen och säkerställa finansieringen av dessa utan att skattetrycket behöver öka. Ett överskott på 2 procent ger dessutom en betryggande marginal till underskottsgränsen på 3 procent av BNP i EU:s stabilitets- och tillväxtpakt.

På kort sikt påverkas de offentliga finanserna av konjunkturläget. I en nedåtgående konjunktur minskar överskottet. Skattebaserna och därmed de offentliga inkomsterna utvecklas svagt. De offentliga utgifterna blir högre genom ökade kostnader för arbetslösheten. En försvagning av de offentliga finanserna innebär samtidigt att lågkonjunkturs negativa effekter på hushållens inkomster dämpas. Efterfrågan på varor och tjänster kan hållas uppe. Det omvända gäller i en högkonjunktur. Det finns således automatiskt verkande faktorer i den offentliga ekonomin som bidrar till att dämpa konjunktursvängningarna och stabilisera den ekonomiska utvecklingen.

Det s.k. produktionsgapet utgör en indikator på konjunkturläget. Produktionsgapet mäts som skillnaden mellan BNP och den långsiktigt hållbara (potentiella) produktionsnivån vid normalt resursutnyttjande. I en högkonjunktur överstiger BNP den potentiella produktionsnivån – produktionsgapet är positivt och det finns risk för överhettning och inflation. I ett svagt konjunkturläge understiger BNP den potentiella produktionsnivån och arbetslösheten är hög.

Genom att justera den offentliga sektorns finansiella sparande för konjunkturläget kan ett underliggande, strukturellt, sparande beräknas. Det strukturella sparandet utgör en indikator på läget i förhållande till det övergripande målet. Det strukturella överskottet bör därför normalt ligga nära 2 procent av BNP, men kan understiga 2 procent om aktiva finanspolitiska stimulanser

sätts in i en lågkonjunktur som stöd för penningpolitiken. I en högkonjunktur kan det strukturella överskottet behöva överstiga 2 procent för att motverka överhettning. Det bör understrykas att beräkningar av såväl produktionsgap som strukturellt sparande är behäftade med osäkerhet.

Enligt nationalräkenskapernas preliminära utfall för 2003 uppgick överskottet i de offentliga finanserna till 0,5 procent av BNP. Faktisk BNP bedöms ha understigit den potentiella produktionsnivån. Produktionsgapet var således negativt, se tabell 4.6. Justeringen för konjunkturläget uppskattas till 15 miljarder kronor och det strukturella överskottet beräknas 2003 ha uppgått till 1,1 procent av BNP.

I 2003 års ekonomiska vårproposition angav regeringen att ett preciserat mål för överskottet bör föreslås för nästkommande budgetår. Regeringen anförde också att det preciserade målet skall bestämmas med hänsyn till såväl konjunkturläget som läget i förhållande till det övergripande överskottsmålet.

Vid uppföljningen av målet under löpande budgetår skall eventuella revideringar av konjunkturprognosen beaktas för att undvika att finanspolitiken förstärker konjunktursvängningarna.

I budgetpropositionen för 2004 föreslog regeringen att målet för det finansiella sparandet i den offentliga sektorn 2004 skulle fastställas till minst 0,5 procent av BNP, vilket också beslutades av riksdagen.

Regeringen angav också att en ny bedömning av överskottsmålet för 2004 skulle göras i 2004 års ekonomiska vårproposition.

De prognoser som redovisas i denna proposition innebär att den offentliga sektorns finansiella sparande uppgår till 0,3 procent av BNP. Jämfört med prognosen i budgetpropositionen väntas BNP-tillväxten bli starkare. Detta beror emellertid i hög grad på en ny bedömning av storleken på kalendereffekten (se vidare *bilaga 1*), vilket har begränsad inverkan på de offentliga finanserna. Trots en starkare ekonomisk tillväxt väntas sysselsättningsutvecklingen 2004 bli svagare och arbetslösheten bli nära 1 procentenhet högre än vad som förutsågs i budgetpropositionen. Mot denna bakgrund bedöms avvikelserna från överskottsmålet för 2004 vara acceptabel.

För 2005 och 2006 redovisas i *bilaga 1* Svensk ekonomi en utveckling som innebär att produktionsgapet successivt minskar. Bedömningen av de statliga finanserna bygger på beslutade och aviserade åtgärder (se avsnitt 4.3). Beräkningarna innebär att överskottet i de samlade offentliga finanserna som andel av BNP förstärks från 0,3 procent 2004 till 1,1 procent 2006. Förbättringen förklaras till mer än hälften av ett ökat strukturellt sparande, medan resterande del beror på det förbättrade konjunkturläget. Efter de kraftiga finanspolitiska stimulanserna under 2001 och 2002 förutses således en gradvis förstärkning av de offentliga finanserna åren framöver.

Tabell 4.6 Finansiellt sparande i offentlig sektor

Miljarder kronor

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Finansiellt sparande	111	65	-6	12	8	15	30
<i>Procent av BNP</i>	<i>5,1</i>	<i>2,9</i>	<i>-0,3</i>	<i>0,5</i>	<i>0,3</i>	<i>0,6</i>	<i>1,1</i>
Justering för engångseffekter	-10	0	0	0	0	0	0
Justering för konjunkturläge	-18	1	2	15	21	19	13
Strukturellt sparande	83	66	-4	27	29	34	43
<i>Procent av BNP</i>	<i>3,8</i>	<i>2,9</i>	<i>-0,2</i>	<i>1,1</i>	<i>1,2</i>	<i>1,3</i>	<i>1,6</i>
<i>Produktionsgap, procent av BNP</i>	<i>1,2</i>	<i>-0,1</i>	<i>-0,1</i>	<i>-0,9</i>	<i>-1,2</i>	<i>-1,0</i>	<i>-0,7</i>

4.2 Makroekonomiska förutsättningar

De offentliga finanserna påverkas i hög grad av hur ekonomin utvecklas i Sverige och i omvärlden. En högre BNP leder normalt till ökade skatteinkomster, eftersom viktiga skattebaser som löner och hushållens konsumtionsutgifter är relaterade till BNP. De totala reala utgifterna reduceras vanligen av en högre BNP-tillväxt, eftersom exempelvis utgifterna för arbetslöshetsersättningen minskar vid ökad aktivitet i ekonomin. Om BNP-nivån däremot blir lägre minskar normalt skatteinkomsterna samtidigt som transfereringsutgifterna tenderar att öka.

Bedömningen är att 1 procent högre BNP till följd av fler arbetade timmar i ekonomin medför att den offentliga sektorns finansiella sparande ökar med ca 18 miljarder kronor eller med ca 0,7 procent av BNP, varav större delen av förändringen avser förändrade skatteinkomster. Det motsatta gäller vid en minskning av BNP. Känsligheten kan dock variera kraftigt mellan åren beroende på hur olika BNP-komponenter utvecklas i förhållande till varandra. De offentliga finanserna är exempelvis mer känsliga för en förändring i hushållens konsumtion än om konjunkturen påverkas genom utrikeshandel.

En BNP-ökning som i huvudsak beror på en ökad produktivitet har inte samma gynnsamma effekt på de offentliga finanserna som en ökning beroende på fler arbetade timmar, eftersom de offentliga kostnaderna då tenderar att öka i nästan samma takt som skatteunderlaget.

De statliga utgifterna påverkas av förändringar av arbetslöshet, löner och priser. En tiondels procentenhet högre öppen arbetslöshet ökar utgifterna för arbetslöshetsförsäkringen med omkring en halv miljard kronor. En ökning av pris- och lönenivån med 1 procent medför att utgifterna under utgiftstaket ökar med drygt 5 miljarder kronor. Den fulla effekten av förändrade priser och löner inträffar med två års eftersläpning.

I tabell 4.7 redovisas de centrala makroekonomiska förutsättningarna för budgetberäkningarna. De makroekonomiska prognoserna finns i sin helhet återgivna i *bilaga 1* Svensk ekonomi.

Nationalräkenskapernas preliminära utfall visar att BNP-tillväxten 2003 uppgick till 1,6 procent. I år väntas tillväxten öka till 2,5 procent, vilket är högre än vad som förutsågs i budgetpropositionen för 2004. Den främsta orsaken till upprevideringen är en ändrad bedömning av

kalendereffekten (se vidare *bilaga 1*). Även den underliggande utvecklingen förutses bli något starkare i år, bland annat till följd av högre exporttillväxt. År 2005 förväntas BNP-tillväxten bli 2,6 procent, vilket är i linje med den kalkyl som gjordes i budgetpropositionen för 2004.

Tabell 4.7 Makroekonomiska förutsättningar

Prognoser från budgetpropositionen för 2004 anges inom parentes

	2003	2004	2005	2006
BNP ¹	1,6 (1,4)	2,5 (2,0)	2,6 (2,6)	2,5 (2,5)
BNP mdkr ²	2440 (2427)	2521 (2521)	2629 (2638)	2742 (2756)
BNI mdkr ²	2440 (2412)	2523 (2506)	2632 (2627)	2746 (2748)
Inflation enligt KPI ⁴	2,0 (2,0)	0,4 (1,3)	1,4 (2,3)	2,0 (2,1)
Prisbasbelopp tkr	38,6 (38,6)	39,3 (39,3)	39,4 (39,7)	39,9 (40,6)
Inkomstindex ⁵	111,8 (111,8)	115,6 (116,0)	117,2 (118,4)	121,8 (123,6)
Hushållens konsum- tionsutgifter ¹	2,0 (1,9)	2,0 (2,1)	2,2 (2,0)	2,1 (2,0)
Öppen arbetslöshet ⁶	4,9 (4,7)	5,5 (4,7)	5,3 (4,3)	4,9 (4,0)
Arbetsmarknadspolitiska program ⁶	2,1 (2,2)	2,4 (2,2)	2,1 (1,9)	1,7 (1,7)
Arbetade timmar i lönesumman ^{4,7}	-0,9 (-0,6)	-0,4 (0,0)	0,5 (0,7)	0,4 (0,6)
Timlön ⁴	3,4 (3,5)	3,2 (3,5)	3,2 (3,5)	3,5 (3,5)
Utbetald lönesumma enligt NR ⁴	2,5 (2,4)	2,9 (3,6)	3,6 (4,2)	4,0 (4,1)
Ränta stats- obligation 5 år ³	4,1 (4,2)	4,1 (4,8)	4,5 (5,2)	4,8 (5,3)
Ränta statsskuldsväxel 6 månader ³	3,0 (3,3)	2,6 (3,7)	3,0 (4,6)	3,8 (4,9)

¹ Årlig procentuell volymförändring.

² Löpande priser.

³ Årsgenomsnitt.

⁴ Årlig procentuell förändring.

⁵ Inkomstindexet visar den genomsnittliga reala förändringen av pensionsgrundande inkomster och inkomster över intjänandetaket för de tre senaste åren multiplicerat med förändringen i KPI för det senaste året. Inkomstindex 1999=100.

⁶ Procent av arbetskraften.

⁷ Arbetade timmar i lönesumman skiljer sig definitionsmässigt från totalt arbetade timmar, bland annat till följd av att egenföretagare inte ingår i lönesumman.

Källor: Medlingsinstitutet, Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

I ett medelfristigt perspektiv, dvs. från och med 2006, är det svårt att förutsäga konjunktursvängningar. Beräkningarna bygger istället på antagandet att det i utgångsläget finns outnyttjade resurser som kan tas i anspråk utan att det uppstår inflationsdrivande löneökningar. Tillväxttakten 2006 överstiger därmed den potentiella på ca 2 procent.

Både det inhemska och det importrelaterade inflationstrycket bedöms nu vara lägre än vad som antogs i budgetpropositionen. Sammantaget innebär detta att inflationsprognosen revideras ned kraftigt för 2004 och 2005. Den lägre inflationen leder även till en lägre nivå på prisbasbeloppet 2005 och 2006, vilket medför lägre transfereringsutgifter.

Inkomstindex har justerats ned, huvudsakligen till följd av lägre prisutveckling, vilket medför lägre utgifter för ålderspensionssystemet än vad som prognostiserades i budgetpropositionen.

Den öppna arbetslösheten beräknas i år uppgå till 5,5 procent av arbetskraften, vilket är 0,8 procentenheter högre än bedömningen i budgetpropositionen. Upprevideringen är bland annat en följd av att utvecklingen på arbetsmarknaden 2003 blev sämre än väntat och att efterfrågan på arbetskraft under 2004 bedöms vara fortsatt svag. År 2005 väntas arbetslösheten minska för att 2006 uppgå till 4,9 procent av arbetskraften.

Räntenivån har reviderats ned jämfört med bedömningen i budgetpropositionen, vilket medför lägre utgifter för bland annat studiemedelsräntor.

4.3 Politiska prioriteringar

Den svaga konjunkturen med höga arbetslöshetsutgifter samt alltjämt höga utgifter inom ohälsoområdet medför ett ansträngt statsfinansiellt läge. Inriktningen i 2004 års ekonomiska vårproposition är att upprätthålla sysselsättningen och att fullfölja de åtgärdsförslag för 2004 som presenterades i 2003 års ekonomiska vårproposition så att de budgetpolitiska målen kan nås. Åtgärdsförslagen syftade i första hand till att bryta utgiftsutvecklingen inom ohälsoområdet.

Enligt regeringens bedömning krävs vissa utgiftsbegränsande åtgärder för att klara utgiftstaket 2004. Även sedan dessa åtgärder har beaktats är utgiftsläget ansträngt. Regeringen följer därför noggrant den löpande utgiftsutvecklingen och kommer att vidta ytterligare åtgärder om utgiftstaket skulle hotas.

De senaste åren har en rad reformer för ökad tillväxt och rättvisa beslutats eller föreslagits för 2004–2006. I detta avsnitt redovisas de tillkommande satsningar och besparingar som föreslås eller aviseras i denna proposition och som påverkar inkomsterna och utgifterna 2004–2006 (se tabell 4.8). Därutöver redovisas översiktligt de

satsningar samt förslag till finansiering som tidigare beslutats eller aviserats och som ligger fast (se tabell 4.9).

I tabell 4.8 redovisas såväl budgeteffekterna för de offentliga finanserna som effekterna på de takbegränsade utgifterna av nu föreslagna eller aviserade utgiftsförändringar med ikraftträdande 2004–2006. Budgeteffekterna av dessa förändringar har även beaktats i den beräkning av utgifterna per utgiftsområde fram till 2006 som redovisas i avsnitt 6.2.

Den beräkningsteknik som används innebär att inga ytterligare satsningar med ikraftträdande efter 2004 har beaktats i kalkylerna. Detta gäller bl.a. en del av de satsningar som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har träffat överenskommelse om i programmet Hundratjugoen punkter för ett tryggare, rättvisare och grönare Sverige. Eventuell tillkommande finansiering av dessa eller andra satsningar har heller inte beaktats i kalkylerna.

Uppgången i konjunkturen kommer arbetsmarknaden till del med viss fördröjning. Under 2004 och 2005 krävs därför särskilda insatser för att hålla tillbaka arbetslösheten. Insatserna inriktas framför allt på att öka sysselsättningen. För att stimulera sysselsättningen införs bland annat ett s.k. ROT-avdrag och en särskild skattestimulans för miljöinvesteringar i offentliga lokaler. Sysselsättningen inom kommunsektorn stimuleras med ett temporärt sysselsättningsstöd och ytterligare resurstillskott. Därtill utökas de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna.

De senaste åren har kostnaderna för sjukskrivning och sjukersättning ökat kraftigt. Utgifterna inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp ökade med 33 miljarder kronor mellan 1999 och 2003. I budgetpropositionen för 2004 förutsattes att utgiftsutvecklingen inom utgiftsområdet skulle brytas. Det finns nu tydliga tecken på ett sådant trendbrott. Under januari 2004 och februari 2004 minskade antalet sjukpenningdagar med ca 12 procent jämfört med motsvarande period ett år tidigare.

På förslag av regeringen har riksdagen tidigare beslutat ett antal åtgärder som skall förbättra utgiftsläget inom ohälsoområdet: Sjukpenningen till arbetslösa har justerats så att den inte längre kan överstiga den högsta arbetslöshetsersättningen, deltidssjukskrivning skall användas i ökad utsträckning istället för heltidssjukskrivning, utbildningen av läkare i försäkringsmedicin har förstärkts, kraven på sjukintygen har precise-

rats, försäkringsläkarna har blivit fler och tiden med vilande sjukersättning vid arbete har förlängts från ett till två år.

Med beaktande av den observerade nedgången av antalet sjukpenningdagar och de redan genomförda åtgärderna inom området bedömer regeringen att antalet sjukpenningdagar 2004 minskar med ca 18 procent jämfört med 2003, vilket är en något större minskning än vad som antogs i budgetpropositionen.

Regeringens aviseringar i förevarande proposition innebär att mer resurser tas i anspråk på ett antal områden på budgetens utgiftssida. Samtliga här redovisade åtgärder ingår i den inkomstrespektive utgiftsberäkning för 2004–2006 som redovisas i kapitel 5 respektive 6.

Nu aviserade och föreslagna utgifts- och inkomstförändringar

En fullständig redovisning av nu aviserade och föreslagna utgifts- och inkomstförändringar återfinns i tabell 4.8. I det följande redovisas förändringar med budgetmässigt stora konsekvenser.

Inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse föreslår regeringen att stödet till politiska partier ökas med 25 miljoner kronor från och med 2004. Syftet är att kompensera för den reella nivå-sänkning som skett sedan partistödet infördes.

Inom utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution föreslår regeringen att anslaget *Skatteverket* tillförs 20 miljoner kronor i år för att förbättra kontrollen av F-skatt. Regeringen har för avsikt att på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005 återkomma till Riksdagen med förslag om resurstillskott för Skatteverket och Kronofogdemyndigheterna med anledning av nya förmånsrättsregler.

Inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet föreslår regeringen att anslaget *Kriminalvården* tillförs 200 miljoner kronor 2004 för att öka tillgången på platser inom anstalter och häkten.

Regeringen bedömer att det kommer att finnas utrymme för att höja biståndet till 1 procent av BNI under mandatperioden. Som ett led i detta beräknas utgiftsområde 7 Internationellt bistånd ökas med 590 miljoner kronor fr.o.m. 2005.

Inom utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar, föreslås anslaget *Migrationsverket* tillföras 20 miljoner kronor 2004. De ökade resurserna skall användas för att reducera ärendebalanserna och handläggningstiderna. Inom utgiftsområdet föreslås vidare att anslaget *Utresor för avvisade*

och utvisade tillförs 20 miljoner kronor 2004. Antalet asylsökande är fortfarande högt och andelen som får avslag på sin asylansökan ökar. Regeringen anser att det är viktigt såväl för den enskilde som för trovärdigheten för asylprocessen att besluten verkställs.

För att förkorta väntetiderna för bilstöd föreslås anslaget *Bilstöd till handikappade* inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och omsorg öka med 22 miljoner kronor 2004 och därefter med ytterligare 38 miljoner kronor från och med 2005.

Riksdagen har beslutat att den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) från och med 1 juli 2003 reduceras med tre procent vid beräkning av sjukpenning (bet. 2002/03:FiU21, rskr. 2002/03:235). Detta innebär att ersättningen minskade från 80 procent till 77,6 procent av inkomsten. Samtidigt tillstyrktes regeringens förslag om att sjuklöneperioden skulle förlängas från 14 till 21 dagar. Enligt regeringens bedömning bör ersättningen från och med 2005 återställas till nivån som gällde före den 1 juli 2003 och sjuklöneperioden bör åter bli 14 dagar. För utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp beräknas därför medel motsvarande drygt 2,3 miljarder kronor tillföras fr.o.m. 2005. Vidare bedömer regeringen att utgifterna inom utgiftsområdet kommer att minska med 500 miljoner kronor i år genom bättre styrning. Fem procent av Sjukpenninganslaget får användas för samverkan inom rehabiliteringsområdet i enlighet med bl.a. riktlinjerna i proposition 2002/2003:2 Vissa socialförsäkringsfrågor m.m. Enligt en uppföljning av Riksförsäkringsverket avseende 2003 gick en allt för stor del av utgifterna till administration. Genom att styra över användningen mot aktiva rehabiliteringsåtgärder riktade mot individerna kommer effekten i form av minskade sjukpenningdagar att förbättras.

I syfte att stärka åtgärderna för barn i ekonomiskt utsatta familjer beräknas följande utgiftsområden öka med sammanlagt 1 miljard kronor från och med 2006: Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn beräknas öka med 200 miljoner kronor till följd av förändrat underhållsstöd och 150 miljoner kronor till följd av särskilda insatser riktade till barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer. Utgiftsområde 15 Studiestöd beräknas öka med 450 miljoner kronor till följd av ett barntillägg till studerande. Vidare beräknas ramen inom utgiftsområde 18

Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggnad öka med 200 miljoner kronor till följd av ett ändrat bostadsbidrag.

Arbetsmarknadsutbildning och andra konjunkturberoende program är tillsammans med en likartad och rättvis tillämpning av reglerna i arbetslöshetsförsäkringen viktiga för en väl fungerande arbetsmarknad. Inom utgiftsområde 13 Arbetsmarknad ökas de arbetsmarknadspolitiska programmen med 15 000 platser 2004, varav 5 000 riktas mot verksamheter i kommuner och landsting. Den 1 januari 2005 skall friår införas i hela landet, vilket innebär totalt 12 000 platser. Dessa redovisas som en del av de arbetsmarknadspolitiska programmen som ökar med 12 500 platser 2005. Utgifterna för de utökade programmen redovisas inte i tabell 4.8, utan ingår som en del av de makroekonomiska förutsättningarna. Volymen i de arbetsmarknadspolitiska programmen skall även höjas 2005. Regeringen kommer i budgetpropositionen för 2005 att återkomma med en bedömning av hur omfattande höjningen skall vara.

Det särskilda anställningsstödet i aktivitetsgarantin reformeras i syfte att öka genomströmningen i aktivitetsgarantin och prioritera dem som står längst ifrån arbetsmarknaden. Den högsta ersättningsnivån höjs från 1 juli 2004 till 30 juni 2005 från 750 kronor per dag till 1 000 kronor per dag. Regeringen bedömer att ytterligare 3 000 personer därigenom kommer att få del av stödet, vilket beräknas medföra 400 miljoner kronor i minskade skatteinkomster per år 2004 och 2005.

Arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring behöver tydliggöras. Tillämpningen av regelverket skall bli mer enhetlig genom tydligare myndighetsstyrning. Arbetsmarknadsstyrelsen kommer därför att få i uppdrag att ta fram åtgärder för att korta arbetslöshetstiderna, tydliggöra regelverket för lämpligt arbete, begränsa användning av undantag i regelverket samt att genom systematiska jämförelser mellan olika länsarbetsnämnder och arbetsförmedlingskontor minska skillnaderna i tillämpningen av regelverket. Regeringen bedömer att en mer enhetlig tillämpning av regelverket kommer att minska utgifterna inom utgiftsområde 13 Arbetsmarknad med 350 miljoner kronor från och med 2004.

Inom utgiftsområde 14 Arbetsliv beräknas 50 miljoner kronor per år 2005 och 2006 avsättas för försök med arbetstidsförkortning.

I syfte att minska risken för friställning av personal och samtidigt stärka kompetensen inom den av kommuner och landsting finansierade verksamheten inom vård, skola och omsorg, föreslås en tidsbegränsad utbildningsatsning. Under 2004 och 2005 skall sammanlagt 6 000 personer beredas möjlighet att arbeta deltid och studera deltid inom kommunal vuxenutbildning eller högskola. Kommuner och landsting skall särskilt prioritera de som har en ofrivillig deltidsanställning när det gäller tillgången till dessa platser. Inom utgiftsområde 15 Studiestöd beräknas medel för ett anpassat studiestöd för deltagarna i dessa kombinationsutbildningar öka med motsvarande ca 56 miljoner kronor 2004 och ca 205 miljoner kronor 2005.

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning beräknas öka med ca 2 miljoner kronor 2004 och med ca 130 miljoner kronor 2005 för utbildningsplatser inom högskolan för kombinationsutbildningarna. Inom utgiftsområdet aviseras vidare att ett riktat statsbidrag till kommunerna för att anställa 6 000 fler i förskolan införs 2005. Bidraget är treårigt och 2005 beräknas utgiftsområdet öka med 1 miljard kronor och från 2006 med 2 miljarder kronor. Från och med 2008 läggs motsvarande medel in i det generella statsbidragssystemet. Målet med stödet är att öka personaltätheten och öka kvaliteten i förskolan. Regeringen avser att återkomma med en förskoleproposition under hösten 2004 där stödets närmare utformning kommer att presenteras.

Inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande föreslås att ett nytt bidrag till installation av hissar införs för perioden 15 april till 31 december 2004. Installation av hissar i hisslösa flerfamiljshus skall främja tillgängligheten och möjligheten att bo kvar för äldre och handikappade. Bidraget skall vara ram-begränsat till högst 30 miljoner kronor.

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård beräknas öka med 350 miljoner kronor 2005 och 650 miljoner kronor 2006. Förstärkningarna omfattar ökade satsningar på åtgärder för biologisk mångfald samt en förlängning av klimatinvesteringsprogrammet Klimp.

Regeringen beslutade i februari 2004 om långsiktiga infrastrukturplaner för väg- och järnvägsinvesteringar. Besluten innebär en ökad satsning på framför allt järnvägar. Som en konsekvens av detta beräknas anslaget *Banverket: Ban-*

hållning och sektorsuppgifter öka med 2,5 miljarder kronor per år under 2005 och 2006.

Under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar finns anslaget *Arealersättning och djurbidrag m.m.* som används för att betala ut obligatoriska EU-stöd som helt finansieras via EU-budgeten. Detta anslag beräknas öka till följd av beslut från EU om tidigareläggning av mjölkbidrag och andra ökningsar av djurbidrag. Vidare beräknas utgiftsområdet öka med 100 miljoner kronor från och med 2005 för bland annat djurskyddsregister, biotopskydd och småskalig livsmedelsförädling.

Den aviserade resursförstärkningen till kommuner och landsting på 4 miljarder kronor fr.o.m. 2005 beräknas användas för följande ändamål: Medel avsätts under utgiftsområde 16 för en förskolesatsning (se ovan). För att underlätta införandet av det nya inkomstutjämningsystemet beräknas bidraget till kommunsektorn öka med 1,3 miljarder kronor 2005. Fördelningen av resterande 1,7 miljarder kronor återkommer regeringen till i budgetpropositionen för 2005.

För 2005 aviserar regeringen också att ett tillfälligt generellt sysselsättningsstöd till kommunerna på 1,5 miljarder kronor införs på statsbudgetens inkomstsida. Ett motsvarande stöd på en högre nivå finns för innevarande år. Till följd av det finansiella läget inom kommuner och landsting beräknas sektorn behöva ytterligare medel efter 2005. År 2006 avser regeringen att öka det generella statsbidraget till kommunsektorn med ytterligare 3 miljarder kronor. Sammantaget beräknas utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner till följd av den aviserade resursförstärkningen öka med 3 miljarder kronor 2005 och med 5 miljarder kronor 2006 i förhållande till beräkningarna i budgetpropositionen.

De aviserade och föreslagna åtgärderna inkl. finansiering, ger sammanlagt relativt små effekter på de takbegränsade utgifterna för 2004 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2004. Däremot beräknas utgifterna öka med ca 10 miljarder kronor 2005 och med ca 15 miljarder kronor 2006 till följd av nu föreslagna och aviserade åtgärder i förhållande till tidigare beräkningar i budgetpropositionen för 2004.

Utgiftsbegränsande åtgärder

Regeringen befarar att utgiftstaket för 2004 kan komma att överskridas. För 2004 har regeringen för avsikt att fatta beslut om utgiftsbegräns-

ningar som beräknas minska utgifterna med sammantaget ca 4,3 miljarder kronor (se tabell 4.8). Utgiftsbegränsningarna har beaktats i utgiftsprognoserna (se avsnitt 6.1).

De områden som berörs är bl.a. utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet (0,75 miljarder kronor), utgiftsområde 7 Internationellt bistånd (0,5 miljarder kronor), utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning (ca 0,5 miljarder kronor) och utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk (1,9 miljarder kronor). De nu föreslagna utgiftsbegränsningarna innebär att de berörda verksamheternas anslagssparande ökar till kommande år varvid de takbegränsade utgifterna beräknas bli högre under framför allt 2005.

Förändrade skatteregler

Regeringen planerar att inom kort lägga fram en proposition med förslag till justering av reglerna om skattefrihet för el som förbrukas i vissa industriella processer. Förslaget är utformat i enlighet med gällande energiskattedirektiv. Avsikten är att förändringen skall träda i kraft den 1 juli 2004. Samtidigt ersätts nuvarande nollskattesats på el för hela industrin med en skattesats på 0,5 öre per kWh, enligt beslut i riksdagen efter förslag i budgetpropositionen för 2004. Det skattebortfall som följer av justeringen av reglerna för processer har redan beaktats i beräkningen av den intäktsförstärkning som införandet av en skattesats på 0,5 öre per kWh medför.

I budgetpropositionen för 2004 konstaterades att det nya energiskattedirektivet ger möjlighet för energiintensiva företag att underskrida minimiskattesatserna ned till noll under vissa förutsättningar. Företagen förutsätts då att genom avtal, deltagande i system för handel med utsläppsrätter eller likvärdiga åtgärder åta sig att uppnå miljömässiga mål eller ökad energieffektivitet. Regeringen bereder ett förslag till program för energieffektivisering för energiintensiva företag, som avses överlämnas till riksdagen under våren 2004 för beslut under hösten 2004. Under 2004 beräknas programmet endast medföra minskade elskatteintäkter med 90 miljoner kronor. Den periodiserade nettoeffekten uppgår till 70 miljoner kronor. Den fulla årseffekten uppträder först fr.o.m. 2005 och beräknas då uppgå till 180 miljoner kronor.

För att tidigarelägga byggande och minska risken för senare överhettning kommer regeringen inom kort att återkomma med ett förslag om ett

tillfälligt ROT-avdrag i form av en skattereduktion för utgifter för byggnadsarbeten. Regeringen kommer att föreslå att de nya reglerna skall tillämpas retroaktivt och omfatta byggnadsarbeten som utförs under perioden 15 april 2004 till 30 juni 2005. De skall kunna tillämpas på utgifter för underhåll, reparation, om- samt tillbyggnader och gälla både ägare till småhus, bostadsrätter och hyreshus. Förslagets närmare utformning beskrivs i kapitel 5 i denna proposition. Det totala skattebortfallet beräknas till 2,4 miljarder kronor. I periodiserade termer beräknas 1,4 miljarder kronor belasta 2004 medan resterande 1,0 miljard kronor beräknas belasta 2005.

För att skapa bättre förutsättningar för källsortering i hushållssektorn bör en särskild skattestimulans införas under en begränsad period. Ett arbete inleds inom Regeringskansliet för att ta fram ett förslag till en sådan stimulans riktad till källsorteringslokaler i flerfamiljshus. En departementsskrivelse skall skyndsamt tas fram och remissbehandlas. Förslaget skall kunna träda i kraft den 1 januari 2005 och gälla till och med den 30 juni 2006. Det totala skattebortfallet under perioden beräknas till 400 miljoner kronor.

Regeringen avser också att införa en särskild skattestimulans för miljöinvesteringar i offentligt ägda lokaler. Den skall riktas till vissa specificerade energibesparande åtgärder och konvertering till förnyelsebar energi. En departementsskrivelse skall skyndsamt tas fram och remissbehandlas. Stimulansen skall uppgå till 30 procent av de totala kostnaderna upp till ett visst belopp. För installation av solceller skall den uppgå till 70 procent av den totala kostnaden upp till ett visst belopp. Skattestimulansen skall kunna tillämpas på åtgärder som utförs under perioden 1 januari 2005 till 30 juni 2006. Det totala skattebortfallet beräknas till 2 miljarder kronor, varav stödet till installation av solceller beräknas uppgå till högst 100 miljoner kronor.

Det samlade skattebortfallet genom den av riksdagen beslutade investeringsstimulansen för mindre hyresbostäder och studentbostäder, (prop. 2002/03:98, bet. 2002/03:BoU9, rskr. 2002/03:215), har tidigare beräknats till 4,3 miljarder kronor. Denna bedömning kvarstår. Däremot motiverar utfallet för 2003 en reviderad bedömning av bortfallets fördelning under perioden 2003–2008. Under 2004 respektive 2005 bedöms bortfallet bli 645 respektive 344 miljoner kronor lägre än tidigare beräkning medan bortfallet för 2006 bedöms bli 430 miljoner kronor högre. I

denna nya bedömning har även effekten av den på tilläggsbudget föreslagna utvidgningen av investeringsstimulansen beaktats. Förslaget innebär att stimulansen även omfattar ombyggnad av vindsutrymmen och lokaler i hus som huvudsakligen innefattar bostäder.

Förändringar jämfört med föregående år

I tabell 4.9 redovisas budgeteffekterna i förhållande till föregående år av större beslutade eller tidigare aviserade reformer och finansiering, samt budgeteffekterna av de nu föreslagna eller aviserade reformerna inklusive finansieringarna. Därtill kommer förändringar av budgetens inkomster och utgifter till följd av bland annat den makroekonomiska utvecklingen, pris- och löneomräkning m.m. Dessa förändringar redovisas emellertid i kapitel 5 och i avsnitt 4.4.4.

Av tabell 4.9 framgår att regeringen genomför stora tidigare beslutade satsningar under 2004. Det sker bl.a. inom biståndet, vård och skola och infrastrukturuområdet. Biståndet höjs i år till 0,86 procent av bruttonationalinkomsten (BNI) samt med 200 miljoner kronor därutöver och med ytterligare 590 miljoner kronor fr.o.m. 2005.

Vården liksom skolan har tillförts vardera 1 miljard kronor. Anslagsnivån för utgiftsområde 22 Kommunikationer ökar med drygt 2 miljarder kronor samtidigt som de lånefinansierade investeringarna beräknas stiga ytterligare.

Av tabellen framgår också att utgiftsområde 4 Rättsväsendet med nu föreslagna anslagshöjningar och tidigare beslutade tillskott sammantaget tillförs ca 1 miljard kronor i förhållande till 2003. För 2005 och framöver finns betydande aviserade resursförstärkningar till kommunsektorn, infrastrukturuområdet och utbildningsområdet.

Sammantaget beräknas de takbegränsade utgifterna 2006 öka med ca 32 miljarder kronor i förhållande till 2003 till följd av beslut.

Under perioden 2003–2006 genomförs också utgiftsminskningar på totalt 9 miljarder kronor till följd av besparingar, finansiering av utgiftsreformer och avslutande av vissa temporära program.

Netto ökar således de takbegränsade utgifterna med omkring 23 miljarder kronor under perioden till följd av beslut.

Sammantaget medför de beslutade förändringarna på inkomstsidan en förstärkning av statsbudgeten med ca 2 miljarder kronor mellan 2003 och 2006.

Förstärkningen på statsbudgetens inkomstsida beror främst på att de temporära sysselsättningsstöden till den kommunala sektorn upphör efter 2005 och på att de konjunkturstimulerande åtgärderna gradvis upphör.

De offentliga finanserna försvagas sammantaget med ca 21 miljarder kronor 2006 i förhållande till 2003 till följd av aktiva beslut på statsbudgetens utgifts- och inkomstsida.

Tabell 4.8 Nu föreslagna och aviserade utgifts- och inkomstförändringar

Förändring av offentliga finanser och effekter på takbegränsade utgifter i förhållande till budgetpropositionen för 2004.

Miljoner kronor	2004	2005	2006	Permanent reformer
Reformer				
UO 1 Partistöd	25	25	25	25
UO 1 Riksdagen m.m.	31	88	129	128
UO 3 Skatteverket	20			0
UO 4 Kriminalvården - ökat platsbehov	200			0
UO 7 Bistånd		590	590	590
UO 8 Migrationsverket och utresor	40			0
UO 9 Bilstöd till handikappade	22	60	60	60
UO 10 Återställd SGI		940	972	972
UO 10 Återtagen 3:e sjuklönevecka		1 400	1 400	1 400
UO 12 Barn i ekonomiskt utsatta familjer			150	150
UO 12 Förändrat underhållsstöd			200	200
UO 14 Försök med arbetstidsförkortning		50	50	0
UO 15 Barntillägg studenter			450	450
UO 15 och UO 16 Kombinationsutbildning	58	335		0
UO 16 Personalförstärkningar i förskolan		1 000	2 000	2 000
UO 18 Bidrag till installation av hissar	1	29		0
UO 18 Bostadsbidrag – särskilt bidrag			200	200
UO 20 Biologisk mångfald		300	500	500
UO 20 Klimatinvesteringar		50	150	0
UO 22 Infrastruktur		2 500	2 500	4 800
UO 23 Arealersättning			400	910
UO 23 Biotopskydd m.m.		100	100	100
UO 23 Främjande av rennäring	10			
UO 25 Allmänna bidrag till kommuner		3 000	5 000	5 000
<i>Summa reformer</i>	<i>407</i>	<i>10 467</i>	<i>14 876</i>	<i>17 485</i>
Finansiering m.m.				
UO 10 Frisam	-500			
UO 13 Effektivare tillämpning arbetslöshetsförsäkring	-350	-350	-350	-350
Övrigt	-200	-140	-140	-140
<i>Summa finansiering</i>	<i>-1 050</i>	<i>-490</i>	<i>-490</i>	<i>-490</i>
Utgiftseffekt av begränsningsbelopp	-4 337	4 191	150	
Summa förändring av takbegränsade utgifter	-4 980	14 168	14 536	16 995
Inkomstförändringar				
Särskilt anställningsstöd inom aktivitetsgarantin	400	400		
Generellt sysselsättningsstöd till kommuner, brutto		1 500		
Nedsatt elskatt energiintensiv industri	90	180	180	180
ROT-avdrag bostadshus	1 400	1 000		0
Skattestimulans källsortering	0	270	130	0
Skattestimulans miljöinvesteringar offentliga lokaler	0	1 330	670	0
<i>Summa inkomstreformerna, brutto (periodiserad effekt)</i>	<i>1 890</i>	<i>4 680</i>	<i>980</i>	<i>180</i>
Indirekta effekter av inkomstreformerna	-20	-40	-40	-40
<i>Summa inkomstreformerna, netto (periodiserad effekt)</i>	<i>1 870</i>	<i>4 640</i>	<i>940</i>	<i>140</i>
Nettoförsvagning av den offentliga sektorns finanser	-3 110	18 808	15 476	17 135

Tabell 4.9 Budgeteffekter i förhållande till föregående år av tidigare beslutade och aviserade samt nu föreslagna utgifts- och inkomstförändringar

Budgeteffekter i förhållande till föregående år. Fullständigt periodiserad redovisning för skatter.

Miljarder kronor	2004	2005	2006
Utgiftsreformer			
UO 1 Rikets styrelse	0,16	0,06	0,04
UO 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	0,02		
UO 3 Skatt, tull och exekution	0,03	-0,01	
UO 4 Rättsväsendet	0,98	-0,45	
UO 7 Internationellt bistånd	1,46	0,59	
UO 9 Hälso- och sjukvård	0,98	-0,11	
Varav läkemedelsreform	0,90		
UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	0,12	2,55	0,26
Varav återställd SGI och återtagen 3:e sjuklönevecka		2,34	0,03
UO 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	0,60		0,35
Varav mamma/pappamånad	0,50		
Varav höjd grundnivå i föräldraförsäkring	0,10		
UO 15 Studiestöd	0,08	0,15	0,24
UO 16 Utbildning och universitetsforskning	1,09	2,18	1,37
Varav skola	1,00	1,00	0,50
Varav förskola		1,00	1,00
UO 17 Kultur	0,04	0,02	0,06
UO 18 Bostäder	0,13	0,03	0,17
UO 20 Allmän miljö- och kulturvård	0,51	0,23	0,30
UO 21 Energi	0,35		
UO 22 Kommunikationer	2,11	3,50	
Lånefinansierade investeringar	0,66	-2,17	1,18
UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske	0,09	0,20	0,50
UO 24 Näringsliv	0,18	0,05	
UO 25 Allmänna bidrag till kommuner	1,37	7,64	2,00
Övrigt	-0,01	-0,05	-0,01
Summa utgiftsreformer	10,95	14,41	6,46
Inkomstreformer			
Höjd koldioxidskatt, +15 öre, brutto	-0,81		
Höjd energiskatt på el, hushåll och service, +1 öre, brutto	-0,79		
Energiskatt el för industrin m.m., 0,5 öre fr. 1/7-04, brutto	-0,13	-0,13	
Nedsatt elskatt energiintensiv industri	0,09	0,09	
Höjd dieselskatt, +10 öre, brutto	-0,32		
Höjd bekämpningsmedelsskatt, +10 kr, brutto	-0,02		
Skattereduktion 200-kronan, brutto	1,36		
Socialavgifter, -1,2 procentenheter, brutto	1,24		
Aviserade skattehöjningar 2005-2006 p.g.a. grön skatteväxling		-4,00	-3,00
Aviserade skattesänkningar 2005-2006 p.g.a. grön skatteväxling		4,00	3,00
Skattelättnad för biodrivmedel		0,27	
Avtrappning av miljöbonus för vindkraftsel, brutto	-0,04		
Nedsatt förmögenhetsskatt, brutto	0,10		
Slopad arvsskatt mellan makar, brutto	0,20	0,10	

Fortsättning på tabell 4.9 Budgeteffekter i förhållande till föregående år av tidigare beslutade och aviserade samt nu föreslagna utgifts- och inkomstförändringar
Budgeteffekter i förhållande till föregående år. Fullständigt periodiserad redovisning för skatter.

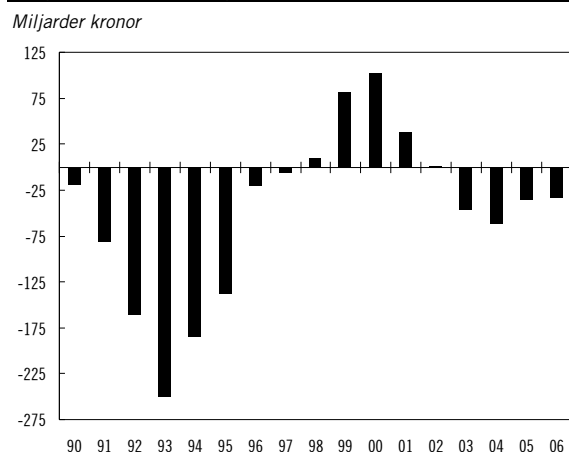
Miljarder kronor	2004	2005	2006
Höjd klyvningsränta för fåmansaktiebolag, 2 procentenheter, brutto	0,03	0,01	0,02
Ytterligare låtnader i 3:12 reglerna fr.o.m. 2005, brutto		0,02	0,01
Partiell frysning av skiktgränser för 2004, brutto	-0,70		
Skattelättnad för vissa byggtjänster, brutto	0,63	0,30	0,34
Skattereduktion miljöinvesteringar, brutto	0,05		
Sänkt energiskatt på bränslen i kraftvärmeverk, brutto	0,70		
Slopat elavdrag och ändrad proportionering i kraftvärmeverk, brutto	-1,00		
Nytt taxeringsförfarande, brutto	0,30		
Tillfälligt sysselsättningsstöd till kommuner och landsting, brutto	-0,06	-3,70	
Tillfälligt generellt sysselsättningsstöd till kommuner, brutto		1,50	-1,50
Fast belopp 200 kronor till kommunerna, brutto		-1,36	
Anställningsstöd långtidssjukskrivna, brutto	0,40	-0,60	
Särskilt anställningsstöd inom aktivitetsgarantin, brutto	0,40		-0,40
OSA, omföring av stöd, brutto	0,39		
ROT-avdrag bostadshus	1,40	-0,40	-1,00
Skattestimulans källsortering		0,27	-0,13
Skattestimulans miljöinvesteringar offentliga lokaler		1,33	-0,67
Summa inkomstreformer, brutto	3,42	-2,30	-3,33
Indirekta effekter av inkomstreformer	-0,44	0,20	-0,02
Summa inkomstreformer, netto	2,98	-2,10	-3,35
Summa utgifts- och inkomstreformer	13,93	12,31	3,11
Finansiering m.m.			
UO 6 Försvarsomställningen	-1,00		
UO 8 Storstadspolitiken	-0,23		
UO 10 Sjukpenning skall motsvara arbetslöshetsersättningen	-0,30		
UO 10 Förlängd sjuklöneperiod från 14 till 21 dagar	-0,67		
UO 10 Frisam	-0,50		
UO 10 Reviderad SGI-beräkning	-0,58		
UO 12 Borttagande av kontaktdagar i föräldraförsäkringen	-0,22		
UO 13 Effektivare tillämpning arbetslöshetsförsäkring	-0,35		
UO 13 OSA, omföring av stöd	-0,38		
UO 15 Rekryteringsbidrag och prioriterat studiebidrag	-0,83	0,20	
UO 16 Höjning av högsta avgiften inom maxtaxa för barnomsorg	-0,24		
UO 18 Utfasning lokala investeringsprogram för ek. hållbarhet	-0,36		
UO 21 Vissa energipolitiska åtgärder upphör	-0,38	-1,19	
UO 24 Utfasning Östersjöattsning	-0,15		
Övrigt	-1,17	-0,08	-0,20
Summa finansiering m.m.	-7,36	-1,07	-0,20
Utgiftsreformer inkl. finansiering m.m.	3,59	13,34	6,26
Reformer inkl. finansiering m.m.	6,57	11,24	2,91

4.4 Statsbudgetens utveckling 2004–2007

4.4.1 Statsbudgetens saldo

Statsbudgetens saldo överensstämmer sedan 1997 per definition med statens lånebehov. Ett budgetöverskott innebär följaktligen ett lika stort negativt lånebehov och att staten har möjlighet att amortera på statsskulden.

Diagram 4.1 Statsbudgetens saldo 1990–2006

Under perioden 1990–1997 var utfallet för statsbudgeten oavbrutet negativt. Budgetunderskottet var som störst 1993 då lånebehovet uppgick till 250 miljarder kronor. Konsolideringsprogrammet och den ekonomiska återhämtningen innebar att underskotten reducerades markant de följande åren. År 1998 uppvisade statsbudgeten ett överskott och staten amorterade nära 10 miljarder kronor på statsskulden. Statsbudgetens saldo förbättrades ytterligare 1999 till 82 miljarder kronor, främst till följd av engångseffekter i form av överföringar från AP-fonden och inbetalningar av premiepensionsmedel. År 2000 uppgick budgetöverskottet till 102 miljarder kronor. Det höga utfallet förklaras främst av överföringen av medel från AP-fonden samt försäljning av aktieinnehav. År 2001 minskade överskottet till 39 miljarder kronor vilket bland annat var en följd av lägre positiva engångseffekter. År 2002 minskade överskottet ytterligare, till 1,2 miljarder kronor, och föregående år förbyttes överskottet till ett underskott på 46 miljarder kronor. För innevarande år prognostiseras ett underskott på ca 62 miljarder kronor. För 2005 och 2006 beräknas ett underskott på ca 36

respektive 33 miljarder kronor. I beräkningarna antas att inkomster från försäljning av statlig egendom uppgår till 15 miljarder kronor per år 2004 till 2006.

4.4.2 Statsbudgetens utfall 2003

Uppföljningen av budgetåret 2003 sker i regeringens skrivelse Årsredovisning för staten 2003 (skr. 2003/04:101). Av årsredovisningen framgår sammanfattningsvis följande.

Statsbudgetens saldo 2003 uppgick till -46 miljarder kronor, vilket är 32 miljarder kronor lägre än budgeterat. Utfallet på statsbudgeten påverkas av ett antal faktorer såsom den makroekonomiska utvecklingen, beteendeförändringar, engångseffekter samt ekonomiska konsekvenser av fattade beslut.

Statsbudgetens inkomster uppgick till 662 miljarder kronor 2003, vilket är drygt 39 miljarder kronor mindre än vad som beräknades i den ursprungliga statsbudgeten. Inkomsterna från försäljning av statlig egendom blev ca 15 miljarder kronor lägre än budgeterat. Skatteinkomsterna blev ca 29 miljarder kronor lägre, främst på grund av lägre inkomstskatt från fysiska och juridiska personer än tidigare beräknat.

Tabell 4.10 Statsbudgetens utfall 2003

Miljarder kronor

	Statsbudget ¹	Tilläggsbudget	Utfall	Differens utfall–statsbudget
Inkomster	700,9		661,7	-39,2
Skatter m.m.	637,1		608,5	-28,7
Övriga inkomster	63,8		53,3	-10,6
Utgifter m.m.	715,2	-7,4	708,1	-7,1
Utgifter exkl. statskuldsräntor ²	662,1	4,9	661,3	-0,8
Statskuldsräntor	54,5	-12,3	42,2	-12,3
Riksgäldskontorets nettoutlåning m.m. ³	-1,4		4,6	6,0
Budgetsaldo	-14,3		-46,3	-32,1

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Med statsbudget avses här den ursprungliga statsbudgeten antagen av riksdagen i december 2002, dvs. exklusive tilläggsbudgetar under 2003.

² Inklusivt posten minskning av anslagsbehållningar.

³ Inklusivt kassamässig korrigering.

Statsbudgetens utgifter m.m. uppgick till 708 miljarder kronor 2003, vilket är 7 miljarder kronor mindre än budgeterat i den ursprungliga statsbudgeten. Utgifterna för samtliga utgifts-

områden, exklusive statsskuldräntor m.m., blev ca 1 miljard kronor lägre än budgeterat. Det beror bland annat på förskjutningar av avgiften till EU, som minskade utgifterna med sammanlagt ca 6 miljarder kronor 2003, samtidigt som en högre arbetslöshet medförde att utgifterna inom utgiftsområde 13 Arbetsmarknad blev ca 4 miljarder kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten. Riksgäldskontorets nettoutlåning m.m. blev 6 miljarder kronor högre än beräknat i statsbudgeten, vilket förklaras av att den kassamässiga korrigeringen blev 5,9 miljarder kronor högre än beräknat. Det beror främst på tidigareläggningar av EU-avgiften och arealersättningen och beslut om att en del av EU-avgiften för 2003 skulle betalas först 2004.

4.4.3 Statsbudgetens inkomster

Statsbudgetens totala inkomster består av skatter och övriga inkomster. Skatterna utgör drygt 90 procent av statsbudgetens inkomster. De övriga inkomsterna består främst av inkomster av statens verksamhet, inkomster av försåld egendom, kalkylmässiga inkomster och bidrag från EU.

Statsbudgetens totala skatteinkomster är kassamässiga, vilket innebär att de redovisas det år de betalas. I den kassamässiga redovisningen finns därmed inslag av skattebetalningar som är hänförliga till tidigare inkomstår.

Skatteinkomsterna beräknas öka med ca 87 miljarder kronor under perioden 2003–2006. Som andel av BNP beräknas statens skatteinkomster uppgå till ca 25 procent under perioden. Övriga inkomster beräknas öka med ca 15 miljarder kronor under samma period, främst till följd av budgeterade försäljningsinkomster på 15 miljarder kronor per år 2004–2006.

Jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2004 har statsbudgetens inkomster reviderats ned perioden 2003–2006. Prognoserna för fysiska personers inkomstskatt och socialavgifter har reviderats ned på grund av lägre prognostiserad lönesumma. Fysiska personers inkomstskatt har också reviderats ned till följd av att ökningen av skatterna i samband med att det särskilda grundavdraget slopades samtidigt som garantipensionen höjdes överskattades i budgetpropositionen. Juridiska personers inkomstskatt har reviderats ned till följd av lägre bolagsvinster än beräknat.

Övriga inkomster har reviderats upp 2004–2006 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen, dels till följd av högre förväntade aktieutdelningar, dels till följd av högre inleveranser av överskott från AB Svenska Spel än tidigare beräknat. Dessutom beräknas bidragen från EU bli högre 2004 och 2005, bland annat till följd av förseningar inom strukturfondsprogrammen.

En utförlig redovisning av statsbudgetens och den offentliga sektorns inkomster presenteras i kapitel 5.

Tabell 4.11 Statsbudgetens inkomster 2003–2006

Miljarder kronor och procent av BNP

Miljarder kronor	Utfall	Prognos		
	2003	2004	2005	2006
Skatteinkomster	608,5	625,7	670,8	695,4
Övriga inkomster	53,3	69,2	69,6	68,1
Totala inkomster	661,7	694,9	740,4	763,6

Procent av BNP

Skatteinkomster	24,9	24,8	25,5	25,4
Övriga inkomster	2,2	2,7	2,6	2,5
Totala inkomster	27,1	27,6	28,2	27,8

Differens mot budgetpropositionen för 2004 i miljarder kronor

Skatteinkomster	-9,1	-21,1	-17,5	-16,6
Övriga inkomster	0,0	3,5	3,5	2,3
Totala inkomster	-9,1	-17,6	-14,0	-14,2

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

4.4.4 Statsbudgetens utgifter

Statsbudgetens utgiftssida indelas i 27 utgiftsområden, minskning av anslagsbehållningar¹², myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret samt kassamässig korrigerering (inklusive överföring från AP-fonden).

Statsbudgeten utgifter exklusive statsskuldräntor beräknas öka med ca 66 miljarder kronor under perioden 2003–2006. I relation till BNP minskar dessa s.k. primära utgifter med ca 0,6 procentenheter under perioden.

¹² Skillnaden mellan förbrukade medel och anvisade medel återspeglas i det budgeterade beloppet för posten Minskning av anslagsbehållningar.

Tabell 4.12 Statsbudgetens utgifter 2003–2006

Miljarder kronor och procent av BNP

	2003	2004	2005	2006
Utgifter exkl. statsskuldräntor ¹	661,3	690,6	722,4	727,3
Procent av BNP	27,1	27,4	27,5	26,5
Statsskuldräntor	42,2	52,0	41,4	53,7
Procent av BNP	1,7	2,1	1,6	2,0
Statsbudgetens utgifter	703,5	742,6	763,7	781,0
Procent av BNP	28,8	29,5	29,0	28,5
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	157,8	165,3	170,0	179,6
Takbegränsade utgifter²	819,1	855,9	892,4	907,0
Budgeteringsmarginal	2,9	0,1	1,6	24,0
Utgiftstak	822,0	856,0	894,0	931,0

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Inklusive förbrukning av anslagsbehållningar och utnyttjande av anslagskredit.² Statsbudgetens utgifter (exklusive statsskuldräntor) och Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.

Utgifterna för statsskuldräntor beräknas variera kraftigt under perioden 2003–2006, vilket till större delen beror på kursvinster och kursförluster vid byten av obligationer samt valutakursvinster och valutakursförluster. De underliggande ränteutgifterna beräknas emellertid öka under de närmaste åren som en följd av att såväl statsskulden som räntenivåerna väntas stiga.

De totala utgifterna för statsbudgetens samtliga 27 utgiftsområden beräknas öka med knappt 78 miljarder kronor mellan 2003 och 2006. I relation till BNP beräknas statsbudgetens utgifter minska från 28,8 procent 2003 till 28,5 procent 2006.

Takbegränsade utgifter 2003–2006

De takbegränsade utgifterna består dels av statsbudgetens utgifter exklusive statsskuldräntor, dels av utgifter för Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. I tabell 4.12 redovisas de takbegränsade utgifterna för perioden 2003–2006.

Ålderspensionssystemets utgifter beräknas öka med ca 22 miljarder kronor under perioden 2003–2006 till följd av ett ökat antal individer med inkomstgrundad pension samt högre inkomstindex och medelersättning. Tillsammans med ökningen av statsbudgetens primära utgifter (66 miljarder kronor) beräknas de takbegränsade utgifterna därmed öka med 88 miljarder kronor 2003–2006. I relation till BNP beräknas de takbegränsade utgifterna minska med 0,5 procentenheter under perioden. Den årliga ökningen av de takbegränsade utgifterna uppgår till 37 mil-

jarder kronor 2004, 36 miljarder kronor 2005 och 15 miljarder kronor 2006.

I tabell 4.13 redovisas en uppskattning av de huvudsakliga faktorerna bakom utvecklingen av de takbegränsade utgifterna under beräkningsperioden.

Pris- och löneomräkning av anslag för förvaltnings- och investeringsändamål ökar utgifterna med mellan 2 och 5 miljarder kronor per år.

Övriga makroekonomiska förändringar utgörs av makroekonomiska effekter på statsbudgetens utgifter, såsom effekter av högre prisbasbelopp, inkomstindex, timlön och bruttonationalinkomst. De takbegränsade utgifterna beräknas öka med i genomsnitt knappt 11 miljarder kronor per år 2003–2006 till följd av makroekonomiska förändringar. En stor del av denna ökning förklaras av att pensionerna är indexerade. De inkomstgrundade pensionerna följer inkomstindex, som i huvudsak följer den genomsnittliga löneutvecklingen. Garantipensionerna följer konsumentprisindex genom prisbasbeloppet.

Den relativt stora effekten av makroekonomiska faktorer på utgifterna 2004 förklaras bland annat av stigande arbetslöshet och fler personer i arbetsmarknadspolitiska program. Såväl den öppna arbetslösheten som antalet personer i arbetsmarknadspolitiska program antas minska efter 2004 när ekonomin går in i en återhämtningsfas, vilket minskar de beräknade utgifterna 2005 och 2006.

Beslutade och aviserade reformer beräknas öka utgifterna med ca 32 miljarder kronor mellan 2003 och 2006. I detta belopp ingår även effekten av ökad bruttoredovisning av stödet till kommunerna fr.o.m. 2005.¹³

Beslutade och aviserade besparingar samt utfasningar av tidsbegränsade program beräknas bidra till en minskning av utgifterna med ca 9 miljarder kronor under perioden. De enskilda reformernas och besparingarnas budgeteffekter redovisas i avsnitt 4.3.

För att förhindra ett överskridande av utgiftstaket för 2003 har en del utgifter tidigarelags till 2002 medan andra utgifter har skjutits till 2004. Detta medför att utgifterna för 2003 blev lägre än normalt, vilket förklarar en stor del av den totala

¹³ Redovisningsförändringen innebär att förstärkningen av kommunernas och landstingens ekonomi i form av bland annat sysselsättningsstöd fr.o.m. 2005 överförs från statsbudgetens inkomstsida till statsbudgetens utgiftssida (se avsnitt 4.1.1, 4.3 och 6.3 i budgetpropositionen för 2004).

utgiftsökningen mellan 2003 och 2004. Tidigareläggningar från 2003 till 2002 (främst arealstöd och EU-avgift) och senareläggningar från 2003 till 2004 (bl.a. EU-avgift) förklarar ca 14,5 miljarder kronor av utgiftsökningen 2004 i förhållande till 2003. Tidigareläggningarna till 2002 och senareläggningarna till 2004 medför således en utgiftsminskning på 11 miljarder kronor 2003 och en utgiftsökning på 3,5 miljarder kronor 2004.

Övriga utgiftsförändringar förklaras till stor del av prognostiserade volymförändringar inom olika transfereringssystem och av olika stor beräknad förbrukning av anslagsbehållningar för förvaltningsanslag.

En stor del av utgiftsförändringarna till följd av volymer beror på att antalet sjukpenningdagar beräknas minska under perioden samtidigt som antalet pensionärer och personer med sjukersättning beräknas öka.

Dessutom beräknas stigande utgifter för tandvård, läkemedel och assistansersättning till följd av ökade volymer.

Posten Övrigt i tabell 4.13 är särskilt stor 2005, vilket bland annat förklaras av en högre förbrukning av anslagsbehållningar jämfört med 2004. De aviserade utgiftsbegränsningarna på 4,3 miljarder kronor för 2004 innebär att förbrukningen av anslagsbehållningar beräknas öka med ca 8,5 miljarder kronor mellan 2004 och 2005 (se avsnitt 4.3). Vidare innebär slutregleringen av omläggningen av kommunkontosystemet en engångsvis nedjustering av det generella statsbidraget 2004, vilket innebär högre utgifter 2005 jämfört med 2004. Det generella statsbidraget beräknas också bli högre 2005 jämfört med 2004 till följd av slutregleringen av pensionsomläggningen (se avsnitt 7.1.21).

Tabell 4.13 Förändring av takbegränsade utgifter jämfört med föregående år

Miljarder kronor

Förändring	2004	2005	2006	2003–2006
Utgiftstak	34	38	37	109
Takbegränsade utgifter	37	36	15	88
<i>Förklaras av:</i>				
Pris- och löneomräkning	5	2	3	10
Övriga makroekonomiska förändringar	18	6	8	32
Reformer ¹	10	17 ²	5	32
Besparingar och utfasningar av program	-7	-1	0	-9
Tidigare-/senareläggningar	14			14
Övrigt (volymer, förändring av anslagsbehållningar m.m.)	-3	14	-2	9

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Skillnaden jämfört med summa utgiftsreformer i tabell 4.9 förklaras av att tabell 4.9 inkluderar lånefinansierade utgifter.

² Inklusivt effekten en redovisningsförändring av stödet till kommunerna fr.o.m. 2005. Redovisningsförändringen innebär att förstärkningen av kommunernas och landstingens ekonomi i form av bland annat sysselsättningsstöd fr.o.m. 2005 överförs från statsbudgetens inkomstsida till statsbudgetens utgiftssida (se avsnitt 4.1.1, 4.3 och 6.3 i budgetpropositionen för 2004).

4.4.5 Statsbudgetens saldo, statens finansiella sparande och statsskulden

Statsbudgetens saldo

Enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten skall statsbudgeten omfatta alla inkomster och utgifter samt andra betalningar som påverkar statens lånebehov. Statsbudgetens saldo motsvarar statens lånebehov med omvänt tecken.

Statsbudgeten visade ett underskott på 46 miljarder kronor 2003. I år beräknas statsbudgetens saldo visa ett underskott på ca 62 miljarder kronor (se vidare avsnitt 4.4.1). Åren 2005 och 2006 beräknas lånebehovet uppgå till ca 36 respektive 33 miljarder kronor. Jämfört med beräkningarna i budgetpropositionen för 2004 har budgetsaldot försämrats med ca 21 miljarder kronor 2004 och med ca 22 miljarder kronor 2005.

För att statsbudgetens saldo skall överensstämma med statens lånebehov redovisas även Riksgäldskontorets nettoutlåning och en kassamässig korrigerings på statsbudgeten.

Riksgäldskontorets nettoutlåning

Riksgäldskontorets (RGK) nettoutlåning utgörs av förändringen av kontorets ut- och inlåning till myndigheter, affärsverk, vissa statliga bolag och fonder. De största delposterna utgörs av förändringar av myndigheternas räntekontobehållningar, in- och utbetalningar av premiepensionsmedel samt Centrala studiestödsnämndens (CSN) nettoupplåning för finansiering av studielån.

Sedan 1995 har medel för premiepensionen tillfälligt placerats i RGK. Under perioden 2003–2006 beräknas de årliga inbetalningarna successivt öka från 22 till 26 miljarder kronor. Inbetalningarna inklusive ränta överförs till Premiepensionsmyndigheten (PPM) med två års fördröjning. RGK:s nettoutlåning till CSN beräknas uppgå till drygt 10 miljarder kronor per år under perioden 2004–2006.

Finansiering av infrastruktursatsningar kommer under 2004–2006 att innebära en ökad utlåning med ca 6 miljarder kronor 2004, ca 3 miljarder kronor 2005 och ca 5 miljarder kronor 2006 till framför allt Banverket, Botniabanan AB och Vägverket.

Kassamässig korrigerings och överförings från AP-fonden

En kassamässig korrigerings kan dels uppstå om betalningen respektive anslagsavräkningen sker olika budgetår, dels kan det förekomma transaktioner över statsverkets checkräkning som inte har sin motsvarighet på anslag eller inkomstitlar eller vice versa. Ett exempel på det senare är de överföringar från AP-fonden till statsbudgeten som gjordes 1999–2001 som en följd av pensionsreformen.

Pensionsreformen, som är en överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centern, har inneburit att statsfinanserna har försvagats med ca 60 miljarder kronor per år. För att delvis motverka denna försvagning överfördes 45 miljarder kronor per år från AP-fonden till statsbudgeten under åren 1999 och 2000. Under 2001 ägde ytterligare en överföring rum bestående av stats- och bostadsobligationer till ett marknadsvärde av 155 miljarder kronor. Den del av överföringen som utgjordes av bostadsobligationer påverkar lånebehovet under hela beräkningsperioden, dels genom att de olika obligationslånen genererar ränteavkastning, dels genom att obligationerna förfaller till betalning vid olika tillfällen.

Av tabell 4.14 framgår att budgetsaldot förstärks med ca 4 miljarder kronor 2004 och ca 2 miljarder kronor 2005 till följd av överföringen av bostadsobligationer. Enligt pensionsöverenskommelsen skall det slutliga överföringsbeloppet fastställas vid en kontrollstation 2004 och en slutlig överföring äga rum den 1 januari 2005.

År 2002 tidigarelades ca 3,2 miljarder kronor av EU-avgiften från 2003 till 2002, vilket medförde en positiv kassamässig korrigerings 2003. År 2003 beslutades att en del av EU-avgiften för 2003 skulle betalas först 2004. Eftersom det fanns medel sedan tidigare på Kommissionens konto i Riksbanken kunde medel betalas ut till EU. Anslagsavräkning skedde först 2004 vilket ledde till en positiv kassamässig korrigerings på ca 2,5 miljarder kronor 2003 och en lika stor negativ kassamässig korrigerings 2004.

Tabell 4.14 Statsbudgetens saldo och statsskulden

Miljarder kronor

	2003	2004	2005	2006
Inkomster	661,7	694,9	740,4	763,6
Utgifter exkl. statsskuld räntor¹	661,3	690,6	722,4	727,3
Statsskuld räntor m.m.²	42,2	52,0	41,4	53,7
Riksgäldskontorets nettoutlåning	12,1	21,0	14,4	16,0
varav In-/utlåning från myndigheter (räntekonto) ³	2,2			
Inbetalning av premiepensionsmedel inkl. ränta	-22,2	-21,5	-24,5	-25,5
Utbetalning av premiepensionsmedel	21,5	22,2	23,0	24,0
CSN, studielån	9,1	10,2	10,4	10,6
Infrastrukturinvesteringar	4,6	5,9	3,2	5,1
Övrigt, netto ⁴	-3,0	4,3	2,3	1,8
Kassamässig korrigerering	-7,5	-6,4	-1,9	0,0
varav Överföring från AP-fonden	-13,7	-3,9	-1,9	0,0
Senareläggning/tidigareläggning av EU-avgift	5,8	-2,5		
Statsbudgetens saldo	-46,3	-62,2	-35,9	-33,4
Skulddispositioner m.m. ⁵	-22,0	-4,7	9,1	0,0
Okonsoliderad statsskuld⁶	1 228,7	1 286,2	1 331,2	1 364,6
Eliminering av statliga myndigheters innehav av statspapper ⁷	43,0	46,1	47,3	48,3
Statsskuld vid årets slut⁸	1 185,7	1 240,1	1 283,9	1 316,3
<i>Procent av BNP</i>	<i>48,6</i>	<i>49,2</i>	<i>48,8</i>	<i>48,0</i>
Statsskuld förändring⁹	20,2	54,4	43,8	32,4

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Inklusivt minskning av anslagsbehållningar.² Avser hela utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m.³ Normalt görs inga prognoser på in-/utlåning från myndigheter (räntekonto) utan här redovisas endast utfallet.⁴ Varav individuellt kompetenssparande -2,3 miljarder kronor 2003.⁵ Utgörs normalt av realiserade värdeförändringar på valutaskulden.⁶ I den okonsoliderade statsskulden ingår statliga myndigheters innehav av statspapper.⁷ Posten "Eliminering av statliga myndigheters innehav av statspapper" ökade kraftigt 2002 till följd av att vissa myndigheter (Premiepensionsmyndigheten, Insättningsgarantinämnden och Kärnavfallsfonden) givits möjlighet att aktivt placera i statspapper.⁸ Här avses konsoliderad statsskuld vilket innebär att statliga myndigheters innehav av statspapper räknas bort.⁹ Avser statsskuld förändring beräknad på den konsoliderade statsskulden.

Statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande

Statsbudgetens saldo omfattar alla transaktioner som påverkar statens lånebehov. Till skillnad från statsbudgetens saldo definieras det finansiella sparandet av ett internationellt regelverk för nationalräkenskaper och utgörs av nettot av transaktioner som påverkar en sektors finansiella förmögenhet. Den principiella skillnaden för svenska förhållanden mellan statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande är att statsbudgetens saldo endast avspeglar lånebehovet, medan det finansiella sparandet tar hänsyn till förändringar av både finansiella tillgångar och skulder. Det innebär att förändringar av statsbudgetens saldo inte nödvändigtvis leder till en motsvarande förändring av statens finansiella sparande. Ett exempel på en transaktion som påverkar statsbudgetens saldo, men inte statens finansiella sparande, är försäljning av statligt aktieinnehav. En sådan försäljning förbättrar statsbudgetens saldo, medan statens finansiella sparande förblir oförändrat eftersom statens förmögenhet inte förändras av att en typ av finansiell tillgång (värdepapper) byts mot en annan (likvida medel).

I tabell 4.15 redovisas de viktigaste skillnaderna mellan statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande. En permanent skillnad mellan statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande utgörs av den årliga nettoutlåning som Riksgäldskontoret förmedlar till studerande via CSN. Denna utlåning belastar statsbudgetens saldo med ca 10 miljarder kronor varje år medan statens finansiella sparande inte påverkas eftersom varje nytt lån motsvaras av en lika stor fordran. Ytterligare en faktor som påverkar statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande olika, är skillnader i periodisering av räntor på statsskulden och skatter. Som framgår av tabell 4.15 kan denna skillnad uppgå till stora belopp.

Tabell 4.15 Statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande

Miljarder kronor				
	2003	2004	2005	2006
Statsbudgetens saldo	-46,3	-62,2	-35,9	-33,4
Effekt av överföring från AP-fonden ¹	-13,7	-3,9	-1,9	0,0
CSN studielån	9,1	10,2	10,4	10,6
Amortering gamla studielån (t.o.m. 1988)	-2,5	-2,4	-2,4	-2,3
Försäljning av aktiebolag m.m.	0,0	-15,0	-15,0	-15,0
Periodiseringseffekter, räntor	2,6	7,4	-7,8	0,4
Periodiseringseffekter skatter	23,1	21,2	3,6	8,7
Arealbidrag	-4,1	0,0	0,0	0,0
Övrigt	-1,7	2,8	1,7	2,0
Finansiellt sparande i staten	-33,6	-41,9	-47,3	-29,0
<i>Procent av BNP</i>	<i>-1,4</i>	<i>-1,7</i>	<i>-1,8</i>	<i>-1,1</i>

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Överföringen som skedde 2001 bestod av stats- och bostadsobligationer. Statsobligationerna skrevs av mot statsskulden 2001. Bostadsobligationerna påverkar däremot lånebehovet under 2003 och 2004, vilket framgår av tabellen.

Av tabell 4.15 framgår att statens finansiella sparande 2004 och 2005 förväntas uppvisa ett underskott på ca 42 respektive 47 miljarder kronor. År 2006 minskar underskottet i statens finansiella sparande till 29 miljarder kronor. Överskottet i de offentliga finanserna uppkommer i stället främst i ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten (se tabell 4.19). Detta är en konsekvens av att ålderspensionsreformen omfördelar det offentliga sparandet från staten till ålderspensionssystemet.

Statsbudgetens saldo justerat för större engångseffekter

Av tabell 4.16 framgår att det för större extraordinära inkomster och utgifter justerade budgetsaldot för 2003 visade ett underskott på ca 64 miljarder kronor. För innevarande år beräknas det justerade budgetsaldot försvagas ytterligare för att därefter förbättras fram till 2006. Större engångseffekter under perioden 2004–2006 som påverkar statsbudgetens saldo uppgår sammantaget till ca 51 miljarder kronor.

Tabell 4.16 Statsbudgetens saldo samt justering för större engångseffekter

Miljarder kronor

	2003	2004	2005	2006
Statsbudgetens saldo	-46,3	-62,2	-35,9	33,4
Större engångseffekter	17,7	18,9	16,9	15,0
Varav				
Försäljning av statligt aktieinnehav	0	15,0	15,0	15,0
Överföring från AP-fonden ¹	13,7	3,9	1,9	0
Arealersättning	4,0			
Statsbudgetens saldo justerat för större engångseffekter	-64,1	-81,1	-52,8	-48,4

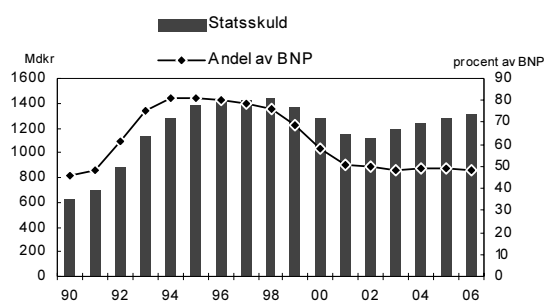
Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Överföringen som skedde 2001 bestod av stats- och bostadsobligationer. Statsobligationerna skrevs av mot statsskulden 2001. Bostadsobligationerna påverkar däremot lånebehovet under 2003 och 2004, vilket framgår av tabellen.

Statsskulden

Statsskulden¹⁴ uppkommer genom statens upplåning för att täcka underskott i den löpande verksamheten eller för att finansiera investeringar och kreditgivning. Statsskuldens utveckling bestäms framför allt av statsbudgetens saldo. Skulden påverkas emellertid också av valutakursförändringar eftersom ca en tredjedel av skulden, inklusive skuldskötselåtgärder (derivatinstrument och swappar), är upptagen i utländsk valuta. Denna del av skulden värderas till aktuella valutakurser.

Även andra faktorer kan påverka statsskulden utan att påverka lånebehovet. Exempel på sådana är Riksbankens extraordinära utdelning 2001 samt överföringen från AP-fonden samma år. Dessa minskade statsskulden med sammanlagt 87 miljarder kronor utan att påverka lånebehovet eftersom överföringarna skedde i form av statsobligationer som skrevs av direkt mot statsskulden.

Diagram 4.2 Statsskuld i miljarder kronor och som andel av BNP

Som framgår av diagram 4.2 ökade statsskulden kraftigt från 1990 till 1996 då statsskulden steg från ca 600 till drygt 1 400 miljarder kronor eller till drygt 80 procent av BNP. Under perioden 1990–1997 var utfallet för statsbudgeten oavbrutet negativt. Från 1990 växte budgetunderskottet kraftigt fram till 1993, då det uppgick till 250 miljarder kronor. Under perioden 1994–1997 stabiliserades skulden som andel av BNP (skuldkvoten) på omkring 80 procent. Konsolideringsprogrammet och den ekonomiska återhämtningen innebar att underskotten reducerades markant de följande åren. Därefter har även skuldkvoten minskat. Statsskulden uppgick vid utgången av 2003 till 1 186 miljarder kronor eller 49 procent av BNP. Vid utgången av 2004 beräknas statsskulden till 1 240 miljarder kronor, vilket är en ökning med 54 miljarder kronor jämfört med statsskulden vid utgången av 2003. Ökningen beror på att statens lånebehov beräknas uppgå till 62 miljarder kronor samtidigt som orealiserade värdeförändringar påverkar statsskulden i motsatt riktning.

Statsskulden beräknas öka till ca 1 316 miljarder kronor 2006. Ökningen av statsskulden mellan 2003 och 2006 på ca 131 miljarder kronor beror främst på att statsbudgetens saldo är negativt under beräkningsperioden. Som andel av BNP ökar statsskulden något mellan 2003 och 2004 för att därefter minska något till 48,0 procent 2006 (se tabell 4.14).

¹⁴ I redovisningen av statsskulden används begreppet konsoliderad statsskuld vilket innebär att statliga myndigheters innehav av statspapper räknas bort eller konsolideras.

4.5 Kommunsektorns finanser

Under slutet av 1990-talet och början av 2000-talet bidrog sysselsättningstillväxten i ekonomin till att skatteinkomsterna för kommuner och landsting ökade. Samtidigt höjdes statsbidragen bland annat till följd av att ett antal reformer genomfördes inom det kommunala området. I takt med den starka inkomstutvecklingen växte de kommunala verksamheterna relativt kraftigt. År 2002 ökade konsumtionsvolymen med 2,8 procent. Trots stora inkomstökningar de senaste fyra åren uppvisade sektorn ett resultat före extraordinära poster på -7 miljarder kronor 2002.

Trenden med snabbt ökande utgifter bröts förra året då konsumtionstillväxten dämpades till 0,6 procent. Den genomsnittliga kommunala skattesatsen höjdes med 0,65 procentenheter under 2003. Trots detta uppvisade sektorn som helhet fortfarande underskott.

För att varaktigt vända underskotten till överskott inleddes under förra året besparingsprogram i många kommuner och landsting. Besparingarna väntas få fullt genomslag 2004. Fler arbetsdagar i år leder till att den faktiska konsumtionsvolymen beräknas öka med 1,2 procent, men den underliggande ökningen är ca 1 procentenhet lägre. I löpande priser påverkas de kommunala konsumtionsutgifterna endast marginellt av kalendereffekter.

I år har kommunalskatten höjts med 0,34 procentenheter från 31,17 procent till 31,51 procent, vilket motsvarar 4,5 miljarder kronor i ökade inkomster för kommuner och landsting.

I budgetpropositionen för 2003 gjordes en preliminär reglering av det generella statsbidraget till kommuner och landsting med anledning av att garantipensionen blev skattepliktig, höjda grundavdrag m.m. Beräkningar visar att ytterligare en del återstår att reglera gentemot kommunsektorn, varför en slutreglering nu görs. Slutregleringen innebär att de generella statsbidragen minskas med 1,3 miljarder kronor årligen fr.o.m. 2003. Regleringen för 2004 uppgår till 2,6 miljarder kronor och avser även 2003.

Kommunsektorns finansiella sparande väntas stärkas något i år, medan sektorns resultat före extraordinära poster försämras jämfört med 2003. I huvudsak förklaras skillnaden av

att ökningen av pensionsskulden påverkar resultatet men inte finansiellt sparande.

I denna proposition aviseras ett tillskott till kommunsektorn på 4 miljarder kronor från och med 2005 som bland annat avser en satsning på personalförstärkningar inom förskolan. Ytterligare tillskott som aviseras är ett tillfälligt sysselsättningsstöd till kommunsektorn 2005 på 1,5 miljarder kronor samt en skattestimulans för miljöinvesteringar i offentliga lokaler som skall träda i kraft den 1 januari 2005 och gälla i 18 månader. Från och med 2006 tillförs kommunsektorn ytterligare 3 miljarder kronor genom höjda statsbidrag.

Tabell 4.17 Kommunsektorns finanser

	2002	2003	2004	2005	2006
Inkomster	546	577	597	626	647
Skatter och statsbidrag	498	527	546	573	591
Procent av BNP	21,2	21,6	21,7	21,8	21,6
Övriga inkomster	48	50	51	53	56
Utgifter	559	581	598	619	643
Konsumtion	471	495	513	532	553
Volymförändring	2,8	0,6	1,2	0,7	0,6
Övriga utgifter	88	86	86	87	90
Finansiellt sparande	-13	-4	-2	7	4
Procent av BNP	-0,6	-0,2	-0,1	0,3	0,1
Resultat före extraordinära poster	-7	-1	-4	7	3

Anm.: Statsbidragen och skatterna redovisas tillsammans eftersom effekten av reformer som påverkar skatteunderlaget neutraliseras genom justeringar av statsbidragen.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Beräkningen av utgiftsutvecklingen 2005 och 2006 bygger på beslutade och aviserade förändringar av statsbidragen samt oförändrad kommunal utdebitering. Balanskravet antas uppfyllas 2006 av flertalet kommuner och landsting. Mot bakgrund av den spridning i ekonomiskt resultat som kan observeras, bedöms ett resultatmässigt överskott i sektorn som helhet nödvändigt. En konsolidering av de kommunala finanserna innebär att behovet av skattehöjningar eller utgiftsnedskärningar i en kommande lågkonjunktur blir mindre.

Utrymmet för utgiftsökningar mellan 2004 och 2006 bedöms uppgå till ca 45 miljarder kronor och verksamhetsvolymen kan sammantaget öka med 1,3 procent. Fördelningen av utgiftsökningen mellan 2005 och 2006 är osäker. Det kan inte uteslutas att utgiftsutrymmet fram till 2006 i högre grad tas i

anspråk redan 2005 än vad som redovisas i tabell 4.17. I så fall blir utrymmet för utgiftsökningar under 2006 i motsvarande grad mindre med de förutsättningar som gäller för bedömningen.

4.6 Ålderspensionssystemet

Pensionsreformen bygger på en överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centern. En genomförandegrupp bestående av representanter från de fem partierna tillsattes 1994 för att genomföra reformen. Det reformerade ålderspensionssystemet består av en fördelningsdel och en premiereservdel. Under uppbyggnadsfasen av det reformerade pensionssystemet är inkomsterna större än utbetalda pensioner. Därigenom uppstår ett sparande i såväl fördelnings- som i premiereservdelen av pensionssystemet. I fördelningsdelen fungerar AP-fonderna som en buffert. Vid sidan av AP-fonderna sker en förmögenhetsuppbyggnad inom premiepensionssystemet. De medel som sedan 1995 avsätts motsvarar intjänad premiepensionsrätt och placeras först i Riksgäldskontoret (RGK). Under den tillfälliga förvaltningen i RGK ingår avsättningarna i statens sparande och reducerar därmed statskulden. Sedan 2000 överförs medel motsvarande premiepensionsrätten till Premiepensionsmyndigheten (PPM) andra året efter inkomståret och placeras hos den fondförvaltare som den enskilde själv väljer.

Tabell 4.18 Ålderspensionssystemet

Milljarder kronor

	2003	2004	2005	2006
Inkomster	208	217	227	236
Avgifter	166	170	177	183
Premiepensionsmedel	20	22	23	24
Räntor, utdelningar m.m.	22	25	26	29
Utgifter	159	166	171	181
Pensioner	155	163	167	177
Övriga utgifter	3	4	4	4
Finansiellt sparande	49	51	56	55
<i>Procent av BNP</i>	<i>2,0</i>	<i>2,0</i>	<i>2,1</i>	<i>2,0</i>
därav				
AP-fonderna ¹	27	25	28	26
Premiepensionssystemet	22	26	27	29

Anm.: Utgifterna för ålderspensionssystemet enligt nationalräkenskapernas redovisning avviker något från de utgifter som ingår under utgiftstaket.

¹ Med AP-fonderna avses fördelningsdelen av ålderspensionssystemet.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

EU:s statistikorgan Eurostat har nyligen fattat ett principbeslut att vissa typer av fonderade pensionssystem inte skall klassificeras till den offentliga sektorn i nationalräkenskaperna. Hur detta principbeslut påverkar klassificeringen av premiepensionssystemet är föremål för diskussion mellan Eurostat och Statistiska centralbyrån. Eurostat beslutade 1997 att hela det reformerade svenska pensionssystemet skall klassificeras till den offentliga sektorn. Beslutet motiverades bland annat med att deltagandet är obligatoriskt och att staten kontrollerar regelverket för både avgifter och förmåner. Redovisningen av pensionssystemet och de offentliga finanserna i denna proposition utgår från att detta beslut gäller även fortsättningsvis.

År 2003 uppgick det finansiella sparandet i pensionssystemet, dvs. AP-fonderna och PPM, till 49 miljarder kronor eller 2 procent av BNP. Därtill ökade placeringstillgångarna i pensionssystemet till följd av värdeökningar på aktier, som svarar för större delen av tillgångarna både i AP-fonderna och i de fonder som förvaltas av PPM. Värdeförändringar påverkar inte det finansiella sparandet. Där inräknas endast direktavkastningen i form av räntor och utdelningar.

Sparandet förutses ligga kvar på en nivå kring 2 procent av BNP under prognosperioden och fördelas ungefär lika mellan fördelings- och premiepensionssystemet.

Jämfört med budgetpropositionen för 2004 beräknas såväl inkomster som utgifter bli lägre. Sparandet har reviderats ned med 0,1 procent av BNP för hela prognosperioden.

Den finansiella infasningen av det reformerade pensionssystemet har hittills inneburit att 245 miljarder kronor under åren 1999–2001 överförts från AP-fonderna till staten för amortering av statskulden. Enligt pensionsöverenskommelsen skall ett eventuellt slutligt överföringsbelopp från AP-fonderna till staten bestämmas före utgången av 2004.

4.7 Den offentliga sektorns finanser

År 2003 uppgick den offentliga sektorns finansiella sparande till 12 miljarder kronor eller 0,5 procent av BNP. Som andel av BNP uppgick skatter och avgifter till 50,5 procent och de totala inkomsterna till 56,1 procent medan utgifterna motsvarade 55,6 procent av BNP.

I år beräknas sparandet minska till 8 miljarder kronor eller 0,3 procent av BNP. Som andel av BNP minskar inkomsterna medan utgifterna är oförändrade. Nästa år beräknas sparandet öka till 15 miljarder kronor eller 0,6 procent av BNP till följd av minskade utgifter som andel av BNP. År 2006 fortsätter utgifterna att minska som andel av BNP och sparandet ökar till 30 miljarder kronor eller 1,1 procent av BNP.

Det finansiella sparandet fördelas 2004 mellan den offentliga sektorns tre delar så att staten visar ett underskott på 42 miljarder kronor medan ålderspensionssystemet visar ett

överskott på 51 miljarder kronor. Nästa år motverkas ett ökat underskott i staten av ett ökat överskott i pensionssystemet. Förbättringen av den offentliga sektorns sparande sker genom en ökning av den kommunala sektorns finansiella sparande.

Tabell 4.19 Den offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor

	2003	2004	2005	2006
Inkomster	1 369	1 409	1 460	1 519
<i>Procent av BNP</i>	56,1	55,9	55,5	55,4
Skatter och avgifter	1 233	1 267	1 313	1 364
<i>Procent av BNP</i>	50,5	50,3	49,9	49,8
Övriga inkomster	136	142	147	154
Utgifter	1 357	1 401	1 445	1 489
<i>Procent av BNP</i>	55,6	55,6	55,0	54,3
Utgifter exkl. räntor	1 304	1 341	1 380	1 418
<i>Procent av BNP</i>	53,4	53,2	52,5	51,7
Ränteutgifter	53	61	65	71
<i>Procent av BNP</i>	2,2	2,4	2,5	2,6
Finansiellt sparande	12	8	15	30
<i>Procent av BNP</i>	0,5	0,3	0,6	1,1
Strukturellt sparande	27	29	34	43
<i>Procent av BNP</i>	1,1	1,2	1,3	1,6
Staten	-34	-42	-47	-29
ÅP-systemet	49	51	56	55
Kommunal sektor	-4	-2	7	4
Finansiell ställning				
Nettoskuld	4	-9	-15	-44
<i>Procent av BNP</i>	0,1	-0,3	-0,6	-1,6
Statsskuld	1 186	1 240	1 284	1 316
<i>Procent av BNP</i>	48,6	49,2	48,8	48,0
Konsoliderad bruttoskuld	1 265	1 312	1 354	1 387
<i>Procent av BNP</i>	51,9	52,1	51,5	50,6

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Eftersom kapacitetsutnyttjandet i ekonomin under hela perioden bedöms ligga under den långsiktigt hållbara nivån så beräknas det strukturella sparandet vara högre än det redovisade, se kapitel 4.1.2.

Nettoskulden reducerades till nära noll under 2003 till följd av värdeökningar på aktier. Det positiva sparandet medför att nettoskulden vänds till en positiv finansiell ställning i år. Fördelningen av det finansiella sparandet mellan staten och ålderspensionssystemet medför att förbättringen av den finansiella ställningen sker genom ökade tillgångar i pensionssystemet. Underskottet i statens finansi-

ella sparande innebär att skuldsidan i den offentliga sektorns balansräkning ökar under prognosperioden. Statsskulden och den konsoliderade bruttoskulden ökar även som andel av BNP tillfälligt 2004 för att sedan minska.

Sedan budgetpropositionen för 2004 har redovisningsprinciperna för skatter ändrats i nationalräkenskaperna så att skatten redovisas på det år då inkomsten och skattskyldigheten uppstår, se kapitel 5. Den nya redovisningsprincipen underlättar ekonomisk analys eftersom skatteintäkterna knyts till den ekonomiska utvecklingen för det aktuella året. Den nya redovisningsprincipen innebär emellertid att utfallet inte är känt förrän taxeringen är klar i december året efter inkomståret. Därmed bygger nationalräkenskaperna i mars året efter inkomståret delvis på prognoser, vilket medför att det preliminära utfallet är mer osäkert än med den tidigare redovisningsmetoden.

Förändringen av redovisningsprincipen har stora konsekvenser för den offentliga sektorns finansiella sparande, som framgår av tabell 4.20. Det största överskottet redovisas nu på högkonjunkturåret 2000 i stället för som i budgetpropositionen för 2004 på 2001.

För 2002 medför den nya redovisningsprincipen tillsammans med en kraftig nedrevidering av skatteintäkterna i nationalräkenskaperna ett underskott i det finansiella sparandet. Det preliminära utfallet 2003 är i linje med prognosen i budgetpropositionen korrigerat för periodiseringsförändringen. För prognosperioden medför den kraftiga nedrevideringen av skatteintäkterna ett lägre finansiellt sparande än i budgetpropositionen.

Tabell 4.20 Den offentliga sektorns finansiella sparanderevideringar sedan budgetpropositionen för 2004

Milljarder kronor

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
BP2004	76	103	25	4	11	31	44
<i>Procent av BNP</i>	<i>3,4</i>	<i>4,6</i>	<i>1,1</i>	<i>0,2</i>	<i>0,4</i>	<i>1,2</i>	<i>1,6</i>
Periodisering av skatter	26	-46	-17	4	1	4	5
Övriga förändringar	9	7	-14	3	-5	-20	-19
VP2004	111	65	-6	12	8	15	30
<i>Procent av BNP</i>	<i>5,1</i>	<i>2,9</i>	<i>-0,3</i>	<i>0,5</i>	<i>0,3</i>	<i>0,6</i>	<i>1,1</i>

Anm.: BP2004=Budgetpropositionen för 2004.

VP2004=2004 års ekonomiska vårproposition

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

5

Inkomster

5 Inkomster

5.1 Inledning

Åren 2003–2006 beräknas skatterna i genomsnitt öka med 3,9 procent medan den underliggande ökningen, dvs. justerat för effekter av regeländringar, beräknas uppgå till 3,3 procent. Skatt på arbete och konsumtion ökar med i genomsnitt 3,7 procent per år medan skatt på kapital beräknas öka med i genomsnitt 5,5 procent per år. Skattekvoten, dvs. skatteintäkterna som andel av BNP, beräknas under perioden minska med 0,2 procentenheter.

Redovisningen av skatteintäkterna följer numera nationalräkenskapernas principer, både vad gäller definitionen av skatter och periodiseringar. För att få jämförbarhet med prognosen som den redovisades i budgetpropositionen har en proformaredovisning gjorts av den i budgetpropositionen för 2004 redovisade prognosen. I avsnitt 5.4.1 ges en mer utförlig redovisning av metodförändringen.

I denna proposition aviserar regeringen ett antal åtgärder med syfte att stimulera sysselsättningen. Bland annat föreslås att en skattereduktion för reparation och ombyggnad införs för arbeten som görs från och med den 15 april 2004 till och med den 30 juni 2005. Ytterligare två tidsbegränsade skattestimulanser aviseras med ikraftträdande den 1 januari 2005. De föreslagna ändringarna på skatteområdet finns redovisade i avsnitt 5.3.2. Ytterligare åtgärder som påverkar statsbudgetens inkomstsida finns redovisade i avsnitt 4.3.

År 2003 beräknas skatterna ha ökat med 5,0 procent, med en underliggande ökning om 3,1 procent. Den stora skillnaden mellan den faktiska och underliggande utvecklingen förklaras främst av att det särskilda grundavdraget för

pensionärer har slopats och ersatts med en skattepliktig garantipension. Omläggningen beräknas ha ökat skatteintäkterna med 14 miljarder kronor. Dessa intäkter medför dock ingen budgetförstärkning eftersom de motsvaras av ökade pensionsutbetalningar på budgetens utgiftssida.

Tabell 5.1 Totala skatteintäkter och statsbudgetens inkomster 2001–2006

Miljarder kronor och procent

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Totala skatter	1 175	1 178	1 237	1 275	1 320	1 372
varav						
Skatt på arbete	757	765	802	827	853	884
Skatt på kapital	119	102	108	114	120	126
Konsumtionsskatter	297	311	325	333	346	361
Övriga skatter	2	0	3	1	1	1
varav						
EU-skatter	13	9	9	8	7	8
Off. sektorns skatter	1 162	1 169	1 228	1 267	1 313	1 364
Staten	650	632	665	682	709	737
Kommunsektorn	359	378	403	421	434	451
ÅP-systemet	152	158	160	164	170	176
Faktisk förändring						
Belopp, mdkr	-6	3	59	38	45	52
Relativ, procent	-0,5	0,3	5,0	3,0	3,6	3,9
Underliggande förändring						
Belopp, mdkr	14	27	38	36	45	52
Relativ, procent	1,2	2,2	3,1	2,8	3,4	3,8
Statsbudgetens ink.	755	730	662	695	740	764
Skatter	685	659	608	626	671	695
Övriga inkomster	71	71	53	69	70	68
Förändring, skatter						
Belopp, mdkr	12	-25	-51	17	45	25
Relativ, procent	1,7	-3,7	-7,7	2,8	7,2	3,7
Förändring, övr. inkomster						
Belopp, mdkr	-57	1	-18	16	0	-1
Relativ, procent	-44,5	0,8	-25,1	29,9	0,5	-2,1
Skattekvot enl. NR	52,2	50,2	50,9	50,6	50,2	50,0
Exkl. transfereringar	48,3	46,4	46,7	46,4	46,0	45,9

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

En ytterligare förklaring är höjda kommunala utdebiteringar, vilka ökar intäkterna med 8 miljarder kronor. Den låga underliggande öknings-takten förklaras av en fortsatt låg ökningstakt av skatt på arbete, främst till följd av en minskning av antalet arbetade timmar. De utbetalda lönerna ökade preliminärt med 2,3 procent, men utvecklingen skiljer sig mellan olika sektorer. I den privata sektorn ökade utbetalda löner med 1,3 procent medan de i offentlig sektor ökade med 4,7 procent. Den svaga utvecklingen av i privat sektor förklaras av att antalet arbetade timmar i lönesumman minskade med 1 procent under 2003.

År 2004 beräknas skatteintäkterna öka med 3,0 procent, med en underliggande utveckling om 2,8 procent. För skatt på arbete beräknas den underliggande ökningen uppgå till 2,8 procent jämfört med 2,1 procent under 2003. Den enskilt största förklaringen är att timlönen beräknas öka med 3,2 procent.

Den snabbare utvecklingen av intäkterna som beräknas ske 2005 och 2006 förklaras till stor del av en starkare arbetsmarknad och därigenom en starkare ökning av antalet arbetade timmar, framför allt inom privat sektor.

Statsbudgetens skatteinkomster beräknas mellan 2003 och 2006 öka med i genomsnitt 4,6 procent per år eller med totalt 87 miljarder kronor.

Övriga inkomster på statsbudgeten beräknas öka med 15 miljarder kronor. Uppgången förklaras av att inkomster av försåld egendom antas öka med 15 miljarder kronor. Sammanlagt beräknas de övriga inkomsterna uppgå till 68 miljarder kronor 2006.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2004 blev skatteintäkterna 10 miljarder kronor lägre 2002. Större delen av minskningen avser bolagens inkomstskatt. Den lägre bolagsskattebasen påverkar även prognosen över bolagens inkomstskatt 2003 och framåt. I tabell 5.2 framgår förändringarna jämfört med budgetpropositionen fördelade på skatteslag och sektorer. Skatt på arbete har reviderats ned för samtliga år, främst beroende på att antalet arbetade timmar och timlöneökningen nu beräknas bli lägre. Revideringen av konsumtionsskatter förklaras främst av lägre momsintäkter och lägre skatt på energi. Den reviderade prognosen påverkar framför allt statens intäkter. Kommunsektorns skatteintäkter beräknas bli mellan 1,4 och 4,5 miljarder kronor lägre. Den

underliggande nedrevideringen är emellertid något högre, eftersom den kommunala utdebiteringen för 2004 blev högre jämfört med vad som antogs i beräkningen till budgetpropositionen. I de separata avsnitten om skatt på arbete m.fl. finns utförligare förklaringar till förändringarna.

Tabell 5.2 Totala skatter och statsbudgetens inkomster – differenser jämfört med budgetpropositionen för 2004

Miljarder kronor

	2002	2003	2004	2005	2006
Totala skatter	-9,6	-9,1	-16,7	-23,5	-27,2
varav					
Skatt på arbete	-1,3	-3,8	-5,9	-9,7	-10,6
Skatt på kapital	-8,0	-7,2	-7,3	-9,3	-10,8
Konsumtionsskatter	-0,3	-1,5	-3,2	-4,8	-6,0
Övriga skatter	0,0	3,4	-0,3	0,3	0,3
varav					
EU-skatter	0,4	1,0	0,5	-0,7	-0,5
Off. sektorns skatter	-9,9	-10,1	-17,2	-22,7	-26,7
Staten	-9,6	-7,7	-15,5	-18,2	-20,3
Kommunsektorn	-0,2	-2,7	-1,4	-3,2	-4,5
ÅP-systemet	-0,1	0,3	-0,4	-1,4	-1,8
Statsbudgetens inkomster	0,0	-9,1	-17,6	-14,0	-14,2
Skatter	0,0	-9,1	-21,1	-17,5	-16,6
Övriga inkomster	0,0	0,0	3,5	3,5	2,3

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

5.2 Skatterna i finansiellt sparande enligt nationalräkenskaperna

Offentliga sektorns skatteintäkter som de redovisas i avsnitt 5.4 överensstämmer med skatterna som de redovisas i nationalräkenskaperna (NR). Skatterna enligt NR redovisas löpande kvartalsvis i form av preliminärt debiterade skatter och prognoser för bl.a. slutreglering och fastighets-skatter. Vid helårsberäkningarna ersätts prognoserna av utfall. Skatterna i avsnitt 5.4 redovisas fördelat på skatteslag, exempelvis statlig inkomstskatt, fastighetsskatt osv.

NR publicerade hösten 2003 skatterna för inkomståren 1993–2002 periodiserat. Skillnaden gentemot den tidigare redovisningen består i att slutregleringen, dvs. skillnaden mellan slutlig och preliminär skatt (både för hushåll och företag), redovisas det år till vilket slutregleringen är hänförlig istället för det år då slutregleringen fastställs. Den tidigare använda metoden innebar att skatteintäkterna avseende ett visst år bestod av preliminärskatter för ett år och slutregleringar avseende ett tidigare år, dvs. i princip samma

redovisningsprincip som gäller för vissa inkomsttitlar på statsbudgeten. Övergången till en periodiserad redovisning innebär att både preliminärskatter och slutreglering redovisas det år då skattskyldigheten uppstår, dvs. intjänandeåret. Metodändringen innebär att det utfall som NR presenterar i mars året efter inkomståret delvis baseras på prognoser, vilket beror på att slutregleringen blir känd först när den årliga inkomsttaxeringen är avslutad i november året efter inkomståret. I samband med övergången till en periodiserad redovisning har NR även reviderat de tidigare redovisade utfallen. De nya utfallen för åren 2000–2002 finns redovisade i tabell 5.3

Tabell 5.3 Offentliga sektorns skatter enligt NR

Miljarder kronor

	2000	2001	2002
NR-utfall enl. tidigare principer	1 138	1 212	1 201
Periodisering	26	-46	-17
Övriga förändringar	9	7	-14
NR-utfall, periodiserat	1 172	1 172	1 169

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Övergången till periodiserad redovisning och övriga revideringar innebär att skatteintäkterna är 34 miljarder kronor högre 2000, 39 miljarder kronor lägre 2001 och 32 miljarder kronor lägre 2002. Den ändrade redovisningen påverkar även det finansiella sparandet dessa år.

I tabell 5.4 redovisas utfall och prognoser över skatteintäkterna fördelat på olika sektorer. Sektorsredovisningen av skatterna i tabell 5.4 skiljer sig åt från den sektorsfördelning som finns redovisad i avsnitt 5.4. Skillnaden förklaras av att i avsnitt 5.4 redovisas avgifterna till premiepensionssystemet i ålderspensionssystemet, medan NR redovisar dessa avgifter i statlig sektor. När pensionsrätterna fastställs redovisar NR dessa som en transferering från statlig sektor till ålderspensionssystemet. Metodskillnaden påverkar inte det finansiella sparandet i respektive sektor men däremot skatteandelen.

De totala NR-inkomsterna och totala skatteintäkterna inklusive EU-skatter beräknas öka med i genomsnitt 3,9 procent per år. Statens och kommunsektorns intäkter antas öka med 3,8 respektive 4,5 procent i genomsnitt per år medan motsvarande ökning för pensionssystemet antas bli 2,8 procent. Det finansiella sparandet beräknas uppgå till 0,3 procent av BNP 2004 och beräknas öka till 1,1 procent av BNP 2006. I

avsnitt 5.4 redovisas hur de olika skatteslagen utvecklas. I bilaga 1, *Svensk ekonomi*, avsnitt 11 finns en utförlig redovisning av det finansiella sparandet.

Tabell 5.4 Totala skatter, offentliga sektorns inkomster och utgifter samt finansiellt sparande 2001–2006

Miljarder kronor, procent

	Utfall	Utfall	Prognos			
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Totala skatter	1 183	1 179	1 243	1 275	1 320	1 372
– EU-skatter	11	10	9	8	7	8
= Off. sektor skatter	1 172	1 169	1 233	1 267	1 313	1 364
Staten	676	651	685	701	728	758
Kommunsektorn	359	379	405	421	434	451
ÅP-systemet	137	140	142	146	150	156
+ Övriga inkomster	124	131	136	142	147	154
= S:a NR-inkomster	1 296	1 301	1 369	1 409	1 460	1 519
– S:a NR-utgifter	1 231	1 307	1 357	1 401	1 445	1 489
= Finansiellt sparande	65	-6	12	8	15	30
Andel av BNP	2,9	-0,3	0,5	0,3	0,6	1,1

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid. För åren 2001–2003 avviker totala skatter enligt NR från totala skatter som de redovisas i avsnitt 5.4. Förklaring till avvikelserna finns redovisad i tabell 5.5.

NR kommer under 2004 att göra ytterligare revideringar av utfallen för 2000–2002. Den kommande revideringen beror på att NR fått tillgång till en mer detaljerad redovisning av preliminärskatter. I den redovisning av skatteintäkterna som finns i avsnitt 5.4 har denna information beaktats och i tabell 5.5 finns en beräkning av hur den tillkommande informationen beräknas påverka det reviderade utfall som NR kommer att redovisa senare i år. Den kommande revideringen beräknas minska skatteintäkterna, framförallt 2001 då regeringens bedömning är att de blir 11 miljarder kronor lägre jämfört med det utfall som publicerades i november 2003.

Tabell 5.5 Offentliga sektorns skatter enligt NR med ytterligare periodiseringar

Miljarder kronor

	2000	2001	2002	2003
NR-utfall, periodiserat	1 172	1 172	1 169	1 233
Utfall med ytterligare periodiserade preliminärskatter	1 169	1 161	1 169	1 228
Skillnad	-3	-11	0	-5

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

NR-utfallet för 2003 är preliminärt och grundas delvis på prognoser. Utfallet som publicerades i mars 2004 baseras på en prognos för de skatter som fastställs vid den årliga inkomsttaxeringen. Regeringens bedömning är att utfallet avseende

inkomståret 2003 blir 5 miljarder kronor lägre än det preliminära NR-utfallet.

5.3 Förutsättningar för prognosen

5.3.1 Makroekonomiska förutsättningar

Prognosen över skatteintäkterna baseras på de makroekonomiska förutsättningar som finns redovisade i bilaga 1, Svensk ekonomi. I tabell 5.6 redovisas de antaganden som har störst inverkan på skatterna samt förändringar i förhållande till budgetpropositionen för 2004.

Tabell 5.6 Antaganden och förändringar jämfört med budgetpropositionen för 2004

Arbetade timmar, utbetald lönesumma, hushållens konsumtionsutgifter och KPI juni-juni: årlig procentuell förändring. Kommunal medelutdebitering och statslåneränta: procent. Prisbasbelopp, inkomstbasbelopp och skiktgränser: kronor

	2002	2003	2004	2005	2006
Arbetade timmar i lönesumman	-0,9	-0,9	-0,4	0,5	0,5
Diff. BP2004	0,0	-0,3	-0,4	-0,2	-0,1
Timlön	4,1	3,4	3,2	3,2	3,5
Diff. BP2004	0,0	-0,1	-0,3	-0,3	0,0
Utbetald lönesumma NR	3,2	2,5	2,9	3,6	4,0
Diff. BP2004	-0,7	0,1	-0,7	-0,6	-0,1
Utbetald lönesumma skatteunderlag	3,4	2,3	2,9	3,6	4,0
Diff. BP2004	0,0	-0,1	-0,7	-0,6	-0,1
Hushållens konsumtionsutgifter i löpande priser	3,2	4,5	3,1	3,7	4,0
Diff. BP2004	-0,1	0,6	-0,7	-0,3	0,0
Statslåneränta	5,2	4,4	4,5	4,9	5,1
Diff. BP2004	0,0	0,0	-0,5	-0,6	-0,5
KPI juni-juni	1,8	1,6	0,4	1,3	1,9
Diff. BP2004	0,0	-0,1	-0,8	-0,9	-0,1
Kommunal medelutdeb.	30,52	31,17	31,51	31,51	31,51
Diff. B2004	0,0	0,0	0,19	0,19	0,19
Ink. basbelopp	38 800	40 900	42 300	42 900	44 600
Diff. BP2004	0	0	-100	-400	-600
Prisbasbelopp	37 900	38 600	39 300	39 400	39 900
Diff. BP2004	0	0	0	-300	-700
Skiktgräns	273 800	284 300	291 800	298 800	308 600
Diff. BP2004	0	0	0	-2 300	-4 900
Övre skiktgräns	414 200	430 000	441 300	452 000	466 800
Diff. BP2004	0	0	0	-3 300	-7 300

I beräkningen till budgetpropositionen antogs att medelutdebiteringen avseende 2004 för kommuner och landsting skulle öka med 15 öre. De kommunala utdebiteringarna blev emellertid högre, vilket innebar att medelutdebiteringen

ökade med sammanlagt 34 öre jämfört med 2003.

Förändringen av konsumentprisindex (KPI) juni-juni för 2004 beräknas bli 0,8 procentenheter lägre jämfört med budgetpropositionen. Även för följande år har prognosen justerats ned. Därmed har bl.a. prisbasbeloppet och skiktgränserna i den statliga inkomstbeskattningen justerats ned jämfört med budgetpropositionen.

Enligt det preliminära utfallet från nationalräkenskaperna (NR) ökade lönesumman med 2,5 procent 2003. Sammanställningar från de månatliga skattedeclarationerna indikerar dock att lönesumman ökade med 2,3 procent. Denna ökningstakt stämmer även bättre överens med de bokförda skatterna under 2003. I absoluta tal motsvarar skillnaden mellan lönesumman enligt NR och skatteunderlagets lönesumma ungefär 2 miljarder kronor.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen antas lönesumman öka långsammare under samtliga prognosår.

5.3.2 Ändrade skatteregler

I detta avsnitt redogörs för de skatteåtgärder som regeringen aviserar i denna proposition. En sammanfattning av periodiserade bruttoeffekterna ges i tabell 5.7.

Tabell 5.7 Periodiserade effekter brutto och indirekta effekter för offentlig sektor 2004–2006

Miljarder kronor

	2004	2005	2006
ROT-avdrag bostadshus	-1,40	-1,00	
Skattestimulans, källsortering		-0,27	-0,13
Skattestimulans, offentliga lokaler		-1,33	-0,67
Nedsatt elskatt energiintensiv industri	-0,09	-0,18	-0,18
Indirekta effekter	0,02	0,04	0,04
Summa	-1,47	-2,74	-0,94

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

ROT-avdrag

Regeringens bedömning: Ett tillfälligt ROT-avdrag i form av en skattereduktion för utgifter för byggnadsarbeten införs under perioden den 15 april 2004 till och med den 30 juni 2005. De nya reglerna skall ges retroaktiv tillämpning, vilket innebär att byggnadsarbeten som utförs under den angivna perioden kan ge rätt till skattereduktion.

Skälen för regeringens bedömning: Den svaga utvecklingen på arbetsmarknaden som i frånvaro av särskilda åtgärder kan förutses under resten av år 2004 och under år 2005 motiverar en sysselsättningsstimulans under denna period. För att tidigarelägga byggande och minska risken för senare överhettning kommer regeringen inom kort återkomma med ett förslag om ett tillfälligt ROT-avdrag i form av en skattereduktion för utgifter för byggnadsarbeten under perioden den 15 april 2004 till och med den 30 juni 2005. Enligt de bedömningar som nu kan göras saknas skäl att låta stimulansen verka efter första halvåret 2005. Detta motiverar att den bortre tidsgränsen sätts till 30 juni 2005. Rätten till ROT-avdrag bör gälla åtgärder som vidtagits tidigast dagen efter den 14 april 2004, dvs. den dag då förslaget blir offentligt. En senare starttidpunkt skulle kunna verka hämmande på byggnadsverksamhet fram till denna tidpunkt.

Ett förslag bereds för närvarande i Finansdepartementet och en proposition skall överlämnas till riksdagen så snart som möjligt. Systemet skall i allt väsentligt utformas enligt de regler av motsvarande slag som gällde den 15 april 1996 till den 31 mars 1999 (prop. 1995/96:229, SFS 1996:725). Det innebär att det kommande förslaget skall utformas på följande sätt. Skattereduktionen medges ägare till bostadshus eller innehavare av privatbostadsrätt som haft utgifter för byggnadsarbete dvs. för reparation, underhåll och om- och tillbyggnad av bostadshus. Som byggnadsarbete räknas inte åtgärder som enbart avser service på maskiner och andra inventarier, installationer eller rengöring. Liksom tidigare medges inte skattereduktion för utgifter för material och utrustning och inte heller för värdet av det egna byggnadsarbete som ägaren eller innehavaren lagt ner. En förutsättning är också att den som utför arbetet innehar F-skattsedel. Utgifter för åtgärder där försäkringsersättning lämnats, där annan skattereduktion medgivits eller där bidrag beviljats räknas inte in i underlaget för skattereduktion.

Skattereduktion kommer att medges för utgifter för byggnadsarbete som utförts under tiden från och med den 15 april 2004 till och med den 30 juni 2005 och som är betalda vid tiden för ansökan. Skattereduktionen tillgodoräknas med 30 procent av utgiften för byggnadsarbetet. Om utgiften understiger 2 000 kronor

medges inte någon skattereduktion. Skattereduktion kommer att medges med högst 10 500 kronor för småhus som utgör en taxeringsenhet, med högst 5 000 kronor för innehav av en privatbostadsrätt och för hyreshus som utgör en taxeringsenhet med det högsta av 20 000 kronor och ett belopp motsvarande tre gånger fastighetsskatten för bostadsdelen för hela kalenderåret 2004. Ansökan om skattereduktion skall göras hos Skatteverket. Skatteverket uppskattar att administrationen av ROT-avdraget kommer att ge upphov till merkostnader på 35 miljoner kronor.

Ikraftträdande

Regeringen kommer i den kommande propositionen att föreslå att de nya reglerna skall ges retroaktiv tillämpning och omfatta åtgärder som företas från och med den 15 april 2004.

Offentlig-finansiella konsekvenser

Det samlade skattebortfallet bedöms, utifrån erfarenheterna av den tidigare stimulansen, uppgå till 2,4 miljarder kronor. I periodiserade termer beräknas 1,4 miljarder kronor belasta 2004 medan resterande 1,0 miljarder kronor faller på 2005.

Skattestimulans för källsortering

Regeringens bedömning: En särskild skattestimulans för investeringar i källsorteringslokaler i flerbostadshus bör införas under perioden den 1 januari 2005 till och med den 30 juni 2006.

Skälen för regeringens bedömning: I syfte att skapa bättre förutsättningar för sopsortering i hushållssektorn bör inrättande av källsorteringslokaler i flerbostadshus stimuleras. Ett arbete inleds därför inom regeringskansliet för att ta fram ett förslag till en särskild skattestimulans för investeringar i källsorteringsutrymmen i flerfamiljshus. En departementsskrivelse skall skyndsamt tas fram och remissbehandlas. Förslaget skall kunna träda i kraft den 1 januari 2005 och gälla fram till och med den 30 juni 2006. Det totala skattebortfallet under perioden beräknas till 400 miljoner kronor.

Särskilt skattestimulans för miljöinvesteringar i offentliga lokaler

Regeringens bedömning: En särskild skattestimulans för miljöinvesteringar i offentliga lokaler bör införas för perioden den 1 januari 2005 till och med den 30 juni 2006.

Skälen för regeringens bedömning: Med hänvisning till de energi- och miljöpolitiska målen anser regeringen att en särskild skattestimulans bör införas för att främja vissa typer av miljöinvesteringar i offentligt ägda lokaler. En departementsskrivelse ska därför skyndsamt tas fram och remissbehandlas. Stimulansen skall riktas till vissa specificerade energibesparande åtgärder och konvertering till förnyelsebar energi i offentligt ägda lokaler. Den skall uppgå till 30 procent av de totala kostnaderna upp till ett visst belopp. För installation av solceller skall stimulansen uppgå till 70 procent av den totala kostnaden upp till ett visst belopp. Stimulansen skall kunna tillämpas på åtgärder som utförs under perioden den 1 januari 2005 till och med den 30 juni 2006. Det totala skattebortfallet beräknas till 2 miljarder kronor. Den förhöjda stimulansen för installation av solceller beräknas svara för 100 miljoner kronor av detta belopp.

Ändrade regler för energiskatt på el i vissa industrier

Regeringens bedömning: Reglerna om skattefrihet för el som förbrukas i vissa industriella processer bör anpassas till gällande energiskattedirektiv. Vidare bör regler om nedsättning av elskatt för företag som deltar i program för energieffektivisering införas. De nya reglerna bör träda i kraft den 1 juli 2004, dvs. samtidigt som nollskattesatsen på el för hela industrin ersätts med en skattesats på 0,5 öre per kWh.

Skälen för regeringens bedömning: Efter förslag i budgetpropositionen för 2004 har riksdagen beslutat att nuvarande nollskattesats på el för hela industrin skall ersättas med en skattesats på 0,5 öre per kWh från och med 1 juli 2004. De befintliga avdragsbestämmelserna i

lagen (1994:1776) om skatt på energi innebär att el som förbrukas i vissa industriprocesser blir skattefri. Det gäller t.ex. tillverkning av råaluminium, klor-alkali och klorat. Även el som förbrukas vid tillverkning av mineraloljor undantas. Det nya energiskattedirektivet ger dock möjligheter att undanta ytterligare industriella processer. Regeringen planerar därför att inom kort lägga fram en proposition med förslag till justering av reglerna om skattefrihet för el som förbrukas i vissa industriella processer. Förslaget är utformat i enlighet med gällande energiskattedirektiv. Avsikten är att förändringen skall träda i kraft den 1 juli 2004. Det skattebortfall som följer av dessa justeringar har redan beaktats i beräkningen av den intäktsförstärkning som införandet av en skattesats på 0,5 öre per kWh medför.

Det nya energiskattedirektivet ger även möjlighet till nedsättning av elskatten under minimiskattenivån under vissa förutsättningar. Det gäller t.ex. för företag som gör ett åtagande genom avtal om att främja energieffektivisering och minska koldioxidutsläppen. Regeringen bereder nu ett förslag till program för energieffektivisering för energiintensiva företag, som avses överlämnas till riksdagen under våren 2004 för beslut under hösten 2004. Förslaget ger företag möjlighet att delta i femåriga program för energieffektivisering i utbyte mot nedsättning av energiskatten på el. Förslaget skall träda i kraft den 1 juli 2004. Det beräknas medföra minskade elskatteintäkter med 90 miljoner kronor under 2004. Den periodiserade nettoeffekten beräknas uppgå till 70 miljoner kronor. Den fulla årseffekten uppträder först fr.o.m. 2005 och beräknas då uppgå till 140 miljoner kronor netto.

5.3.3 Sammanfattning av ändrade skatteregler 1999–2004

Utvecklingen för de olika skattelagen beror dels på de underliggande skattebasernas förändring, dels på beslutade eller föreslagna regeländringar. För en sammanställning av bruttoeffekterna av de viktigaste regeländringarna 1999–2004, se tabell 5.8.

För att kunna följa den underliggande utvecklingen av de olika skattelagen redovisas bruttoeffekterna av de viktigaste regeländringarna under 1999–2004.

Tabell 5.8 Regeländringar 1999–2004, bruttoeffekter i förhållande till föregående år

Miljarder kronor

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Skatt på arbete	-8,7	-11,4	-15,7	-21,8	19,4	2,0
Kommunal skatt	-0,7	5,9	4,7	3,4	15,1	4,5
Förändrad medelutdebitering	-1,7	1,0	1,7		8,3	4,5
Fast belopp 200 kr	1,3					
Begränsat avdrag för allmän pensionsavgift		5,0	5,2	5,2		
Höjt grundavdrag			-2,0	-1,8	-7,3	
Pensionsomläggning 2003					14,1	
Övrigt	-0,3	-0,1	-0,2			
Statlig skatt	-5,7	-0,8	-2,4	-1,3		0,7
Sänkt skatt från 25 till 20 % på inkomster upp till övre skiktgräns	-4,2					
Fast belopp 200 kr	-1,3					
Begränsat avdrag för allmän pensionsavgift		1,4	1,4	1,3		
Skiktgränsjusteringar		-2,2	-3,3	-2,4		0,7
Höjt grundavdrag			-0,4	-0,2		
Övrigt	-0,2		-0,1			
Allmän pensionsavgift	0,9	0,5				
Höjt tak för allmän pensionsavgift från 7,5 till 8,06 basbelopp	0,9					
Höjd allmän pensionsavgift från 6,95 till 7,00 %		0,5				
Skattereduktioner	-3,2	-15,8	-16,9	-22,4	4,3	-2,0
Skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare (1 320 kr)	-3,2		-0,3	-1,6	4,3	
Skattereduktion för allmän pensionsavgift		-15,8	-16,6	-17,3		
Skattereduktion för fackföreningsavgift, ROT (2004)				-3,5		-0,6
Skattereduktion 200 kronan, skatteväxling						-1,4
Socialavgifter		-1,2	-1,1	-1,5		-1,2
Sänkta socialavgifter från 33,06 till 32,92 till 32,82 och till 32,70 %		-1,2	-0,9			-1,2
Nedsättning stödområde A				-0,4		
Nedsättning socialavgifter sjöfart			-0,2	-1,1		
Skatt på kapital	-4,5	1,4	-7,1	-1,8	-0,4	-1,4
Inkomstskatt företag	-2,5	2,0	-3,1			-0,8
Återföring från periodiseringsfond		2,5	1,5			
Återföring från skatteutjämningsreserv upphör			-2,1			
Periodiseringsfond från 5 till 6 år (1999), avsättning 20 till 25 % (2001)	-2,5		-2,5			
Skattereduktion för reparation och ombyggnad, ROT						-0,8
Återköp aktier, sänkt skatt investmentbolag, ändrade 3:12-regler		-0,5				0,0
Fastighetsskatt	-2,0	-0,6	-3,3		-0,4	-0,3
Sänkt skattesats för hyreshus, bostadsdel 1989/90 från 1,2 till 0,6 %		-0,2	0,2			
Återinförd omräkning för hyreshus, bostadsdel och småhus			6,5			
Hyreshus, bostadsdel, sänkt skattesats från 1,5 till 1,3 till 1,2 till 0,5 %	-0,8	-0,4	-4,0			
Småhus, sänkt skattesats från 1,5 till 1,0 %			-5,8			
Begränsningsregel fastighetsskatt, nytt taxeringsförfarande			-0,2		-0,4	-0,3
Sänkt skattesats, markvärde för vattenkraft från 2,21 till 0,5 %	-1,2					
Övriga skatter på kapital			-0,7	-1,8		-0,3
Höjd kapitalvinstskatt för privatbostäder från 15 till 20 %			1,5			
Höjda fribelopp för förmögenhetsskatt			-2,2	-1,8		
Slopad arvsskatt mellan makar						-0,3
Skatt på konsumtion och insatsvaror		2,8	2,2	-0,1	2,1	1,2
Skatt på energi		1,7	3,3	1,8	1,7	2,4
Förändrade energiskatter		1,7	2,0	0,9	1,8	1,0
Förändrad koldioxidskatt			1,0	0,9	0,9	0,8
Förändrad skatt på diesel			0,3			0,3
Övriga energiskatteförändringar					-1,0	0,3
Övriga skatter på konsumtion och insatsvaror		1,1	-1,1	-1,9	0,4	-1,2
Sänkt skatt på vissa byggtjänster					-0,1	-1,2
Sänkt mervärdesskattesats för personbefordran från 12 till 6 %			-1,0			
Sänkt mervärdesskattesats på böcker och tidskrifter från 25 till 6 %				-1,3		
Förändrad vägtrafikskatt samt slopad försäljningsskatt på lätta lastbilar m.m.			-0,1	-0,1		
Tobaksskatt, höjd skatt på lågpriscigaretter					0,1	
Sänkt skatt på vin				-0,6		
Avfallsskatt samt naturgrusskatt		1,1		0,1	0,4	
Summa	-13,2	-7,2	-20,6	-23,7	21,1	1,8
Summa exkl. pensionsomläggningen	-13,2	-7,2	-20,6	-23,7	7,0	1,8

Beloppen visar den årligt tillkommande intäktsförändringen till följd av ändrade skatteregler. Det är viktigt att understryka att de redovisade beloppen avser periodiserade bruttoeffekter, dvs. storleken på den initiala skatteändringen. Nettoeffekter beaktar även indirekta effekter på offentliga utgifter och andra skattebaser via förändringar i löner, priser och bolagsvinster. Effekterna på de kassamässiga inkomsterna är i regel mindre införandeåret eftersom bl.a. uppbörsförskjutningar och jämkningar då måste beaktas.

I budgetpropositionen för 2004 föreslog regeringen en skatteväxling med en höjning av energiskatten och en motsvarande sänkning av skatt på arbete. Enligt överenskommelse mellan regeringen och samarbetspartierna skall den gröna skatteväxlingen utökas 2005 och 2006 med 4 respektive 3 miljarder kronor. Någon överenskommelse om hur den utökade skatteväxlingen skall utformas finns ännu inte. För 2005 och 2006 har växlingen därför beräkningstekniskt lagts in med samma profil som skatteväxlingen 2004.

5.3.4 Osäkerhetskällor som påverkar skatteprognoserna

Den osäkerhet som finns i alla prognoser kan specifikt för skatteprognoser hänföras till två faktorer, dels bedömningen av den underliggande skattebasens storlek, dels bedömningen av dess utvecklingstakt. Till följd av avdrag, gränsvärden, etc. skiljer sig skattebaser ofta från det i ekonomisk mening relevanta underlaget. Förmögenhetsskattepliktiga tillgångar tas exempelvis upp till olika andelar av marknadsvärdet. Skatternas utvecklingstakt skall bl.a. bedömas i förhållande till den ekonomiska utvecklingen. Således kommer tillförlitligheten i skatteprognosen att påverkas både av noggrannheten i utgångsläget och möjligheten att bedöma skatternas samvariation med makroekonomin.

På kort sikt ligger osäkerheten i prognosen främst i bedömningen av bolagsskatter och av hushållens skatt på kapitalvinster. På längre sikt är det däremot främst prognosen avseende skatt på arbete som svarar för osäkerheten, vilket förklaras av dess stora andel av de totala skatterna. När det gäller prognosen för skatt på arbete är utvecklingen av antal arbetade timmar och timlön en osäkerhetskälla. En ökning av lönesumman med 1 procent ökar skatteunderlaget med ca 10 miljarder kronor och skatterna på arbete

(inkomstskatt och arbetsgivaravgifter) med 7–8 miljarder kronor. För konsumtionsbaserade skatter gäller som tumregel att om hushållens konsumtionsutgifter förändras med 1 procent leder det till förändrade momsintäkter med ca 1,2 miljarder kronor. Därutöver påverkas skatteintäkterna av konsumtionens sammansättning eftersom uttaget av indirekta skatter på konsumtion skiljer sig åt för olika varugrupper.

5.4 Totala skatter

I tabell 5.9 redovisas de totala skatteintäkterna för perioden 1999–2006. Skatteintäkterna har en direkt koppling till det aktuella årets skatteregler och makroekonomiska förutsättningar i form av timlön, sysselsättning, inflation m.m. Numera överensstämmer denna redovisning med hur NR redovisar skatterna. De skatter som NR redovisar i offentlig sektor är något lägre än de totala skatterna. I NR redovisas nämligen inte den del av mervärdesskatten och tullinkomsterna som ingår i avgiften till EU som transaktioner i den offentliga sektorn utan som en skatt till EU.

5.4.1 Proformajämförelse

I samband med att NR övergick till att redovisa skatterna periodiserat (se avsnitt 5.2) beslutades även att anstånd som medges för omprövningar av slutlig skatt skall påverka redovisningen av skatterna. Anstånd medges i regel för skatter där den skattskyldige och skattemyndigheten har olika uppfattning och där beslutet kommer att avgöras i en rättslig prövning. Ändringen innebär att NR inte kommer att redovisa intäkten förrän den är definitivt fastställd. Beslutet att låta anstånden påverka de totala skatteintäkterna motiverades med att utfallen av omprövningarna är osäkra och om hänsyn inte tas till osäkerheten finns det risk att skatteintäkterna och därmed det finansiella sparandet överskattas.

För att få jämförbarhet med prognosen över de periodiserade skatterna som redovisades i budgetpropositionen för 2004 har en proforma-redovisning gjorts av den då redovisade prognosen. I tabell 5.10 framgår prognosen till budgetpropositionen, prognosen till budgetpropositionen proformaredovisad samt den nu aktuella prognosen för åren 2001–2006.

Tabell 5.9 Totala skatteintäkter 1999–2006

Miljarder kronor

Inkomstår	Utfall 1999	Utfall 2000	Utfall 2001	Utfall 2002	Prognos 2003	2004	2005	2006
Skatt på arbete	704,1	729,2	756,9	765,2	801,5	827,4	853,2	884,0
<i>Direkta skatter</i>	<i>408,8</i>	<i>414,0</i>	<i>423,4</i>	<i>420,4</i>	<i>449,9</i>	<i>467,0</i>	<i>481,6</i>	<i>498,7</i>
Kommunal skatt	323,2	336,3	359,4	378,5	403,3	421,0	434,5	450,9
Statlig skatt	29,6	33,5	34,6	33,1	32,6	33,6	36,8	38,6
Allmän pensionsavgift	60,0	63,1	65,7	68,1	70,8	72,9	74,9	77,6
Skattereduktioner m.m.	-4,0	-18,9	-36,4	-59,4	-56,9	-60,5	-64,6	-68,3
Artistskatt	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
<i>Indirekta skatter</i>	<i>295,4</i>	<i>315,1</i>	<i>333,5</i>	<i>344,8</i>	<i>351,6</i>	<i>360,4</i>	<i>371,6</i>	<i>385,2</i>
Arbetsgivaravgifter	273,0	288,8	304,3	314,9	321,9	329,9	340,5	353,2
Egenavgifter	7,4	8,1	8,4	8,9	9,0	9,4	9,8	10,1
Särskild löneskatt	18,5	22,1	25,3	27,6	27,6	28,3	29,0	29,8
Nedsättningar	-6,0	-5,9	-6,2	-8,1	-8,4	-8,7	-9,0	-9,3
Tjänstegruppliv	2,4	2,1	1,7	1,4	1,6	1,5	1,4	1,4
Skatt på kapital	130,0	161,3	119,5	101,8	107,7	113,9	119,8	126,3
<i>Skatt på avkastning och vinster</i>	<i>114,7</i>	<i>145,6</i>	<i>105,0</i>	<i>89,1</i>	<i>95,0</i>	<i>100,6</i>	<i>106,2</i>	<i>112,1</i>
Skatt på kapital, hushåll	25,5	34,4	14,2	6,3	9,1	13,5	14,5	14,4
Skatt på bolagsvinster	53,5	72,5	52,1	43,9	46,8	48,7	51,8	54,6
Avkastningsskatt	10,9	13,3	14,9	13,4	12,6	12,1	13,0	14,9
Fastighetsskatt	23,3	23,3	21,2	23,5	24,5	25,1	25,6	26,1
Kupongskatt m.m.	1,5	2,3	2,6	2,0	1,9	1,2	1,3	2,1
<i>Skatt på egendom</i>	<i>15,2</i>	<i>15,7</i>	<i>14,4</i>	<i>12,7</i>	<i>12,8</i>	<i>13,3</i>	<i>13,7</i>	<i>14,2</i>
Förmögenhetsskatt	8,6	8,2	6,5	3,9	4,4	4,5	4,7	4,9
Arvs- och gåvoskatt	2,1	2,5	2,6	3,0	2,5	2,6	2,5	2,6
Stämpelskatt	4,5	4,9	5,4	5,8	5,9	6,2	6,4	6,7
Skatt på konsumtion och insatsvaror	272,7	284,2	296,8	311,5	325,4	332,6	346,2	360,8
Mervärdesskatt	190,1	198,8	207,3	217,7	228,8	233,4	241,9	251,3
Tobaksskatt	7,4	7,7	8,1	8,4	8,3	8,4	8,6	8,8
Skatt på etylalkohol	4,7	4,9	4,9	5,1	4,7	3,9	3,8	3,9
Skatt på vin m.m.	3,5	3,6	3,7	3,5	3,6	3,8	4,0	4,2
Skatt på öl	2,5	2,4	2,4	2,6	2,6	2,7	2,8	2,8
Energiskatt	37,4	38,3	36,4	37,1	36,4	35,2	37,2	39,2
Koldioxidskatt	12,7	12,0	17,0	19,9	23,8	27,8	30,1	32,3
Övrig skatter på energi och miljö	1,7	3,1	3,5	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4
Skatt på vägtrafik	6,4	6,9	7,7	8,2	8,3	8,4	8,5	8,6
Skatt på import	3,5	3,8	3,6	3,5	3,5	3,6	3,8	4,1
Övriga skatter	2,7	2,7	2,2	2,0	2,0	2,0	2,1	2,2
Restförda skatter, nedsättningar m.m.	10,2	6,9	2,1	-0,2	2,8	1,2	1,3	1,1
Restförda skatter	-3,1	-5,0	-5,2	-7,3	-5,9	-6,1	-6,4	-6,6
Övriga skatter	13,3	12,0	7,3	7,0	8,8	7,4	7,6	7,7
Totala skatteintäkter	1 117,1	1 181,6	1 175,3	1 178,2	1 237,5	1 275,2	1 320,5	1 372,1
Kommunalskatt	323,2	336,3	359,4	378,5	403,3	421,0	434,5	450,9
Avgifter till ålderspensionssystemet	110,2	145,2	152,3	158,2	159,8	164,4	169,8	176,2
EU-skatter	12,2	13,1	13,3	9,3	9,3	7,9	7,3	7,7
Statens skatteintäkter	671,5	687,0	650,2	632,2	665,1	681,9	709,0	737,4

Samtliga jämförelser mot budgetpropositionen är gjorda mot den proformaredovisade prognosen.

Tabell 5.10 Skatteintäkter 2001–2006, skillnader jämfört med BP2004 och BP2004 proformaredovisad

Miljarder kronor

	Utfall	Utfall	Prognos			
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
BP2004	1 179	1 189	1 248	1 294	1 346	1 402
BP2004 proforma	1 175	1 188	1 247	1 292	1 344	1 399
VP2004	1 175	1 178	1 237	1 277	1 322	1 372
Metodskillnad	-4	-1	-1	-2	-2	-2
Prognosskillnad	0	-10	-9	-17	-24	-27

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

5.4.2 Skatt på arbete

Skatt på arbete utgör 65 procent av de totala skatteintäkterna. Utvecklingen av skatterna beror utöver utvecklingen av underlagen även på förändringar i regelsystemen. Under perioden 2002–2006 beräknas skatteintäkterna öka med 119 miljarder kronor eller med 16 procent. Den genomsnittliga ökningen uppgår till 3,7 procent per år. Utvecklingen och differenser mot budgetpropositionen för 2004 redovisas i tabell 5.11.

Tabell 5.11 Skatt på arbete 2002–2006

Miljarder kronor och procentuell utvecklingstakt

	Utfall	Prognos				
	2002	2003	2004	2005	2006	
Skatt på arbete	765,2	801,5	827,4	853,2	884,0	
<i>Direkta skatter</i>	<i>420,4</i>	<i>449,9</i>	<i>467,0</i>	<i>481,6</i>	<i>498,7</i>	
Kommunal skatt	378,5	403,3	421,0	434,5	450,9	
Statlig skatt	33,1	32,6	33,6	36,8	38,6	
Allmän pens.avg.	68,1	70,8	72,9	74,9	77,6	
Skattereduktioner	-59,4	-56,9	-60,5	-64,6	-68,3	
Artistskatt	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	
<i>Indirekta skatter</i>	<i>344,8</i>	<i>351,6</i>	<i>360,4</i>	<i>371,6</i>	<i>385,2</i>	
Arb. givaravgifter	314,9	321,9	329,9	340,5	353,2	
Egenavgifter	8,9	9,0	9,4	9,8	10,1	
Särskild löneskatt	27,6	27,6	28,3	29,0	29,8	
Nedsättningar	-8,1	-8,4	-8,7	-9,0	-9,3	
Tjänstegruppliv	1,4	1,6	1,5	1,4	1,4	
Diff. BP2004	-1,3	-3,8	-5,9	-9,7	-10,6	
<i>Direkta skatter</i>	<i>-0,2</i>	<i>-3,7</i>	<i>-3,8</i>	<i>-5,0</i>	<i>-5,0</i>	
<i>Indirekta skatter</i>	<i>-1,1</i>	<i>-0,1</i>	<i>-2,0</i>	<i>-4,7</i>	<i>-5,7</i>	
Utvecklingstakt	1,1	4,7	3,2	3,1	3,6	
<i>Direkta skatter</i>	<i>-0,7</i>	<i>7,0</i>	<i>3,8</i>	<i>3,1</i>	<i>3,6</i>	
<i>Indirekta skatter</i>	<i>3,4</i>	<i>2,0</i>	<i>2,5</i>	<i>3,1</i>	<i>3,7</i>	

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

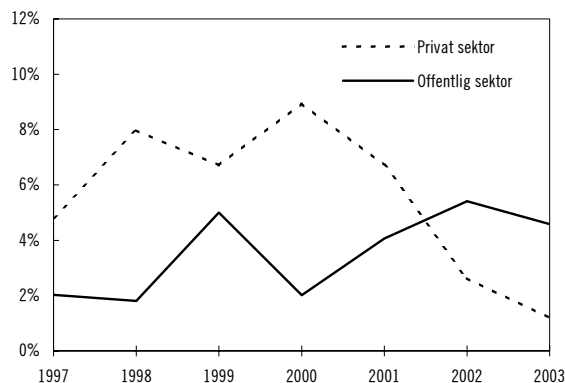
Jämfört med budgetpropositionen för 2004 har intäkterna reviderats ned med mellan 3,8 och 10,6 miljarder kronor för åren 2003–2006.

Skattskyldigheten skiljer sig åt mellan olika skatter, varför skatt på arbete delas upp i direkta och indirekta skatter. Vilka skatter som redovisas under direkta respektive indirekta skatter framgår av tabell 5.11. Löner och andra ersättningar för arbete är skattebas både för direkta och indirekta skatter medan transfereringsinkomster, som sjuk- och föräldraersättning, arbetslöshetsersättning och pensioner endast är underlag för direkt beskattning. För de direkta skatterna kan ytterligare en distinktion göras. Det är endast pensionsgrundande inkomster som utgör skatteunderlag för allmän pensionsavgift, vilket innebär att allmän pensionsavgift inte tas ut på pensioner.

Till skillnad vad som är fallet i många andra länder inkomstbeskattas i stort sett de svenska hushållens samtliga ersättningar för arbete. I Sverige tas arbetsgivaravgifter dessutom ut på lön till anställda i statlig och kommunal sektor. Bruttoredovisningen syftar till att skapa neutralitet mellan privat och offentlig produktion, samtidigt som den innebär en ökad transparens vid jämförelser av utgifter inom olika utgiftsområden. Dessvärre blir det svårare att se hur ekonomin utvecklas genom att endast analysera hur skatterna utvecklas. En ökning av skatteintäkterna från arbete påverkar de offentliga finanserna olika beroende på om sysselsättningen ökar (minskar) i offentlig eller i privat sektor. Vid en analys av hur skatterna utvecklas över tiden är det således viktigt att veta i vilken sektor som skattebasen ökar.

Diagram 5.1 Löner i privat och offentlig sektor

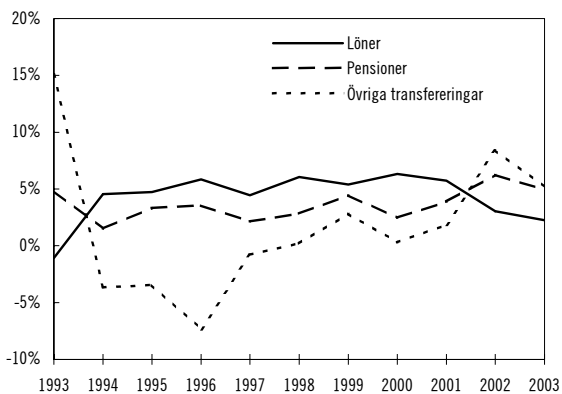
Procentuell utvecklingstakt

I diagram 5.1 visas den årliga utvecklingen av utbetalda löner i offentlig och privat sektor. Utvecklingstakten i den privata sektorn låg mellan 5 och 9 procent per år under perioden 1997–2001 för att 2002 och 2003 minska till mellan 1 och 3 procent. Under motsvarande period har utvecklingstakten för löneutbetalningarna i offentlig sektor visat en uppåtgående trend. Andelen löneersättningar från privat sektor var som högst 2001 då den uppgick till 72 procent. I det preliminära utfallet för 2003 har andelen minskat till 70,8 procent. Allt annat lika innebär en ökning av andelen i privat sektor med en procentenhet att de offentliga finanserna stärks med i storleksordningen 7 miljarder kronor.

Diagram 5.2 Utveckling av löner och andra ersättningar

Procentuell utvecklingstakt

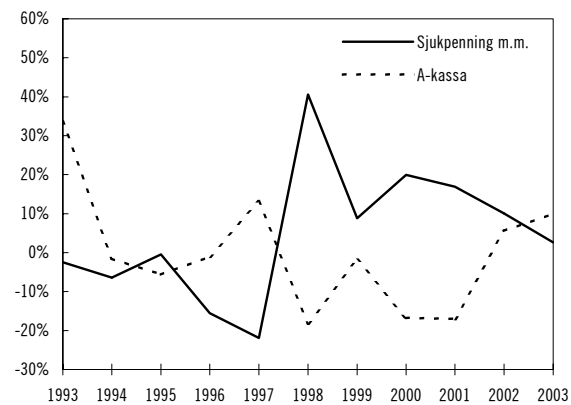

Utvecklingen av de direkta skatterna är även beroende av skattepliktiga transfereringar. Diagram 5.2 visar hur löner, sjukpenning, arbetslöshetsersättningar och pensioner utvecklats mellan 1993 och 2003. Mellan 1994 och 2001 var utvecklingstakten högre för löner än för pensioner och övriga transfereringar. De två sista åren beror emellertid detta på den relativt höga ökningstakten för löner i offentlig sektor. Utvecklingen för övriga transfereringar beror framför allt på att sjukpenning ökat.

Diagram 5.3 visar samvariationen mellan utvecklingstakterna för sjukpenning och arbetslöshetsersättning. Av diagrammet framgår att uppgångar i sjukpenningen i regel motsvaras av nedgångar i arbetslöshetsersättningen och omvänt. Tidserien inkluderar även effekter av de regeländringar som skett under perioden. Till de viktigare ändringarna hör sänkt ersättningsnivå och arbetsgivarinträde de fyra första veckorna 1997, återgång till tvåveckorsinträde 1998 samt införandet av treveckorsinträde 2003.

Diagram 5.3 Sjukpenning och arbetslöshetsersättning

Procentuell utvecklingstakt

Direkta skatter

Direkt skatt på arbete utgör 36 procent av offentliga sektorns skatteintäkter. Under prognosperioden beräknas de direkta skatterna öka med 78 miljarder kronor eller med 19 procent. Den genomsnittliga utvecklingen är 4,4 procent per år.

Tabell 5.12 Skattepliktiga inkomster 2002–2006

Miljarder kronor och procent

	Utfall	Prognos			
	2002	2003	2004	2005	2006
Totala inkomster	1 405	1 463	1 510	1 557	1 611
Diff. BP2004	2	-5	-7	-14	-21
Andel av totala inkomster					
Löneersättningar	67,5	66,3	66,1	66,3	66,6
Pensioner	20,3	21,6	21,9	21,7	21,7
Övriga transfereringar	7,2	7,3	7,2	7,1	6,9
Näringsverksamhet	3,2	3,1	3,2	3,2	3,2
Övrigt	1,8	1,8	1,7	1,7	1,7

I tabell 5.12 redovisas hur skattepliktiga inkomster fördelar sig under åren 2002–2006. Andelarna är relativt stabila under perioden även om viss variation förekommer mellan åren. De ökade utbetalningarna av transfereringar (arbetslöshet, sjukdom, pensioner m.m.) och den minskande sysselsättningen framträder relativt tydligt 2003 då löneandelen sjunker samtidigt som transfereringarna ökar i ungefär samma omfattning. Trots en antagen återhämtning av konjunkturen beräknas löneandelen fortfarande vara under 67 procent 2006.

Jämfört med budgetpropositionen har intäkterna från direkt skatt på arbete reviderats ned med mellan 3,7 och 5,0 miljarder kronor under åren 2003–2006.

Kommunal inkomstskatt

Mellan 2002 och 2006 beräknas den kommunala skatten öka med 72 miljarder kronor eller med i genomsnitt 4,5 procent per år.

I tabell 5.13 redovisas utvecklingen av kommunernas skatteunderlag för inkomstären 2002–2006.

Tabell 5.13 Förändring av kommunernas skatteunderlag 2002–2006

Procentuell utveckling

	2002	2003	2004	2005	2006
Aktuell beräkning	5,3	4,4	3,3	3,5	3,8
BP2004	5,2	5,0	3,5	4,0	4,0
VP2003	4,9	5,6	3,9	4,1	4,1
Akkumulerat					
Aktuell beräkning	5,3	9,9	13,5	17,5	21,9
VP2003	5,2	10,5	14,5	19,0	23,8
BP2003	4,9	10,7	15,1	19,8	24,7

Kommunernas skatteunderlag beräknas 2004 öka med 7,8 procent jämfört med 2002. Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen är utvecklingen något svagare, vilket framför allt förklaras av att utvecklingstakten för utbetalda löner beräknas bli lägre under prognosperioden. Även reviderade transfereringar (inkl. pensioner) har betydelse.

Tabell 5.14 visar den underliggande utvecklingen av kommunskatterna efter korrigering för regeländringar och kommunal utdebitering.

Tabell 5.14 Faktisk och underliggande utveckling av kommunal skatt 2002–2006

Miljarder kronor

	2002	2003	2004	2005	2006
Faktisk utveckling	19	25	18	13	16
Regeländringar	3	-7			
Pensionsreformen		14			
Utdebitering		8	5		
Underliggande utveckling	16	10	13	13	16

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Den årliga förändringen under prognosperioden varierar mellan 13 och 25 miljarder kronor. Både de genomförda regeländringarna 2002, utdebiteringshöjningarna 2003 och 2004 samt pensionsomläggningen 2003 ökar kommunernas skatteintäkter. Bortsett från inkomståret 2003 är den underliggande utvecklingen av kommunskatterna jämn. Den relativt svaga underliggande utvecklingen 2003 är i stort hänförlig till den svaga arbetsmarknaden detta år.

De senaste årens ändrade skatteregler har haft stor inverkan på de kommunala skatteintäkterna.

Det skall dock påpekas att regeländringarna inklusive pensionsomläggningen inte påverkar kommunernas finanser, då intäktsförändringen regleras via det generella statsbidraget på statsbudgetens utgiftssida.

Nivån på intäkterna är även beroende av den kommunala utdebiteringen. Inkomståret 2003 var medelutdebiteringen 20,70 procent för kommunerna och 10,47 procent för landstingen, dvs. totalt 31,17 procent. Inkomståret 2004 är medelutdebiteringen 20,80 respektive 10,71 procent. Den kommunala medelutdebiteringen uppgår därmed till 31,51 procent, vilket innebär en ökning med 0,34 procentenheter. I tabell 5.15 redovisas kommunal medelutdebitering för åren 2000–2004. För åren 2005 och 2006 antas medelutdebiteringen vara oförändrad.

Tabell 5.15 Kommunal medelutdebitering

Procent

	2000	2001	2002	2003	2004
Kommuner	20,57	20,57	20,53	20,70	20,80
Landsting	9,82	9,97	9,99	10,47	10,71
Total utdebitering	30,38	30,53	30,52	31,17	31,51

Anm.: Uppgifterna avser den viktade genomsnittliga utdebiteringen, exklusive kyrkoavgift och begravningsavgift.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2004 blev skatteintäkterna 0,2 miljarder kronor lägre för inkomståret 2002. För 2003 har prognosen justerats ned med 2,7 miljarder kronor, vilket huvudsakligen beror på den samlade effekten av att pensionsomläggningen överskattades i budgetpropositionen, samt att utvecklingen av de beskattningsbara transfereeringarna underskattades. Prognosjusteringen påverkar även följande år.

Inkomståret 2004 har prognosen justerats ned med 1,4 miljard kronor. I budgetpropositionen antogs att medelutdebiteringen skulle öka med 15 öre. Den faktiska höjningen blev emellertid 34 öre, vilket motsvarar 4,5 miljarder kronor. Jämfört med budgetpropositionen har ökningen av lönesumman justerats ned, vilket motverkar höjningen av utdebiteringen. I kombination med effekterna från 2002 förklarar ovanstående nedjusteringen av kommunskatterna.

Statlig inkomstskatt

Inkomståret 2005 blir det fasta beloppet om 200 kronor åter en statlig inkomstskatt vilket höjer nivån med 1,3 miljarder kronor 2005 och 2006. I övrigt följer prognosen lönesummeförändringen och förändringen av skiktgränserna.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen har prognosen reviderats ned med mellan 0,9 och 1,7 miljarder kronor åren 2003–2006, vilket huvudsakligen förklaras av en ändrad inkomstfördelning 2002.

Skattereduktioner

Under 2002–2006 beräknas skattereduktionerna öka med 9 miljarder kronor eller med i genomsnitt 3,6 procent per år. Mellan 2002 och 2003 minskar skattereduktionerna med 2,5 miljarder kronor. Minskningen förklaras bl.a. av att skattereduktionen för låg- och medelinkomsttagare ersattes med ett högre grundavdrag 2003, vilket innebar att skattereduktionerna minskade med 4,6 miljarder kronor. Skattereduktionen för allmän pensionsavgift (som i huvudsak följer löneutvecklingen) ökade dock med 2 miljarder kronor, vilket därmed hade en motverkande effekt.

I tabell 5.16 redovisas skattereduktionerna åren 2002–2006.

Tabell 5.16 Skattereduktioner 2002–2006

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos			
	2002	2003	2004	2005	2006
Låg- och medelinkomst.	4,6				
Allm. pensionsavgift	50,9	52,8	54,4	56,0	58,0
Sjöinkomst	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Fackföreningsavgift	3,4	3,5	3,5	3,6	3,6
Fastighetsskatt	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Förmögenhetsskatt		0,1	0,1	0,1	0,1
200-kronan			1,4	4,1	6,1
Miljöåtgärder			0,1	0,1	0,1
Bredband	0,0	0,0	0,0	0,0	
ROT-avdrag			0,6	0,4	
Summa reduktioner	59,4	56,9	60,5	64,6	68,3

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

I denna proposition aviseras införandet av en skattereduktion för byggnadsarbeten. Reduktionen skall omfatta arbeten utförda från och med den 15 april 2004 till och med den 30 juni 2005. Reduktionen beräknas uppgå till 0,6 respektive 0,4 miljarder kronor för 2004 och 2005. Se avsnitt 5.3.2.

Enligt en överenskommelse i budgetpropositionen för 2004 mellan regeringen och samarbetspartierna skall den gröna skatteväxlingen fortsätta 2005 och 2006. Beräkningstekniskt är den sänkta skatten på arbete inlagd som en skattereduktion, vilket förklarar ökningen av reduktionen 2005 och 2006.

Indirekta skatter

Indirekt skatt på arbete utgör 28 procent av de totala skatterna. Den största delen av de indirekta skatterna är arbetsgivaravgifter, som utgör 92 procent. Övriga intäkter är egenavgifter, särskild löneskatt och premieskatt på grupplivförsäkringar. De indirekta skatterna följer huvudsakligen förändringen av den utbetalda lönesumman.

Arbetsgivaravgifter

Mellan 2002 och 2006 beräknas arbetsgivaravgifterna öka med 38 miljarder kronor, eller med i genomsnitt 2,9 procent per år. I budgetpropositionen för 2004 föreslog regeringen, som en del av den gröna skatteväxlingen, att den allmänna löneavgiften skulle sänkas med 0,12 procentenheter 2004. Sänkningen innebär att intäkterna beräknas bli 1,2 miljarder kronor lägre. För 2005 och 2006 kom regeringen och samarbetspartierna överens om en fortsatt grön skatteväxling. Beräkningstekniskt har denna växling lagts in med samma profil som växlingen 2004. Eftersom utformningen av skatteväxlingen inte är specificerad har endast nettobeloppen av sänkningen lagts in för 2005 och 2006.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2004 har intäkterna åren 2003–2006 reviderats ned med mellan 0,4 och 5,4 miljarder kronor. Revideringen förklaras till största delen av den lägre lönesumman.

5.4.3 Skatt på kapital

Skatt på kapital delas in i skatt på avkastning och vinster samt skatt på egendom. Över tiden utvecklas skatt på avkastning och vinster mycket ojämnt. Skatt på egendom, där skattebasen baseras på värdet av tillgången, utvecklas däremot förhållandevis jämnt.

I tabell 5.17 redovisas de beräknade skatteintäkterna för åren 2002–2006, samt skillnaden i förhållande till prognosen i budgetpropositionen för 2004. Skatt på kapital beräknas öka med i genomsnitt 6 miljarder kronor per år under 2003–2006.

Jämfört med prognosen till budgetpropositionen blev utfallet 8 miljarder kronor lägre för 2002, främst till följd av det låga utfallet för bolagsvinsterna.

Tabell 5.17 Skatt på kapital 2002–2006

Miljarder kronor och procentuell utveckling

	Utfall	Prognos			
	2002	2003	2004	2005	2006
Skatt på kapital	101,8	107,7	113,9	119,8	126,3
Skatt på avkastning	89,1	95,0	100,6	106,2	112,1
Skatt på kapital, hushåll	6,3	9,1	13,5	14,5	14,4
Skatt på bolagsvinster	43,9	46,8	48,7	51,8	54,6
Avkastningsskatt	13,4	12,6	12,1	13,0	14,9
Fastighetsskatt	23,5	24,5	25,1	25,6	26,1
Kupongskatt m.m.	2,0	1,9	1,2	1,3	2,1
Skatt på egendom	12,7	12,8	13,3	13,7	14,2
Förmögenhets-skatt	3,9	4,4	4,5	4,7	4,9
Arvs- och gåvo-skatt	3,0	2,5	2,6	2,5	2,6
Stämpelskatt	5,8	5,9	6,2	6,4	6,7
Diff. BP2004	-8,0	-7,3	-7,3	-9,3	-10,8
Skatt på avkastning	-7,9	-7,0	-6,9	-8,9	-10,4
Skatt på egendom	-0,1	-0,3	-0,4	-0,5	-0,4
Utvecklingstakt	-14,8	5,9	5,7	5,2	5,4
Skatt på avkastning	-15,2	6,6	6,0	5,5	5,6
Skatt på egendom	-12,0	0,7	3,7	3,0	3,9

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

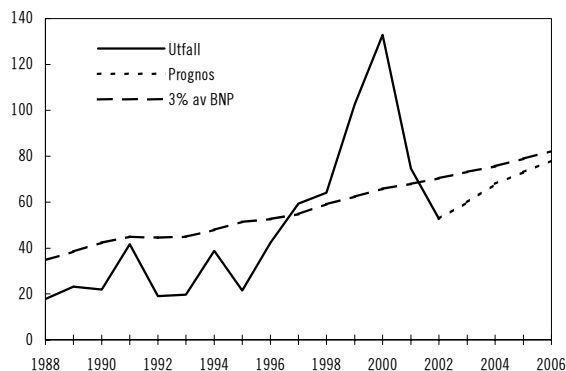
Skatt på avkastning och vinster

Skatt på kapital, hushåll

Hushållens skatt på kapital utgörs av nettot av skatt på inkomsträntor, utdelningar och kapitalvinster samt skattereduktion för utgiftsräntor m.m. År 2003 beräknas skatterna öka med 2,8 miljarder kronor till 9 miljarder kronor, beroende bland annat på förväntat högre kapitalvinster. Utvecklingen bedöms vara fortsatt stark under 2004 för att därefter stabiliseras. En orsak till den förändrade utvecklingstakten är att skatteavdragen för ränteutgifter bedöms öka.

Diagram 5.4 Kapitalvinster 1988–2006

Miljarder kronor

Skatt på kapitalvinster utgör en viktig del av kapitalskatt för hushåll. Prognosen avseende kapitalvinster förklaras av en anpassning till en långsiktig nivå om knappt 3 procent av BNP. Kapitalvinsternas utveckling för åren 1988–2006 redovisas i diagram 5.4.

Det låga utfallet för hushållens skatt på kapital under 2002, i förhållande till prognosen i budgetpropositionen för 2004, förklaras i huvudsak av låga kapitalvinster och är hänförlig till utvecklingen på aktiemarknaderna under 2002.

Skatt på bolagsvinster

År 2002 blev utfallet för bolagens inkomstskatt 44 miljarder kronor, vilket är den lägsta nivån sedan 1997. Prognosen på bolagens inkomstskatt för 2003 är 47 miljarder kronor, vilket är en uppgång med 6,5 procent. Prognosen återspeglar bland annat den återhämtning som redovisats i boksluten för 2003. För innevarande och kommande år bedöms ökningstakten bli i genomsnitt 5,2 procent.

Orsaken till den kraftiga prognosjusteringen för 2002 i förhållande till prognosen i budgetpropositionen för 2004 är framförallt den kraftiga nedgången av bolagsskatterna med 8 miljarder kronor. I budgetpropositionen gjordes bedömningen att bolagsskatten skulle minska med 1,7 miljarder kronor. För att förklara skillnaden mellan utfallet och prognosen är det nödvändigt att peka på två orsaker, dels antalet registrerade bolag till det preliminära taxeringsutfallet i augusti, dels återbetalningen av preliminärt debiterad F-skatt. Det sena registreringsläget medförde att det preliminära taxeringsutfallet i augusti i praktiken inte gick att använda. Därtill kom de sena återbetalningarna att ge en missvisande bild av preliminärskatten avseende 2002. Resultat blev att prognosen i budgetpropositionen inte justerades ned i tillräcklig omfattning.

Avkastningsskatt

Avkastningsskatten bedöms minska under 2003 och 2004 till följd av en kombination av generellt sett lägre värdering av aktier under 2002 och fallande räntor under 2003. Den prognoserade uppgången för 2005 motiveras av en förväntad högre genomsnittlig statslåneränta under 2004 jämfört med 2003 samt en beräknad återhämtning på börsen under 2004. Uppgången med 14,2 procent under 2006 förklaras i huvudsak av antagandet om stigande räntor.

Jämfört med prognosen till budgetpropositionen för 2004 har prognosen justerats ned för 2005 och 2006 med 1,3 respektive 1,8 miljarder kronor. Den reviderade prognosen förklaras av att den genomsnittliga statslåneräntan bedöms bli lägre framförallt under 2005 men även under 2006.

Skatt på egendom

Förmögenhetsskatt

År 2002 minskade skatteintäkterna till 3,9 miljarder kronor, dels till följd av att fribeloppen höjdes till 1,5 miljoner kronor för ensamstående och till 2 miljoner kronor för sambeskattade par, dels till följd av lägre värdering av tillgångar på aktiemarknaderna. För inkomståret 2003 prognoseras förmögenhetsskatten öka till 4,4 miljarder kronor, vilket är en uppgång med 11 procent. Den starka ökningen förklaras till stor del av högre tillgångspriser på aktier under 2003. För perioden 2004–2006 bedöms ökningstakten bli i genomsnitt 4 procent.

Diagram 5.5 Förmögenhetsskatt 1991–2002

Miljarder kronor (tv) och antal personer (th)

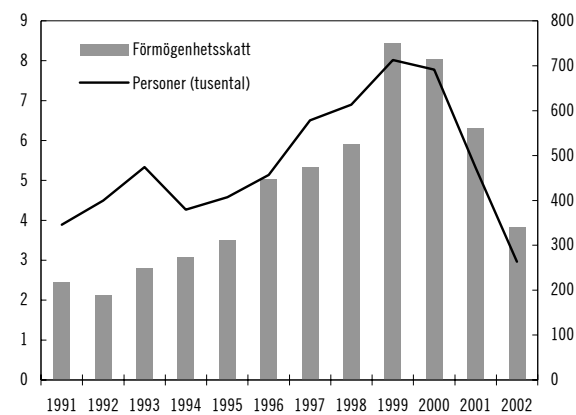

Diagram 5.5 redovisar utfallet för förmögenhetsskatten åren 1991–2002. I diagrammet framgår även hur många personer som för respektive år betalade förmögenhetsskatt.

5.4.4 Skatt på konsumtion och insatsvaror

Tabell 5.18 Skatt på konsumtion och insatsvaror 2002–2006

Miljarder kronor och procentuell utveckling

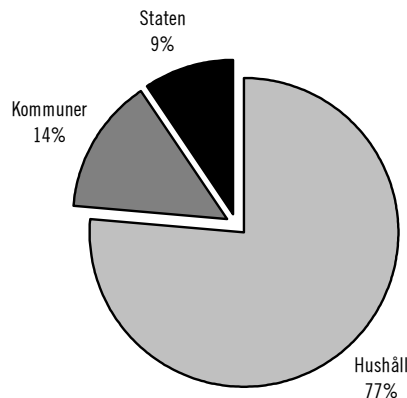
	Utfall	Utfall	Prognos		
	2002	2003	2004	2005	2006
Skatt på konsumtion och insatsvaror	311,5	325,4	332,6	346,2	360,8
Mervärdesskatt	217,7	228,8	233,4	241,9	251,3
Punktskatter	93,7	96,5	99,2	104,3	109,5
Tobaksskatt	8,4	8,3	8,4	8,6	8,8
Alkoholskatt	11,2	10,9	10,4	10,6	10,9
Energiskatt	37,1	36,4	35,2	37,2	39,2
Koldioxidskatt	19,9	23,8	27,8	30,1	32,3
Skatt på vägtrafik	8,2	8,3	8,4	8,5	8,6
Övriga skatter på energi och miljö	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4
Skatt på import	3,5	3,5	3,6	3,8	4,1
Övriga skatter	2,0	2,0	2,0	2,1	2,2
Diff. BP2004	-0,3	-1,5	-3,2	-4,8	-6,0
Mervärdesskatt	-0,3	-0,1	-0,3	-1,5	-2,6
Punktskatter	0,0	-1,4	-2,9	-3,3	-3,4
Utvecklingstakt	4,9	4,5	2,2	4,1	4,2
Mervärdesskatt	5,0	5,1	2,0	3,6	3,9
Punktskatter	4,7	3,0	2,8	5,2	4,9

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Mervärdesskatt

Intäkterna från mervärdesskatten uppgick till 229 miljarder kronor 2003. Under 2004 förväntas en relativt svag utveckling, beroende bl.a. på en förmodat låg inflationstakt. För 2005 och 2006 antas en något starkare utveckling av intäkterna. I diagram 5.6 åskådliggörs mervärdesskatten uppdelad efter användning 2003.

Diagram 5.6 Moms uppdelad efter användning 2003

I diagrammet ingår även moms på investeringar och förbrukning i de företag som har undantag

från skatteplikt, vilken implicit belastar de tre användningsområdena. Andelarna mellan statens och kommunernas moms i icke skattepliktig verksamhet respektive hushållens moms på privat konsumtion har i det närmaste varit oförändrade de senaste fem åren. Staten och kommunerna bedriver även skattepliktig verksamhet men denna beläggs, liksom privat näringsverksamhet, med utgående moms vilken i slutändan träffar hushållens konsumtion.

Handel inom EG

En avsikt med EG-lagstiftningen är att varor och tjänster som tillhandahålls för konsumtion inom EG skall beskattas inom EG och att sådana varor och tjänster som tillhandahålls för konsumtion utanför EG inte skall beläggas med mervärdesskatt inom EG men att ingående mervärdesskatt skall vara avdragsgill. Om och var beskattning skall ske avgörs av vilken typ av vara eller tjänst det gäller och av om köparen är en privatperson eller ett företag. Huvudregeln är att en vara eller tjänst anses tillhandahållen i säljarens land och att eventuell beskattning skall ske där. Det finns dock särskilda bestämmelser för en rad varor och tjänster.

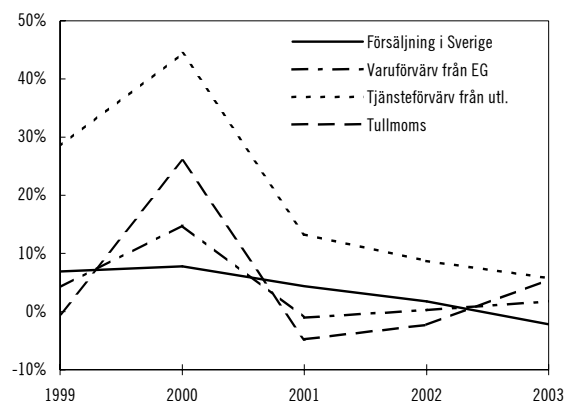
Handel med land utanför EG

Huvudregeln är att privat konsumtion av varor skall beskattas med den skattesats som gäller i Sverige och att tillhandahållande av varor till näringsidkare samt av tjänster anses ske i säljarens land och skall beskattas därefter. Vissa tjänster skall emellertid beskattas i Sverige. Om varan säljs på postorder och skickas från ett land utanför EG till Sverige skall svensk mervärdesskatt samt eventuell punktskatt och tull betalas när varan tas genom tullen. Detta gäller oavsett om det är en privatperson eller en näringsidkare som köper varan.

Som en följd av den internationella handeln deklarerar fyra typer av utgående mervärdesskatt: utgående moms vid försäljning i Sverige, utgående moms på varuförvärv från EG, utgående moms på tjänsteförvärv från utlandet, samt tullmoms, vilken främst består av utgående moms på varuförvärv från utlandet. I diagram 5.7 illustreras utvecklingstakten 1999–2003 för de olika typerna av utgående moms.

Diagram 5.7 Dekomponering av utgående moms

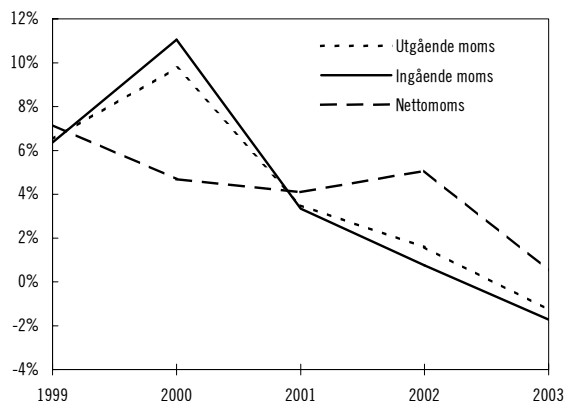
Procentuell utveckling

Trots att utvecklingstakterna skiljer sig mycket åt mellan de olika typerna kan ett mönster urskiljas med en kraftigare konjunkturell variation för utgående mervärdesskatt på import av varor och tjänster. I diagram 5.8 illustreras utvecklingstakterna 1999–2003 för den sammanlagda utgående momsen, den ingående momsen samt för nettot av ingående och utgående moms.

Diagram 5.8 Utgående, ingående samt nettomoms

Procentuell utveckling

Utgående och ingående moms varierar på ett likartat sätt med konjunkturen. Utvecklingstakten för nettot av utgående och ingående moms är mer svårtolkad. Fram till 2002 är mönstret att likna vid kontracykliskt, men det mönstret framträder inte 2003.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2004 beräknas utvecklingstakten för intäkterna under prognosåren bli något lägre. Huvudsakligen beror det på nedreviderade antaganden för konsumtion och investeringar i statlig och kommunal sektor samt på en lägre antagen utvecklingstakt för den privata konsumtionen.

Punktskatter

Punktskatter är s.k. särskilda konsumtions-skatter. En avsikt med punktskatter är att de ska kompensera de externa kostnader för samhället som uppstår i samband med förbrukningen. De används således för att styra konsumtionen i önskvärd riktning, även om de i många fall har en mer fiskal betydelse. De totala intäkterna från punktskatter uppgick till 97 miljarder kronor 2003.

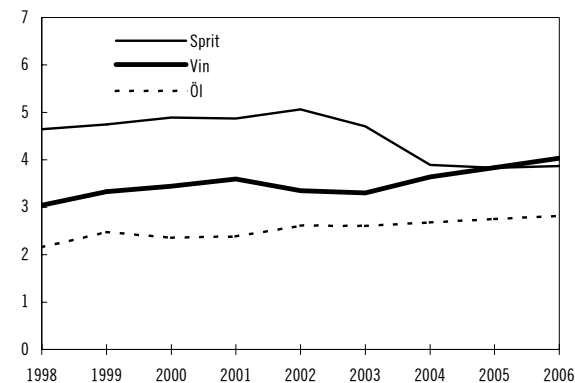
Alkoholskatt

Med alkoholskatt avses skatt på sprit, skatt på vin och andra jästa drycker, skatt på mellanklass-produkter samt skatt på öl.

Intäkterna uppgick till 11 miljarder kronor 2003. Under 2004 förväntas intäkterna minska för att sedan öka något från 2005. I diagram 5.9 redovisas skatteintäkternas fördelning per produktslag. Mot slutet av prognosperioden förväntas intäkterna från skatt på vin överstiga de från skatt på sprit.

Diagram 5.9 Skatteintäkter per produktslag 1998–2006

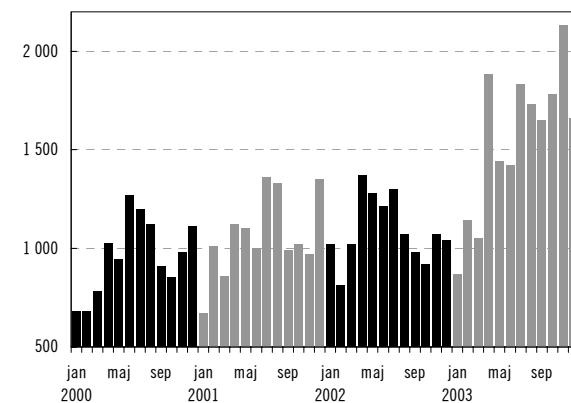
Miljarder kronor

Intäkterna 2004 förväntas minska främst till följd av att det svenska undantaget för införsel upphörde den 1 januari 2004. För privat konsumtion är införseln i stort sett fri. Utöver detta sänkte Danmark och Finland skatten på sprit, den 1 oktober 2003 respektive den 1 mars 2004, vilket antas påverka införseln ytterligare. Dessutom har i prognosen beaktats att EU från den 1 maj 2004 utvidgas med nya medlemsstater. Det innebär att reglerna för privatinförsel även gäller från dessa länder. Införseln från de baltiska staterna torde därmed öka och således minska den inhemska försäljningen.

Diagram 5.10 Privatinförsel av sprit 2000–2003

Tusen liter 38,5-procentig sprit

Källa: SoRAD, Stockholms Universitet.

Diagram 5.10 åskådliggör privatinförseln av sprit 2000–2003. De införda kvantiteterna avser motsvarande 38,5-procentig sprit. I april 2003 inträffade ett trendbrott och införseln har sedan dess etablerat sig på en nivå 56 procent högre än genomsnittet för samma period de tidigare tre åren. Totalt uppgick införseln till 19 miljoner liter 2003, vilket innebär en ökning med 42 procent jämfört med 2002.

Utfallet för 2003 stämmer väl överens med prognosen som gjordes till budgetpropositionen. Prognosen för 2004 och framåt har dock reviderats ned med 0,4 miljarder kronor till följd av att införseln påverkan på skatteintäkterna förväntas bli större än vad som tidigare antagits.

Skatt på energi

Som ett led i den gröna skatteväxlingen höjdes koldioxidskatten och energiskatten på el för hushåll och servicesektorn den 1 januari 2004. Även dieselskatten höjdes liksom skatt på elektrisk kraft för industrin. Regeringen och samarbetspartierna har kommit överens om ytterligare skatteväxlingar om 4 respektive 3 miljarder kronor 2005 och 2006. Till detta skall läggas den årliga indexuppräknings av energiskattesatserna.

Intäkterna från energiskatt uppgick till 37 miljarder kronor 2003. År 2004 beräknas intäkterna minska till följd av lägre energiskatt på bränsle. Intäkterna beräknas sedan öka under 2005 och 2006, se tabell 5.19.

Tabell 5.19 Skatt på energi 2002–2006

Miljarder kronor

	Utfall	Utfall	Prognos		
	2002	2003	2004	2005	2006
Energiskatt	37,1	36,4	35,2	37,2	39,2
Elektrisk kraft	14,0	15,7	16,7	18,3	20,0
Bensin	17,2	15,9	14,5	14,5	14,5
Olja och övrigt	6	4,9	4,1	4,4	4,7
Koldioxidskatt	19,9	23,8	27,8	30,1	32,3
Bensin	7,9	9,6	11,4	11,4	11,5
Olja och övrigt	12	14,2	16,4	18,7	20,8

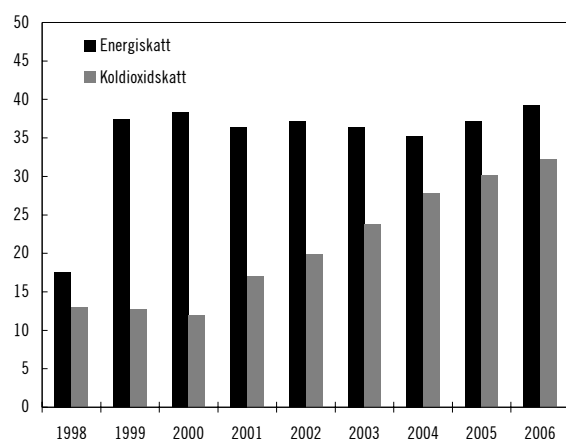
Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Utfallet för intäkter från koldioxidskatt 2003 blev 24 miljarder kronor. De beräknas sedan öka med mellan 2,5 och 4 miljarder kronor per år under prognosperioden.

Intäkternas fördelning på respektive inkomstslag redovisas i diagram 5.11. Av diagrammet framgår att koldioxidskatten genom skatteväxlingsåtgärderna fått ökad andel i förhållande till energiskatten.

Diagram 5.11 Skatt på energi 1998–2006

Miljarder kronor

Jämfört med prognosen till budgetpropositionen för 2004 blev utfallet för energiskatt 0,3 miljarder kronor lägre för 2003. Det lägre utfallet förklaras av att skatt på elektrisk kraft minskade något. Intäkterna från koldioxidskatt blev 0,2 miljarder kronor lägre än beräkningen i budgetpropositionen.

5.4.5 Restfördade och övriga skatter

Under restfördade och övriga skatter redovisas nettot av restfördade skatter, omprövningar av skatter som gjorts efter taxeringen samt diverse andra skatter och avgifter. De senare inkluderar bl.a. inlevererat överskott från AB Svenska Spel

samt avgifter till kärnbränslefonden och Insättningsgarantinämnden. I tabell 5.20 specificeras restfördade och övriga skatter.

Debiterade skatter som av olika anledningar, exempelvis konkurser, inte betalas restförs hos kronofogdemyndigheten. Den del av detta belopp som myndigheten inte kan driva in skrivs så småningom av. I intäktsredovisningen är det de nettoestfördade skatterna, dvs. skillnaden mellan de skatter som restförs och de skatter som kronofogdemyndigheten lyckas driva in, som redovisas.

Omprövningar utgörs av skatter som ändras efter inkomståret genom revisioner, omräkningar eller överklaganden. Tillsammans med omprövningar redovisas även skattetillägg, förseningsavgift, anstånd m.m. I redovisningen hänförs omprövningar i regel till det år då ändringen görs.

Tabell 5.20 Restfördade och övriga skatter 2002–2006

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos			
	2002	2003	2004	2005	2006
Restfördade och övriga skatter	-0,2	2,8	1,2	1,3	1,1
<i>Restfördade skatter</i>	<i>-7,3</i>	<i>-5,9</i>	<i>-6,1</i>	<i>-6,4</i>	<i>-6,6</i>
Hushåll	-2,7	-1,9	-1,9	-2,0	-2,1
Företag	-4,6	-4,1	-4,2	-4,4	-4,5
<i>Övriga skatter</i>	<i>7,0</i>	<i>8,8</i>	<i>7,4</i>	<i>7,6</i>	<i>7,7</i>
AB Svenska Spel	3,3	3,3	3,7	3,7	3,7
Omprövn., skattetill.	1,0	3,2	1,5	1,7	1,8
Fonder m.m.	2,0	1,5	1,5	1,5	1,5
Övrigt	0,8	0,8	0,7	0,8	0,8
Diff. BP 2004	0,0	3,4	-0,3	0,3	0,3
<i>Restfördade skatter</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>
<i>Övriga skatter</i>	<i>0,0</i>	<i>3,4</i>	<i>-0,4</i>	<i>0,3</i>	<i>0,3</i>

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2004 är det framför allt utfallet 2003 avseende omprövningar som blev högre än beräknat.

5.5 Statsbudgetens inkomster – kassamässig redovisning

År 2004 beräknas skatteinkomsterna uppgå till 626 miljarder kronor medan övriga inkomster beräknas till 69 miljarder kronor. Statsbudgetens totala inkomster beräknas under 2004–2006 öka med i genomsnitt 4,9 procent per år. Under samma period beräknas skatteinkomsterna och övriga inkomster att öka med i genomsnitt 4,6 procent respektive 8,5 procent per år.

Tabell 5.21 Statsbudgetens inkomster 2002–2006

Miljarder kronor

Budgetår		Utfall 2002	Utfall 2003	Prognos		
				2004	2005	2006
1000	Skatter	659,4	608,5	625,7	670,8	695,4
1100	Skatt på inkomst	65,1	29,7	38,4	58,9	57,6
varav	1111 Fysiska personers inkomstskatt	-17,2	-38,1	-24,8	-10,7	-14,3
	1121 Juridiska personers inkomstskatt	76,5	61,7	58,3	64,8	66,9
	Övriga skatter	5,8	6,1	5,0	4,8	4,9
1200	Socialavgifter och löneskatter	249,8	259,0	263,5	271,3	280,9
1300	Skatt på egendom	40,2	36,1	36,2	37,8	38,9
varav	1310 Skatt på fast egendom	23,3	21,2	23,5	24,5	25,1
	1320 Förmögenhetsskatt	8,2	6,5	3,9	4,4	4,5
	1330 Arvs- och gåvoskatt	3,0	2,5	2,6	2,5	2,6
	1341 Stämpelskatt	5,8	6,0	6,2	6,4	6,7
1400	Skatt på varor och tjänster	290,1	298,4	308,9	323,5	337,8
varav	1411 Mervärdesskatt	198,3	205,1	212,7	220,9	230,2
	1424 Tobaksskatt	8,4	8,2	8,4	8,6	8,8
	1425 Alkoholskatt	11,1	11,0	10,5	10,6	10,9
	1428 Energiskatt	56,5	58,1	61,4	67,0	71,2
	1460 Skatt på vägtrafik	8,2	8,3	8,4	8,5	8,6
	1470 Skatt på import m.m.	3,5	3,5	3,6	3,8	4,1
	Övriga skatter	4,2	4,2	3,9	4,1	4,1
1500	Utjämningsavgift och kompensation för mervärdesskatt	23,7	-1,8	-5,8	-6,8	-8,0
1600	Betalningsdifferenser, skattekonto	-4,2	-4,4	-5,8	-5,1	-5,2
1700	Nedsättningar av skatter	-5,4	-8,6	-9,7	-8,8	-6,6
2000	Inkomster av statens verksamhet	49,1	29,2	31,7	33,0	32,1
varav	2411 Inkomster av statens aktier	4,2	4,5	7,6	7,6	7,6
3000	Inkomster av försäld egendom	0,1	0,0	15,0	15,0	15,0
4000	Återbetalning av lån	2,7	2,5	2,4	2,4	2,3
5000	Kalkylmässiga inkomster	9,9	9,5	8,3	7,0	6,9
6000	Bidrag m.m. från EU	9,3	12,0	11,8	12,1	11,7
Statsbudgetens totala inkomster		730,5	661,7	694,9	740,4	763,6

Tabell 5.22 Skatteintäkter redovisat på statsbudgetens inkomstitlar 2002–2006

Miljarder kronor

Inkomstår		Utfall 2002	Prognos			
			2003	2004	2005	2006
1100	Skatt på inkomst	43,0	50,5	51,9	55,5	59,1
varav	1111 Fysiska personers inkomstskatt	-19,7	-14,9	-13,1	-13,2	-15,2
	1121 Juridiska personers inkomstskatt	57,1	59,2	59,9	63,8	69,1
1200	Socialavgifter och löneskatter	254,6	262,6	268,9	277,0	286,9
1300	Skatt på egendom	36,2	37,3	38,3	39,3	40,3
1400	Skatt på varor och tjänster	290,2	300,6	310,0	324,7	339,1

5.5.1 1000 Skatter m.m.

Statsbudgetens skatteinkomster baseras för ett flertal skatter på löpande debiteringar av skatter hänförliga till olika inkomstår. En analys av hur statsbudgetens skatteinkomster beräknas utvecklas under prognosåren bör kopplas ihop med dels utvecklingen av makroekonomin, dels förändringar i regelverken. En sådan analys är dock inte möjlig att göra för de inkomstitlar på statsbudgeten vilka redovisar skatter som fastställs vid den årliga inkomsttaxeringen.

I tabell 5.21 finns en översiktlig redovisning av statsbudgetens inkomster, utfall för 2002 och 2003 samt prognos för åren 2004–2006. För att redovisa hur statsbudgetens skatteinkomster utvecklas, rensat för periodiseringseffekter, finns i tabell 5.22 vissa inkomsthuvudgrupper redovisade med avseende på inkomstår. Enligt den periodiserade redovisningen prognoseras, exempelvis, 1100 *Skatt på inkomst* öka med 9 miljarder kronor mellan 2003 och 2006. På statsbudgeten däremot beräknas ökningen till 30 miljarder kronor. Informationsvärdet av de enskilda inkomsthuvudgrupperna 1100–1400 är därför av begränsat värde när det gäller utvecklingen av skatteunderlaget. I detta avseende hänvisas i stället till redovisningen av de periodiserade skatterna i avsnitt 5.4. För inkomsthuvudgrupperna 1500–1700 ges däremot en detaljerad redovisning. Statsbudgetens totala inkomster är emellertid av stort informationsvärde för att beräkna statens lånebehov.

Inkomster från *Fysiska personers inkomstskatt* beräknas under åren 2004–2006 öka med 24 miljarder kronor medan skatterna i periodiserade termer beräknas förbli i stort sett oförändrade. Inkomsterna från *Juridiska personers inkomstskatt* beräknas under samma period öka med 5 miljarder kronor medan de i periodiserade termer beräknas öka med 10 miljarder kronor.

Inkomster från *Socialavgifter och löneskatter* som 2003 uppgick till 259 miljarder kronor beräknas under åren 2004–2006 öka med 22 miljarder kronor medan de i periodiserade termer beräknas öka med 24 miljarder kronor.

Inkomster från *Skatt på egendom* beräknas öka med 3 miljarder kronor både på statsbudgeten och enligt den periodiserade redovisningen.

Inkomster från *Skatt på varor och tjänster* som 2003 uppgick till 298 miljarder kronor beräknas öka med 39 miljarder kronor både enligt redovisningen på statsbudgeten och periodiserat.

Under inkomsthuvudgruppen 1500 Utjämningsavgift och kompensation för mervärdesskatt redovisas inkomstitlarna 1511 Utjämningsavgift för kommuner och landsting, 1512 Kompensation för mervärdesskatt till kommuner och landsting samt 1513 Utjämningsavgift för LSS-kostnader. På inkomstitel 1512 redovisas från och med 2003 kompensation till kommuner och landsting för ingående mervärdesskatt i icke skattepliktig verksamhet. Den mervärdesskatt som avses skall vara hänförlig till en kommuns eller ett landstings egen verksamhet, t.ex. gaturenhållning. Vidare kan mervärdesskatt hänförlig till myndighetsutövning och till icke skattepliktig verksamhet såsom skola, vård och omsorg komma i fråga. Kommuner och landsting har även rätt att få ersättning för den dolda mervärdesskatt som ligger i priset vid upphandling av skattefri verksamhet inom sjukvård, tandvård, social omsorg och utbildning. Under vissa förutsättningar skall kommuner betala en utjämningsavgift till staten för kostnader om stöd och service till vissa funktionshindrade. Dessa avgifter redovisas på inkomstitel 1513. Det är framför allt kommunernas kompensation för mervärdesskatt som förklarar förändringen över åren. Kompensationen beräknas öka med i genomsnitt 8,5 procent per år.

Skillnaden mellan inbetalda och debiterade skatter redovisas på inkomsthuvudgruppen 1600 *Betalningsdifferenser*. Utvecklingen mellan åren förklaras av hur de skattskyldigas saldo på skattekontot förändras från ett årsskifte till ett annat.

Inkomsthuvudgruppen 1700 *Nedsättningar av skatter* innehåller nedsättningar avseende anställningsstöd, bredbandsinstallation, stöd till sjöfart, sysselsättningsstöd till kommuner och landsting, nedsatt moms för visst bostadsbyggande, stöd för anställning av långtidssjukskrivna samt stöd för offentligt skyddad anställning.

Storleken på de olika nedsättningarna framgår av tabell 5.23. En nedsättning av skatten innebär att den skattskyldige under vissa förutsättningar inte behöver betala en del av den debiterade skatten. Beroende på nedsättningens karaktär redovisar nationalräkenskaperna nedsättningar antingen som skattereduktioner, vilka minskar skatteintäkterna eller som transfereringar, vilka ökar utgifterna. Samma princip används även i redovisningen av skatterna i avsnitt 5.4. På statsbudgeten redovisas emellertid samtliga nedsätt-

ningar på budgetens inkomstsida. Följande nedsättningar har NR bedömt vara likställda med skattereduktioner: stöd till sjöfart och stöd till visst bostadsbyggande.

I denna proposition föreslår regeringen att det särskilda anställningsstödet utökas för 2004 och 2005 samt att det införs skattereduktioner för miljöinvesteringar i offentliga lokaler och lokaler för källsortering. Eftersom någon lagstiftning ännu inte är färdig redovisas det beräknade beloppet under inkomsthuvugruppen *Nedsättningar av skatter*.

Tabell 5.23 Nedsättningar 2002–2006

Miljarder kronor

Budgetår	Utfall	Utfall	Prognos		
	2002	2003	2004	2005	2006
Nedsatta skatter	-1,4	-1,5	-2,2	-2,6	-3,0
Stöd till sjöfart	-1,4	-1,5	-1,6	-1,6	-1,7
Moms bostadsbygg.		0,0	-0,6	-0,9	-1,3
Övriga nedsättningar	-4,0	-7,0	-7,5	-6,2	-3,7
Anställningsstöd	-1,4	-1,4	-1,8	-1,9	-1,6
Långtidssjukskrivna		-0,0	-0,6		
Offentligt skyddad anställning		-0,3	-0,8	-0,8	-0,8
Sysselsättningsstöd	-2,6	-5,1	-4,2	-1,5	
Bredband	0,0	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1
Offentliga lokaler				-1,3	-0,7
Diff. BP2004		0,2	0,5	-3,5	-0,1
Nedsatta skatter		-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Övriga nedsättningar		0,3	0,6	-3,4	-0,0

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

De totala nedsättningarna beräknas under 2004 uppgå till 10 miljarder kronor varav 8 miljarder kronor är att likställa med transfereringar och 2,2 miljarder skattenedsättningar. Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2004 är det framförallt övriga nedsättningar som har justerats.

5.5.2 Förklaring till redovisningen av fysiska och juridiska personers inkomstskatt

Skatteinkomsterna som de redovisas i statsbudgeten skiljer sig från statens periodiserade skatter. Skillnaden består i att de totala skatteinkomsterna på statsbudgeten avser betalningar för skatter som är hänförliga till flera olika inkomstår medan den periodiserade redovisningen avser debiterade skatter som är hänförliga till ett specifikt inkomstår. Avvikelsen i redovisningen mellan de två metoderna är störst för de skatter som fastställs vid den årliga inkomsttaxeringen,

dvs. för de skatter som redovisas under direkta skatter på arbete och under skatt på avkastning och vinster. I statsbudgeten redovisas dessa till stor del på *Fysiska personers inkomstskatt* samt *Juridiska personers inkomstskatt*, men även på *Socialavgifter och löneskatter* samt *Skatt på egen-dom*.

De årligt fastställda skatterna utgör hälften av de totala skatterna. Debiteringarna under ett visst år kan i princip omfatta skatter avseende tre olika inkomstår, vilket försvårar en analys av skatterna som de redovisas på statsbudgeten. Den huvudsakliga analysen av dessa skatter görs därför utifrån utvecklingen av de periodiserade skatterna. För skatter med månatlig uppbörd, vilka utgör den andra hälften av de totala skatterna, är skillnaden mellan en periodiserad redovisning och redovisningen på statsbudgeten till största delen en förskjutning av uppbörden med en månad. Ibland förekommer större avvikelser. Exempelvis kan felregistreringar av skattedeklarationer med påföljande omprövningar förskjuta den korrekta debiteringen.

Fysiska personers inkomstskatt

Utfallet på inkomsttiteln *Fysiska personers inkomstskatt* för budgetåret 2003 blev -38 miljarder kronor, vilket är 15 miljarder kronor lägre jämfört med beräkningen till statsbudgeten för 2003. Tabell 5.24 visar hur nettot på inkomsttiteln kan räknas ut med information om skatter avseende tre inkomstår.

Tabell 5.24 Inkomsttiteln Fysiska personers inkomstskatt

Miljarder kronor

	Inkomstår			Budgetår 2003
	2001	2002	2003	
Summa inkomster	-0,3	51,1	443,7	494,5
Deb. prel. A-skatt		42,3	425,2	467,5
Deb. prel. F- och SA-skatt		1,9	20,2	22,1
Underutttag		6,9		6,9
Omprövningar	-0,2		-0,8	-1,0
Anstånd	-0,1		-0,9	-1,0
SINK			-0,0	-0,0
Summa utgifter	39,6	0,0	493,0	532,6
Utbetalning till kommuner	8,6		422,7	431,2
Omföringar till andra titlar	31,0		70,3	101,3
Fysiska personers inkomstskatt	-39,9	51,1	-49,3	-38,1

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid. SINK betecknar särskild inkomstskatt för utomlands bosatta.

De preliminärskatter som debiterades under budgetåret 2003 avsåg huvudsakligen inkomståret 2003, med undantag för debiteringarna i

januari som avsåg inkomster intjänade under december 2002.

Preliminära skatter regleras mot den slutligt debiterade skatten vid tre skilda tillfällen som vardera avser specifika inkomstår. Underuttaget (debiterad slutlig skatt minus preliminär skatt) är den största posten och avsåg inkomståret 2002, men bokfördes året efter i samband med att taxeringen var klar. Omprövningar och anstånd som fastställdes under 2003 avser i praktiken äldre år. Omprövningar och anstånd som fastställs i januari och februari under budgetåret har i enlighet med nationalräkenskaper- nas redovisningsprinciper bokförts på inkomståret två år innan budgetåret. Även de belopp som fastställs under mars till december avser äldre inkomstår men har, i avsaknad av information om till vilket inkomstår de härrör, bokförts på innevarande inkomstår. Inkomsterna på titeln under 2003 är således i allt väsentligt hänförliga till inkomståren 2002 och 2003.

Kommunskatterna som betalades ut under 2003 består dels av ett preliminärt belopp (som skall slutregleras 2005), dels av en slutreglering som avsåg inkomståret 2001. Till följd av att den preliminära utbetalningen av kommunskattemedel som gjordes under 2001 var för låg slutreglerades 9 miljarder kronor under 2003.

Den allmänna pensionsavgiften fördes över till AP-fonderna med ett preliminärt belopp under budgetåret. Överföringen under 2003 innehöll även ett slutregleringsbelopp avseende inkomståret 2001.

Utöver den allmänna pensionsavgiften omfördes även fastighetsskatt, förmögenhetsskatt, fysiska personers mervärdesskatt samt egenavgifter. Dessa skatter omförs dock med två års eftersläpning. Av de sammanlagda omföringarna under 2003 om drygt 101 miljarder kronor avser 31 miljarder kronor inkomståret 2001. Av utbetalningarna från titeln under budgetåret 2003 avser 493 miljarder kronor inkomståret och 40 miljarder kronor avser inkomståret 2001.

Juridiska personers inkomstskatt

Utfallet på inkomsttiteln *Juridiska personers inkomstskatt* för budgetåret 2003 blev 62 miljarder kronor, vilket är 16 miljarder kronor lägre jämfört med beräkningen till statsbudgeten för 2003.

Tabell 5.25 redovisar hur nettot på inkomsttiteln beräknas genom att först summera preliminärskatter, underuttag, omprövningar och

anstånd. Därefter frånräknas omföringar till andra inkomsttitlar. Tabellen visar även hur inkomster och omföringar på statsbudgeten är hänförliga till i princip tre olika inkomstår.

Tabell 5.25 Inkomsttiteln Juridiska personers inkomstskatt

Miljarder kronor

	Inkomstår			Budgetår 2003
	2001	2002	2003	
Summa inkomster	-0,1	10,1	82,3	92,3
Deb. prel. F-skatt		8,6	81,7	90,3
Återbetalad F-skatt		-7,1		-7,1
Underuttag		8,4		8,4
Omprövningar	0,8		0,9	1,7
Anstånd	-0,9		-0,3	-1,2
Avkastningsskatt, IPS		0,2		0,2
Omföringar till andra titlar	29,0	1,7		30,7
Juridiska personers inkomstskatt	-29,1	8,4	82,3	61,7

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Under budgetåret 2003 debiterades preliminär F-skatt avseende i huvudsak inkomståret 2003, men även avseende 2002. Debiteringar avseende inkomståret 2002 skedde till största delen under januari 2003.

Perioden januari till augusti under budgetåret 2003 återbetalades redan inbetalda debiteringar av preliminärskatt avseende inkomståret 2002. Storleken på denna typ av återbetalningar varierar mycket mellan åren, men har historiskt uppgått till mellan 2 och 9 procent av den debiterade skatten under föregående inkomstår.

Slutregleringen av skatterna för inkomståret 2002 skedde under perioden juli 2003 till och med februari 2004. Det har bland annat medfört att underuttaget som debiterades i november 2003 är hänförligt till inkomståret 2002. Omprövningar och anstånd som fastställs under januari och februari har i enlighet med nationalräkenskaper- nas principer hänförts till inkomståret 2001 medan de som fastställs under mars till och med december har hänförts till innevarande inkomstår.

Särskild löneskatt, fastighetsskatt och förmögenhetsskatt som omfördes i juni 2003 till respektive inkomsttitel är hänförliga till inkomståret 2001. Den mervärdesskatt som omfördes i december 2003 avser inkomståret 2002.

5.5.3 Övriga inkomster

Statsbudgetens övriga inkomster uppgick till 53 miljarder kronor 2003 och beräknas uppgå till 70 miljarder kronor per år 2004–2006, se tabell 5.26.

Den beräknade inkomstökningen mellan utfallsåret 2003 och prognosåren förklaras av budgeterade försäljningsinkomster om 15 miljarder kronor per år 2004–2006.

Tabell 5.26 Övriga inkomster 2002–2006

Miljarder kronor

Budgetår	Utfall		Prognos		
	2002	2003	2004	2005	2006
Övriga inkomster	71,1	53,3	69,2	69,6	68,1
Ink. statens verksamhet	49,1	29,2	31,7	33,0	32,1
Ink. försäld egendom	0,1	0,0	15,0	15,0	15,0
Återbetalning av lån	2,7	2,5	2,4	2,4	2,3
Kalkylmässiga ink.	9,9	9,5	8,3	7,0	6,9
Bidrag m.m. från EU	9,3	12,0	11,8	12,1	11,7
Diff. BP2004	0,0	3,5	3,5	3,5	2,3
Ink. statens verksamhet		-0,2	2,3	2,2	1,8
Ink. försäld egendom		-0,1	0,0	0,0	0,0
Återbetalning av lån		0,1	0,2	0,2	0,2
Kalkylmässiga ink.		-0,1	0,1	0,0	-0,1
Bidrag m.m. från EU		0,4	0,9	1,1	0,4

2000 Inkomster av statens verksamhet

Under *Inkomster av statens verksamhet* redovisas bl.a. aktieutdelningar, affärsverkens inlevererade överskott, Riksbankens inlevererade överskott, överskott från spelverksamhet samt räntekomster.

Det relativt höga utfallet 2002 förklaras av Riksbankens extrautdelning på 20 miljarder kronor detta år. För prognosåren 2004–2006 förväntas inga extraordinära inkomster varför inkomster av statlig verksamhet beräknas uppgå till omkring 30 miljarder kronor per år.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen blev utfallet 2003 0,2 miljarder kronor lägre. Detta beror på att utfallet för inkomstitlarna *Skattetillägg* och *Ränteinkomster på studielån upptagna efter 1988* blev lägre än beräknat. Prognoserna för 2004–2006 har reviderats upp jämfört med budgetpropositionen, dels till följd av högre förväntade aktieutdelningar, dels till följd av högre inleveranser av överskott från AB Svenska Spel än beräknat. Upprevideringen av prognosen för aktieutdelningar beror främst på att de föreslagna utdelningarna avseende 2003 från bl.a. Vattenfall och TeliaSonera är högre än tidigare beräknat.

3000 Inkomster av försäld egendom

Under *Inkomster av försäld egendom* redovisas försäljning av olika typer av statlig egendom. Försäljning av aktier i statligt ägda bolag utgör vanligtvis den största delen.

Under perioden 2004–2006 budgeteras totalt 45 miljarder kronor i försäljningsinkomster, vilket motsvarar 15 miljarder kronor per år. Försäljningsbeloppen och tidpunkterna är behäftade med stor osäkerhet.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen är prognosen oförändrad.

4000 Återbetalning av lån

Under *Återbetalning av lån* redovisas bl.a. *Återbetalning av studiemedel* (avser lån upptagna före 1989) och *Återbetalning av övriga lån*.

År 2003 uppgick inkomsterna till 2,5 miljarder kronor varav återbetalningar av studiemedel utgjorde den största delen (2,2 miljarder kronor). Under perioden 2004–2006 beräknas inkomsterna minska något på grund av att antalet återbetalare minskar, vilket beror på att studielån sedan 1989 finansieras med lån i Rikskontoret.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen beräknas återbetalningarna av studielån öka.

5000 Kalkylmässiga inkomster

Under *Kalkylmässiga inkomster* redovisas vissa avskrivningar och amorteringar samt statliga pensionsavgifter, som utgör merparten av inkomsterna.

År 2003 uppgick inkomsterna till 10 miljarder kronor. År 2004–2006 beräknas inkomsterna minska, vilket delvis beror på att ett nytt statligt pensionsavtal tecknats, med giltighet fr.o.m. 2003. Det nya avtalet innebär bl.a. att pensionen övergår till att vara avgiftsbestämd från att tidigare ha varit förmånsbestämd.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen är prognosen i stort sett oförändrad.

6000 Bidrag m.m. från EU

Under *Bidrag m.m. från EU* redovisas bidrag från olika EG-fonder. De största enskilda bid-

ragen avser arealbidrag och bidrag från EG:s socialfond.

År 2003 uppgick inkomsterna till 12 miljarder kronor och inkomsterna väntas inte förändras nämnvärt under prognosperioden 2004–2006.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen blev utfallet 0,4 miljarder kronor högre 2003, främst på grund av högre bidrag från EG:s regionalfond än beräknat. Bidragen från EU beräknas bli högre 2004 och 2005, bl.a. till följd av förseningar inom strukturfondsprogrammen.

5.6 Skattekvoten

Skattekvoten visar förhållandet mellan det totala skatteuttaget och BNP. Det finns flera olika definitioner av skattekvoten och i regel är de internationellt vedertagna.

Internationella jämförelser av skattekvoter är svåra att göra, eftersom olika länders skattelagstiftningar behandlar inkomster och avdrag på skilda sätt. Ett land som t.ex. ger stöd till barnfamiljer via en transferering får en högre skattekvot om transfereringen är skattepliktig, jämfört med ett land som i stället ger stödet via ett inkomstavdrag eller en skattereduktion. Transfereringar till hushåll behandlas skattemässigt mycket olika bland OECD-länderna. I vissa länder är huvuddelen av transfereringarna skattepliktiga, medan det motsatta förhållandet gäller i andra länder. Sverige tillhör den grupp av länder inom OECD som har en hög andel skattepliktiga transfereringar.

Ett alternativ vid internationella jämförelser är att exkludera skatter på offentliga transfereringar vid beräkning av skattekvoten. Även om det går att beakta några av olikheterna i skatte- och transfereringssystemen blir jämförelser mellan olika länder haltande eftersom skattekvoten inte tar hänsyn till hur de olika ländernas trygghets-system finansieras. Exempelvis har vissa länder relativt stora inslag av obligatoriska avtalsförsäkringar (som för den enskilde individen har en skattelikhande karaktär) medan andra länder finansierar samma försäkringstyper med skattemedel. Vid en jämförelse av skattekvoter bör det så långt som möjligt korrigeras för detta, i syfte att ge en mer rättvisande ekonomisk innebörd.

Jämförelser av den okorrigerade skattekvoten över tiden ger en viss indikation på hur skatteinivån i olika länder har utvecklats. I tabell 5.27

redovisas skattekvoten för 2001 samt förändringen av skattekvoten mellan 1990 och 2001 för ett antal OECD-länder. Länderna är indelade i olika grupper beroende på vilken inverkan de skattepliktiga transfereringarna har på skattekvoten. I den första gruppen förklarar skatt på transfereringar högst 0,5 procentenheter av skattekvoten medan de i den tredje gruppen förklarar mellan tre och sex procentenheter. Av tabellen framgår bl.a. att skattekvoten under perioden har minskat i fem länder medan den i flertalet länder har ökat med mellan två och fem procentenheter.

Tabell 5.27 Skattekvoten 2001, förändring av skattekvoten 1990–2001 samt skattepliktiga transfereringars inverkan på skattekvoten för ett urval av OECD-länder

Procent av BNP

Ländergruppering efter transfereringars inverkan på skattekvoten i procentenheter	Redovisad skattekvot	varav skatt på transfereringar	Förändring av skattekvot 1990–2001
0,0–0,5 procentenheter			
Storbritannien	37,3	0,4	0,5
Irland	29,9	0,3	-3,6
Australien	30,1	0,3	0,8
Förenta staterna	28,9	0,4	2,2
Japan	27,3	0,2	-2,7
Korea	27,2	0,0	8,1
0,5–3,0 procentenheter			
Belgien	45,8	1,8	2,6
Österrike	45,4	2,5	5,0
Italien	42,0	2,9	3,1
Norge	43,3	2,6	1,8
Kanada	35,1	1,7	-0,8
Tyskland	36,8	1,3	3,9
3,0–6,0 procentenheter			
Sverige	51,4	4,4	-0,5
Danmark	49,8	5,1	2,7
Finland	46,1	4,4	1,5
Nederländerna	39,5	4,4	-3,5
Uppgift saknas			
Frankrike	45,0		2,0
Luxemburg	40,7		-0,1
Grekland	36,9		7,6
Island	36,5		5,0
Spanien	35,2		2,0
Schweiz	30,6		3,7
Portugal	33,5		4,3
Turkiet	36,5		16,5
OECD totalt	36,9		2,1
EU-15	41,0		1,8

Anm.: Transfereringarnas inverkan på skattekvoten avser inkomståret 1997. Förändringen för Sveriges del förklaras i huvudsak av statens och kommunernas avlyfta moms.
Källa: OECD.

I tabell 5.28 redovisas skattekvoten för perioden 2001–2006, redovisad enligt NR:s principer. Inkomstären 2001–2003 är beräknade på utfall som NR redovisat medan 2004–2006 är beräk-

nade på aktuell prognos över skatteintäkter. År 2003 steg skattekvoten med 0,7 procentenheter, vilket förklaras av pensionsomläggningen. Då slopades det särskilda grundavdraget samtidigt som garantipensionen höjdes. Omläggningen var i stort sett neutral för den enskilde pensionären men beräknas ha ökat skatteintäkterna med över 14 miljarder kronor och statsbudgetens utgifter med nästan 15 miljarder kronor.

Under prognosåren beräknas den totala skattekvoten minska. Den kommunala skattekvoten har ökat under utfallsåren och beräknas även öka 2004, främst till följd av höjningar av kommunernas utdebiteringar. För övriga sektorer beräknas skattekvoten minska under prognosåren. År 2006 beräknas skattekvoten uppgå till 50,0 procent. Den periodiserade skattekvoten är en uppskattning av skattekvoten efter den revidering som NR kommer att göra.

Tabell 5.28 Skattekvot 2001–2006

Procent av BNP

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Skattekvot	52,2	50,2	50,9	50,6	50,2	50,0
varav						
staten	29,8	27,7	28,1	27,8	27,7	27,6
pensionssystemet	6,0	5,9	5,8	5,8	5,7	5,7
kommunsektorn	15,9	16,1	16,6	16,7	16,5	16,4
EU	0,5	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3
Skattekvot exkl. skatt på transf.	48,3	46,4	46,7	46,4	46,0	45,9

I tabellen redovisas även skattekvoten exklusive skatt på offentliga transfereringar. En övergång från brutto- till netto-redovisning, dvs. att pensioner, sjuk- och föräldrapenning samt ersättningar vid arbetslöshet betraktas som skattefria, skulle inte påverka de offentliga finanserna men skattekvoten skulle sjunka till ca 46 procent.

5.7 Regional fördelning av skatter och skatteunderlag

Inkomstnivåer skiljer sig mellan olika regioner i landet. Vissa skatter är konstruerade för att jämna ut inkomstskillnader mellan individer. Dessa kommer följaktligen även att jämna ut inkomstskillnader mellan regioner. Skatter är således nära förknippade med regional fördelning och en stor del av utjämningen mellan regioner sker via skattesystemet. Nedan redovisas hur inkomstnivåer och skatteuttag för-

delade sig regionvis 2002. Redovisningen innefattar de skatter och avgifter som betalas av fysiska personer. Avsnitt 5.7.1 förklarar valet av regionindelning, beskriver hur regionindelningen görs samt redovisar de underlag som legat till grund för gjorda beräkningar. Avsnitt 5.7.2–5.7.4 redovisar sedan inkomster, skatter samt kommunal utjämning för de olika regionerna.

Andra skatter och avgifter, i huvudsak socialavgifter och konsumtionsskatter, påverkar också den regionala fördelningen. Det beror på skilda inkomstnivåer i olika regioner, men även på olika skatte- och avgiftssatser. För en mer detaljerad analys av inkomstspridningen mellan individer i olika kommuner, inkomstutveckling samt tillväxt och välstånd i olika regioner hänvisas till bilaga 3, *Fördelningspolitisk redogörelse*.

5.7.1 H-regioner

Skatteuttag och förvärvsinkomster varierar mellan olika regioner i Sverige liksom förvärvsinkomstens sammansättning. Generellt sett är både förvärvsinkomster och skatteuttag högre i storstadsområden. I andra regioner består förvärvsinkomsterna i högre grad av pensioner, sjukpenning och arbetsmarknadsstöd. För att illustrera dessa samband har kommunerna delats in i H-regioner framräknade av SCB. H-regioner är en gruppering av kommuner efter lokalt och regionalt befolkningsunderlag längs skalan storstad–glesbygd. Andra vedertagna principer för regionuppdelning i liknande sammanhang är att dela in kommuner i A-regioner, i LA-regioner (lokala arbetsmarknader) eller att helt enkelt rangordna dem efter t.ex. inkomstnivå eller arbetslöshet.

A-regioner definierades på 1960-talet efter näringsgeografiskt sammanhängande enheter. Denna indelning har kvarstått oförändrad och är av mindre betydelse idag. LA-regioner definieras var femte år utifrån statistik om arbetspendling över kommungränser. LA-regioner är definierade både utifrån kriterier om befolkningstäthet och utifrån möjlighet till arbetstillfällen. Jämfört med LA-regioner är H-regioner definierade efter mer objektiva kriterier och är mer stabila över tiden. När inkomstnivåer granskas, är det tydligast att antingen fullt ut rangordna efter dessa faktorer eller att använda en neutral regionindelning som inte inbegriper de granskade faktorerna. I bilaga 3, *Fördelningspolitisk redo-*

görelse, görs en analys av bl.a. skatternas påverkan på den regionala fördelningen utifrån en rangordning efter medianinkomstnivå i respektive kommun.

Rangordnas kommuner följer emellertid ett problem avseende vilken faktor rangordningen skall baseras på, om fler faktorer granskas. I dessa sammanhang hanteras ofta olika rangordningar för respektive faktor. Valet av H-regionindelning i nedanstående redovisning är gjort för att presentera en intuitiv och oberoende översikt av skatternas påverkan på den regionala fördelningen.

H-regionerna delas in enligt följande kriterier:

H1 Stockholm/Södertäljes A-region.

H2 Göteborgs A-region, Malmö/Lund/Trelleborgs A-region.

H3 ”Större städer”, dvs. kommuner med mer än 90 000 invånare inom 30 kilometers radie från kommuncentrum.

H4 ”Mellanbygden”, dvs. kommuner med mellan 27 000 och 90 000 invånare inom 30 kilometers radie från kommuncentrum samt med mer än 300 000 invånare inom 100 kilometers radie från samma punkt.

H5 ”Tätbygden”, dvs. kommuner med mellan 27 000 och 90 000 invånare inom 30 kilometers radie från kommuncentrum samt med mindre än 300 000 invånare inom 100 kilometers radie från samma punkt.

H6 ”Glesbygden”, dvs. kommuner med mindre än 27 000 invånare inom 30 kilometers radie från kommuncentrum.

Diagram 5.12 åskådliggör hur H-regionerna fördelar sig över landets kommuner. I vissa sammanhang redovisas H2 uppdelad i H8 (Göteborgs A-region) samt H9 (Malmö/Lund/Trelleborgs A-region). Med kommuncentrum avses den folkrikaste församlingen i kommunen.

Tabell 5.29 Folkmängd samt antal invånare med beskattningsbar inkomst i de olika H-regionerna

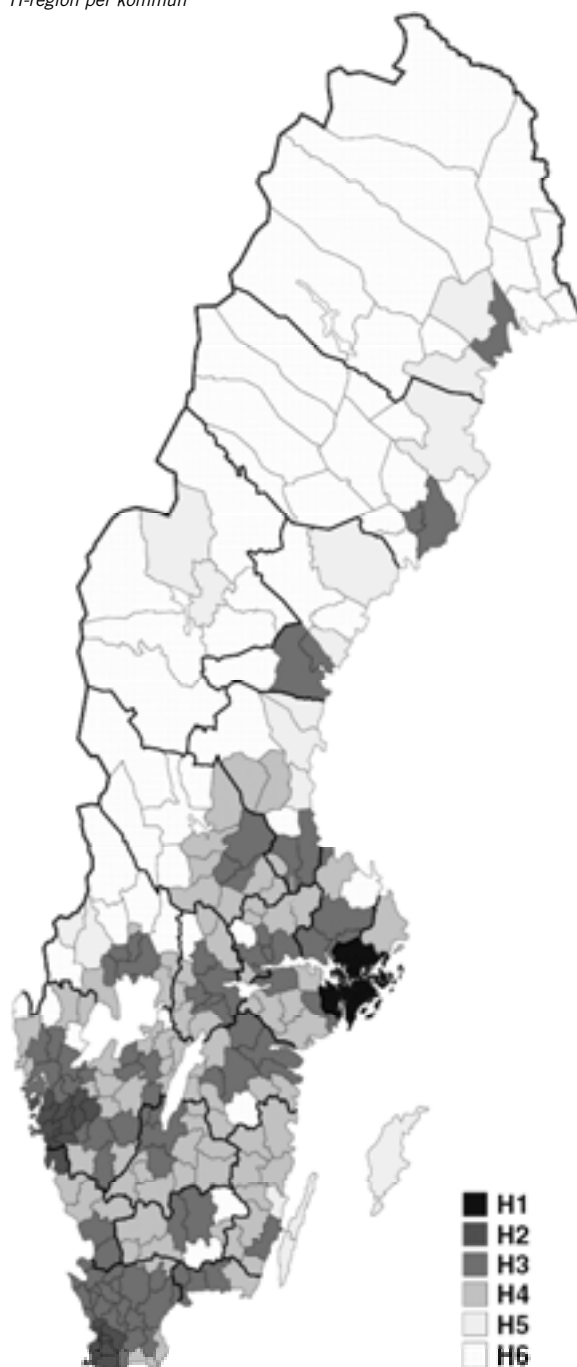
Miljoner invånare och procent

	H1	H2	H3	H4	H5	H6
Folk­mängd	1,8	1,4	3,2	1,5	0,5	0,5
Antal med besk. bar ink.	1,4	1,1	2,5	1,2	0,4	0,4
Andel med besk. bar ink.	78,4	77,3	78,4	79,1	79,9	81,0

Redovisningen är anpassad för att vara förenlig med hur det kommunala utjämningsystemet beräknas. H-regionerna representeras av respektive regions genomsnittliga inkomst- och skattenivåer inkomståret 2002. Dessa har räknats fram med hjälp av SCB:s storurval för 2002, taxeringsutfallet för 2003 års taxering och folkmängden den 1 november 2001. I tabell 5.29 redovisas folkmängd samt antal invånare med beskattningsbar inkomst i respektive H-region.

Diagram 5.12 Karta över H-regioner

H-region per kommun

Källa: SCB

Andelen invånare med beskattningsbar inkomst är förhållandevis låg i storstadsregionerna. En orsak till detta är att en större andel högskolestuderande finns i regionerna H1–H3. Om istället antal invånare med beskattningsbar inkomst legat till grund för beräkning av genomsnittliga inkomst- och skattenivåer skulle de redovisade regionala skillnaderna ha varit större.

5.7.2 Inkomster

I tabell 5.30 redovisas genomsnittliga förvärvsinkomster i respektive H-region, uppdelade på olika inkomstslag.

Tabell 5.30 Förvärvsinkomster indelade i H-regioner

Tusen kronor per invånare

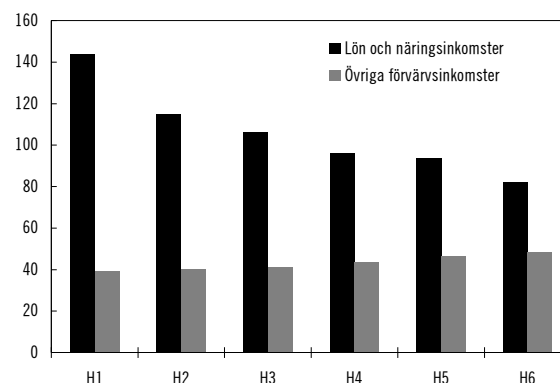
	H1	H2	H3	H4	H5	H6
Lön	137,0	109,8	102,0	91,8	88,9	77,6
Näringsinkomster m m	6,7	5,4	4,3	4,5	4,9	4,4
Sjukpenning	7,2	7,1	7,2	7,4	8,2	8,2
Arbetsmarknadsstöd	2,1	4,1	4,3	4,3	5,3	6,3
Folk- och tilläggspension	29,7	28,9	29,5	31,7	32,6	33,5
Privat pensionsförsäkring	2,0	1,8	1,9	1,8	2,0	1,7
Avdr. privat pensionsförsäkr.	-1,9	-1,5	-1,4	-1,2	-1,3	-1,1
Taxerad förvärvsinkomst	182,9	155,5	147,6	140,1	140,6	130,5
Avdr. allmän pensionsavgift	-2,2	-2,0	-1,9	-1,8	-1,8	-1,7
Grundavdrag	-11,0	-11,9	-12,6	-13,7	-13,4	-14,0
Beskattningsbar förv. ink.	169,7	141,7	133,1	124,6	125,3	114,8

I lön ingår skattepliktiga förmåner och kostnadsersättningar samt avdrag för dubbel bosättning, resor till och från arbetet, tjänsteresor och övriga kostnader. Lönen skiljer sig relativt mycket mellan de olika regionerna, den genomsnittliga lönen i H1 är t.ex. 77 procent högre än den i H6. Näringsinkomster uppvisar en likartad regional spridning. Under sjukpenning redovisas även andra ersättningar som t.ex. föräldrapenning. Sjukpenning, arbetsmarknadsstöd samt folk- och tilläggspension har en motsatt fördelning med högre inkomstnivåer utanför storstadsområdena och allra högst nivå i glesbygden. Den del av folk- och tilläggspension som betalas ut till personer under 65 år utgör cirka 25 procent i alla H-regioner. Konstruktionen med högre grundavdrag för lägre inkomstnivåer förklarar den regionala skillnaden avseende grundavdrag.

Diagram 5.13 åskådliggör hur skillnaden mellan lön och näringsinkomster och övriga förvärvsinkomster fördelar sig regionvis.

Diagram 5.13 Lön och näringsinkomster samt övriga förvärvsinkomster

Tusen kronor per invånare

Lön och näringsinkomster är högre i storstadsområden medan förvärvsinkomsterna i högre grad består av pensioner, sjukpenning och arbetsmarknadsstöd utanför storstadsområden.

5.7.3 Skatter

I tabell 5.31 redovisas det genomsnittliga skatteuttaget för respektive H-region.

Tabell 5.31 Skatter indelade i H-regioner

Tusen kronor per invånare

	H1	H2	H3	H4	H5	H6
Kommunal skatt	48,6	43,7	41,4	39,0	40,2	37,2
Statlig inkomstskatt	8,0	4,4	2,8	1,8	1,6	1,1
Egenavgifter	1,0	0,8	0,7	0,7	0,8	0,6
Fastighetsskatt	2,1	1,7	1,3	1,3	1,1	0,9
Förmögenhetsskatt	1,0	0,5	0,3	0,2	0,2	0,1
Nettoskatt på kapitalvinster	1,5	0,6	0,4	0,9	0,2	0,0
Övriga skatter	0,8	0,6	0,6	0,7	0,6	0,7
Allmän pensionsavgift	8,6	7,7	7,6	7,1	7,1	6,5
Skattereduktioner	-7,3	-6,7	-6,6	-6,3	-6,3	-5,9
Summa skatter	64,4	53,3	48,5	45,5	45,5	41,2
Summa statliga skatter	15,7	9,5	7,1	6,5	5,3	4,0

De skilda nivåerna i kommunalskatt beror i huvudsak på inkomstnivåerna i de olika regionerna, men även de högre grundavdragen för lägre inkomstnivåer bidrar. De regionala skillnaderna i uttaget av kommunal skatt hade varit ännu större om skattesatsen varit lika i hela landet. Av skattereduktioner utgör 86 procent reduktion för allmän pensionsavgift, 8 procent reduktion för låg- och medelinkomsttagare samt 6 procent reduktion för fackföreningsavgift.

Diagram 5.14 Statlig inkomstskatt samt övriga statliga skatter

Tusen kronor per invånare

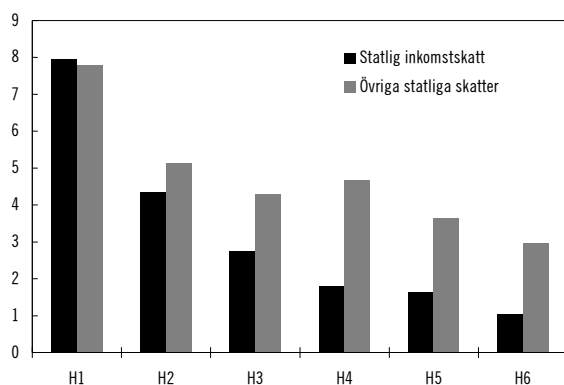

Diagram 5.14 åskådliggör genomsnittligt uttag av statlig inkomstskatt samt övriga statliga skatter i varje H-region. Den statliga inkomstskatten förklarar i huvudsak den stora skillnaden mellan regionerna i det totala uttaget av statlig skatt, men även fastighets- och förmögenhetsskatten bidrar till det högre uttaget i storstadsregionerna.

5.7.4 Kommunal utjämning

I tabell 5.32 redovisas hur mycket kommunala skatteinkomster samt kommunala bidragsinkomster den genomsnittliga individen i respektive H-region ger upphov till. Bidragsinkomsterna är redovisade exklusive det generella statsbidraget om 7 808 kronor per invånare och uppdelade i inkomstutjämning samt övrig utjämning (kostnadsutjämning och det åldersrelaterade generella statsbidraget).

Tabell 5.32 Kommunala skatte- och bidragsinkomster

Tusen kronor per invånare

	H1	H2	H3	H4	H5	H6
Kommunal skatt	48,6	43,7	41,4	39,0	40,2	37,2
Inkomstutjämning	-8,4	0,5	1,9	3,0	3,1	4,0
Skatte- och utjämningsinkomster	40,3	44,2	43,3	42,0	43,2	41,2
Övrig utjämning	1,7	0,3	-0,5	0,5	2,2	5,6
Totala skatte- och bidragsinkomster	41,9	44,6	42,8	42,5	45,4	46,8

Den kommunala skatten i sig medför inga direkta konsekvenser för den regionala fördelningen då skatteinkomsterna behålls i de skatteskyldiga individernas kommuner. Det

kommunala inkomstutjämningsystemet medför dock en omfördelning mellan kommuner. Kortfattat syftar systemet till att likställa kommunernas skatteunderlag i form av beskattningsbar inkomst per invånare för att en kommuns skatteinkomster ska vara oberoende av inkomstnivån i kommunen. Den huvudsakliga effekten är en omfördelning i proportion mot den genomsnittliga inkomstnivån i varje kommun. Ytterligare omfördelning från kommuner med hög inkomstnivå till kommuner med låg inkomstnivå sker dock beroende på grundavdragets konstruktion.

Diagram 5.15 Kommunala skatteinkomster före och efter inkomstutjämning

Tusen kronor per invånare

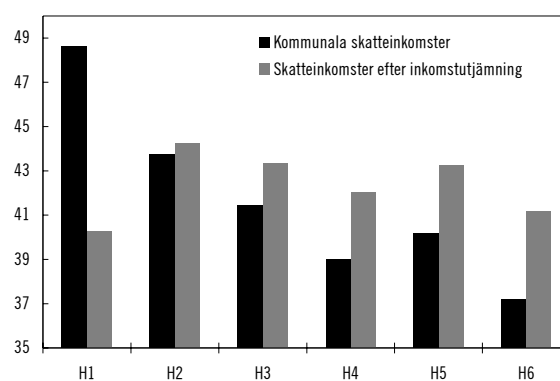

Diagram 5.15 åskådliggör inkomstutjämningsystemets påverkan på den regionala fördelningen. Alla H-regioner förutom region H1 är nettomottagare i systemet. Eftersom utjämningsystemet jämnar ut skatteunderlaget snarare än skatteinkomsterna påverkar olika kommunala skattesatser varken inkomstutjämningsystemet eller den regionala fördelningen.

Diagram 5.16 Kommunala skatteinkomster före och efter bidragsinkomster

Tusen kronor per invånare

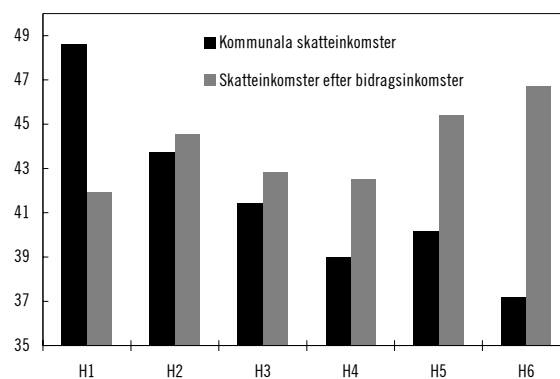

Diagram 5.16 visar, för respektive H-region, de kommunala skatteinkomsterna före och efter inkomstutjämning, kostnadsutjämning samt det åldersrelaterade generella statsbidraget.

Kostnadsutjämningen för skola och omsorg utgör 97 procent av den totala kostnadsutjämningen. Resterande 3 procent utgörs av utjämning för barn födda utanför Norden och EU, näringsliv och sysselsättning, gator och vägar, kollektivtrafik, vatten och avlopp, administration, uppvärmning, byggkostnader, befolkningsunderlag samt kallort. I huvudsak påverkas kostnadsutjämningen av demografiska skillnader mellan regioner.

5.8 Aktuella skatteregler

5.8.1 Skatt på arbete

Inkomstskatt

Statlig och kommunal inkomstskatt utgår på beskattningsbar förvärvsinkomst. Beskattningsbar förvärvsinkomst beräknas som taxerad inkomst minskad med allmänna avdrag, avdrag för allmän pensionsavgift, grundavdrag och sjöinkomstsvdrag. Den taxerade inkomsten utgörs av summan av inkomst av tjänst och inkomst av näringsverksamhet.

Vid en taxerad förvärvsinkomst som understiger 59 000 kronor medges ett grundavdrag på 16 700 kronor. För inkomster därutöver trappas grundavdraget upp med 20 procent för att som högst uppgå till 26 400 kronor vid en inkomst på mellan 106 900 och 122 100 kronor. Därefter trappas grundavdraget ned med 10 procent för att uppgå till 11 600 kronor för inkomster som överstiger 269 200 kronor. En sammanfattning av grundavdragets konstruktion framgår av tabell 5.33.

Tabell 5.33 Grundavdrag vid inkomstbeskattningen

Kronor

Taxerad förvärvsinkomst	Grundavdrag
0 – 16 600	taxerad förvärvsinkomst
16 700 – 58 900	16 700
59 000 – 106 800	16 800 – 26 300
106 900 – 122 100	26 400
122 200 – 269 100	26 300 – 11 700
269 200 –	11 600

Kommunal inkomstskatt beräknas på beskattningsbar inkomst. Inkomståret 2004 varierar skattesatsen mellan 28,90 och 34,04 procent beroende på kommuntillhörighet. Den genomsnittliga skattesatsen i riket är 31,51 procent. I likhet med åren 1999–2003 är för 2004 det fasta beloppet om 200 kronor per skattskyldig en kommunal inkomstskatt. År 2004 kompenseras dock de skattskyldiga med en skattereduktion om 200 kronor.

Statlig inkomstskatt betalas med 20 procent på den del av den beskattningsbara inkomsten som överstiger den nedre skiktgränsen, och med ytterligare 5 procent på den del som överstiger den övre skiktgränsen. Inkomståret 2004 är den nedre skiktgränsen 291 800 kronor och den övre 441 300 kronor. Detta motsvarar inkomsterna 308 800 respektive 458 900 kronor innan grundavdrag och avdrag för allmän pensionsavgift gjorts (de så kallade brytpunkterna).

I tabell 5.34 redovisas den totala inkomstskatten, inklusive allmän pensionsavgift, för olika årslöner 2004. Skatten är beräknad utifrån en kommunal skattesats om 30 procent. Dessutom anges hur mycket skatten ökar eller minskar då skattesatsen är 1 procentenhet högre alternativt lägre. Hänsyn har tagits till grundavdrag och allmän pensionsavgift (se avsnittet om arbetsgivaravgifter och allmän pensionsavgift).

Tabell 5.34 Inkomstskatt för olika årslöner 2004 vid 30 procent kommunalskatt

Kronor och procent

Årslön	Skatt	Skatteökning av 1 procent ökad lön	Marginalskatt
120 000	29 550	430	31
144 000	37 760	480	34
168 000	45 960	540	34
192 000	54 160	630	34
216 000	62 360	760	34
240 000	70 560	880	34
264 000	78 830	870	34
288 000	86 490	840	31
312 000	94 590	1 600	51
336 000	106 790	1 700	51
360 000	118 840	1 800	50
420 000	148 840	2 100	50
480 000	179 895	2 640	55
600 000	245 895	3 300	55
900 000	410 895	4 950	55

Arbetsgivaravgifter och allmän pensionsavgift

Arbetsgivaravgifter betalas av arbetsgivare och egenavgifter betalas av den som bedriver näringsverksamhet. Det sammanlagda avgiftsuttaget av arbetsgivaravgifter inklusive allmän löneavgift under 2004 är 32,70 procent och beräknas på utbetald bruttolön och förmåner. Summan av egenavgifter inklusive allmän löneavgift uppgår i normalfallet till 30,89 procent av överskottet i verksamheten för enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag. I tabell 5.35 visas vilka avgifter som ingår i arbetsgivar- och egenavgifterna.

Tabell 5.35 Arbetsgivaravgifter och egenavgifter m.m.

Procent		
Avgift	Arbetsgivare	Egenföretagare
Sjukförsäkring	11,08	11,81 ¹
Efterlevandepension	1,70	1,70
Ålderspension	10,21	10,21
Föräldraförsäkring	2,20	2,20
Arbetskadeförsäkring	0,68	0,68
Arbetsmarknad	3,70	1,16
Allmän löneavgift	3,13	3,13
Summa avgifter	32,70	30,89
Särskild löneskatt	24,26	24,26
Särskild löneskatt 65 år och äldre	16,16	16,16

¹ För 3 och 30 dagars karens gäller 9,25 respektive 7,42 procent.

Särskild löneskatt utgår på inkomster av passiv näringsverksamhet, på pensionsutfästelser samt på arbetsinkomster för personer som är äldre än 65 år. Allmän pensionsavgift betalas på inkomster som ligger till grund för fastställande av pensionsgrundande inkomst. Även sjukpenning och arbetslöshetsersättning ingår i detta underlag. Avgiften fastställs i samband med inkomsttaxeringen och uppgår under 2004 till 7 procent av avgiftsunderlaget, dock till högst 8,07 inkomstbasbelopp. För 2004 är inkomstbasbeloppet 42 300 kronor.

5.8.2 Skatt på kapital

Hushållens kapitalinkomster

Skatt på kapitalinkomster betalas av fysiska personer och dödsbon. Statlig inkomstskatt tas ut med en skattesats om 30 procent på kapitalinkomster. Beskattningen kan delas in i två huvud-

grupper: löpande avkastning samt kapitalvinster. Löpande avkastning är bl.a. räntor och utdelningar på aktier, medan kapitalvinst är realiserad värdestegring.

Bolagens inkomstskatt

Skattskyldiga är bl.a. aktiebolag, ekonomiska föreningar, stiftelser, sparbanker, medlemsbanker och svenska investeringsfonder. Den statliga inkomstskatten uppgår till 28 procent av den beskattningsbara inkomsten. Undantaget är investeringsfonderna där skatten är 30 procent av underlaget.

Skattesystemet är utformat så att företagen har tillgång till olika reserveringsmöjligheter. Avsättning till periodiseringsfond ges med 25 procent av överskottet i näringsverksamheten. Senast det sjätte beskattningsåret efter det att avsättningen gjordes måste medlen återföras till beskattning. Därigenom kan företag utjämna beskattningen över tiden. Vid en realränta på 3 procent kan den effektiva skattesatsen beräknas till 26,56 procent.

Avkastningsskatt

Pensionssparande och sparande i kapitalförsäkringar beskattas genom en avkastningsskatt på den sparade förmögenheten. Skatten baseras på en schablonmässigt beräknad avkastning som utgörs av kapitalunderlaget multiplicerat med den genomsnittliga statslåneräntan året före beskattningsåret. För kapital som hör till pensionsförsäkringar tillämpas en skattesats på 15 procent, och för dito till kapitalförsäkringar en skattesats på 27 procent.

Fastighetsskatt

Skatt utgår på fastighet som taxerats som småhusenhet, hyreshusenhet, industrienhet inklusive elproduktionsenhet eller lantbruksenhet om det på lantbruksenheten finns vad som vid fastighetstaxeringen betecknas som småhus eller mark för småhus. Från skatteplikt undantas fastighet som året före taxeringsåret inte varit skattepliktig enligt fastighetstaxeringslagen. Skattskyldig är ägare till fastigheten. Skattesatserna

för olika slag av fastigheter inkomståret 2004 redovisas i tabell 5.36.

Från och med inkomståret 2003 finns en s.k. dämpningsregel för fastighetsskatten. Syftet är att utjämna höjningar av taxeringsvärden i samband med de allmänna eller förenklade fastighetstaxeringarna. Utformningen medför att en tredjedel av höjningen slår igenom per år under tre på varandra följande år.

Tabell 5.36 Skattesatser för olika slag av fastigheter

Procent

Slag av fastighet	Skattesats
Småhus	1,0
Hyreshus, bostadsdel	0,5
Hyreshus, lokaler	1,0
Industrienhet	0,5

Skatten utgår på fastighetens taxeringsvärde, vilket skall motsvara 75 procent av fastighetens marknadsvärde. Med marknadsvärde avses det pris fastigheten sannolikt betingar vid en försäljning.

För småhus och hyreshus fastställs ett värdeår som normalt motsvarar det år då fastigheten färdigställs. Värdeåret kan dock förändras vid ombyggnader. De fem första åren efter värdeåret utgår ingen fastighetsskatt och för de därpå följande fem åren utgår endast halv fastighetsskatt.

En begränsningsregel för fastighetsskatten har införts fr.o.m. inkomståret 2001. Den innebär i huvudsak att ett hushåll, under vissa förutsättningar, skall betala maximalt fem procent av inkomsten i fastighetsskatt.

Förmögenhetsskatt

Skattskyldiga till förmögenhetsskatt är bl.a. fysiska personer bosatta i Sverige. Skattskyldigheten omfattar all skattepliktig förmögenhet i Sverige och i utlandet.

Förmögenhetsskatt för juridiska personer betalas dels av svenska föreningar och samfund till den del medlemmarna inte har del i förmögenheten genom sin andel, dels av svenska stiftelser.

Fribelopp och skattesatser redovisas i tabell 5.37. Förmögenhetsskatten tas ut på den del av den skattepliktiga förmögenheten som överstiger fribeloppet.

Tabell 5.37 Förmögenhetsskatt

Kronor och procent

	Fribelopp	Skattesats
Fysiska personer		
Enskild person	1 500 000	1,5
Sambeskattade	2 000 000	1,5
Juridiska personer		
Familjestiftelser	900 000	0,15
Övriga skattskyldiga	25 000	0,15

Arvsskatt

Skattskyldig är den som förvärvar egendomen. Befriade från arvsskatt är bland andra staten och vissa stiftelser. Från och med 2004 är utgård inte arvsskatt på arv mellan makar eller sambor. De nya reglerna gäller vid dödsfall som inträffat efter den 31 december 2003. Arvsskatt utgår på värdet av den skattskyldiges lott och beräknas efter en progressiv skatteskala, som beror på vilken av tre olika skatteklasser den skattskyldige tillhör. I tabell 5.38 anges arvsskatten för de olika skatteklasserna.

Tabell 5.38 Arvsskatt för olika skatteklasser

Kronor och procent

Skattepliktig lott, klass I	Arvsskatt
0 – 300 000	10 %
300 000 – 600 000	30 000 + 20 % inom skiktet
600 000 –	90 000 + 30 % inom skiktet
Skattepliktig lott, klass II	Arvsskatt
0 – 70 000	10 %
70 000 – 140 000	7 000 + 20 % inom skiktet
140 000 –	21 000 + 30 % inom skiktet
Skattepliktig lott, klass III	Arvsskatt
0 – 90 000	10 %
90 000 – 170 000	9 000 + 20 % inom skiktet
170 000 –	25 000 + 30 % inom skiktet

Till klass I hänförs bland andra barn, avkomling till barn, make och sambo till barn och make eller sambo till avlidet barn. Till klass II hänförs annan än sådan som avses i klass I eller klass III som t.ex. förälder, syskon, syskonbarn eller någon som inte är besläktad med den avlidne eller givaren. Till klass III hänförs bl.a. förvärv genom testamente som tillfaller stiftelse eller sammanslutning som har ett visst allmännyttigt ändamål.

Skatten beräknas efter att ett grundavdrag har gjorts. För arvs- eller testamentslott som beskattas enligt klass I är grundavdraget 70 000

kronor. Om den beskattas enligt klass II eller klass III är grundavdraget 21 000 kronor.

Gåvoskatt

Gåvoskatt utgår på egendom som förvärfas genom gåva. Skattskyldig är den som förvärvar egendomen. Befriade från gåvoskatt är bland andra staten och vissa stiftelser eller samman- slutningar som har ett visst allmännyttigt ändamål. För gåvoskatt gäller samma klasser och skattesatser som för arvsskatten. Make, sambo är dock ej befriad från gåvoskatt utan ingår istället i skatteklass I. Grundavdraget skiljer sig från arvsskatten och är 10 000 kronor för alla.

Stämpelskatt

Stämpelskatt utgår på förvärv av fast egendom och tomträtter samt vid beviljande av in-teckningar. Vid förvärv är skatten 1,5 procent av egendomens värde. Förvärfas egendomen av en juridisk person är dock skatten med vissa undan- tag 3 procent. Vid in-teckning är skatten 2 procent av in-teckningsbeloppet för fast egendom och tomträtt, 1 procent för luftfartyg och näringsverksamhet samt 0,4 procent för skepp.

5.8.3 Skatt på konsumtion och insatsvaror

Mervärdesskatt

Mervärdesskatt utgår på värdet av omsatta och skattepliktiga varor och tjänster. Skattskyldig är den som har skattepliktig omsättning av varor och tjänster, import av skattepliktiga varor samt den som gör ett gemenskapsinternt förvärv av varor. Skatt tas ut i varje led, varvid den som är skattskyldig har avdragsrätt för den skatt som betalats till leverantör. Detta medför att det endast är mervärdet som beskattas i varje produktions- eller distributionsled. Omsättning av alla varor och tjänster är, om inte annat sär- skilt stadgas, skattepliktig.

- Huvudregeln är att mervärdesskatt utgår med 25 procent av beskattningsunderlaget.

Från denna regel gäller följande undantag:

- 12 procent för livsmedel, hotell och camping, transport i skidliftar, konstnärers försäljning av egna konstverk, import av konstverk, samlarföremål och antikviteter,
- 6 procent för allmänna nyhetstidningar (dagstidningar) och tidskrifter, person- befordran, entréavgifter till konserter, cirkus-, biograf-, teater-, opera- eller balettföreställningar, djurparker, biblio- teks- och museiverksamhet, vissa immate- riella rättigheter, idrottslig verksamhet, böcker, broschyrer och liknande samt kartor.

Vid beräkning av skatten som en del av försäljningspriset motsvaras de tre olika skattesatserna av 20,00 procent för huvudregeln och 10,71 respektive 5,66 procent för de lägre skattesatserna.

Tobaksskatt

Tobaksskatt skall betalas för tobaksvaror som tillverkas i Sverige, som förs in eller tas emot från ett annat EG-land eller som importeras från tredje land. Tobaksskatt tas ut för cigaretter, cigarrer, cigariller, röktobak, tuggtobak och snus. I tabell 5.39 redovisas de skattesatser som gäller för 2004.

Tabell 5.39 Skattesatser för olika tobakslag

Cigaretter	20 öre per styck
värderelaterad skatt	39,2 procent av detaljhandelspriset
minimnivå	90 procent av punktskatt på mest sålda priskategorin
Cigarrer och cigariller	56 öre styck
Röktobak	630 kronor per kg
Snus	123 kronor per kg
Tuggtobak	201 kronor per kg

Alkoholskatt

För öl, vin och andra jästa drycker, mellanklass- produkter samt för etylalkohol som tillverkas inom landet, som förs in eller tas emot från annat EG-land eller som importerats från tredje land skall alkoholskatt erläggas. De skattesatser som gäller 2004 redovisas i tabell 5.40.

Tabell 5.40 Skattesatser för olika alkoholslag

Volymprocent

Öl	Skattesats/liter och volymprocent
Över 2,80	1,47 kronor
Vin	Skattesats/liter
2,25 – 4,50	7,58 kronor
4,50 – 7,00	11,20 kronor
7,00 – 8,50	15,41 kronor
8,50 – 15,00	22,08 kronor
15,00 – 18,00	45,17 kronor
Mellanklassprodukter	Skattesats/liter
1,20 – 15,00	27,20 kronor
15,00 – 22,00	45,17 kronor
Etylalkohol	Skattesats/liter ren alkohol
Över 1,20	501,41 kronor

Energiskatt

Energiskatt skall erläggas för elkraft och vissa bränslen som kolbränslen, petroleumkoks, bensin, fotogen, motorbrännolja, eldningsolja, råttolja, naturgas, metan och gasol samt andra oljeprodukter, med undantag för smörjolja och smörjfetter. Dessutom skall energiskatt i vissa fall erläggas även för andra produkter om en sådan produkt används som motorbränsle eller för uppvärmning. Energiskatten på bensin och högbeskattade oljor är differentierad med hänsyn till deras miljöegenskaper.

Tabell 5.41 Några av de vanligaste skattesatserna på energi

Kronor/liter, öre/kWh

Bensin	4,79	kronor/liter
Dieselloolja, miljöklass 1	3,33	kronor/liter
Eldningsolja	3 330	kronor/m ³
Elektrisk kraft		
- hushåll i Norrland	18,1	öre/kWh
- hushåll i övriga landet	24,1	öre/kWh
- el-, gas-, värmeförvärmning	21,5	öre/kWh
- industri	0,5	öre/kWh

Anm.: Skattesatsen elektrisk kraft, industri, gäller från den 1 juli 2004.

Som ett led i den gröna skatteväxlingen höjdes koldioxidskatten med 18 procent till 91 öre per kg och energiskatten på el med 1 öre per kWh

för hushåll och servicesektorn den 1 januari 2004. Även dieselskatten höjdes, med 10 öre per liter. Från den 1 juli 2004 höjs skatten på elektrisk kraft för industrin med 0,5 öre per kWh. Samtliga energi- och koldioxidskattesatser har från årsskiftet dessutom höjts med motsvarande förändringen i konsumentprisindex. Några av de vanligaste skatterna på energi redovisas i tabell 5.41.

Fordonsskatt

Fordonsskatt tas ut för motorcyklar, personbilar, lastbilar, bussar, trafiktraktorer, tunga terrängvagnar, motorredskap och släpvagnar, om de är eller bör vara upptagna i trafikregistret och inte är avställda (skattepliktiga fordon). Släpvagnar som dras av motorredskap eller av tunga terrängvagnar är skattepliktiga endast i vissa fall. Traktorer som används uteslutande i jordbruket är inte skattepliktiga.

Fordonsskatten beräknas efter fordonets skattevikten. Skattevikten är för personbil, motorcykel, traktor och motorredskap lika med tjänstevikten och för buss, lastbil, tung terrängvagn och annan släpvagn än påhängsvagn i princip lika med totalvikten. Särskilda bestämmelser gäller beträffande beräkningen av skattevikten för påhängsvagnar. Fordonsskattens storlek är beroende av bland andra fordonsslag, drivmedelsslag och antal hjulaxlar. I tabell 5.42 redovisas hur fordonsskatten för ett urval av fordon beror på skattevikten.

Tabell 5.42 Vissa fordonsskattesatser

Kronor per år

	Skattevikt (tjänstevikt)	
	För 900 kg	För varje 100 kg däröver
Personbilar		
Dieseldrivna	2245	569
Inte dieseldrivna	585	149
Motorcyklar	För 0-75 kg	För 76 kg och däröver
	110	137

Som stöd för glesbygden är fordonsskatten för personbilar, vars ägare är bosatta i vissa kommuner, nedsatt med 384 kronor per år.

6

Utgifter

6 Utgifter

6.1 Utgiftsprognos 2004

Enligt 36 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten skall regeringen under löpande budgetår vid minst två tillfällen redovisa prognoser över utfallet av statens inkomster och utgifter samt statens lånebehov. Väsentliga skillnader mellan anvisade medel på statsbudgeten och beräknat utfall skall förklaras.

I denna proposition redovisas den första prognosen för 2004. I avsnitt 6.1.1 redovisas prognosen för de takbegränsade utgifterna, medan beräkningarna av inkomsterna och statsbudgetens saldo redovisas i kapitel 5 respektive avsnitt 4.4.5.

Tabell 6.1 Statsbudgetens utgifter 2004

Miljarder kronor

	Ursprunglig statsbudget ¹	Prognos	Differens prognos – urspr. statsbudget
Utgifter exkl. statsskuldsräntor ²	690,2	690,6	0,4
Statsskuldsräntor	47,7	52,0	4,3
Summa utgifter	737,9	742,6	4,7

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003.

² Inklusive posten Minskning av anslagsbehållningar.

I budgetpropositionen för 2004 beräknades statsbudgetens utgifter till 737,9 miljarder kronor. I den aktuella prognosen beräknas utgifterna till 742,6 miljarder kronor. Den del av förändringen som hänförs till utgifter exklusive statsskuldsräntor förklaras i avsnitt 6.1.1.

Finansutskottet tog i betänkande avseende tilläggsbudget 2 för budgetåret 2002 (bet. 2002/03:FiU11 rskr. 2002/03:25) upp frågan angående väsentliga avvikelser från anvisade

medel för anslaget 92:1 *Räntor på statsskulden*. Utskottet förutsatte därvid att regeringen under kommande år överväger om det finns anledning att föreslå riksdagen ändringar av anslaget när utgifterna förväntas avvika väsentligt från anvisade medel.

För 2004 uppgår utgiftsramen för utgifts-område 26 Statsskuldsräntor m.m. till 47,7 miljarder kronor, varav anslaget 92:1 *Räntor på statsskulden* svarar för 47,5 miljarder kronor. Utgifterna beräknas nu bli 52,0 miljarder kronor, vilket är 4,3 miljarder kronor högre än vad som anslogs i budgetpropositionen för 2004. Avvikelsen beror främst på att introduktionen av en ny obligation med lång löptid, som var planerad till slutet av 2003, genomfördes först i början av 2004. Dessutom leder ytterligare introduktioner av nya obligationer samt valutaförluster till högre ränteutgifter. Introduktionerna sker genom byten där gamla obligationer köps tillbaka och nya emmitteras.

Det finns en betydande osäkerhet i prognosen eftersom ränte- och valutarörelser även på kort sikt har stor påverkan på räntebetalingarna i utländsk valuta.

För anslaget 92:1 *Räntor på statsskulden* finns ett bemyndigande att överskrida anslaget om det är nödvändigt för att fullgöra statens betalningsåtagande. I samband med beredningen av budgetpropositionen för 2005 kommer det göras en ny bedömning av utgifterna för räntorna på statsskulden för innevarande år. Om utgifterna då förväntas avvika väsentligt från anvisade medel avser regeringen att föreslå riksdagen ändringar av anslaget på tilläggsbudget.

6.1.1 Takbegränsade utgifter 2004

Utgiftstaket för staten omfattar utgiftsområdena 1–25 samt 27. Däremot ingår inte utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. Till de takbegränsade utgifterna räknas även utgifterna för Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. I budgeten ingår slutligen posten Minskning av anslagsbehållningar. Skillnaden mellan utgiftstaket för staten och de takbegränsade utgifterna utgörs av budgeteringsmarginalen.

Utgiftstaket för staten är ett centralt budgetpolitiskt åtagande för regeringen och riksdagen. Om det finns risk för att utgiftstaket kommer att överskridas skall regeringen, enligt 42 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten, vidta sådana åtgärder som den har befogenheter till eller föreslå riksdagen nödvändiga åtgärder.

Regeringens bedömning är att utgiftstaket för 2004 riskerar att överskridas om inga åtgärder vidtas. Regeringen avser därför införa begränsningsbelopp för vissa anslag (se avsnitt 4.3). Den utgiftsprognos som här redovisas inkluderar effekterna av de föreslagna åtgärderna.

Regeringen följer noggrant utgiftsutvecklingen genom månatlig uppföljning och regelbundna prognoser för att i tid kunna vidta ytterligare åtgärder om utgiftstaket bedöms vara hotat.

De takbegränsade utgifterna beräknades i budgetpropositionen för 2004 till 855,8 miljarder kronor. Budgeteringsmarginalen uppgick till 0,2 miljarder kronor. I den aktuella beräkningen bedöms de takbegränsade utgifterna uppgå till 855,9 miljarder kronor. Det innebär att budgeteringsmarginalen nu beräknas uppgå till 0,1 miljarder kronor.

Jämfört med 2003 ökar de takbegränsade utgifterna med 36,9 miljarder kronor. Om hänsyn tas till tekniska förändringar som motiverat justeringar av utgiftstaket, ökar de underliggande utgifterna med 35,9 miljarder kronor mellan 2003 och 2004, vilket motsvarar en real ökning på 3,6 procent. I relation till bruttonationalprodukten (BNP) beräknas de takbegränsade utgifterna uppgå till ca 34 procent.

Tabell 6.2 Takbegränsade utgifter 2004

Miljarder kronor

	Urspr. statsbudget ¹	Prognos	Differens prognos – ursprunglig statsbudget
Utgifter exkl. statsskuldräntor ²	690,2	690,6	0,4
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	165,6	165,3	-0,3
Takbegränsade utgifter	855,8	855,9	0,1
Budgeteringsmarginal	0,2	0,1	-0,1
Utgiftstak för staten	856,0	856,0	0,0

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003.

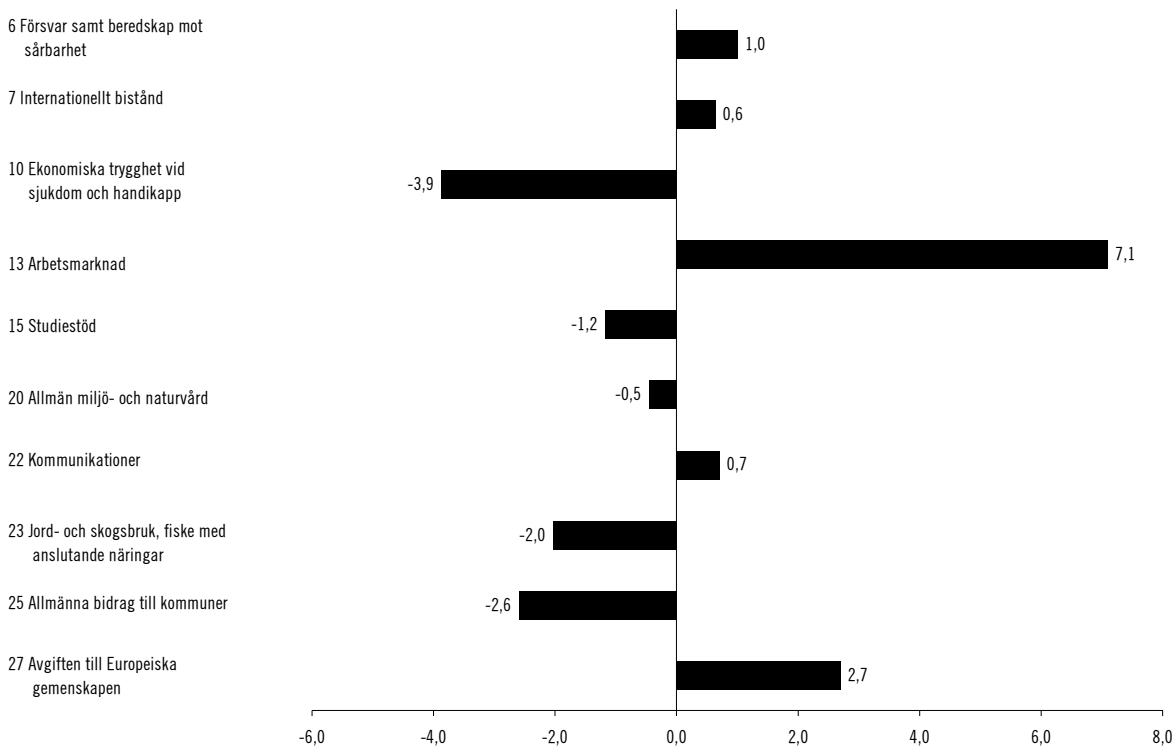
² Inklusive posten Minskning av anslagsbehållningar.

I tabell 6.4 redovisas anvisade medel på den ursprungliga statsbudgeten, förslag på tilläggsbudget i denna proposition, de prognostiserade utgifterna för respektive utgiftsområde samt Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. För vissa utgiftsområden avviker utgiftsprognoserna kraftigt i förhållande till den av riksdagen ursprungligt fastställda statsbudgeten. Nedan beskrivs de viktigaste skillnaderna mellan den aktuella prognosen och utgiftsramarna i den ursprungliga statsbudgeten för 2004 (se även diagram 6.1).

Diagram 6.1 Utgiftsprognos 2004 jämfört med anvisade medel på statsbudgeten för 2004¹

Miljarder kronor

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003.

Utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet

Utgifterna för anslaget 6:2 *Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling* beräknas bli högre än anslagna medel i statsbudgeten då anslagssparande från 2003 förväntas användas i år. Den utgiftsbegränsning som regeringen har för avsikt att införa för anslaget begränsar dock anslagsbelastningen i år.

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

I statsbudgeten finns inga anslagna medel för anslaget 9:1 *Samarbete med Central- och Östeuropa* men det anslagssparande som finns från 2003 förväntas användas i år, vilket ger högre prognos än anvisade medel. Den utgiftsbegränsning som regeringen har för avsikt att införa för anslaget 8:1 *Biståndsverksamhet* begränsar dock anslagsbelastningen i år.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2004 har utgifterna för utgiftsområde 10 reviderats ned. För anslaget 19:1 *Sjuk-*

penning och rehabilitering m.m. beräknas utgifterna bli ca 2,2 miljarder kronor lägre i förhållande till beräkningen i budgetpropositionen. Bakom denna förändring ligger en nedreviderad utgiftsberäkning vad gäller sjukpenning och en uppreviderad utgiftsberäkning vad gäller rehabiliteringspenning. I statsbudgeten antogs att antalet sjukpenningdagar (netto) 2004 skulle understiga 2002 års nivå med ca 15 procent. Nuvarande prognos innebär ca 21,5 procents nedgång. I år antas antalet sjukpenningdagar minska med 18 procent jämfört med 2003 års nivå.

Utgifter för anslaget 19:2 *Aktivitets- och sjukersättningar* (f.d. förtidspension) bedöms bli 1,4 miljarder kronor lägre 2004 än beräknat i budgetpropositionen. Detta förklaras av ett lägre antagande om genomsnittlig ersättning och färre personer med sjukersättning än vad som beräknades i budgetpropositionen. Det genomsnittliga antalet personer med aktivitets- eller sjukersättning antas dock sammanlagt öka med ca 24 000 mellan 2003 och 2004.

Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Utgifterna för anslaget 22:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* beräknas bli ca 6,3 miljarder kronor högre än vad som anvisades på statsbudgeten. Den öppna arbetslösheten har reviderats upp med 0,8 procentenheter jämfört med bedömningen i budgetpropositionen. De arbetsmarknadspolitiska programmen har utökats med 15 000 platser, vilket ökar utgifterna för aktivitetsstöd. Ytterligare en förklaring till utgiftsökningen är att ett flertal helgdagar i slutet av år 2003 bidrog till att utbetalningar försköts till januari 2004. Slutligen har antalet timanställda som erhåller ersättning ökat mer än vad som antogs i statsbudgeten, samtidigt som den förväntade minskningen av deltidsarbetslösa har planat ut.

Utgifterna för anslaget 22:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006* beräknas bli ca 0,5 miljarder kronor högre än vad som anvisades på statsbudgeten till följd av att anslagsbehållningar från 2003 förväntas utnyttjas. Anslagssparandet beror på en fördröjning av starten för strukturfondsprogrammen.

Utgiftsområde 15 Studiestöd

Utgifterna för anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* beräknas bli ca 1,1 miljarder kronor lägre än beräknat i statsbudgeten. Detta förklaras främst av lägre studerandevolymer, framför allt inom den kommunala vuxenutbildningen, än vad anslaget beräknats för.

Utgifterna för anslaget 25:3 *Studiemedelsrätter m.m.* beräknas bli ca 0,1 miljarder kronor lägre än beräknat i statsbudgeten, vilket i huvudsak beror på färre prognostiserade avskrivningar av lån än i statsbudgeten.

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Regeringen har för avsikt att besluta om utgiftsbegränsningar för 2004 för anslaget 34:3 *Åtgärder för biologisk mångfald*. Detta medför lägre beräknade utgifter än anvisat i statsbudgeten.

Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Utgifterna för anslaget 36:2 *Vägbållning och statsbidrag* beräknas bli högre än anslagna medel i statsbudgeten då anslagssparande från 2003 förväntas användas i år.

På grund av senareläggning av utgifter i slutet av 2003 för anslaget 37:7 *IT-infrastruktur: Regio-*

nala transportnät m.m. beräknas utgifterna bli högre än anslagna medel i statsbudgeten.

Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Utgifterna för utgiftsområdet beräknas bli lägre jämfört med vad som anvisades i statsbudgeten, regeringen har för avsikt att besluta om utgiftsbegränsningar. De anslag som kommer att beröras finansierar stöd till jordbrukare både vad gäller direktbidrag och ersättningar inom miljö- och landsbygdsprogrammet. Utgiftsbegränsningarna innebär att utbetalningen av vissa stöd kommer att senareläggas från planerad utbetalning i slutet av 2004 till början av 2005.

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Utgifterna för anslaget 48:1 *Generellt statsbidrag till kommuner och landsting* beräknas bli 2,6 miljarder kronor lägre än beräknat i statsbudgeten, vilket beror på att en slutreglering med anledning av pensionsreformen m.m. sker under 2004. Slutregleringen medför en permanent minskning av anslaget med 1,3 miljarder kronor årligen fr.o.m 2003. Eftersom någon reglering inte skedde 2003 skall regleringen 2004 avse såväl 2003 som 2004. Detta innebär att den totala regleringen för 2004 beräknas bli 2,6 miljarder kronor.

Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen

Utgifterna för anslaget 93:1 *Avgiften till Europeiska gemenskapen* beräknas bli ca 2,7 miljarder kronor högre än i statsbudgeten. Regeringen beslöt i december 2003 att betala 2,5 miljarder kronor av avgiften för december månad i januari 2004, vilket ökar utgifterna 2004 jämfört med statsbudgeten.

Förändring av anslagsbehållningar

I statsbudgeten för 2004 var den beräknade förbrukningen av anslagsbehållningar inte fördelad per utgiftsområde, utan redovisades under posten Minskning av anslagsbehållningar. Minskningen av anslagsbehållningar uppgick i statsbudgeten för budgetåret 2004 till 0 kronor, vilket innebär att nettot av anslagssparande, utnyttjande av anslagssparande och förbrukning av tidigare anslagsbehållningar beräknades bli noll. I den aktuella prognosen ingår emellertid förbrukningen av anslagsbehållningar under respektive anslag och utgiftsområde.

Statsbudgetens utfall 2003 visar att anslagsbehållningarna på reservations- och ramanslag uppgick till 23,2 miljarder kronor vid årsskiftet 2003/2004. Under 2004 kommer anslagssparandet från 2003 att minska i den mån utgifterna överstiger anvisade medel på statsbudgeten 2004 eller till följd av beslut om indragningar.

Anvisade medel föreslås öka med 5,1 miljarder kronor till följd av förslag på tilläggsbudget i denna proposition. Skillnaden mellan totalt anvisade medel (inklusive förslag på tilläggsbudget) och prognostiserade utgifter beräknas nu till 4,6 miljarder kronor (exklusive statskuldräntor). Därmed beräknas anslagsbehållningarna öka till 27,8 miljarder kronor vid årets slut. Kommande indragningar av anslags-sparande, bl.a. till följd av den s.k. treprocentsregeln, kan dock komma att innebära att anslagsbehållningarna blir lägre. Treprocentsregeln innebär att myndigheterna först efter ett särskilt beslut av regeringen får disponera anslags-sparande som överstiger tre procent av föregående års ramanslag.

Tabell 6.3 Beräknad förändring av anslagsbehållningar 2004

Miljarder kronor

Ram- och reservationsanslag (samtliga belopp exklusive statskuldräntor)	
Ingående reservation och ramöverföringsbelopp ¹	23,2
+ Anvisat ursprunglig statsbudget	690,2
+ Förslag till tilläggsbudget i VP2004	5,1
+ Medgivna överskridanden	0,0
– Indragningar	0,0
– Prognos	690,6
= Beräknad utgående reservation och ramöverföringsbelopp	27,8
Beräknad förändring av anslagsbehållningar	4,6

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Enligt Årsredovisning för staten (skr. 2003/04:101).

Tabell 6.4 Utgifter 2003 och 2004

Miljarder kronor

Utgiftsområde	2003		2004				
	Utfall	Urspr. statsbudget ¹	Tilläggsbudget ²	Totalt anvisat ³	Prognos	Differens prognos – urspr. statsbudget	Differens prognos – totalt anvisat
1 Rikets styrelse	7,5	7,9	0,0	7,9	7,5	-0,4	-0,5
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	9,0	9,2	0,0	9,2	9,3	0,1	0,1
3 Skatt, tull och exekution	8,3	8,6	0,0	8,6	8,5	0,0	0,0
4 Rättsväsendet	25,5	26,4	0,2	26,6	26,0	-0,4	-0,6
5 Internationell samverkan	1,1	1,3	0,0	1,3	1,3	0,0	0,0
6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	45,1	44,3		44,3	45,3	1,0	1,0
7 Internationellt bistånd	15,9	19,9		19,9	20,5	0,6	0,6
8 Invandrare och flyktingar	7,7	7,0	0,0	7,0	7,3	0,3	0,3
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	34,1	37,7	0,0	37,7	38,1	0,4	0,4
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	121,5	124,0	0,0	124,0	120,1	-3,9	-3,9
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	52,0	50,7		50,7	51,1	0,4	0,4
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	52,2	53,9		53,9	54,1	0,3	0,3
13 Arbetsmarknad	64,2	62,0	7,4	69,4	69,1	7,1	-0,3
14 Arbetsliv	1,1	1,1		1,1	1,1	-0,1	-0,1
15 Studiestöd	19,9	21,9	0,0	21,9	20,7	-1,2	-1,2
16 Utbildning och universitetsforskning	42,0	44,0	0,0	44,0	42,1	-1,9	-1,9
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	8,4	8,7	0,0	8,7	8,7	0,0	0,0
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	8,8	8,8	0,0	8,8	8,6	-0,2	-0,2
19 Regional utveckling	3,9	3,1		3,1	3,3	0,2	0,2
20 Allmän miljö- och naturvård	2,8	3,8	0,0	3,8	3,3	-0,5	-0,5
21 Energi	1,9	1,7		1,7	1,7	0,1	0,1
22 Kommunikationer	24,9	28,5	0,0	28,5	29,2	0,7	0,7
23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	9,6	14,3	0,0	14,3	12,2	-2,0	-2,0
24 Näringsliv	3,3	3,5	0,0	3,5	3,1	-0,4	-0,4
25 Allmänna bidrag till kommuner	72,4	73,7	-2,6	71,1	71,1	-2,6	0,0
26 Statsskuldsräntor m.m.	42,2	47,7		47,7	52,0	4,3	4,3
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	18,3	24,5		24,5	27,2	2,7	2,7
Minskning av anslagsbehållningar		0,0					
Summa utgiftsområden	703,5	737,9	5,1	742,9	742,6	4,7	-0,4
Summa utgiftsområden exkl. stats- skuldsräntor	661,3	690,2	5,1	695,3	690,6	0,4	-4,6
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	157,8	165,6			165,3	-0,3	
Takbegränsade utgifter	819,1	855,8			855,9	0,1	
Budgeteringsmarginal	2,9	0,2			0,1	-0,1	
Utgiftstak för staten	822,0	856,0			856,0	0,0	

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Statsbudgeten enligt riksdagens beslut i december 2003.² Förslag till tilläggsbudget i denna proposition.³ Anvisat på statsbudgeten och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

6.2 Beräkning av utgifterna per utgiftsområde för 2005–2006

Regeringen presenterade i budgetpropositionen för 2004 en konsekvensberäkning av utgiftsramarna för 2005 och 2006. I tabell 6.5 presenteras en beräkning av utgifternas fördelning på utgiftsområden för 2005 och 2006 samt skillnader i förhållande till konsekvensberäkningen i budgetpropositionen för 2004. I beräkningen ingår även utgiftseffekten av beslutade och nu föreslagna eller aviserade besparingar och reformer (se avsnitt 4.3).

Beräkningarna är baserade på nu kända förutsättningar vad avser den ekonomiska utvecklingen.

I beräkningen av utgifterna per utgiftsområde har förändrade makroekonomiska förutsättningar, förändrade volymantaganden inom vissa transfereringssystem samt förändrad pris- och löneomräkning påverkat utgifterna jämfört med utgiftsramarna i budgetpropositionen.

Förbrukning av anslagsbehållningar för förvaltnings- och investeringsanslag redovisas inte på respektive utgiftsområde i tabell 6.5 utan ingår i beräkningsposten Minskning av anslagsbehållningar.

Tabell 6.5 Beräkning av utgifterna per utgiftsområde för 2005–2006 samt skillnader jämfört med konsekvensberäkningen i budgetpropositionen för 2004 (BP2004)

Miljoner kronor

Utgiftsområde	2005	2006	Differens BP2004	
			2005	2006
1 Rikets styrelse	7 829	8 246	-15	28
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	9 299	9 557	-145	-203
3 Skatt, tull och exekution	8 686	8 809	-74	-98
4 Rättsväsendet	26 606	27 076	-175	-227
5 Internationell samverkan	1 261	1 264	7	6
6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	44 399	45 317	-991	-921
7 Internationellt bistånd	21 915	22 869	1 077	1 046
8 Invandrare och flyktingar	6 710	6 342	-282	-306
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	38 730	40 246	-585	-433
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	127 001	130 558	-2 711	-3 974
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	49 623	48 523	231	-149
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	55 777	57 454	-60	328
13 Arbetsmarknad	66 947	63 226	8 690	6 454
14 Arbetsliv	1 193	1 210	32	33
15 Studiestöd	21 249	22 019	-545	-1 032
16 Utbildning och universitetsforskning	43 769	42 856	-2 119	-2 208
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	8 901	9 096	-56	-25
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	9 109	9 531	-32	91
19 Regional utveckling	2 957	2 957	0	0
20 Allmän miljö- och naturvård	4 022	4 342	335	632
21 Energi	455	458	-5	-11
22 Kommunikationer	31 839	32 359	2 133	2 222
23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	14 539	14 877	72	468
24 Näringsliv	3 639	3 662	12	6
25 Allmänna bidrag till kommuner	84 007	88 717	4 575	7 450
26 Statsskuldräntor m.m.	41 350	53 650	-7 420	-4 632
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	25 077	25 179	-905	-1 368
Minskning av anslagsbehållningar	6 860	591	5 137	-1 256
Summa utgiftsområden	763 748	780 992	6 180	1 921
Summa utgiftsområden exkl. statsskuldräntor	722 398	727 342	13 600	6 553
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	170 028	179 649	-1 344	-2 047
Takbegränsade utgifter	892 426	906 991	12 256	4 506
Budgeteringsmarginal	1 574	24 009		
Utgiftstak för staten	894 000	931 000		

6.2.1 De takbegränsade utgifternas förändring jämfört med budgetpropositionen för 2004

Det finns flera orsaker till att utgifterna för enskilda utgiftsområden har förändrats för 2005 och 2006 jämfört med beräkningen i budget-

propositionen för 2004. Utgifterna per utgiftsområde har ändrats till följd av föreslagna besparingar och utgiftsreformer, reviderade makroekonomiska förutsättningar, reviderad pris- och löneomräkning, förändrade volymer inom vissa regelstyrda transfereringssystem och förändrade prognosmetoder. I tabell 6.6 har förändringen

jämfört med beräkningen i budgetpropositionen av de takbegränsade utgifterna för 2005 och 2006 delats upp på dessa faktorer.

Tabell 6.6 Förändring av takbegränsade utgifter jämfört med budgetpropositionen för 2004

Miljarder kronor

	2005	2006
Takbegränsade utgifter i budgetpropositionen för 2004	880,2	902,5
Nya utgiftsreformer	10,5	14,9
Nya utgiftsminskningar	-0,5	-0,5
Reviderad pris- och löneomräkning	-2,5	-2,5
Övriga makroekonomiska förändringar	5,7	-0,2
Volymförändringar	-2,4	-2,2
Övrigt	-3,6	-3,7
Förändrad prognos för anslagsbehållningar	5,1	-1,3
Total utgiftsförändring	12,3	4,5
Takbegränsade utgifter i 2004 års ekonomiska vårproposition	892,4	907,0

Anm.: På grund av avrundning kan summan av delarna skilja sig från posten Total utgiftsförändring

Utgiftsreformer och utgiftsminskningar

I jämförelse med budgetpropositionen för 2004 höjs de beräknade utgiftsramarna med drygt 10 miljarder kronor 2005 och med nära 15 miljarder kronor 2006 till följd av nu aviserade reformer. I avsnitt 4.3 presenteras budgeteffekterna av de utgiftsreformer och den finansiering som nu aviseraras.

Bland annat aviseraras att utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner beräknas öka med 3 miljarder kronor 2005 och 5 miljarder kronor 2006 i form av höjda allmänna bidrag på statsbudgetens utgiftssida. Beräknade anslagsmedel för infrastrukturinvesteringar beräknas öka med 2,5 miljarder kronor för såväl 2005 som 2006. En förkortning av den sjuklöneperiod som arbetsgivarna finansierar från 21 dagar till 14 dagar samt höjd ersättningsnivå inom sjukförsäkringen beräknas öka utgifterna med ca 2,4 miljarder kronor per år fr.o.m. 2005, jämfört med beräkningen i budgetpropositionen. Vidare aviseraras att ett riktat statsbidrag till personalförstärkningar i förskolan om 1 miljard kronor 2005 och 2 miljarder kronor 2006 införs. Dessutom höjs den beräknade bistandsramen med 590 miljoner kronor fr.o.m. 2005. Aviserade satsningar på biologisk mångfald beräknas höja utgifterna med 0,3 miljarder kronor 2005 och med 0,5 miljarder kronor 2006 i förhållande till budgetpropositionen.

De sammanlagda utgiftsminskningarna som aviseraras i denna proposition beräknas uppgå till 0,5 miljarder kronor per år 2005 och 2006.

Pris- och löneomräkning av anslagen till myndigheternas förvaltningskostnader

I den inledande fasen av budgetprocessen hanteras anslag för förvaltningsändamål i fasta priser. Dessa anslag räknas om till löpande priser genom att pris- och löneindex knyts till anslagen.

I budgetpropositionen för 2004 gjordes en preliminär pris- och löneomräkning av anslagen för förvaltningsändamål för 2005. Därefter har en slutlig pris- och löneomräkning för dessa anslag genomförts för 2005. Den baseras bl.a. på löneutvecklingen för arbetare inom tillverkningsindustrin. Vid beräkningen görs ett avdrag för produktivitetens utvecklingen motsvarande ett årligt genomsnitt av utvecklingen inom den privata tjänstesektorn under de senaste tio åren.

Till följd av den slutgiltiga pris- och löneomräkningen minskar utgiftsramarna med 2,5 miljarder kronor 2005 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen. Skillnaden mellan den slutliga pris- och löneomräkningen och den preliminära omräkningen i budgetpropositionen beror främst på en tidigare felaktig beräkning av arbetskostnadsindex, högre produktivitetens utveckling, lägre hyreskostnadsindex och lägre allmän prisutveckling.

Den största förändringen gäller utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet (-1 miljard kronor). Försvarsanslagen räknas om med ett särskilt försvarsprisindex (FPI). Faktorer som vägs in vid beräkningen av FPI är bland annat dollarutvecklingen och prisutvecklingen för importerat försvarsmaterial. I övrigt berörs främst utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning (-0,4 miljarder kronor) och utgiftsområde 22 Kommunikationer (-0,4 miljarder kronor).

Övriga makroekonomiska förändringar

I jämförelse med budgetpropositionen för 2004 har anslag som styrs av den makroekonomiska utvecklingen justerats med hänsyn till nya antaganden. Justeringen berör huvudsakligen ett fyrtiotal anslag för transfereringsändamål.

Utgiftsberäkningarna påverkas främst av antaganden om betydligt högre arbetslöshet 2005 och 2006, vilket leder till ökade utgifter för arbetslöshetsersättning. Även antagandet om

antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program har reviderats upp för 2005. Prisutvecklingen har reviderats ned för 2004 och 2005. Jämfört med beräkningen i budgetpropositionen beräknas prisbasbeloppet därför bli 300 respektive 700 kronor lägre 2005 respektive 2006. Ett lägre prisbasbelopp medför lägre utgifter på flera stora transfereringsanslag, främst sjukersättning och garantipension till ålderspensionärer. Vidare har inkomstindex reviderats ned för såväl 2005 som 2006. Det lägre inkomstindexet medför ca 2 miljarder kronor lägre utgifter för ålderspensionssystemet 2006, jämfört med beräkningen i budgetpropositionen. Nedreviderade räntenivåer jämfört med beräkningar i budgetpropositionen medför lägre beräknade utgifter för studiemedelsräntor.

De förändrade makroförutsättningarna innebär sammantaget att utgifterna beräknas öka med nära 6 miljarder kronor 2005 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen. Däremot påverkas utgifterna för 2006 sammantaget endast marginellt av dessa förändringar.

Volym

Utgifterna för 2005 och 2006 har också förändrats jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2004 till följd av nya prognoser för volymer inom vissa regelstyrda system.

Inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd beräknas utgifterna för 2005 och 2006 öka med ca 0,5 miljarder kronor per år till följd av minskade avräkningar från biståndsramen, jämfört med beräkningen i budgetpropositionen. Avräkningar avser biståndsrelaterade utgifter som finns inom andra utgiftsområden.

Inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg har utgifterna för högkostnadsskyddet för äldre inom tandvården reviderats ned med ca 0,5 miljarder kronor per år 2005–2006. Detta är resultatet av att tiden från inkommen förhandsprövning till utgift blivit kortare, vilket leder till högre förväntade utgifter 2004 men lägre förväntade utgifter 2005. Dessutom antas antalet inkomna ärenden bli färre 2005 och 2006 än i beräkningen i budgetpropositionen.

De största volymförändringarna jämfört med antagandena i budgetpropositionen beräknas inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp. I budgetpropositionen antogs att antalet sjukpenningdagar (netto) år 2004 skulle understiga 2002 års nivå med ca 15 procent. I denna proposition antas att minskningen mellan 2002 och 2004 blir ca 21,5 procent (rensat för effekten av den förlängning av sjuklöneperioden från två till tre veckor som infördes den 1 juli 2003, beräknas minskningen till ca 18,5 procent). Jämfört med budgetpropositionen har även prognosen för antalet sjukpenningdagar för 2005–2006 reviderats ned, vilket medför en beräknad utgiftsminskning om drygt 2 miljarder kronor 2005 och drygt 1,5 miljarder kronor 2006. Samtidigt har antalet ersättningsdagar inom rehabiliteringspenning reviderats upp jämfört med beräkningen i budgetpropositionen, vilket beräknas öka utgifterna med ca 0,6 miljarder kronor 2005 och 2006. Antalet personer med aktivitets- och sjukersättning (f.d. förtidspensionärer) antas sammantaget bli färre 2005–2006 än vad som antogs i budgetpropositionen, vilket beräknas minska utgifterna med nära 1 miljard kronor 2005 och med ca 1,8 miljarder kronor 2006. Trots denna nedrevidering beräknas antalet personer med aktivitets- och sjukersättning öka betydligt under beräkningsperioden.

Inom utgiftsområde 15 Studiestöd antas antalet studenter med studiemedel bli färre samtidigt som antalet studenter med studiehjälp och rekryteringsbidrag antas bli fler än i beräkningen i budgetpropositionen.

Sammantaget beräknas ändrade volymer inom regelstyrda system bidra till att utgifterna minskar med drygt 2 miljarder kronor för såväl 2005 som 2006, jämfört med beräkningen i budgetpropositionen.

I tabell 6.7 redovisas utfall och prognoser för volymer inom olika transfereringssystem. Redovisningen begränsas till anslag där förändrade volymer medför betydande utgiftsförändringar.

Tabell 6.7 Volymer 2003–2006

Förändring från budgetpropositionen för 2004 anges inom parentes

	Utfall 2003	Prognos		
		2004	2005	2006
Antal personer med assistansersättning	11 492 (–13)	12 233 (–28)	12 977 (–12)	13 611 (–6)
Antal sjukpenningdagar (netto), miljoner	90,4 (1,9)	74,1 (–6,2)	71,8 ¹ (–4,7)	71,8 ¹ (–3,2)
Antal personer med sjukersättning	489 894 (–3 606)	510 020 (–6 215)	525 911 (–12 557)	538 828 (–22 381)
Antal personer med aktivitetsersättning	2 352 (1 002)	6 463 (3 614)	8 396 (5 426)	10 207 (7 275)
Antal personer med garantipension	888 676 (–7 624)	878 300 (5 300)	855 200 (6 000)	830 400 (6 000)
Antal personer med tilläggspension	1 440 817 (11 417)	1 454 900 (1 400)	1 483 700 (2 000)	1 515 100 (2 700)
Antal personer med inkomstpension	103 969 (42 069)	154 000 (–4 500)	253 100 (–4 100)	352 300 (–3 900)
Antal personer med premiepension	70 935 (31 295)	112 000 (–8 400)	207 100 (–14 800)	322 800 (–7 800)
Antal personer med bostadstillägg för pensionärer	441 047 (–2 253)	436 400 (–2 000)	432 600 (–3 600)	426 600 (–5 000)
Antal barnbidrag	1 722 000 (0)	1 715 000 (0)	1 705 000 (0)	1 692 000 (2 000)
Antal uttagna föräldrapenningdagar, miljoner	40,1 (0,2)	41,9 (0,4)	42,9 (0,5)	43,5 (0,6)
Antal uttagna tillfälliga föräldrapenningdagar, miljoner	5,7 (0,1)	5,4 (0)	5,7 (0,1)	5,6 (0,1)
Antal personer med studiehjälp	408 722 (5 522)	423 100 (5 800)	437 900 (5 600)	455 000 (5 650)
Antal personer med studiemedel	431 126 (–626)	428 479 (–3 857)	429 076 (–2 991)	429 076 (–2 991)
Antal personer med rekryteringsbidrag	21 388 (–8 445)	19 500 (–387)	22 171 (2 334)	22 395 (2 564)
Antal registrerade asylsökande	41 754 (1 687)	42 947 (2 044)	41 975 (2 740)	39 166 (4 390)

Anm.: Antaganden om arbetslöshetstal och deltagare i arbetsmarknadspolitiska program ingår i de makroekonomiska förutsättningarna, som redovisas i avsnitt 4.2.

Anm.: Volymuppgifter om antal personer avser årsgenomsnitt.

¹ Siffran bygger på att arbetsgivare betalar sjuklön t.o.m. dag 21. Nära 3 miljoner sjukpenningdagar (netto) beräknas tillkomma per år vid återgång till en sjuklöneperiod motsvarande 14 dagar.

Övriga förändringar

Revideringar av utgifterna kan också föranledas av nya prognosmetoder, justeringar till följd av ny information, korrigeringar av tidigare gjorda fel samt regeländringar utom regeringens omedelbara kontroll, till exempel genom ändringar i EU:s regelverk. Revideringar kan också göras till följd av budgettekniska förändringar.

Med anledning av ålderspensionsreformen skall en slutreglering av den beskattade garantipensionen m.m. ske under 2004. Slutregleringen medför en permanent minskning av det generella statsbidraget till kommuner och landsting om 1,3 miljarder kronor från och med 2003. Därigenom minskar också utgifterna med mot-

svarande belopp 2005 och 2006 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2004.

Den genomsnittliga ersättningen per dag för sjukpenning och sjukersättning antas bli lägre 2005 och 2006 än vad som antogs i budgetpropositionen för 2004. Denna effekt bidrar till att de beräknade utgifterna inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp revideras ned med ca 0,4 miljarder kronor 2005–2006.

En ytterligare förändring är att EU-avgiften beräknas bli lägre 2005–2006 till följd av en ny prognosmetod. Utgångspunkten vid beräkningen av EU-avgiften kommer att vara en be-

dömning av den faktiska budgetförbrukningen, inte nivån på EU:s fleråriga budgettak.

Vidare ökar utgifterna för ålderspensions-systemet till följd av ökade administrationskostnader med ca 0,2 miljarder kronor 2005 och 2006 i förhållande till beräkningen i budgetpropositionen.

Sammantaget innebär revideringarna av posten Övriga förändringar (se tabell 6.6) att utgifterna minskar med drygt 3,5 miljarder kronor för såväl 2005 som 2006 i förhållande till beräkningen i budgetpropositionen.

Minskning av anslagsbehållningar

Statliga myndigheter har vissa möjligheter att fördela sina utgifter över tiden. Medel på ram- och reservationsanslag som inte utnyttjas under ett budgetår kan sparas till efterföljande år. Det innebär att en myndighet utöver anvisade anslagsmedel även kan använda tidigare sparade anslagsmedel. Myndigheter har också möjligheter att inom vissa gränser låna av efterföljande års anslag. Förskjutningar av detta slag redovisas som en för alla ram- och reservationsanslag gemensam beräkningspost benämnd Minskning av anslagsbehållningar. Denna post ingår i de takbegränsade utgifterna. För kommande budgetår erhålls en prognos för de takbegränsade utgifterna genom att den beräknade förändringen av anslagsbehållningarna läggs till utgiftsramarna och ålderspensionssystemets utgifter. Myndigheternas förbrukning av anslagsbehållningar och utnyttjande av anslagskrediter utgör en betydande osäkerhet i beräkningen av de takbegränsade utgifterna.

I förhållande till bedömningen i budgetpropositionen för 2004 beräknas förbrukningen av anslagsbehållningarna bli ca 5,1 miljarder kronor högre 2005 och ca 1,3 miljarder kronor lägre 2006. Den främsta orsaken till revideringen 2005 är de nu föreslagna utgiftsbegränsningarna på motsvarande 4,3 miljarder kronor 2004, vilket medför en högre förväntad anslagsförbrukning 2005.

6.3 Utgifter 1997–2006

För att möjliggöra jämförelser av de takbegränsade utgifterna över tiden redovisas i detta avsnitt de takbegränsade utgifterna per utgiftsområde i miljarder kronor och som andel av de

totala takbegränsade utgifterna. Tidsserierna är angivna i 2004 års anslagsstruktur. Genom att utgiftsområdena redovisas i en och samma struktur för åren 1997–2006 elimineras de skillnader som beror på att anslag före 2004 kan ha tillhört ett annat utgiftsområde än under perioden 2004–2006.

Av tabell 6.8 och tabell 6.9 framgår hur utgifterna fördelas mellan utgiftsområdena för varje år 1997–2006. Skillnader i fördelningen mellan åren kan bero på utgiftsreformer och besparingar, förändrad makroekonomisk utveckling, förändrade volymer inom regelstyrda transfereringssystem, engångshändelser och tekniska förändringar.

Ett exempel på en teknisk justering är förändringen i kommunmomssystemet, som genomfördes den 1 januari 2003. Förändringen innebar att de avgifter till kommunkontosystemet som kommuner och landsting tidigare betalat in till statsbudgeten upphörde, samtidigt som statsbidragen till kommunerna minskade med motsvarande belopp. Effekten av förändringen är därför neutral för statsbudgetens saldo på kort sikt. Förändringen innebär dock att statsbudgetens utgifter minskade med ca 31 miljarder kronor 2003, i förhållande till 2002. Sådana förändringar ger upphov till brott i tidsserien. För att underlätta jämförelser över tid redovisas därför i tabell 6.9 även utgifter som rensats för större tekniska förändringar (kursiverade i tabell 6.9). Förklaringar till större tekniska förändringar finns redovisade i fotnoter till tabell 6.8.

Justering för tekniska förändringar har i tabell 6.9 gjorts för åren innan det att förändringen ägde rum, med en lika stor relativ andel av de takbegränsade utgifterna som den som gäller för ikraftträdandeåret. Vissa av de justerade beloppen är ungefärliga, men underlättar jämförelser av hur fördelningen av utgifterna förändrats över tiden.

De tekniska förändringar som främst påverkat jämförbarheten av de takbegränsade utgifterna är förändringar till följd av ålderspensionsreformen. Reformen, som trädde i kraft 1999, innebar betydande förändringar i betalningsflödena mellan statsbudgeten, AP-fonden och premiepensions-systemet. Bland annat har garantipensionen blivit fullt beskattad och den statliga ålderspensionsavgiften har inkluderats på berörda transfereringar. Vidare innebar reformen att ramarna påverkades kraftigt för främst utgiftsområde 10

Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom samt för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.

Tabell 6.8 Utgifter 1997–2006, utfall 1997–2003, prognos 2004, beräknat 2005–2006

Miljarder kronor. Anslagen har fördelats till de utgiftsområden de tillhör i statsbudgeten för 2004

Utgiftsområde	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1 Rikets styrelse	3,9	4,3	4,5	4,8	5,4	7,3	7,5	7,5	7,8	8,2
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	10,6	10,0	9,1	8,9	9,6	8,8	9,0	9,3	9,3	9,6
3 Skatt, tull och exekution	7,0	7,2	7,3	7,6	7,8	8,0	8,3	8,5	8,7	8,8
4 Rättsväsendet	19,9	20,1	20,9	21,9	22,8	24,1	25,5	26,0	26,6	27,1
5 Internationell samverkan	2,5	2,6	2,9	3,0	3,0	1,1	1,1	1,3	1,3	1,3
6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet ¹	40,9	42,4	44,3	46,2	44,9	44,6	45,1	45,3	44,4	45,3
7 Internationellt bistånd	12,1	11,5	12,4	15,3	17,0	15,7	15,9	20,5	21,9	22,9
8 Invandrare och flyktingar	3,6	4,2	4,4	4,5	5,3	6,7	7,7	7,3	6,7	6,3
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	24,2	23,1	24,5	28,6	29,5	31,0	34,1	38,1	38,7	40,2
10 Ekon. trygghet vid sjukdom och handikapp ²	35,7	39,7	88,5	97,9	107,3	112,9	121,5	120,1	127,0	130,6
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom ³	63,1	62,7	34,5	33,5	33,8	33,8	52,0	51,1	49,6	48,5
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn ⁴	32,6	35,9	41,2	44,6	48,3	50,2	52,2	54,1	55,8	57,5
13 Arbetsmarknad ⁵	78,2	75,3	75,4	65,6	58,6	61,0	64,2	69,1	66,9	63,2
14 Arbetsliv	4,5	1,6	1,3	1,3	1,0	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2
15 Studiestöd ⁶	16,0	21,9	19,7	19,7	19,1	20,7	19,9	20,7	21,2	22,0
16 Utbildning och universitetsforskning ¹	25,1	27,7	29,1	31,4	33,3	40,9	42,0	42,1	43,8	42,9
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	7,2	7,3	7,6	7,6	7,8	8,1	8,4	8,7	8,9	9,1
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	30,8	22,2	17,1	11,7	10,4	8,7	8,8	8,6	9,1	9,5
19 Regional utveckling	2,9	3,4	3,7	3,0	3,2	3,2	3,4	3,3	3,0	3,0
20 Allmän miljö- och naturvård	1,9	1,7	1,9	2,0	2,4	2,9	2,8	3,3	4,0	4,3
21 Energi	0,6	0,9	1,1	1,7	2,0	2,3	1,9	1,7	0,5	0,5
22 Kommunikationer	24,3	27,2	25,4	25,2	24,4	24,5	25,3	29,2	31,8	32,4
23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	10,9	11,8	11,9	9,7	16,6	13,9	9,6	12,2	14,5	14,9
24 Näringsliv	3,1	2,8	3,2	3,8	3,3	3,5	3,3	3,1	3,6	3,7
25 Allmänna bidrag till kommuner ⁷	87,3	96,8	102,5	97,5	100,6	102,3	72,4	71,1	84,0	88,7
26 Statsskuldräntor m.m. ⁸	98,4	113,4	89,9	90,2	81,3	67,3	42,2	52,0	41,4	53,7
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	20,2	21,2	20,9	22,3	23,3	20,6	18,3	27,2	25,1	25,2
Minskning av anslagsbehållningar								6,9	0,6	
Summa utgiftsområden	667,6	699,1	705,2	709,6	722,0	725,3	703,5	742,6	763,7	781,0
Summa utgiftsområden exkl. statsskuldräntor	569,2	585,7	615,3	619,4	640,8	658,0	661,3	690,6	722,4	727,3
Ålderspensionssystemet vid sidan av SB ⁹	129,7	132,3	136,2	140,7	145,5	153,6	157,8	165,3	170,0	179,6
Takbegränsade utgifter	698,9	718,0	751,5	760,0	786,3	811,6	819,1	855,9	892,4	907,0
Budgeteringsmarginal	24,1	2,0	1,5	5,0	4,7	0,4	2,9	0,1	1,6	24,0
Utgiftstak för staten	723,0	720,0	753,0	765,0	791,0	812,0	822,0	856,0	894,0	931,0

¹ Till följd av förändrad finansieringsprincip för de statliga avtalsförsäkringarna ökade utgifterna 2000 inom UO 6 med 1,4 mdkr och inom UO 16 med 1,6 mdkr. Vidare beräknas att 0,1 mdkr 2005 och 2006 överförs per år från UO 25 till UO 16 till följd av avvecklandet av den interkommunala ersättningen för rikskryterande påbyggnadsutbildningar. År 2006 antas beräknas att 1,8 mdkr överförs från UO 16 till UO 25, vilket är medel för statligt stöd för utbildning för vuxna.

² 1999 ökade utgifterna med 41,5 mdkr, varav 24,2 mdkr beror på ändrat finansieringsansvar och 11,4 mdkr beror på ökade statliga ålderspensionsavgifter till följd av ålderspensionsreformen. Vidare ökar utgifterna med 6,0 mdkr till följd av att arbetsskadeförsäkringen lyfts in på statsbudgeten. År 2003 ökar utgifterna när det särskilda grundavdraget för förtidspensionärer slopas och ersätts av högre förtidspensioner, vilket beräknades till ca 2,9 mdkr.

³ 1999 minskar utgifterna med 29,4 mdkr till följd av ändrat finansieringsansvar enligt ålderspensionsreformen och ökar samtidigt med 0,6 mdkr när delpensioner lyfts in på statsbudgeten. År 2003 ökar utgifterna med 16,5 mdkr när den bosättningsbaserade delen av utgifterna av folkpensionerna förs över till statsbudgeten från ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten (7,0 mdkr) och folkpension och pensionstillskott ersätts med en beskattad garantipension (vilket beräknades till 9,5 mdkr).

⁴ 1999 ökar utgifterna med 4,8 mdkr när statliga ålderspensionsavgifter införs till följd av ålderspensionsreformen.

⁵ 1999 ökar utgifterna med 2,7 mdkr när statliga ålderspensionsavgifter införs till följd av ålderspensionsreformen. Den 1 juli 2003 överfördes stödet till skyddet hos en offentlig arbetsgivare (OSA) från statsbudgetens utgiftssida till inkomstsida. Årseffekten av detta beräknades till ca 0,8 mdkr, varav hälften i tabell 6.8 lagts in som en teknisk nedjustering 2003, och hälften lagts in som en teknisk nedjustering 2004.

⁶ 1999 ökar utgifterna med 0,6 mdkr när statliga ålderspensionsavgifter införs till följd av ålderspensionsreformen.

⁷ Sammantaget sker tekniska förändringar inom UO 25 med -4,8 mdkr 2000, -3,0 mdkr 2001, -3,5 mdkr 2002, -36,7 mdkr 2003. För 2004–2006 beräknas de till sammantaget +0,1 mdkr 2004, +4,2 mdkr 2005 och +1,7 mdkr 2006. Inkomstskattereformerna 2000–2002 innebär att statsbidragen till kommunerna sänktes med 4,8 mdkr 2000, med 5 mdkr 2001 och med 5,2 mdkr 2002. År 2001 höjdes statsbidragen med 2 mdkr p.g.a. ett höjt särskilt grundavdrag till pensionärer. År 2002 höjdes statsbidragen med 1,8 mdkr p.g.a. ett höjt grundavdrag för låg- och medelinkomsttagare. Samtidigt sänktes statsbidragen 2002 med 0,1 mdkr för att avdragsrätten för fackföreningsavgifter ersattes med en skattereduktion. År 2003 sänktes statsbidragen p.g.a. att kommunernas skatteinkomster ökade då den beskattade garantipensionen infördes, vilket beräknades till 9,5 mdkr. Sänkningen 2003 förklaras även av att kommunernas inkomster ökade genom att det särskilda grundavdraget för förtidspensionärer slopades, vilket beräknades till ca 2,9 mdkr (se UO 10). Vidare höjdes statsbidragen 2003 med 4,3 mdkr p.g.a. att en skattereduktion för låginkomsttagare ersattes med avdrag. Under 2003 överfördes kommunmomsystemet till statsbudgetens inkomstsida, varvid statsbidragen reducerades med samma belopp (31,4 mdkr), vilket förklarar minskningen i statsbidragen 2003 i förhållande till tidigare år. Statsbidragen justerats även upp med 2,5 mdkr till följd av en grundavdragshöjning som ingick i den skatteväxlingen som förslogs i budgetpropositionen för 2003. Justeringen är också gjord med anledning av den utökade skatteväxlingen (+0,5 mdkr) som riksdagen beslutat (bet. 2002/03:FiU3, rskr. 2002/03:87, 2002/03:88). Statsbidraget minskas 2004 med 220 mnkr p.g.a. justering av beräkningen för kommunkontosystemet. Egentlig nedjustering 2004 p.g.a. detta är 1 367 mnkr, men av dessa avser 220 mnkr en permanent neddragning medan 1 147 mnkr är en engångsvis neddragning, vilket i tabell 6.8 inte har räknats som en teknisk förändring, men som däremot kan förklara en del av utgiftsutvecklingen. Ett kostnadsutjämningsystem för LSS om 1,6 mdkr infördes 2004 på statsbudgetens utgiftssida vilket ökade utgifterna med motsvarande belopp. En lika stor förändring görs på statsbudgetens inkomstsida, varför förändringen är neutral för statsbudgetens saldo. På grund av en slutreglering av ålderspensionsreformen m.m. beräknas statsbidragen minska med 1,3 mdkr 2004. Denna nivåjustering skall gälla fr.o.m. 2003 men justeras först 2004, varför nedjusteringen avseende 2003 inträffar 2004, vilket resulterar i att neddragningen 2004 blir 2,6 mdkr i stället för 1,3 mdkr. Dock har teknisk justering endast gjorts för 1,3 mdkr då detta är nivån på den permanenta neddragningen. År 2005 tillförs statsbidragen 4,7 mdkr, då tillfälliga stöd som tidigare fanns på statsbudgetens inkomstsida flyttas till statsbudgetens utgiftssida. Då det tidigare stödet på inkomstsida motsvarade ca 4,3 mdkr har i tabell 6.8 gjorts en teknisk justering motsvarande +4,3 mdkr. Samtidigt beräknas att 0,1 mdkr 2005 och 2006 per år flyttas från UO 25 till UO 16 till följd av avvecklandet av den interkommunala ersättningen för riksrekryterande påbyggnadsutbildningar. År 2006 beräknas även att 1,8 mdkr överförs från UO 16 till UO 25, vilket är medel för statligt stöd för utbildning av vuxna.

⁸ Ingår ej i takbegränsade utgifter.

⁹ 1999 ökar utgifterna med 4,6 mdkr som en följd av förändrat finansieringsansvar enligt ålderspensionsreformen. År 2003 minskar utgifterna med 7,0 mdkr när utgifterna för den bosättningsbaserade delen av folkpensionen förs över till statsbudgetens UO 11.

Tabell 6.9 Utgifternas procentuella andel av takbegränsade utgifter 1997–2006. Utfall 1997–2003, prognos 2004 och beräknat 2005–2006

Procent av takbegränsade utgifter. Anslagen har fördelats till de utgiftsområden de tillhör i statsbudgeten för 2004. Utgifter justerade för tekniska förändringar anges i kursiv stil.

Utgiftsområden	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1 Rikets styrelse	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1,5	1,4	1,2	1,2	1,2	1,1	1,1	1,1	1,0	1,1
3 Skatt, tull och exekution	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
4 Rättsväsendet	2,8	2,8	2,8	2,9	2,9	3,0	3,1	3,0	3,0	3,0
5 Internationell samverkan	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet ¹	5,9	5,9	5,9	6,1	5,7	5,5	5,5	5,3	5,0	5,0
7 Internationellt bistånd	1,7	1,6	1,7	2,0	2,2	1,9	1,9	2,4	2,5	2,5
8 Invandrare och flyktingar	0,5	0,6	0,6	0,6	0,7	0,8	0,9	0,9	0,8	0,7
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	3,5	3,2	3,3	3,8	3,8	3,8	4,2	4,4	4,3	4,4
10 Ekon. trygghet vid sjukdom och handikapp ²	5,1	5,5	11,8	12,9	13,6	13,9	14,8	14,0	14,2	14,4
<i>10 Justerat för teknisk förändring²</i>	<i>11,0</i>	<i>11,4</i>	<i>12,1</i>	<i>13,2</i>	<i>14,0</i>	<i>14,3</i>	<i>14,8</i>	<i>14,0</i>	<i>14,2</i>	<i>14,4</i>
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom ³	9,0	8,7	4,6	4,4	4,3	4,2	6,3	6,0	5,6	5,3
<i>11 Justerat för teknisk förändring³</i>	<i>7,2</i>	<i>6,9</i>	<i>6,6</i>	<i>6,4</i>	<i>6,3</i>	<i>6,2</i>	<i>6,3</i>	<i>6,0</i>	<i>5,6</i>	<i>5,3</i>
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn ⁴	4,7	5,0	5,5	5,9	6,1	6,2	6,4	6,3	6,3	6,3
<i>12 Justerat för teknisk förändring⁴</i>	<i>5,3</i>	<i>5,6</i>	<i>5,5</i>	<i>5,9</i>	<i>6,1</i>	<i>6,2</i>	<i>6,4</i>	<i>6,3</i>	<i>6,3</i>	<i>6,3</i>
13 Arbetsmarknad ⁵	11,2	10,5	10,0	8,6	7,5	7,5	7,8	8,1	7,5	7,0
<i>13 Justerat för teknisk förändring⁵</i>	<i>11,5</i>	<i>10,8</i>	<i>9,9</i>	<i>8,5</i>	<i>7,4</i>	<i>7,4</i>	<i>7,8</i>	<i>8,1</i>	<i>7,5</i>	<i>7,0</i>
14 Arbetsliv	0,7	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
15 Studiestöd ⁶	2,3	3,1	2,6	2,6	2,4	2,5	2,4	2,4	2,4	2,4
<i>15 Justerat för teknisk förändring⁶</i>	<i>2,4</i>	<i>3,1</i>	<i>2,6</i>	<i>2,6</i>	<i>2,4</i>	<i>2,5</i>	<i>2,4</i>	<i>2,4</i>	<i>2,4</i>	<i>2,4</i>
16 Utbildning och universitetsforskning ¹	3,6	3,9	3,9	4,1	4,2	5,0	5,1	4,9	4,9	4,7
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
18 Samhällsplan., bostadsförsörjning och byggande	4,4	3,1	2,3	1,5	1,3	1,1	1,1	1,0	1,0	1,1
19 Regional utveckling	0,4	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3
20 Allmän miljö- och naturvård	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3	0,4	0,5	0,5
21 Energi	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,1	0,1
22 Kommunikationer	3,5	3,8	3,4	3,3	3,1	3,0	3,1	3,4	3,6	3,6
23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslut. näringar	1,6	1,6	1,6	1,3	2,1	1,7	1,2	1,4	1,6	1,6
24 Näringsliv	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
25 Allmänna bidrag till kommuner ⁷	12,5	13,5	13,6	12,8	12,8	12,6	8,8	8,3	9,4	9,8
<i>25 Justerat för teknisk förändring⁷</i>	<i>7,2</i>	<i>8,2</i>	<i>8,4</i>	<i>8,2</i>	<i>8,6</i>	<i>8,8</i>	<i>9,5</i>	<i>9,0</i>	<i>9,6</i>	<i>9,8</i>
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	2,9	3,0	2,8	2,9	3,0	2,5	2,2	3,2	2,8	2,8
Minskning av anslagsbehållningar									0,8	0,1
Summa utgiftsområden exkl. statsskuldräntor	81,4	81,6	81,9	81,5	81,5	81,1	80,7	80,7	80,9	80,2
Ålderspensionssystemet vid sidan av SB ⁹	18,6	18,4	18,1	18,5	18,5	18,9	19,3	19,3	19,1	19,8
<i>Justerat för teknisk förändring⁹</i>	<i>18,3</i>	<i>18,2</i>	<i>17,3</i>	<i>17,7</i>	<i>17,7</i>	<i>18,1</i>	<i>19,3</i>	<i>19,3</i>	<i>19,1</i>	<i>19,8</i>
Takbegränsade utgifter	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Budgeteringsmarginal	3,4	0,3	0,2	0,7	0,6	0,0	0,4	0,0	0,2	2,6

För fotnoter se tabell 6.8.

Fördelningen av de takbegränsade utgifterna mellan olika utgiftsområden i tabell 6.8 kan ses som ett uttryck för de politiska prioriteringar som gjorts under perioden 1997–2006. Över hälften av utgiftsområdena uppvisar endast en liten eller ingen förändring över tiden, såvitt avser utgiftsområdets andel av de totala utgifterna under utgiftstaket. De största förändringarna berör transfereringsintensiva utgiftsområden. Under perioden minskar utgiftsandelens kraftigt för utgiftsområde 13 Arbetsmarknad och utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande, medan utgiftsandelens ökar för utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp och utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn. Till de utgiftsområden som ökar mest hör också utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Under perioden 1997–2006 varierar den makroekonomiska utvecklingen. För t.ex. utgiftsområde 13 Arbetsmarknad innebär nedgången i den öppna arbetslösheten från 8,0 procent av arbetskraften 1997 till prognostiserade 4,9 procent 2006 väsentligt minskade utgifter. Även utgifterna för arbetsmarknadspolitiska program minskar kraftigt under perioden.

Utgifterna kan även förändras mellan åren till följd av förändrade volymer inom vissa regelstyrda transfereringssystem. De största volymförändringarna under perioden 1997–2006 återfinns inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp. Såväl antalet sjukpenningdagar som antalet personer med aktivitets- och sjukersättning beräknas öka kraftigt mellan 1997 och 2006, trots en beräknad nedgång i antal sjukpenningdagar mellan 2002 och 2006.

Exempel på engångshändelser som påverkar de takbegränsade utgifterna återfinns under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar där utbetalningen av arealersättning senarelagts från 2000 till 2001 och tidigarelagts från 2002 till 2001 och från 2003 till 2002. På motsvarande sätt påverkas utgiftsutvecklingen för utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen av tidigareläggningen av en del av avgiften till EU från 2003 till 2002 och med anledning av att en del av avgiften för 2003 betalades 2004.

Nedan kommenteras de utgiftsområden som uppvisar de största förändringarna som andel av takbegränsade utgifter mellan 1997 och 2006.

Utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet

Under perioden 1997–2006 minskar utgifterna för utgiftsområdet som andel av de takbegränsade utgifterna med 0,9 procentenheter, vilket främst beror på den försvarsomställning som riksdagen beslutat om.

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Utgifterna för utgiftsområdet beräknas öka från 12,1 miljarder kronor 1997 till 22,9 miljarder kronor 2006. Som andel av de takbegränsade utgifterna ökar utgifterna med 0,8 procentenheter mellan 1997 och 2006. Utgiftsökningen beror främst på ökade utgifter under anslaget 8:1 *Biståndsverksamhet*. Biståndsramen ökar från 0,7 procent av bruttonationalinkomsten (BNI) 1997 till 0,86 procent av BNI samt ytterligare 200 miljoner kronor 2004 och med ytterligare 590 miljoner kronor fr.o.m. 2005.

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Utgifterna för utgiftsområdet beräknas öka med 16 miljarder kronor mellan 1997 och 2006. Som andel av de takbegränsade utgifterna ökar utgifterna med 0,9 procentenheter under perioden. Detta förklaras av ökade utgifter för statlig assistansersättning, tandvårdsförmåner samt bidrag till läkemedelsförmånerna. Under perioden beräknas antalet assistansberättigade stiga med ca 6 000 personer (varav 48 procent kvinnor och 52 procent män) samtidigt som det genomsnittliga antalet assistanstimmar per person ökar.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utgifterna under anslaget 19:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* ökade med ca 33 miljarder kronor 1997–2003, främst till följd av högre sjukfrånvaro. Antalet sjukpenningdagar steg från 43 miljoner 1997 till 90 miljoner 2003. Även utgifterna under anslaget 19:2 *Aktivitets- och sjukersättningar* ökade kraftigt mellan 1997 och 2003 och beräknas fortsätta att öka till 2006. Det genomsnittliga antalet personer med aktivitets- och sjukersättning (f.d. förtidspensionärer) ökade från ca 418 000 år 1997 till 492 000 år 2003, och beräknas öka till 549 000 år 2006. De

beslut som fattats med anledning av de förslag som lades fram i 2003 års ekonomiska vårproposition och i propositionen Förändringar inom sjukförsäkringen för ökad hälsa i arbetslivet (prop. 2002/03:89) beräknas få en återhållande effekt på utgiftsutvecklingen inom utgiftsområdet under de kommande åren. År 2003 minskade antalet sjukpenningdagar (netto) med 4,3 procent jämfört med 2002, vilket var ett trendbrott. Regeringen bedömer att antalet sjukpenningdagar (netto) 2004 kommer att minska med ca 18 procent jämfört med 2003.

Justerat för tekniska förändringar ökar utgiftsområdets utgifter som andel av de takbegränsade utgifterna med 3,4 procentenheter under perioden 1997–2006.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Justerat för tekniska förändringar (huvudsakligen övergången till en beskattad garanti-pension men till viss del även till följd av reformerade regler av bostadstillägg till pensionärer) minskar utgifterna under perioden 1997–2006 med nära 2 procentenheter som andel av de takbegränsade utgifterna. Antalet personer utan tilläggs-pension minskar gradvis samtidigt som den genomsnittliga tilläggs-pensionsnivån höjs. Vidare bidrar följsamhetsindexeringen under perioden till att de reala pensionerna beräknas stiga. Sammantaget ger detta högre utgifter för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten, vilket i sin tur minskar behovet av garantipension och bostadstillägg från statsbudgeten.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utgifterna under anslaget 21:1 *Allmänna barnbidrag* ökade från 14,4 miljarder kronor 1997 till 21,0 miljarder kronor 2003. Utgiftsökningen förklaras av att barnbidraget successivt har höjts. Utgifterna under anslaget 21:2 *Föräldraförsäkring* ökade med nära 7 miljarder kronor under perioden 1997–2003. Rensat för effekten av införandet av statliga ålderspensionsavgifter förklaras ökningen främst av högre medelersättning och fler ersatta nettodagar i föräldrapenningen. Under perioden 2002–2006 beräknas utgifterna öka med ca 6,2 miljarder kronor. Mellan 2000 och 2006 ökar antalet födda barn kontinuerligt enligt Statistiska centralbyråns befolkningsprognos. Fler födda barn tillsammans med beslutade och aviserade reformer, löneutvecklingen samt

pappornas successivt ökande utnyttjande av föräldraförsäkringen förklarar utgiftsutvecklingen under perioden 2002–2006. Justerat för tekniska förändringar beräknas utgiftsområdets andel av de takbegränsade utgifterna öka med 1 procentenhet under perioden 1997–2006.

Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Utgifterna under anslaget 22:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* samt under anslaget 22:3 *Köp av arbetsmarknadsutbildning* minskade sammantaget med 15,5 miljarder kronor under perioden 1997–2003. Antalet öppet arbetslösa minskade från 342 000 personer 1997 till 217 000 personer 2003 och beräknas bli 220 000 år 2006. Det genomsnittliga antalet deltagare per månad i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska program minskade från 191 000 personer 1997 till 92 000 personer 2003 och beräknas minska till 77 000 år 2006. Justerat för tekniska förändringar beräknas utgiftsområdets andel av de takbegränsade utgifterna minska med 4,5 procentenheter under perioden 1997–2006.

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Utgifterna beräknas öka från 25,1 miljarder kronor 1997 till nära 43 miljarder kronor 2006, varför utgiftsområdets andel av de takbegränsade utgifterna ökar med 1,1 procentenheter. Flera stora reformer har genomförts under perioden. Bland annat infördes maxtaxa inom barnomsorgen 2002 och en satsning görs på fler lärare och andra specialister i skolan genom ett riktat bidrag till personalförstärkning i skolan under perioden 2000–2006. Från och med 2005 aviseras även en riktad satsning på personalförstärkning i förskolan. Ökningen förklaras vidare av en utbyggd universitets- och högskoleutbildning samt forskning.

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Utgifterna under anslaget 31:2 *Räntebidrag m.m.* beräknas minska från 20,8 miljarder kronor 1997 till 2,1 miljarder kronor 2006, till följd av tidigare beslutade förändringar av systemet och lägre räntor. Utgifterna under anslaget 21:1 *Bostadsbidrag* minskade under samma period med 2,6 miljarder kronor till 3,6 miljarder kronor 2006. Detta förklaras främst av regeländringar, minskad arbetslöshet samt ökade reallöner. Som andel av de takbegränsade utgifterna beräknas

utgiftsområdet minska med 3,3 procentenheter mellan 1997 och 2006, vilket innebär en nedgång på 75 procent.

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner
Justerat för tekniska förändringar ökar utgiftsområdets andel av de takbegränsade utgifterna med 2,6 procentenheter mellan 1997 och 2006. De högre utgifterna beror främst på de förstärkningar av statsbidragen som syftar till att värna kvaliteten i skolan, vården och omsorgen samt att minska behovet av höjd kommunal-skatt.

Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m.
Utgifterna under anslaget *Räntor på statsskulden* har sjunkit från drygt 98 miljarder kronor 1997 till 42 miljarder kronor 2003. Den kraftiga utgiftsminskningen beror i huvudsak på lägre räntenivåer och minskad statsskuld. Utgifterna för utgiftsområdet beräknas öka från 42 miljarder kronor 2003 till nära 54 miljarder kronor 2006 på grund av kursvinter/kursförluster, ökande statsskuld samt antagande om stigande räntenivåer.

6.4 Översyn av den statliga försäkringsmodellen

Regeringens bedömning: Följande justeringar bör göras i den statliga försäkringsmodellen för avtalsförsäkringar. Månatliga definitiva premier bör införas från den 1 januari 2005. En översyn av behovet av en åldersutjämning bör göras när det är möjligt att överblicka hur det nya pensionsavtalet PA 03 påverkat premierna. För försäkringsrörelsen bör beräknas en avkastning enligt Riksgäldskontorets inlåningsräntor för myndigheter avseende placeringar på 10 år. Administrationen av systemet bör förenklas och renodlas. Det bör inte införas någon särskild mekanism för utjämning på myndighetsnivå mellan åren. Sistahandsansvaret för pensionskostnader mellan affärsverk och andra myndigheter bör slopas.

Bakgrund

Det nuvarande systemet för finansiering av de statliga avtalsförsäkringarna infördes den 1 januari 1998, prop. 1996/97:1, volym 1, avsnitt

5.6. Systemet regleras i förordningen (1997:908) om premier för statens avtalsförsäkringar och är uppbyggt med preliminära och slutliga premier. Under den relativt korta tid som systemet varit i bruk har det kritiserats för att det försvårar myndigheternas planeringsförutsättningar. Främst gäller kritiken att differensen mellan preliminär och slutlig premie stundtals varit omfattande. En annan allvarlig kritik som framförts är att försäkringsmodellen i sig skulle verka åldersdiskriminerande. Detta är en kritik som också framförts av Riksdagens revisorer i rapporten Statens avtalsförsäkringar (RR 2001/02:11). I budgetpropositionen för 2003 (prop. 2002/03:1 utgiftsområde 2, avsnitt 6.3) uttalade regeringen att nuvarande modell bör ses över för att förbättra myndigheternas planeringsförutsättningar och för att motverka eventuella snedvridningar som nuvarande system kan medföra. I februari 2003 tillsatte regeringen en särskild utredare för att genomföra en översyn av systemet. Utredningen överlämnade i september 2003 sitt betänkande Översyn av Försäkringsmodellen för de statliga avtalsförsäkringarna (SOU 2003:85). En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Finansdepartementet (dnr Fi2003/5167).

Systemet för beräkning och betalning av premierna
I syfte att stärka myndigheternas planeringsförutsättningar bör systemet med preliminära premier tas bort. För att ge ökad stabilitet och förutsägbarhet samt eliminera osäkerheten över framtida premiekostnader bör istället månatliga definitiva premier införas. Premierna beräknas och bestäms efter aktuella månadsvisa inrapporterade uppgifter, varefter definitiva beräkningar av premierna kan ske. Någon avstämning mellan preliminära och slutliga premier behövs då inte.

Åldersutjämning

En översyn av behovet av en åldersutjämning kommer att ske när det kan bedömas hur det nya pensionsavtalet PA 03 påverkat premierna. Riksdagens revisorer har haft farhågor om att myndigheternas vilja att anställa äldre personer och att behålla äldre anställda skulle motverkas, om de skulle betala det verkliga värdet av de äldres tjänstepensioner. Utredningen har därför haft i uppdrag att överväga en utjämning av kostnaderna. Regeringen menar att utredningen visat att PA 03 med sitt inslag av fribrevsteknik och avgiftspremier ger en jämnare premiestruktur än tidigare avtal. Även om det är så kostar äldre

arbetstagare betydligt mer i premieavgifter än en yngre. Denna effekt är otillfredsställande då den kan uppfattas som åldersdiskriminerande och därmed stridande mot arbetslinjen. Då PA 03 nyligen har införts finns det anledning att efter en tid åter utvärdera avtalets inverkan på ålders-effekten. För en avvägning mellan principen om den delegerade arbetsgivarpolitiken och arbetslinjen behöver effekten av nuvarande ordning närmare analyseras.

Försäkringsrörelsens avkastning

För försäkringsrörelsen bör beräknas en fiktiv avkastning enligt Riksgäldskontorets inlåningsräntor för myndigheter avseende långsiktiga placeringar på 10 år. I den nuvarande modellen för beräkning av den fiktiva avkastningen räknas försäkringsrörelsens kapital upp med ett index som, för pensionsrörelsen, bygger på en fiktiv värdepappersportfölj bestående av 60 procent räntebärande värdepapper, 20 procent svenska och 20 procent utländska aktier. Regeringen bedömer att den nuvarande avkastningsmodellen med dess koppling till aktiemarknaden har medfört så stora variationer i den beräknade avkastningen att det inte varit möjligt att upprätthålla en målsättning om stabila premier. Följden har blivit stora fluktuationer på de premier som skall betalas. Ett sätt att komma tillrätta med instabiliteten i den nuvarande modellen är att knyta avkastningen i systemet till någon mer stabil ränta. En relevant ränta för långsiktigt placerade pensionsmedel kan vara en statsobligation med lång löptid, i detta fall 10 år. En omläggning av beräkningen skulle medföra att avkastningen blev jämnare och mer förutsägbar vilket skulle öka möjligheten för jämna premienivåer med bättre planeringsförutsättningar för myndigheterna som följd. Visserligen kan det antas att premierna över tiden blir något högre, men mot detta förhållande står de för myndigheterna positiva effekterna att avkastningen kommer att bli stabilare och jämnare över åren. Med en ränta som är långsiktig och stabil kan stabilare premierabatter lämnas och premierna blir därmed jämnare över åren. Om den avkastning som beräknas enligt den nuvarande modellen är högre än statens upplåningskostnad, leder detta till att myndigheterna får premierabatter utan att staten som helhet får någon motsvarande avkastning.

Andra åtgärder med anledning av utredningens betänkande

Administrationen av det statliga avtalspensions-systemet bör renodlas och organisationen kring detta förenklas. Regeringen bereder organisationsfrågan vidare. Vid en jämförelse av de slutliga premierna mellan två år på en och samma myndighet, har i vissa fall betydande variationer konstaterats. Det beror delvis på den s.k. livräntetekniken i det tidigare avtalet för den statliga sektorn, PA-91 (livräntetekniken innebar att en premieökning för en eventuell löneökning togs ut som en engångspremie, inbetalningen bekostade hela ökningen av pensionsrätten från det att personen började tjäna in pensionsrätt i systemet till det att personen går i pension). Det nya avtalet PA 03, med dess fribrevsteknik (enligt fribrevstekniken betalas premierna löpande framåt i tiden, vilket innebär att premieökningen för en eventuell löneökning slås ut över alla år fram till pensionsavgång) och förslaget om en förändrad beräkning av avkastningen samt övergången till månadsvisa definitiva premier kommer att stabilisera premienivån. Det innebär att någon särskild mekanism för utjämning på myndighetsnivå mellan åren inte behöver införas.

Sistahandsansvaret för pensionskostnader mellan affärsverk och myndigheter slopas. Sistahandsansvaret innebär att ett affärsverk betalar hela den statliga tjänstepensionen för den vars sista anställning var hos affärsverket. Detta gäller även om denne tidigare har varit anställd i ett annat affärsverk eller i en annan myndighet. Regeringen bedömer att de förslag som förs fram i betänkandet medför begränsade kostnadseffekter för utveckling av inrapporteringsrutiner och hantering av lönesystem samt oförändrade effekter för statsbudgeten.

6.5 Utgiftsområde 1–27 samt Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Miljoner kronor

Utfall 2003	Anslag 2004 ¹	Prognos 2004	Beräknat	
			2005	2006
7 505	7 936	7 472	7 829	8 246

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Demokrati samt delar av politikområdena Mediepolitik och Samepolitik. I utgiftsområdet ingår även anslagen *Kungliga hov- och slottsstaten, Riksdagens ledamöter och partier m.m., Riksdagens förvaltningskostnader, Riksdagens ombudsmän, justitieombudsmännen, Regeringskansliet m.m., Stöd till politiska partier* samt *Expertgruppen för EU-frågor*.

För 2004 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 7,9 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2004 minskas beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet för 2005 med ca 15 miljoner kronor. Det förklaras bl.a. av den av riksdagsstyrelsen föreslagna reformen om ökat antal politiska sekreterare i riksdagen, vilket beräknas öka utgifterna med 88 miljoner kronor.

Vidare beräknas utgiftsområdet öka med ca 25 miljoner kronor till följd av en förstärkning av stödet till politiska partier.

Slutligen minskas beräknade anslagsmedel till följd av ny pris- och löneomräkning med 134 miljoner kronor.

Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Miljoner kronor

Utfall 2003	Anslag 2004 ¹	Prognos 2004	Beräknat	
			2005	2006
8 957	9 200	9 259	9 299	9 557

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Effektiv statsförvaltning samt Finansiella system och tillsyn.

För 2004 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 9,2 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2004 minskas beräk-

nade anslagsmedel för utgiftsområdet för 2005 med ca 145 miljoner kronor. Det förklaras till största delen av volymförändringar och nya antaganden om den makroekonomiska utvecklingen.

Därutöver minskas beräknade anslagsmedel till följd av ny pris- och löneomräkning med ca 13 miljoner kronor.

Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution

Miljoner kronor

Utfall 2003	Anslag 2004 ¹	Prognos 2004	Beräknat	
			2005	2006
8 284	8 578	8 536	8 686	8 809

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Skatt, tull och exekution.

För 2004 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 8,6 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2004 minskas beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet för 2005 till följd av ny pris- och löneomräkning med ca 74 miljoner kronor.

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Miljoner kronor

Utfall 2003	Anslag 2004 ¹	Prognos 2004	Beräknat	
			2005	2006
25 513	26 632	26 048	26 606	27 076

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Rättsväsendet.

För 2004 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 26,4 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2004 räknas beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet för 2005 upp med ca 177 miljoner kronor mindre till följd av ny pris- och löneomräkning.

Utgiftsområde 5 Internationell samverkan

Miljoner kronor

Utfall 2003	Anslag 2004 ¹	Prognos 2004	Beräknat 2005	2006
1 115	1 257	1 281	1 261	1 264

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Utrikes- och säkerhetspolitik.

För 2004 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 1,3 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2004 ökas beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet för 2005 med ca 7 miljoner kronor. Det förklaras till största delen av att utgiftsområdet beräknas öka till följd av förstärkta insatser för att motverka trafficking, drog- och vapenhandel och annan internationell brottslighet samt till följd av ökade utgifter för att främja det gränsregionala samarbetet i Norden.

Därutöver minskas beräknade anslagsmedel till följd av ny pris- och löneomräkning med ca 3 miljoner kronor.

Utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet

Miljoner kronor

Utfall 2003	Anslag 2004	Prognos 2004	Beräknat 2005	2006
45 129	44 331	45 343	44 399	45 317

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Totalförsvar samt Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar.

För 2004 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 44,3 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2004 minskas beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet för 2005 till följd av ny pris- och löneomräkning med ca 991 miljoner kronor.

Försvarsbeslutet hösten 2004 kan komma att innebära att de beräknade ramarna justeras i samband med budgetpropositionen för 2005.

Med anledning av att viss verksamhet föreslås överföras från utgiftsområde 22 till utgiftsområde 6 kommer den beräknade ramen för utgiftsområdet att öka (se avsnitt 6.6).

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Miljoner kronor

Utfall 2003	Anslag 2004	Prognos 2004	Beräknat 2005	2006
15 912	19 857	20 496	21 915	22 869

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Internationellt utvecklingssamarbete.

För 2004 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 19,9 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2004 ökas beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet för 2005 med 1 077 miljoner kronor. Det förklaras bl.a. av ökade utgifter för nya antaganden om den makroekonomiska utvecklingen med 484 miljoner kronor och av att utgiftsområdet ökas med 590 miljoner kronor till följd av en ökning av biståndsramen.

Slutligen ökas beräknade anslagsmedel till följd av ny pris- och löneomräkning med 3 miljoner kronor.

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Miljoner kronor

Utfall 2003	Anslag 2004 ¹	Prognos 2004	Beräknat 2005	2006
7 724	7 045	7 317	6 710	6 342

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Migrationspolitik, Integrationspolitik, Storstadspolitik och Minoritetspolitik.

För 2004 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 7,0 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2004 minskas beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet för 2005 med ca 282 miljoner kronor. Det förklaras till största delen av minskade utgifter med 268 miljoner kronor till följd av minskat antal i kommunerna mottagna flyktingar.

Därutöver minskas beräknade anslagsmedel till följd av ny pris- och löneomräkning med ca 12 miljoner kronor.

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Miljoner kronor

Utfall 2003	Anslag 2004 ¹	Prognos 2004	Beräknat	
			2005	2006
34 068	37 683	38 070	38 730	40 246

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Hälsö- och sjukvårdspolitik, Folkhälsopolitik, Barnpolitik, Handikappolitik, Äldrepolitik, Socialtjänstpolitik och Forskningspolitik.

För 2004 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 37,7 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2004 minskas beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet för 2005 med ca 585 miljoner kronor. Det förklaras till största delen av att utgifterna för högkostnadsskyddet för äldre inom tandvården beräknas minska. Detta är ett resultat av att tiden från inkommen förhandsprövning till utgift antas bli kortare, vilket leder till en tidigareläggning av utgifterna till 2004 och därmed lägre utgifter 2005. Antalet inkomna ärenden antas dessutom bli lägre.

Vidare föreslås bilstödet för handikappade tillföras 22 miljoner kronor på tilläggsbudget 2004. Från 2005 beräknas anslaget öka med ytterligare 38 miljoner kronor.

Slutligen minskas beräknade anslagsmedel till följd av ny pris- och löneomräkning med 21 miljoner kronor.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Miljoner kronor

Utfall 2003	Anslag 2004 ¹	Prognos 2004	Beräknat	
			2005	2006
121 464	123 964	120 103	127 001	130 558

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Ersättning vid arbetsförmåga.

För 2004 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 124,0 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2004 minskas beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet för 2005 med 2 711 miljoner kronor. Det förklaras till största delen av att antalet sjukskrivna beräknas minska.

I beräkningen ingår åtgärder som innebär att utgifterna ökar med 2 372 miljoner kronor. Dels ingår en återgång till 14 dagars sjuklöneperiod, dels ingår en återgång till en sjukpenning som motsvarar 80 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten.

Med anledning av att viss verksamhet föreslås överföras från utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom till utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp kommer den beräknade ramen för utgiftsområdet att öka (se avsnitt 6.6).

Slutligen minskas beräknade anslagsmedel till följd av ny pris- och löneomräkning med 84 miljoner kronor.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Miljoner kronor

Utfall 2003	Anslag 2004	Prognos 2004	Beräknat	
			2005	2006
51 954	50 656	51 082	49 623	48 523

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Ekonomisk äldrepolitik.

För 2004 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 50,7 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2004 ökas beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet för 2005 med ca 231 miljoner kronor. Det förklaras till största delen av volymförändringar och nya antaganden om den makroekonomiska utvecklingen.

Med anledning av att viss verksamhet föreslås överföras från utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom till utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp kommer den beräknade ramen för utgiftsområdet att minska (se avsnitt 6.6).

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Miljoner kronor

Utfall 2003	Anslag 2004	Prognos 2004	Beräknat	
			2005	2006
52 223	53 852	54 107	55 777	57 454

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Ekonomisk familjepolitik.

För 2004 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 53,9 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2004 minskas beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet för 2005 med ca 60 miljoner kronor. Det förklaras till största delen av volymförändringar och nya antaganden om den makroekonomiska utvecklingen.

Vidare beräknas utgiftsområdet ökas med 200 miljoner kronor 2006 till följd av förändringar av underhållsstödet.

Slutligen ökas beräknade anslagsmedel 2006 med 150 miljoner kronor till följd av en förstärkt satsning på barn i ekonomiskt utsatta familjer.

Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Miljoner kronor

Utfall 2003	Anslag 2004 ¹	Prognos 2004	Beräknat	
			2005	2006
64 228	69 355	69 095	66 947	63 226

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Arbetsmarknad.

För 2004 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 62,0 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2004 ökas beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet för 2005 med ca 8 690 miljoner kronor. Det förklaras till största delen av ökade utgifter för arbetslöshetsersättning till följd av nya antaganden om den makroekonomiska utvecklingen, vilka inkluderar utgifter för införande av friår i hela landet.

Slutligen minskas beräknade anslagsmedel till följd av ny pris- och löneomräkning med 52 miljoner kronor.

Utgiftsområde 14 Arbetsliv

Miljoner kronor

Utfall 2003	Anslag 2004	Prognos 2004	Beräknat	
			2005	2006
1 128	1 135	1 083	1 193	1 210

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Arbetslivspolitik och Jämställdhetspolitik.

För 2004 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 1,1 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2004 ökas beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet från 2005 med ca 32 miljoner kronor. Det förklaras till största delen av att utgiftsområdet beräknas öka med 50 miljoner kronor till följd av genomförandet av försök med arbetstidsförkortning.

Slutligen minskas beräknade anslagsmedel till följd av ny pris- och löneomräkning med ca 12 miljoner kronor.

Utgiftsområde 15 Studiestöd

Miljoner kronor

Utfall 2003	Anslag 2004 ¹	Prognos 2004	Beräknat	
			2005	2006
19 863	21 922	20 741	21 249	22 019

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar delar av politikområdet Utbildningspolitik.

För 2004 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 21,9 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2004 minskas beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet för 2005 med ca 545 miljoner kronor. Det förklaras till största delen av nya antaganden om den makroekonomiska utvecklingen.

Vidare minskas beräknade utgifter till följd av minskade studerandevolymer, främst inom vuxenutbildningen, och tidigare överskattningar av avskrivningskostnaderna.

Därutöver beräknas utgiftsområdet öka med ca 205 miljoner kronor 2005 till följd av en tidsbegränsad utbildningssatsning där sammanlagt 6 000 personer inom verksamhet finansierad av kommuner och landsting bereds möjlighet att studera inom kommunal vuxenutbildning och högskola.

Slutligen beräknas utgiftsområdet öka med 450 miljoner kronor från och med 2006 till följd av ett barn tillägg för studerande.

Utgiftsområde 16

Utbildning och universitetsforskning

Miljoner kronor

Utfall 2003	Anslag 2004 ¹	Prognos 2004	Beräknat 2005	2006
42 046	43 965	42 087	43 769	42 856

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Utbildningspolitik och Forskningspolitik.

För 2004 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 44,0 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2004 minskas beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet för 2005 med ca 2 119 miljoner kronor. Det förklaras till största delen av att det riktade bidraget till personalförstärkning i skola och fritidshem beräknas minska med 3 000 miljoner kronor 2005 och 1 000 miljoner kronor 2006.

Vidare ökas beräknade utgifter med 1 000 miljoner kronor 2005 och 2 000 miljoner kronor 2006 till följd av ett riktat statsbidrag till kommunerna för att anställa 6 000 fler i förskolan (se avsnitt 4.3).

Utgiftsområdet beräknas vidare öka med ca 130 miljoner kronor 2005 till följd av en tidsbegränsad utbildningssatsning där sammanlagt 6 000 personer inom verksamhet finansierad av kommuner och landsting bereds möjlighet att studera inom kommunal vuxenutbildning och högskola.

Därutöver beräknas utgiftsområdet öka med 125 miljoner kronor 2005 och ytterligare 125 miljoner kronor 2006 till följd av att den interkommunala ersättningen för riksrekryterande påbyggnadsutbildningar avvecklas.

Slutligen minskas beräknade anslagsmedel 2005 till följd av ny pris- och löneomräkning med ca 370 miljoner kronor.

Utgiftsområde 17

Kultur, medier, trossamfund och fritid

Miljoner kronor

Utfall 2003	Anslag 2004 ¹	Prognos 2004	Beräknat 2005	2006
8 352	8 662	8 680	8 901	9 096

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Kulturpolitik, Ungdomspolitik och folkrörelsepolitik samt delar av politikområdena Mediepolitik,

Finansiella system och tillsyn, Utbildningspolitik och Forskningspolitik.

För 2004 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 8,7 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2004 minskas beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet för 2005 till följd av ny pris- och löneomräkning med ca 56 miljoner kronor.

Utgiftsområde 18

Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Miljoner kronor

Utfall 2003	Anslag 2004 ¹	Prognos 2004	Beräknat 2005	2006
8 805	8 799	8 624	9 109	9 531

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Bostadspolitik och Regional samhällsorganisation samt delar av politikområdena Ekonomisk familjepolitik och Miljöpolitik.

För 2004 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 8,8 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2004 minskas beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet för 2005 med ca 32 miljoner kronor. Det förklaras till största delen av nya antaganden om den makroekonomiska utvecklingen. Vidare ökas utgifterna till följd av volymförändringar.

Därutöver beräknas utgiftsområdet öka med 200 miljoner kronor 2006 till följd av förändringar av bostadsbidraget.

Slutligen minskas beräknade anslagsmedel 2005 till följd av ny pris- och löneomräkning med 29 miljoner kronor.

Utgiftsområde 19

Regional utveckling

Miljoner kronor

Utfall 2003	Anslag 2004	Prognos 2004	Beräknat 2005	2006
3 851	3 106	3 284	2 957	2 957

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Regional utvecklingspolitik.

För 2004 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 3,1 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2004 är beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet för 2005 i princip oförändrade.

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Miljoner kronor

Utfall 2003	Anslag 2004 ¹	Prognos 2004	Beräknat	
			2005	2006
2 754	3 771	3 311	4 022	4 342

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Miljöpolitik och del av politikområdet Forskningspolitik.

För 2004 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 3,8 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2004 ökas beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet för 2005 med ca 335 miljoner kronor. Det förklaras till största delen av ökade satsningar på åtgärder för biologisk mångfald med 300 miljoner kronor 2005 och 500 miljoner kronor 2006.

Vidare ökas beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet till följd av satsningar på stöd till klimatinvesteringar med 50 miljoner kronor 2005 och 150 miljoner kronor 2006.

Slutligen minskas beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet från 2005 till följd av ny pris- och löneomräkning med ca 15 miljoner kronor.

Utgiftsområde 21 Energi

Miljoner kronor

Utfall 2003	Anslag 2004 ¹	Prognos 2004	Beräknat	
			2005	2006
1 906	1 663	1 745	455	458

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Energi- politik.

För 2004 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 1,7 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2004 minskas beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet för 2005 till följd av ny pris- och löneomräkning med ca 5 miljoner kronor.

Regeringen avser att återkomma beträffande den fortsatta finansieringen av energipolitiken.

Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Miljoner kronor

Utfall 2003	Anslag 2004 ¹	Prognos 2004	Beräknat	
			2005	2006
24 851	28 535	29 242	31 839	32 359

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Transportpolitik samt IT, elektronisk kommunikation och post.

För 2004 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 28,5 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2004 ökas beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet för 2005 med ca 2 133 miljoner kronor. Det förklaras till största delen av att utgifterna för järnvägsinvesteringar beräknas öka med 2 500 miljoner kronor.

Vidare minskas beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet till följd av ny pris- och löneomräkning med 367 miljoner kronor.

Med anledning av att viss verksamhet föreslås överföras från utgiftsområde 22 till utgiftsområde 6 kommer den beräknade ramen för utgiftsområdet att minska (avsnitt 6.6).

Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Miljoner kronor

Utfall 2003	Anslag 2004 ¹	Prognos 2004	Beräknat	
			2005	2006
9 615	14 289	12 239	14 539	14 877

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Skogspolitik, Djurpolitik, Livsmedelspolitik, Landsbygdspolitik samt delar av politikområdena Forskningspolitik, Utbildningspolitik och Samepolitik.

För 2004 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 14,3 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2004 ökas beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet för 2005 med ca 72 miljoner kronor. Det förklaras till största delen av ökade satsningar med 100 miljoner

kronor på bl.a. biotopskydd i skogsbruket, framtagande av djurskyddsregister och småskalig livsmedelsförädling.

Vidare minskas beräknade anslagsmedel till följd av ny pris- och löneomräkning med ca 28 miljoner kronor.

Slutligen ökas beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet med 400 miljoner kronor för 2006 till följd av ökade EU-bidrag till jordbruket.

Utgiftsområde 24 Näringsliv

Miljoner kronor

Utfall 2003	Anslag 2004 ¹	Prognos 2004	Beräknat 2005	2006
3 330	3 492	3 108	3 639	3 662

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Näringspolitik, Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande, Konsumentpolitik samt delar av politikområdet Forskningspolitik.

För 2004 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 3,5 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2004 ökas beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet för 2005 med ca 12 miljoner kronor. Det förklaras till största delen av att beräknade utgifter ökas med 34 miljoner kronor till följd av en förlängning dels av satsningen på lokala kooperativa utvecklingscentra (LKU), dels av stödet till kvinnors och invandrares företagande.

Därutöver minskas beräknade anslagsmedel till följd av en ny pris- och löneomräkning med 22 miljoner kronor.

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Miljoner kronor

Utfall 2003	Anslag 2004 ¹	Prognos 2004	Beräknat 2005	2006
72 400	71 106	71 106	84 007	88 717

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Allmänna bidrag till kommuner.

För 2004 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 73,7 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2004 ökas beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet för 2005 med ca 4 575 miljoner kronor.

För att mildra omfördelningseffekterna vid införandet av det nya inkomstutjämnningssystemet för kommuner och landsting beräknas utgiftsområdet öka med 1 300 miljoner kronor.

Vidare beräknas utgiftsområdet öka med ytterligare 1 700 miljoner kronor. Regeringen avser att återkomma till hur dessa medel skall användas i budgetpropositionen för 2005.

Utgiftsområdet beräknas dessutom öka med 3 000 miljoner kronor fr.o.m. 2005 och med ytterligare 1 000 miljoner kronor fr.o.m. 2006 till följd av att personalförstärkningsmedel inkluderas i det generella statbidraget.

Vidare beräknas utgiftsområdet minska med 125 miljoner kronor 2005 och ytterligare 125 miljoner 2006 till följd av att den interkommunala ersättningen för riksrekryterande påbyggnadsutbildningar avvecklas.

Utgiftsområdet beräknas öka med ytterligare 3 000 miljoner kronor till följd av ökat statsbidrag till kommuner och landsting.

Med anledning av pensionsreformen m.m. har regeringen tidigare aviserat (prop. 2003/04:1) att en slutreglering skall ske under 2004. Slutregleringen motsvarar en permanent minskning med 1 300 miljoner kronor fr.o.m. 2003. Detta innebär att utgiftsområdet beräknas minska med 2 600 miljoner kronor 2004, vilket avser regleringen för 2003 och 2004.

Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.

Miljoner kronor

Utfall 2003	Anslag 2004	Prognos 2004	Beräknat 2005	2006
42 173	47 684	51 950	41 350	53 650

Utgiftsområdet omfattar utgifter för räntor på statsskulden, oförutsedda utgifter samt Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning. Utgiftsområdet omfattas inte av utgiftstaket för staten.

För 2004 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 47,7 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2004 minskas beräknade utgifter för utgiftsområdet för 2005 med

ca 7 420 miljoner kronor. Det förklaras till största delen av valutakursvinster.

Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen

Miljoner kronor

Utfall 2003	Anslag 2004	Prognos 2004	Beräknat	
			2005	2006
18 322	24 472	27 168	25 077	25 179

Utgiftsområdet avser Sveriges avgift till Europeiska gemenskapens budget.

För 2004 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 24,5 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2004 minskas beräknade anslagsmedel för utgiftsområdet för 2005 med ca 905 miljoner kronor. Det förklaras till största delen av nya antaganden om utvecklingen av EU-budgetens utgifter.

Beräkningen av resursbehovet kommer att revideras i budgetpropositionen för 2005 på grundval av kommissionens förslag avseende EU-budgeten för 2005.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Miljoner kronor

Utfall 2003	Beräknat 2004	Prognos 2004	Beräknat	
			2005	2006
157 780	165 619	165 310	170 028	179 649

Området omfattar ålderspension i form av tilläggs pension, inkomstpension, premiepension samt administrationskostnader.

För 2004 uppgår utgifterna enligt budgetpropositionen för 2004 till ca 165,6 miljarder kronor.

I jämförelse med beräkningen i budgetpropositionen för 2004 minskas beräknade utgifter för 2005 med ca 1 344 miljoner kronor. Det förklaras till största delen av sänkt antagande om inkomstindex och prisbasbelopp.

Vidare ökas de beräknade utgifterna till följd av ökade administrationskostnader med ca 213 miljoner kronor.

6.6 Byte av vissa verksamheters utgiftsområdestillhörighet

Regeringens förslag: De ändamål och verksamheter som finansieras med anslaget 37:6 *Gemensam radiokommunikation för skydd och säkerhet* överförs till utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet. De ändamål och verksamheter som avser bostadstillägg för pensionärer som betalas till personer med sjukersättning eller aktivitetsersättning som finansieras med anslaget 20:3 *Bostadstillägg till pensionärer* överförs till utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen strävar efter att verksamheter som tillhör ett visst politikområde också skall tillhöra ett och samma utgiftsområde. Nödvändiga förändringar genomförs stegvis. I syfte att ytterligare anpassa indelningen i politikområden till riksdagens arbetsformer anser regeringen att de ändamål och verksamheter som finansieras med anslaget 37:6 *Gemensam radiokommunikation för skydd och säkerhet* bör överföras till utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet och att de ändamål och verksamheter som avser bostadstillägg för pensionärer som betalas till personer med sjukersättning eller aktivitetsersättning som finansieras med anslaget 20:3 *Bostadstillägg till pensionärer* bör överföras till utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp.

Denna indelning bör tillämpas från och med budgetpropositionen för 2005. I de preliminära utgiftsramarna för 2005–2007 som ingår i denna proposition har de föreslagna förändringarna inte beaktats.

Tabell 6.10 Konsekvenser för ramar för berörda utgiftsområden

Miljoner kronor	2005
UO 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	270
UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	3 600
UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	- 3 600
UO 22 Kommunikationer	-270
Netto	0

6.7 Omstrukturering av riktade statsbidrag till generella statsbidrag

---

Regeringens bedömning: Anslaget 25:10 *Bidrag till personalförstärkning i skola och fritidshem* bör minskas med 3 000 miljoner kronor 2005 och ytterligare 1 000 miljoner kronor 2006. Anslaget 48:1 *Generellt statsbidrag till kommuner och landsting* bör ökas med 3 000 miljoner kronor 2005 och ytterligare 1 000 miljoner kronor 2006. De ytterligare medel som tidigare aviserats för personalförstärkning i skola och fritidshem om sammanlagt 2 000 miljoner kronor bör finnas kvar som ett särskilt statsbidrag i ytterligare två läsår och fördelas med 1 000 miljoner kronor läsåret 2004/2005 och ytterligare 1 000 miljoner kronor läsåret 2005/2006.

Skälen för regeringens bedömning: Det särskilda statsbidraget till personalförstärkning i skola och fritidshem har uppvisat mycket positiva resultat. Skolverkets uppföljning av läsåret 2002/2003 visar att redan efter andra årets utbetalning har 8 500 fler heltidstjänster tillkommit inom skola och fritidshem jämfört med läsåret 2000/2001 då satsningen startade.

Den riktade satsningen bör fortsätta i ytterligare två år. Därmed ges kommunerna förutsättningar att genomföra personalförstärkning om ytterligare ca 6 000 personer i förhållande till läsåret 2003/2004. Den femåriga satsningen kan därmed fullföljas så att målet om 15 000 nya tjänster i skola och fritidshem kan nås.

Från och med 2006 läggs ytterligare 1 000 miljoner kronor in i det generella statsbidraget till kommunerna och 2007 läggs den sista miljarden in i det generella statsbidraget till kommunerna.

7

Tilläggsbudget

7 Tilläggsbudget

7.1 Förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för 2004

Enligt 9 kap. 5 § regeringsformen kan riksdagen för löpande budgetår på tilläggsbudget göra en ny beräkning av statsinkomster samt ändra anslag och anvisa nya anslag. De förändringar av gällande statsbudget som nu kan överblickas och andra frågor som regeringen anser bör tas upp, redovisas i det följande.

Anslagsförändringarna i detta förslag till tilläggsbudget innebär att anvisade medel ökar med 5 081 miljoner kronor netto. De föreslagna ökningarna av anslagen uppgår till 7 875 miljoner kronor och de föreslagna minskningarna uppgår till 2 794 miljoner kronor.

Efter de föreslagna åtgärderna uppgår budgeteringsmarginalen till 0,1 miljard kronor för 2004.

7.1.1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

45:1 Sametinget

46:1 Allmänna val och demokrati

I statsbudgeten för innevarande år finns för dessa ändamål uppförda ramanslag på 17 665 000 kronor respektive 235 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 46:1 *Allmänna val och demokrati* minskas med 1 100 000 kronor. Anslaget 45:1 *Sametinget* minskas med 400 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: I propositionen Ändringar i sametingslagen (1992:1433) m.m. (prop. 2003/04:86) förelås Valmyndigheten få uppgifter i sametingsvalen. Detta innebär ökade utgifter på anslaget 46:1 *Allmänna val och demokrati*, vilket bl.a. disponeras av Valmyndigheten. Under förutsättning att riksdagen beslutar i enlighet med propositionen behöver därför anslaget 46:1 *Allmänna val och demokrati* ökas med 400 000 kronor. Finansieringen sker genom att anslaget 45:1 *Sametinget* minskas med motsvarande belopp.

För att finansiera höjningen av det under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning uppförda anslaget 1:5 *Statistiska centralbyrån* bör anslaget för allmänna val och demokrati minskas med 1 500 000 kronor.

Sammantaget bör anslaget 46:1 *Allmänna val och demokrati* minskas med 1 100 000 kronor.

Ränta på kung Karl XIII:s hemgiftskapital

Regeringens förslag: Betalningen av årlig ränta på kung Karl XIII:s hemgiftskapital till Konungens hovförvaltning upphör.

Skälen för regeringens förslag: Riksgäldskontoret betalar årligen 7 500 kronor till Hans Maj:t Konungens hovförvaltning i ränta på kung Karl XIII:s hemgiftskapital. Bakgrunden härtill är följande.

Vid 1778–79 års riksdag beslöt ständerna att såsom hemgift till hertig Karl (sedermera Karl XIII) till kungens disposition nedsätta ett kapital på 100 000 riksdaler specie och att den årliga räntan skulle överlämnas till hertig Karl. I

december 1780 anbefalldes kungen Statskontoret att sätta in hemgiften i bank för Riksgälds-direktionens räkning och att Statskontoret skulle betala fem procent årlig ränta på kapitalet till hertig Karl eller hans ombud. Efter Riksgäldskontoret inrättande 1789 överflyttades både kapitalet och skyldigheten att betala räntan till kontoret.

Efter Karl XIII:s död begärde Karl XIV Johan att ständerna fortsättningsvis skulle betala räntan till honom. Bland ständerna fanns olika åsikter angående huruvida rätten till ränta var knuten till Karl XIII personligen eller om den kunde ärvas av Karl XIV Johan. Emellertid beslöt 1817–18 års ständer att Karl XIV Johan skulle anses ha arvsrätt till räntan varför den i fortsättningen skulle betalas till den nye kungen.

Kapitalet på hemgiftsmedlen (numera motsvarande 150 000 kronor) bokfördes först bland Riksgäldskontorets räntebärande skulder till dess 1840–41 års ständer beslöt att kapitalet skulle redovisas inom linjen. Riksgäldskontoret redovisar numera åtagandet att betala räntan såsom förfallen ränta på statsskulden.

I sammanhanget finns anledning att erinra om förfarandet i fråga om den s.k. Guadeloupe-räntan som Riksgäldskontoret tidigare betalade till kungahuset. Denna ränta, som uppgick till 300 000 kronor per år, betalades som kompensation för att Karl XIII och kronprins Karl Johan använde försäljningslikviden för ön Guadeloupe till att betala Sveriges dåvarande utrikesskuld.

Riksdagen beslöt 1983 (prop. 1982/83:100 bilaga 3, FiU 1982/83:29, rskr 1982/83:186) att betalningen av Guadelouperäntan skulle upphöra. Detta motiverades med att alla betalningar till kungahuset borde samordnas under ett anslag.

Regeringen anser att på motsvarande sätt Riksgäldskontorets årliga betalning av ränta på kung Karl XIII:s hemgiftskapital skall upphöra och att anslaget 90:1 *Kungliga hov- och slottsstaten* skall räknas upp i motsvarande mån.

I ärendet har samråd förevarit med hovförvaltningen som inte har haft något att invända mot den förordade samordningen.

90:1 Kungliga hov- och slottsstaten

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 94 574 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 90:1 *Kungliga hov- och slottsstaten* ökas med 300 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Vid beräkningen av medel för kungliga hov- och slottsstaten har inte beaktats att avgifter skall erläggas till Riksrevisionen. Konstitutionsutskottet (bet. 2003/04:KU1) har förutsatt att erforderliga åtgärder vidtas för att rätta till detta förhållande.

Av de skäl som regeringen redovisat i det föregående bör anslaget till hov- och slottsstaten räknas upp med 7 500 kronor för att den årliga betalningen av ränta på kung Karl XIII:s hemgiftskapital skall kunna upphöra. Anslaget bör också tillföras medel motsvarande de avgifter som hov- och slottsstaten beräknas erlägga till Riksrevisionen.

Regeringen anser därför att anslaget 90:1 *Kungliga hov- och slottsstaten* skall ökas med 300 000 kronor.

Förslag till lag om ändring i lagen (1999:1209) om stöd till riksdagsledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen

90:2 Riksdagens ledamöter och partier m.m.

90:3 Riksdagens förvaltningskostnader

I statsbudgeten för innevarande år finns för dessa ändamål uppförda ramanslag på 618 265 000 kronor respektive 540 642 000 kronor.

Riksdagsstyrelsens förslag: Stödet till riksdagsledamöternas och partigruppens arbete i riksdagen skall beräknas efter normen att det skall motsvara kostnaden för 225 politiska sekreterare under perioden 1 september 2004–30 juni 2005, 335 politiska sekreterare 1 juli 2005–30 juni 2006 och 349 politiska sekreterare från den 1 juli 2006. Beloppet 46 000 kronor per politisk sekreterare och månad skall ligga till grund för beräkningen.

Anslaget 90:2 *Riksdagens ledamöter och partier m.m.* ökas med 16 000 000 kronor och anslaget 90:3 *Riksdagens förvaltningskostnader* ökas med 14 800 000 kronor.

Skälen för riksdagsstyrelsens förslag: Riksdagen beslutade 1999 att reformera det offentliga stödet till ledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen. Syftet var att förbättra ledamöternas arbetssituation genom utökad handläggarghjälp, s.k. politiska sekreterare. Hittills har stödet utbetalats efter normen en politisk sekreterare per två ledamöter. En utvärdering av reformen gjordes under hösten 2002. Den visade att reformen slagit väl ut. En majoritet av ledamöterna ansåg att de politiska sekreterarna har stor betydelse för deras uppdrag som ledamot och att deras politiska arbete har underlättats.

Flertalet ledamöter ansåg också att stödet borde utökas. Det var en allmän uppfattning att det har stor betydelse för en fungerande demokrati att riksdagen och dess ledamöter har kvalificerade resurser som stöd i arbetet. Behovet av detta har ökat i takt med att riksdagsarbetet har blivit mer komplext och ställer större krav på ledamöterna. EU-frågorna har vuxit på senare år både till betydelse och omfattning. Riksdagen fokuserar mera på utvärdering av politikens resultat. Mediauppmärksamheten har ökat. Den direkta kommunikationen med allmänheten, företagare och organisationer har ökat kraftigt i och med att Internet numera är så allmänt tillgängligt. E-postkommunikation tar dock mycket tid i anspråk för ledamöterna. Sammantaget leder dessa förändringar till ett större behov av kvalificerat stöd för uppdraget som riksdagsledamot.

Stödet till kostnaderna för politiska sekreterare åt riksdagens ledamöter bör beräknas med utgångspunkt i ett månatligt belopp per person. Beloppet skall motsvara genomsnittlig lön samt

lagstadgade och eventuella avtalsbaserade arbetsgivaravgifter för de politiska sekreterarna.

Härutöver har dock partigrupperna andra personalkostnader som är förenade med deras arbetsgivaransvar, bl.a. kostnader för personaladministration (rekrytering, företagshälsovård m.m.), tjänsteresor och kompetensutveckling. Månadsbeloppets nuvarande nivå, som utgör 36 700 kronor, motsvarar inte samtliga dessa kostnader. Det motsvarar inte heller de lönekostnader som partigrupperna har för personal på den kompetensnivå som numera erfordras för arbetsuppgifterna.

Mot denna bakgrund föreslås att månadsbeloppet fr.o.m. den 1 september bestäms till 46 000 kronor per politisk sekreterare. Beloppet, som således motsvarar samtliga de kostnader som nämns ovan, överensstämmer med den kostnadsnivå som råder inom riksdagsförvaltningen för jämförbara personalgrupper.

Riksdagsstyrelsen anser att utbyggnaden av reformen med politiska sekreterare skall fortsätta. Genomförandet bör ske stegvis i takt med att lokalbehovet kan tillgodoses, med början den 1 september 2004, och vara avslutat den 31 december 2006.

Som nämnts tidigare har reformens första etapp utvärderats. På motsvarande sätt bör en utvärdering ske efter genomförandet av den nu aktuella etapp två. Reformen innebär också ökade kostnader för riksdagsförvaltningen i form av ökade lokalkostnader, IT-stöd samt förbrukningsmaterial etc.

Riksdagsstyrelsen föreslår således att bidragsbeloppet per politisk sekreterare höjs och att utbyggnaden av reformen med politiska sekreterare skall fortsätta stegvis. För att denna reform skall kunna inledas 2004 behöver anslaget 90:2 *Riksdagens ledamöter och partier m.m.* ökas med 16 000 000 kronor och anslaget 90:3 *Riksdagens förvaltningskostnader* ökas med 14 800 000 kronor.

Ett lagförslag i ärendet finns i avsnitt 3.7.

90:5 Regeringskansliet m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 5 460 532 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 90:5 *Regeringskansliet m.m.* minskas med 14 438 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Förändringen av den svenska kronan, framför allt mot USDollarn, har för utrikesrepresentationen medfört en valutakursvinst om 14 438 000 kronor. Regeringen anser därför att anslaget 90:5 *Regeringskansliet m.m.* bör minskas med detta belopp.

Förslag till lag om ändring i lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier

90:6 Stöd till politiska partier

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 131 200 000 kronor.

Regeringens förslag: Det statliga partistödet skall höjas.

Anslaget 90:6 *Stöd till politiska partier* ökas med 25 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Enligt lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier lämnas stöd som partistöd och som kanslistöd för ett år i taget räknat fr.o.m. den 15 oktober. Partistödet lämnas som mandatbidrag. Kanslistödet, som i princip är avsett endast för partier som är företrädare i riksdagen, lämnas som grundstöd och tilläggsstöd.

Sedan det statliga partistödet infördes 1970 har det skett en reell nivåsenkning med omkring 25 000 000 kronor, motsvarande drygt 15 procent. Denna eftersläpning bör nu korrigeras. Detta bör ske redan innevarande bidragsår.

I enlighet med vad som uttalats i regeringens förklaringen 2003 bör en återställning av nivån på partistödet bl.a. syfta till att tillgodose partiernas behov att stödja skolningen av nya förtroendevalda inom de politiska ungdomsförbunden.

För att möjliggöra detta bör anslaget 90:6 *Stöd till politiska partier* ökas med 25 000 000 kronor.

Ett lagförslag i ärendet finns i avsnitt 3.1.

7.1.2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

1:5 Statistiska centralbyrån

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 429 501 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 1:5 *Statistiska centralbyrån* ökas med 1 500 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Under 2004 genomförs val till Europaparlamentet. För att Statistiska centralbyrån (SCB) skall kunna ta fram statistik och göra analyser i samband med valet samt för att göra den s.k. demokrati-databasen tillgänglig behöver SCB ytterligare medel. Anslaget 1:5 *Statistiska centralbyrån* bör därför ökas med 1 500 000 kronor.

Finansiering bör ske genom att det under utgiftsområde 1 Rikets styrelse uppförda anslaget 46:1 *Allmänna val och demokrati* minskas med motsvarande belopp.

Statens fastighetsverk

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner att staten förvärvar fastigheten Blåmannen 21 i Stockholm och att staten får utnyttja en köpoption avseende en ny ambassadbyggnad i Washington. Riksdagen godkänner också en ny investeringsplan för Statens fastighetsverk.

Regeringen bemyndigas att 2004 besluta att Statens fastighetsverk i Riksgäldskontoret får ta upp lån inom en ram av högst 7 800 000 000 kronor för investeringar i fastigheter, lokaler och mark.

Skälen för regeringens förslag: Finansutskottet har i betänkandet 2003/04:FiU2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning påpekat att regeringen inte kommenterar avvikelser mellan prognos och budget respektive utfall för Statens fastighetsverks (SFV) investeringsplan. Utskottet efterlyste även en mer detaljerad information om investeringsplanens innehåll. Utskottet förutsatte att regeringen fördjupar presen-

tationen av SFV:s investeringar i fastigheter. Mot denna bakgrund vill regeringen anföra följande.

De avvikelser som finansutskottet noterat kan hänföras främst till förskjutningar av utgifter för olika objekt mellan åren i investeringsplanen. Anledningen härtill är ofta att uppdragsgivaren får förändrade förutsättningar för sin verksamhet och vill skynda på eller senarelägga processen. Svårigheter för SFV att bedöma kostnaderna för olika projekt påverkar självfallet också utfallet.

Riksdagen har beslutat om en investeringsplan för SFV. På grund av två nya stora projekt behöver investeringsplanen nu revideras.

Pågående större projekt

I budgetpropositionerna för 2003 och 2004 finns större pågående och beslutade projekt som ingår i investeringsplanen redovisade. Därutöver bör nu två projekt nämnas.

Projektering pågår av gamla Riksarkivet på Riddarholmen i Stockholm. Ombyggnad i form av totalrenovering i syfte att iordningställa byggnaden i uthyrbart skick beräknas kunna påbörjas under 2004 och avslutas 2007.

Universitetsbiblioteket i Uppsala, Carolina Rediviva, byggs om. Arbetet inkluderar bl.a. nytt ventilationssystem, en förbättrad brandsäkerhet, vissa tillgänglighetsåtgärder och en del hyresgäst Anpassningar. Arbetet beräknas vara färdigt under 2006.

Föreslagna nya projekt

Inrikes fastigheter

Regeringen anser att fastigheten Blåmannen 21 i Stockholm (gamla Posthuset vid Vasagatan) bör förvärvas. Byggnaden tillhör enligt Riksantikvarieämbetet det nationella kulturarvet. Avtal har träffats mellan Statens fastighetsverk och Stockholm 1 AB, som ägs av Postens pensionsstiftelse. Avtalet har slutits med förbehåll av riksdagens och regeringens godkännande. Köpeskillingen är 984 000 000 kronor och lokalarean är ca 30 000 kvadratmeter och lokalen rymmer ca 1 000 arbetsplatser.

Syftet med förvärvet är att effektivisera Regeringskansliets lokalförsörjning. Förvärvet innebär att nuvarande lokaler på Vasagatan och Regeringsgatan kan sägas upp. Dessutom skapas utrymme för evakuering av befintliga regeringsbyggnader i samband med att dessa renoveras. Om- och tillbyggnader av regeringskvarteren beräknas pågå under ungefär ett decennium.

I fastigheten Blåmannen 21 behövs av säkerhetsskäl omfattande ombyggnader göras till en beräknad kostnad av 150 miljoner kronor under 2004 och 2005.

Utrikes fastigheter

Sverige saknar i dag en egen ambassadbyggnad i Washington. Sverige saknar dessutom möjligheter till utställningar, seminarier och konserter i de lokaler som nu disponeras. Utrikesdepartementet har därför gett SFV i uppdrag att söka efter en tomt där en svensk ambassadbyggnad kan uppföras i Washington. En attraktivt belägen tomt i stadsdelen Georgetown vid Potomacfloden har blivit tillgänglig. Byggnaden planeras innehålla fem våningar. De tre nedersta våningarna är avsedda för ambassadkansli och konferenslokaler m.m. De två översta våningarna är avsedda att bli hyreslägenheter.

Regeringen har godkänt att SFV tecknar 20-åriga hyresavtal för lokalerna med ett amerikanskt exploateringsföretag. I avtalet anges att SFV har rätt att utnyttja en köpoption med ett fast pris inom nio månader efter det att projektet färdigställts, dvs. 2006.

Planering och projektering har fortskridit och den totala investeringen beräknas uppgå till 495 miljoner kronor för åren 2004–2006. Regeringen gör bedömningen att ett köp av fastigheten är mer förmånligt än att hyra lokalerna. Därför anser regeringen att köpoptionen bör utnyttjas då byggnaden färdigställts. Projektet bör därför läggas in i investeringsplanen.

I samband med att en ny ambassadbyggnad i Washington uppförs avser regeringen att sälja fem tomter i direkt anslutning till den svenske ambassadörens residens vid Nebraska Avenue i Washington. Regeringen anser att tomterna inte längre behövs i statens verksamhet och de bör därför säljas.

Låneram

Regeringen har en låneram i Riksgäldskontoret på högst 7 000 miljoner kronor för investeringar i fastigheter, lokaler och mark. Redovisad plan för investeringar inkluderar två nya stora objekt, varav främst köpet av fastigheten Blåmannen 21 kommer att påverka innevarande års låneram. Därför behöver låneramen 2004 höjas till 7 800 miljoner kronor.

Tabell 7.1 Investeringsplan för Statens fastighetsverk 2004-2006

Miljoner kronor

	Utfall 2003	Budget 2004	Beräknat 2005	Beräknat 2006
Pågående projekt, därav:	519	428	439	383
- Riksarkivet	1	12	39	27
- Carolina Rediviva	5	12	10	-
Nya större projekt för prövning, därav:	-	1 101	70	458
- Blåmannen 21	-	1 084	50	-
- Ambassad i Washington	-	17	20	458
Summa investeringar, därav:	519	1 529	509	841
- Inrikes	487	1 477	462	359
- Utrikes	19	40	40	478
- Mark	13	12	7	4
Finansiering				
Lån	519	1 529	509	841
Summa finansiering	519	1 529	509	841

Enligt praxis beslutar regeringen om investeringar i form av anskaffning eller ombyggnad av fastigheter, lokaler och mark då kostnaden understiger 30 miljoner kronor per objekt. Större investeringar anmäls först för riksdagen innan regeringen fattar slutligt beslut i respektive ärende. Regeringen bedömer att detta är en lämplig nivå och avser att tillämpa den även i fortsättningen.

90:1 Riksrevisionen (låneram)

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 269 067 000 kronor.

Riksrevisionens styrelses förslag: Riksdagen bemyndigar Riksrevisionen att för 2004 ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i verksamheten inom en ram av högst 50 000 000 kronor.

Skälen för Riksrevisionens styrelses förslag: Riksrevisionen har av riksdagen för 2004 bemyndigats att ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i verksamheten inom en ram av högst

45 000 000 kronor (prop. 2003/04:1, bet. 2003/04:FiU2, rskr. 2003/04:137).

Under Riksrevisionens första verksamhetsperiod det andra halvåret 2003 uppgick låneramen till 50 000 000 kronor. Utfallet för 2003 visar att av låneramen har 43 800 000 kronor utnyttjats.

Från och med 2004 disponerar Riksrevisionen förutom ett förvaltningsanslag på drygt 269 miljoner kronor även ett anslag under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd för Riksrevisionens internationella verksamhet uppgående till 40 miljoner kronor. Motsvarande medel har Sida tidigare disponerat för samma ändamål. De ytterligare investeringskostnader som är förknippade med den internationella verksamheten kommer att ta utrymme i anspråk inom låneramen. Detta förhållande uppmärksammades inte då låneramen för innevarande år fastställdes.

Såväl finansutskottet som utrikesutskottet behandlar anslagsfrågor för 2004 om Riksrevisionens internationella verksamhet i sina betänkanden 2003/04:FiU2 respektive 2003/04:UU2. I båda dessa betänkanden framhålls betydelsen av att den internationella verksamheten inte får riskera att inskränka möjligheterna att bedriva revision.

Den beslutade nivån på låneramen för 2004 om 45 000 000 kronor innebär en risk för att för revisionen behövliga investeringar inte kan genomföras. Enligt styrelsens mening är det av stor vikt för den fortsatta utvecklingen av Riksrevisionens verksamhet att myndigheten kan besluta om för verksamheten nödvändiga investeringar. Styrelsen vill understryka att en förutsättning är att investeringsvolymen ryms inom anvisade anslag.

Styrelsen kan konstatera att Riksrevisionen fått en minskad låneram jämfört med 2003. Detta motsvaras dock inte av en minskning av behovet av en sådan låneram. Det har tvärtom visat sig att behovet har ökat, bl.a. genom att Riksrevisionen nu ansvarar för att själv finansiera även investeringar för biståndsändamål. Styrelsen delar finansutskottets syn att biståndsverksamheten inte får medföra inskränkningar i Riksrevisionens huvuduppgift. Det är mot denna bakgrund angeläget att Riksrevisionen ges en utökad låneram om ytterligare 5 000 000 kronor.

Av 12 § lagen (2002:1023) med instruktion för Riksrevisionen framgår att styrelsen beslutar om förslag till anslag på statsbudgeten för Riks-

revisionen. Enligt samma bestämmelse skall styrelsen innan beslutet fattas inhämta riksdagsförvaltningens yttrande över förslaget. Riksdagsstyrelsen har inte haft något att erinra mot detta förslag.

7.1.3 Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution

3:1 Skatteverket

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 5 745 431 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 3:1 *Skatteverket* ökas med 21 608 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Skatteverket lämnar uppborådshjälp enligt lagen (1998:1593) om trossamfund. Verket bör kompenseras för kostnaderna för att administrera uttag av avgifter till registrerade trossamfund. Kostnaderna för uppborådshjälpen kan beräknas till 21 kronor per person. Regeringen har beslutat om uppborådshjälp för sju andra trossamfund än Svenska kyrkan. Enligt uppgift uppgår 2004 antalet personer där Skatteverket svarar för uppboråden till 76 550 stycken. Anslaget 3:1 *Skatteverket* bör därför ökas med 1 608 000 kronor. Finansiering bör ske genom att det under utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid uppförda anslaget 28:39 *Stöd till trossamfund* minskas med motsvarande belopp.

För att förbättra kontrollen av F-skatt bör Skatteverket tillföras ytterligare 20 000 000 kronor.

Sammantaget bör därmed anslaget 3:1 *Skatteverket* ökas med 21 608 000 kronor.

7.1.4 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

4:6 Kriminalvården

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 4 761 044 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 4:6 *Kriminalvården* ökas med 200 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Beläggningen inom anstalter och häkten fortsätter att öka. Kriminalvården kan inte möta volymökningarna med de resurser som nu disponeras. För att ge kriminalvården förutsättningar att öka tillgången på platser behöver ytterligare medel tillföras. Anslaget 4:6 *Kriminalvården* bör därför ökas med 200 000 000 kronor.

7.1.5 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan

5:3 Nordiskt samarbete

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 9 122 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 5:3 *Nordiskt samarbete* ökas med 2 100 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 5:1 *Bidrag till vissa internationella organisationer* minskas med 2 100 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: År 2005 är det 100 år sedan unionen mellan Sverige och Norge upplöstes. Under innevarande år genomförs ett antal förberedelser inför 100-årsminnet av unionsupplösningen. Anslaget 5:3 *Nordiskt samarbete* behöver därför ökas med 2 100 000 kronor. Finansiering bör ske genom att anslaget 5:1 *Bidrag till vissa internationella organisationer* minskas med samma belopp.

7.1.6 Utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet

6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling (bemyndigande)

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 18 376 147 000 kronor. Vidare har regeringen ett bemyndigande att ingå ekonomiska förpliktelser på högst 72 500 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2004 för ramanslaget 6:2 *Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling* besluta om beställningar av materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling som inklusive tidigare gjorda beställningar medför utgifter på högst 68 500 000 000 kronor efter 2004.

Skälen för regeringens förslag: För att skapa handlingsfrihet inför det kommande försvarsbeslutet avseende försvarets inriktning åren 2005–2007 anser regeringen att det är nödvändigt att minska de framtida bindningarna som görs i fråga om materielanskaffning. Det är därför motiverat att redan nu sänka bemyndiganderamen i avvaktan på beslut om framtida anslagsnivåer.

Av dessa skäl anser regeringen att bemyndiganderamen för anslaget 6:2 *Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling* bör sänkas till 68 500 000 000 kronor.

7.1.7 Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

12:1 Migrationsverket

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 616 273 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 12:1 *Migrationsverket* ökas med 20 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Ärendebalanserna för prövning av asylärenden är alltjämt höga. För att kunna minska ärendebalanserna och handläggningstiderna bedömer regeringen att det är nödvändigt att tillföra Migrationsverket ytterligare resurser. Anslaget 12:1 *Migrationsverket* bör därför ökas med 20 000 000 kronor.

12:6 Utresor för avvisade och utvisade

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 135 556 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 12:6 *Utresor för avvisade och utvisade* ökas med 20 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Under anslaget finansieras kostnader för utresor för avvisade och utvisade. Antalet verkställda utresor har ökat vilket lett till högre utgifter än som tidigare beräknats. Anslaget 12:6 *Utresor för avvisade och utvisade* behöver därför ökas med 20 000 000 kronor.

7.1.8 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

14:6 Institutet för psykosocial medicin

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 15 031 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 14:6 *Institutet för psykosocial medicin* ökas med 500 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Det är angeläget att stärka skolornas arbete med att främja elevers psykiska hälsa och att därmed minska risken för självmord. Institutet för psykosocial medicin har ett särskilt ansvar inom suicidforskning och suicidprevention. För att möjliggöra stärkta självmordspreventiva insatser i skolan bör anslaget 14:6 *Institutet för psykosocial medicin* ökas med 500 000 kronor.

16:7 Bilstöd till handikappade

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 196 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 16:7 *Bilstöd till handikappade* ökas med 22 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Bilstödet för handikappade är ett viktigt medel för att uppnå regeringens mål för handikappolitiken. För att förkorta väntetiderna för bidrag anser regeringen att anslaget 16:7 *Bilstöd till handikappade* bör ökas med 22 000 000 kronor.

Finansiering bör ske genom att anslaget 16:8 *Kostnader för statlig assistansersättning* minskas. Finansiering sker också genom att de under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp uppförda anslagen 19:3 *Handikappersättningar* och 19:6 *Riksförsäkringsverket* minskas.

Förslag till lag om ändring i lagen (1993:389) om assistansersättning

16:8 Kostnader för statlig assistansersättning

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 10 061 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Assistansersättning får inte lämnas för längre tid tillbaka än en månad före den månad då ansökan eller anmälan gjorts.

Anslaget 16:8 *Kostnader för statlig assistansersättning* minskas med 5 000 000 kronor.

Ärendet och dess beredning: I 5 § lagen (1993:389) om assistansersättning (LASS) anges att assistansersättning inte får lämnas för längre tid än tre månader före den månad då ansökan eller anmälan gjorts till försäkringskassan. Riksförsäkringsverket (RFV) har i sin rapport Översyn av ersättningen för personlig assistans – LASS bl.a. föreslagit en ändring i 5 § LASS som innebär att assistansersättning lämnas tidigast från och med den månad då ansökan eller anmälan gjorts.

RFV:s rapport har remitterats till berörda myndigheter, kommuner, handikapporganisationer, brukarkooperativ och serviceorganisationer. En förteckning över remissinstanserna samt en remissammanställning med anledning av det aktuella förslaget finns tillgänglig i Socialdepartementet (dnr S1999/706/ST).

Flertalet remissinstanser har inte yttrat sig om RFV:s förslag om att assistansersättning lämnas tidigast från och med den månad då ansökan eller anmälan gjorts. *Svenska Kommunförbundet* anser att detta kan godtas som en rimlig avgränsning. *Försäkringskassaförbundet* instämmer i RFV:s förslag. *Riksförbundet FUB – För Utvecklingsstörda Barn, Ungdomar och Vuxna* anser att assistansersättning bör kunna ges för tre månader tillbaka från ansökningsmånaden med

hänsyn till kommunernas och försäkringskassornas bristande information om rätten till personlig assistans och övriga insatser enligt LSS.

Skälen för regeringens förslag: Vid lagens tillkomst var det befogat att ha en regel med innebörden att assistansersättning fick lämnas upp till tre månader före den månad ansökan eller anmälan gjorts till försäkringskassan. Initialt kunde det befaras att tillgång till information om rätten till insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och assistansersättning enligt LASS skulle kunna vara bristfällig. Dessa lagar har nu gällt sedan den 1 januari 1994 och information om rätten till insatser och assistansersättning anses i dag fungera tillfredsställande. Det finns således inte anledning att på grund av bristande tillgång till information behålla en retroaktivitet om tre månader inom assistansersättningen. Mot denna bakgrund anser regeringen att en månads retroaktivitet inom assistansersättningen kan anses som rimlig. Ett lagförslag i ärendet finns i avsnitt 3.2.

Som ett resultat av denna ändring kan anslaget 16:8 *Kostnader för statlig assistansersättning* minskas med 5 000 000 kronor. Denna minskning bidrar till att finansiera höjningen av anslaget 16:7 *Bilstöd till handikappade*.

Överenskommelse mellan staten och Landstinget Västmanland om Salberga sjukhus

Regeringens förslag: Regeringen får godkänna en överenskommelse mellan staten och Landstinget Västmanland angående Salberga sjukhus. Enligt överenskommelsen skall landstinget till staten betala 1 000 000 kronor. Därmed sker en slutlig reglering av statens fordran på landstinget i anledning av Salberga sjukhus. Det inbetalda beloppet skall föras till inkomsttitel 2811 *Övriga inkomster av statens verksamhet*.

Skälen för regeringens förslag: I samband med mentalsjukvårdsreformen 1966 övertog Västmanlands läns landsting den 1 januari 1967 från staten bl.a. Salberga sjukhus, ett specialsjukhus för vård av psykiskt utvecklingsstörda, som vid denna tidpunkt hade ca 500 vårdplatser. Mot bakgrund av det stora antalet vårdplatser vid sjukhuset förutsattes att sjukhuset även skulle utnyttjas av andra sjukvårdshuvudmän. Enligt ett

avtal med staten övertog landstinget sjukhuset under det särskilda villkoret att landstinget, för egen del och för övriga berörda sjukvårdshuvudmän, till staten skulle erlagga ett belopp av 8,50 kronor per vård dag vid sjukhuset, tills dess staten erhållit 31 miljoner kronor. Detta belopp motsvarade restvärdet på byggnader och utrustning vid övertagandet. De sjukvårdshuvudmän som nyttjade sjukhuset skulle med denna metod få svara för avskrivningen av restvärdet i den omfattning de hade patienter på sjukhuset.

Efter landstingets övertagande av sjukhuset har lagstiftningen angående omsorgen om de psykiskt utvecklingsstörda medfört en successiv övergång från sluten institutionsvård på vårdhem och specialsjukhus till öppna vårdformer, i syfte att ge psykiskt utvecklingsstörda möjlighet att leva som andra och i gemenskap med andra. För Salberga sjukhus innebar denna utveckling att antalet patienter minskade. Utomlänspatienterna utgjorde i inledningsskedet en stor majoritet av patienterna, ca 90 procent. Med början 1982 flyttades dessa patienter i snabb takt för placering i annan vårdform i hemlandstingen.

Efter 2002 bedrivs inte längre någon vårdverksamhet vid sjukhuset som kan ligga till grund för ersättning till staten. Landstinget ser inte heller något behov av att starta någon sådan verksamhet i aktuella lokaler under överskådlig tid. Försök till samordning med Sala kommun har förekommit på olika sätt för att hitta passande verksamheter för området som skulle kunna bära en del av kostnaderna. En försäljning av området har också diskuterats utan resultat med Sala kommun.

Av statens ursprungliga fordran på landstinget återstår för närvarande ca 11,5 miljoner kronor. Enligt landstinget har avvecklingskostnaderna för Salberga sjukhus varit betydande. Till detta skall läggas kostnaderna i dag för den tomma fastigheten.

Enligt en preliminär överenskommelse mellan staten och Landstinget Västmanland skall landstinget till staten inbetala en miljon kronor. I och med denna inbetalning sker en slutlig reglering av statens fordran på landstinget i anledning av Salberga sjukhus. Detta innebär att staten efterger en del av sin fordran, varför det krävs ett be myndigande från riksdagen för att regeringen slutligt skall kunna godkänna överenskommelsen. Det inbetalda beloppet skall föras till inkomsttitel 2811 *Övriga inkomster av statens verksamhet*.

7.1.9 Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag

19:3 Handikappersättningar

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 224 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Handikappersättning utges från och med den månad då rätt till förmånen har inträtt, dock inte för längre tid tillbaka än sex månader före ansökningsmånaden.

Anslaget 19:3 *Handikappersättningar* minskas med 7 000 000 kronor.

Ärendet och dess beredning: Förslaget har utarbetats inom Regeringskansliet och under beredning av detta ärende har underhandskontakt tagits med Riksförsäkringsverket.

Skälen för regeringens förslag: Sedan 1990 kan handikappersättning utges upp till två år retroaktivt före ansökningsmånaden. Skälen till att retroaktivitetstiden vid denna tidpunkt förlängdes från tre månader till två år var att informationen om handikappersättning inte fungerade tillfredsställande. Förlängning av retroaktiviteten var ett sätt att undvika rättsförluster till följd av för sent inkomna ansökningar. Informationen om rätten till handikappersättning kan i dag anses fungera tillfredsställande. Det finns således inte anledning att på grund av bristande tillgång till information behålla två års retroaktivitet inom handikappersättningarna. Mot denna bakgrund anser regeringen att sex månaders retroaktivitet inom handikappersättningarna kan anses som rimlig. Ett lagförslag i ärendet finns i avsnitt 3.3.

Som ett resultat av denna ändring kan anslaget 19:3 *Handikappersättningar* minskas med 7 000 000 kronor. Denna minskning bidrar till att finansiera höjningen av det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg uppförda anslaget 16:7 *Bilstöd till handikappade*.

19:6 Riksförsäkringsverket

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 921 595 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 19:6 *Riksförsäkringsverket* minskas med 10 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget 19:6 *Riksförsäkringsverket* bör minskas med 10 000 000 kronor. Denna minskning bidrar till att finansiera höjningen av det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg uppförda anslaget 16:7 *Bilstöd till handikappade*.

7.1.10 Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 39 253 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 22:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* ökas med 7 366 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Antalet öppet arbetslösa beräknas bli högre 2004 än vad regeringen tidigare antagit. De medel som anvisats räcker inte. Anslaget 22:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* behöver därför ökas med 7 366 000 000 kronor.

22:8 Bidrag till administration av grundbeloppet

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag om 59 459 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 22:8 *Bidrag till administration av grundbeloppet* ökas med 6 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 22:1 *Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader* minskas med 6 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Utgifterna för administrationen av utbetalningar av grundbeloppet i arbetslöshetsförsäkringen för personer som inte är anslutna till någon arbetslöshetskassa bekostas från anslaget 22:8 *Bidrag till administration av grundbeloppet*. Arbetslöshetskassan ALFA ansvarar för denna verksamhet. Mot bakgrund av att antalet ersättningstagare ökat genom det försämrade läget på arbetsmarknaden, samt kassans tidigare ekonomiska problem, har resursbehovet ökat. Regeringen anser därför att anslaget 22:8 *Bidrag till administration av grundbeloppet* bör ökas med 6 000 000 kronor.

Finansiering bör ske genom att anslaget 22:1 *Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader* minskas med 6 000 000 kronor.

Höjd ersättning för det särskilda anställningsstödet

Regeringens förslag: Särskilt anställningsstöd lämnas med 85 procent av lönekostnaden, dock högst 1 000 kronor per dag. Höjningen gäller för anvisningar om anställning som görs under perioden den 1 juli 2004–30 juni 2005.

Skälen för regeringens förslag: Enligt nuvarande regler får en person anvisas en anställning med särskilt anställningsstöd om vissa villkor är uppfyllda. Stödet lämnas i form av en kreditering på arbetsgivarens skattekonto med 85 procent av lönekostnaden, dock högst 750 kronor per dag.

Stödet har visat sig ha stor betydelse för personer som varit utan arbete under en lång tid att få fotfäste på arbetsmarknaden. Den högsta ersättning som kan lämnas per dag bör höjas till 1 000 kronor. Syftet härmed är att ytterligare stimulera arbetsgivare att anställa deltagare i aktivitetsgarantin som trots omfattande insatser och lång tid i garantin inte fått arbete.

Stödet utgår på så sätt att arbetsgivarens skattekonto krediteras. Höjningen av ersätt-

ningen innebär minskade inkomster på statsbudgetens inkomstsida med 400 miljoner kronor 2004 respektive 2005. Höjningen av ersättningen bör träda i kraft den 1 juli 2004 och gälla för anvisningar om anställning som görs därefter till och med 30 juni 2005.

7.1.11 Utgiftsområde 14 Arbetsliv

23:1 Arbetsmiljöverket (bemyndigande)

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 639 919 000 kronor. Vidare har regeringen ett bemyndigande att ingå ekonomiska förpliktelser som innebär utgifter på högst 16 602 000 kronor under 2005.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2004 för anslaget 23:1 *Arbetsmiljöverket* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 18 450 000 kronor under 2005.

Skälen för regeringens förslag: För att Arbetsmiljöverket skall kunna göra nödvändiga utfästelser avseende partsmedel för de regionala skyddsombudens verksamhet behöver bemyndiganderamen öka. Regeringen anser därför att det för anslaget 23:1 *Arbetsmiljöverket* behövs ett bemyndigande att ingå ekonomiska förpliktelser som medför utgifter på högst 18 450 000 kronor under 2005.

7.1.12 Utgiftsområde 15 Studiestöd

25:4 Rekryteringsbidrag

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 394 507 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 25:4 *Rekryteringsbidrag* ökas med 56 200 000 kronor.

Anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* minskas med 58 700 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: I syfte att minska risken för friställning av personal och samtidigt stärka kompetensen inom den av

kommun och landsting finansierade verksamheten inom vård, skola och omsorg, föreslås en tidsbegränsad utbildningsattsning. Under 2004 och 2005 skall sammanlagt 6 000 personer beredas möjlighet att arbeta deltid och studera deltid inom kommunal vuxenutbildning eller högskola. För att täcka kostnaderna för ett anpassat studiestöd för deltagarna i dessa kombinationsutbildningar behöver anslaget 25:4 *Rekryteringsbidrag* ökas med 56 200 000 kronor.

Finansiering bör ske genom att anslaget för studiemedel minskas med motsvarande belopp. Anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* bör vidare minskas med 2 500 000 kronor för att finansiera ökningarna av de under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning uppförda anslagen 25:2 *Myndigheten för skolutveckling*, 25:76 *Högskoleverket* och 25:78 *Centrala studiestödsnämnden m.m.*

Sammantaget bör alltså anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* minskas med 58 700 000 kronor.

Regeringen avser att återkomma med förslag till nödvändiga ändringar i lagen (2002:624) om rekryteringsbidrag till vuxenstudierande.

7.1.13 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

25:2 Myndigheten för skolutveckling

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 94 275 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 25:2 *Myndigheten för skolutveckling* ökas med 750 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: I syfte att minska risken för friställning av personal och samtidigt stärka kompetensen inom den av kommun och landsting finansierade verksamheten inom vård, skola och omsorg, föreslås en tidsbegränsad utbildningsattsning. Under 2004 och 2005 skall sammanlagt 6 000 personer beredas möjlighet att arbeta deltid och studera deltid inom kommunal vuxenutbildning eller högskola.

För att täcka kostnaderna för samordnings- och informationsåtgärder avseende dessa kombinationsutbildningar behöver anslaget 25:2

Myndigheten för skolutveckling ökas med 750 000 kronor. Finansiering bör ske genom att det under utgiftsområde 15 Studiestöd uppförda anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* minskas med motsvarande belopp.

25:3 Utveckling av skolväsende och barnomsorg

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 197 894 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 25:3 *Utveckling av skolväsende och barnomsorg* ökas med 500 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser att ytterligare medel behövs för att förstärka stödet till skolorna i deras arbete med hållbar utveckling. Härigenom ges förutsättningar för Myndigheten för skolutveckling att i samverkan med Ungdomens Miljöriksdag (UMR) genomföra skolutvecklingsinsatser inom detta område. UMR är ett projekt vars uppgift är att stödja grundskolornas årskurs 7–9 och gymnasieskolorna i miljö- och hållbarhetsfrågor. För att möjliggöra detta bör anslaget 25:3 *Utveckling av skolväsende och barnomsorg* ökas med 500 000 kronor.

25:4 Specialpedagogiska institutet

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 332 820 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 25:4 *Specialpedagogiska institutet* ökas med 7 500 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 25:7 *Särskilda insatser på skolområdet* minskas med 7 500 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen gör bedömningen att verksamheten vid Specialpedagogiska institutets fyra nationella resurscenter bör förstärkas. Som pedagogisk kunskapsresurs för barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder, erbjuder dessa resurscenter specialpedagogisk rådgivning till kommuner och

andra huvudmän. Genom en förstärkning av resurscentren kan stödet till elever med funktionshinder bättre tillgodoses och den kommunala kompetensen i specialpedagogiska frågor höjas. För att göra detta möjligt anser regeringen att anslaget 25:4 *Specialpedagogiska institutet* bör ökas med 7 500 000 kronor.

Finansiering bör ske genom att anslaget 25:7 *Särskilda insatser på skolområdet* minskas med motsvarande belopp. Regeringen gör bedömningen att en viss omDispositionering från regional till central nivå av de totala medel som Specialpedagogiska institutet disponerar bättre kan tillgodose det nationella behovet av råd och stöd i specialpedagogiska frågor. Effekterna av finansieringsåtgärden är att möjligheten för kommuner att påbörja nya projektinsatser av regional art minskar.

25:18 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning (bemyndigande)

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 778 184 000 kronor. Vidare har regeringen ett bemyndigande att ingå ekonomiska förpliktelser på högst 1 556 068 000 kronor under 2005–2008.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2004 för ramanslaget 25:18 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning* besluta om bidrag till kvalificerad yrkesutbildning som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 1 556 068 000 kronor under 2005–2009.

Skälen för regeringens förslag: Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning har meddelat regeringen att beslut har fattats om deltidsutbildningar som innebär åtaganden t.o.m. 2009. Dessa åtaganden medför dock ingen förändring av storleken på bemyndiganderamen.

Regeringen konstaterar att Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning har träffat avtal om utbildningar som sträcker sig längre än den medgivna bemyndigandeperioden. I den uppkomna situationen anser regeringen att detta ekonomiska åtagande måste hanteras på ett korrekt sätt i förhållande till riksdagen. Regeringen anser därför att riksdagen nu i efterhand bör bemyndiga regeringen att under 2004 för ramanslaget 25:18 *Bidrag till kvalificerad*

yrkesutbildning ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter som uppgår till högst 1 556 068 000 kronor under 2005–2009.

25:73 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m. (bemyndigande)

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 484 126 000 kronor. Något bemyndigande att ingå ekonomiska förpliktelser har inte lämnats.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2004 för ramanslaget 25:73 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* besluta om stipendier på Svenska institutets område som medför utgifter på högst 3 000 000 kronor under 2005.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen konstaterar att Svenska institutet under ett år beviljar stipendier för senare läsår utan att ha något bemyndigande. I den uppkomna situationen anser regeringen att detta ekonomiska åtagande måste hanteras på ett korrekt sätt i förhållande till riksdagen. Riksdagen bör därför nu i efterhand bemyndiga regeringen att under 2004 för ramanslaget 25:73 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* ingå ekonomiska förpliktelser i form av stipendier på Svenska institutets område som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 3 000 000 kronor under 2005.

25:76 Högskoleverket

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 185 151 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 25:76 *Högskoleverket* ökas med 750 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: I syfte att minska risken för friställning av personal och samtidigt stärka kompetensen inom den av kommun och landsting finansierade verksamheten inom vård, skola och omsorg, föreslås en tidsbegränsad utbildningsinsats. Under

2004 och 2005 skall sammanlagt 6 000 personer beredas möjlighet att arbeta deltid och studera deltid inom kommunal vuxenutbildning eller högskola.

För att täcka kostnaderna för informationsåtgärder m.m. behöver anslaget 25:76 *Högskoleverket* ökas med 750 000 kronor. Finansiering bör ske genom att det under utgiftsområde 15 Studiestöd uppförda ramanslaget 25:2 *Studie-medel m.m.* minskas med motsvarande belopp.

25:78 Centrala studiestödsnämnden m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 372 315 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 25:78 *Centrala studiestödsnämnden m.m.* ökas med 42 000 000 kronor.

Anslaget 25:72 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.* minskas med 41 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: I samband med en internrevision 2003 har Centrala studiestödsnämnden (CSN) uppmärksammat ett underskott avseende den avgiftsfinansierade verksamhet som upphörde 2000 och ett anslagsöverskridande till följd av en felaktig redovisning i samband med byte av finansieringsmodell samma år. Riksrevisionen har i efterhand invänt mot tidigare års redovisningar. Sammantaget uppvisar CSN 2003 ett ackumulerat underskott på ca 140 miljoner kronor.

Regeringen bedömer att CSN inte har utrymme att finansiera hela underskottet inom ramen för anvisade medel. För att hantera anslagsöverskridandet bör anslaget 25:78 *Centrala studiestödsnämnden m.m.* ökas med 41 000 000 kronor. Regeringen avser vidare att inom den gräns som anges i lagen (1996:1059) om statsbudgeten höja myndighetens anslagskredit med ca 19 miljoner kronor. Resterande underskott på anslaget kommer att regleras under de närmast följande åren.

Finansiering bör ske genom att anslaget 25:72 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.* minskas med 41 000 000 kronor.

I syfte att minska risken för friställning av personal och samtidigt stärka kompetensen

inom den av kommun och landsting finansierade verksamheten inom vård, skola och omsorg, föreslås en tidsbegränsad utbildningsatsning. Under 2004 och 2005 skall sammanlagt 6 000 personer beredas möjlighet att arbeta deltid och studera deltid inom kommunal vuxenutbildning eller högskola. Satsningen på dessa kombinationsutbildningar innehåller ett anpassat studiestöd för deltagarna. För systemutveckling och administration av detta stöd behöver anslaget 25:78 *Centrala studiestödsnämnden m.m.* ökas med 1 000 000 kronor. Finansiering bör ske genom att det under utgiftsområde 15 Studiestöd uppförda ramanslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* minskas med motsvarande belopp.

Sammantaget bör därför anslaget 25:78 *Centrala studiestödsnämnden m.m.* ökas med 42 000 000 kronor.

7.1.14 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

28:39 Stöd till trossamfund

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 50 750 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 28:39 *Stöd till trossamfund* minskas med 1 608 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget 28:39 *Stöd till trossamfund* bör minskas med 1 608 000 kronor för att finansiera ökade utgifter på det under utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution uppförda anslaget 3:1 *Skatteverket*.

Medel hos AB Svenska Spel

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner att regeringen 2004 på en extra bolagsstämma i AB Svenska Spel verkar för att inestående medel avsedda för konst, teater och andra kulturella ändamål delas ut till regeringen och används för avsedda ändamål.

Bakgrund: Kungl. Maj:t beslutade 1955 att ge dåvarande Svenska penninglotteriet aktiebolag tillstånd att under 1955 anordna ett särskilt pen-

ninglotteri till förmån för teater och musik. Beslutet lade grunden för ett särskilt kulturlotteri som alltsedan dess anordnats av Svenska penninglotteriet aktiebolag och efter sammanläggningen av Svenska penninglotteriet aktiebolag och Tipstjänst AB, av AB Svenska Spel.

Av 4 § AB Svenska Spels bolagsordning framgår att inte någon del av de vinstmedel som är tillgängliga för utdelning skall delas ut till aktieägare. Alla för utdelning tillgängliga vinstmedel skall i stället disponeras på sätt som regeringen föreskriver. Av regeringens beslut om tillstånd till AB Svenska Spel att anordna lotterier (beslut den 23 oktober 2003, dnr Fi2003/3187) framgår att bolagets vinstmedel löpande under räkenskapsåret skall lånas ut till svenska staten (Riksgäldskontoret). Utdelningsbara vinstmedel skall kvittas mot AB Svenska Spels fordringar på staten (Riksgäldskontoret). Vad som återstår av utdelningsbara vinstmedel efter kvittning av fordringar, lagstadgad fondering, av riksdag och regering beslutade dispositioner skall AB Svenska Spel betala in till staten.

Enligt beslutet om tillstånd skall vidare ett visst belopp av det överskott, som uppkommer sedan vinstutdelning och kostnader dragits av från intäkterna från ett av bolaget anordnat traditionellt lotteri tillfalla kulturella ändamål enligt de närmare riktlinjer som regeringen bestämmer. I bilaga till regeringsbeslutet framgår att 1/26 av bolagets överskott 2003 och 2004 från Nya Penninglotten skall användas för konst, teater och andra kulturella ändamål.

Vid de ordinarie bolagsstämmorna i AB Svenska Spel beslutar stämman om hur bolagets vinst skall disponeras. Vid bolagsstämman 2003 beslöt stämman att bolagets vinst skulle disponeras i enlighet med det förslag till vinstdisposition som styrelsen lämnat i förvaltningsberättelsen och som tillstyrkts av bolagets revisorer, med anmärkning att närmare anvisningar för bidraget om ytterligare 100 miljoner kronor till idrottens barn- och ungdomsverksamhet kan komma att beslutas av regeringen.

Bolagsstämmans beslut om vinstdispositioner omfattar inte de medel som utgör behållningen från de lotterier som anordnats för kulturella ändamål. Regeringen har, alltsedan mitten av 1950-talet, kontinuerligt genom beslut uppdragit åt AB Svenska Spel, tidigare Svenska penninglotteriet aktiebolag, att betala ut medel som utgör behållning från de lotterier som anordnats

för kulturella ändamål till vissa organisationer och, i några fall, statliga myndigheter som beviljats bidrag.

Konstitutionsutskottet har granskat bidragsutbetalningar via AB Svenska Spel och den 21 oktober 2003 beslutat att genom en skrivelse som sändes till Regeringskansliet begära svar på vissa frågor.

Regeringskansliet har som svar på konstitutionsutskottets skrivelse angett att den ordning genom vilken medel hos AB Svenska Spel tas i anspråk för utbetalning av bidrag som beviljas av regeringen till förmån för konst och teater m.m. tillkom före den nuvarande regeringsformen och att den sedvänja som utbildats för bidragsutbetalningarna kan sägas stämma mindre väl överens med den befogenhetsfördelning som numera föreligger mellan riksdagen och regeringen på finansmaktens område. Enligt promemorian kan även ifrågasättas om bidragsutbetalningarna är i överensstämmelse med de under senare år utvecklade principerna om bruttoredovisning och fullständighet. Sedvänjan överensstämmer inte heller med det aktiebolagsrättsliga regelverket.

Regeringen kommer att inleda ett arbete i syfte att ändra detta förfarande. Konstitutionsutskottet utgick i sitt ställningstagande från att förhållandena genom de åtgärder regeringen avser att vidta skulle bringas till överensstämmelse med de regler som gäller (bet. 2003/04:KU10).

Skälen för regeringens förslag: Den del av överskottet från Penninglotten som under årens lopp avsatts till konst, teater och andra kulturella ändamål har hos AB Svenska Spel redovisats som en skuld till Kulturdepartementet. Dessa medel uppgick vid utgången av 2003 till 5 249 848 kronor.

Enligt regeringens mening bör dessa medel efter beslut vid en extra bolagsstämma i AB Svenska Spel 2004 delas ut till regeringen och användas för avsedda ändamål. Regeringen bör bemyndigas att verka för att så sker.

Som regeringen tidigare anfört framgår det av regeringens beslut i oktober 2003 om tillstånd till AB Svenska Spel att anordna lotterier att 1/26 av bolagets överskott 2003 och 2004 från Nya Penninglotten skall tillfalla konst, teater och andra kulturella ändamål.

Regeringen avser att återkommer i denna fråga i budgetpropositionen för 2005.

7.1.15 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

31:9 Statens va-nämnd

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 6 737 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 31:9 *Statens va-nämnd* ökas med 400 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 31:1 *Boverket* minskas med 400 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget 31:9 *Statens va-nämnd* behöver ökas med 400 000 kronor för att täcka verksamhetens kostnader. Finansiering bör ske genom att anslaget 31:1 *Boverket* minskas med motsvarande belopp.

31:10 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 25 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Av anslaget 31:10 *Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet* får högst 2 000 000 kronor användas för att finansiera en byggsamordnare med uppdrag att leda och samordna ett program för utveckling och utvärdering av byggsektorn.

Skälen för regeringens förslag: Staten och kommunerna har som stora beställare av olika byggnader och anläggningar, ett intresse av en effektiv och kundanpassad byggsektor. Den privata sidan är också en betydande beställare med samma behov. Detta bekräftas inte minst genom det nästan enhälliga instämmandet från remissinstanserna till den problembeskrivning som Bygghögskolekommitténs betänkande *Skärpning Gubbar!* (SOU 2002:115) redovisade.

I betänkandet framträder en bild av en branschstruktur med hög koncentration, vertikal integration och starka inslag av korsvis ägande. Svag importkonkurrens och inträdesbarriärer leder till ett svagt konkurrenstryck, vilket i sin

tur leder till höga priser, svårigheter att påverka utbudet, låg produktivitet, dålig kvalitet och svagt omvandlingstryck.

Det är därför rimligt att staten och kommunerna tillsammans med övriga intressenter gör en gemensam insats för att öka kvalitet, kompetens, konkurrens och attraktivitet i bygg-, fastighets- och anläggningssektorn. Regeringen gav Boverket i uppdrag (dnr Fi2003/6439) att låta genomföra en förstudie till ett framtidsinriktat projekt inom sektorn.

Boverket har därefter redovisat ett program för hur en långsiktig förbättring av sektorns attraktivitet, konkurrenskraft, kompetens och lönsamhet kan byggas upp och genomföras. Rapporten har sammanställts efter samråd med ett stort antal företrädare för olika intressen i de olika delsektorerna. Regeringen finner att det finns goda skäl att under en treårsperiod tillkalla en särskild byggsamordnare för att tillsammans med företrädare för bygg-, fastighets- och anläggningssektorn leda och samordna ett program för utveckling och utvärdering av byggsektorn. En förutsättning för att projektet skall kunna genomföras är att staten och övriga aktörer delar på kostnaderna.

Den statliga finansieringen bör ske genom att högst 2 000 000 kronor av anslaget 31:10 *Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet* får användas till ändamålet.

Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Regeringens förslag: Fusionen mellan de två bolagen Norecic AB och Bothia Garanti AB genomförs inte.

Bakgrund: I statsbudgeten för innevarande år föreslogs att regeringen skulle överta aktierna i Norecic AB genom utdelning eller annat förfarande. Samtidigt informerades riksdagen om att regeringen avsåg att efter övertagandet fusionera detta företag och Bothia Garanti AB. Riksdagen har därefter beslutat i enlighet med regeringens förslag (prop. 2003/04:1, bet. 2003/04:FiU11, rskr. 2003/04:49).

Skälen för regeringens förslag: Efter att Vasallen AB:s dotterbolag (Norecic AB) delats ut till regeringen har regeringen i december 2003 tillskjutit aktierna i bolaget som aktieägartillskott till Bothia Garanti AB. I och med detta har

ett koncernförhållande upprättats i vilket Bothia Garanti AB är moderbolag till Norecic AB. Verksamheten i koncernen kommer huvudsakligen att bedrivas i moderbolaget Bothia Garanti AB. Det fria egna kapitalet i Norecic AB har genom beslut på bolagsstämman 2004 delats ut till moderbolaget. Regeringen anser mot denna bakgrund att det för närvarande inte finns något behov av att genomföra fusionen mellan de två bolagen.

31:14 Bidrag till installation av hissar (nytt anslag och bemyndigande)

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål inte uppfört något anslag eller något bemyndigande att ingå ekonomiska förpliktelser.

Regeringens förslag: Bidrag kan lämnas till installation av hissar som påbörjas under perioden den 15 april–31 december 2004.

Stödet skall vara begränsat till sammanlagt högst 30 000 000 kronor. Bidrag skall utgå med en viss andel av godkänd total installationskostnad. Högsta godkända installationskostnad skall vara 1 000 000 kronor per hiss.

Bidrag skall lämnas i samband med underhåll, om-, till- och påbyggnad av flerfamiljshus som är högre än två våningar samt vid påbyggnad av flerfamiljshus som har två våningar. Förutsättningen är dock att de åtgärder som genomförs är berättigade till stöd enligt förordningen (1992:986) om statlig bostadsbyggnads-subvention.

Regeringen bemyndigas att fatta beslut om bidrag till installation av hissar som medför utgifter på högst 29 000 000 kronor efter 2004.

Ett nytt ramanslag 31:14 *Bidrag till installation av hissar* på 1 000 000 kronor anvisas.

Ärendet och dess beredning: Boverket har på regeringens uppdrag gjort en översyn av underhållsbehovet i bostadssektorn. Uppdraget har redovisats i rapporten Bättre koll på underhåll. Rapporten har remissbehandlats. Remissvaren finns tillgängliga i Finansdepartementet (dnr Fi2002/4604).

Enligt artikel 87.3 i EG-fördraget är medlemsstaterna skyldiga att underrätta kommissionen om alla planer på att införa eller ändra stödåtgärder. Kommissionens övervakning av statligt

stöd bygger på ett system med förhandsgodkännande. Alla stödåtgärder skall anmälas till kommissionen när de fortfarande är på planeringsstadiet. Förslaget om stöd till installation av hissar kommer att anmälas till kommissionen för förhandsgodkännande enligt artikel 88.3 (se nedan).

Boverkets förslag: Boverkets förslag innebär att ett engångsbidrag skall lämnas till nyinstallation av hissar i befintliga flerbostadshus som är högre än två våningar. Bidraget föreslås vara rambegränsat och finnas under 5–6 år för att få full effekt. Stödet föreslås uppgå till 30–50 procent av materialkostnaden. Underlaget för bidraget skall vara materialkostnaderna i samband med en nyinstallation av hiss. En hissinstallation bedöms kosta från 1 000 000 kronor, varav hälften utgör materialkostnad och hälften kostnad för arbetskraft. Ett villkor för bidraget föreslås vara att det aktuella bostadshuset används till bostäder under minst tio år.

Remissinstanserna: Av de remissinstanser som uttalar sig om förslaget är flertalet positiva. Förslaget stöds bl.a. av flera länsstyrelser och kommuner, *Energimyndigheten*, *De Handikappades Riksförbund (DHR)* och *Landsorganisationen i Sverige (LO)*. *Energimyndigheten* föreslår dock att det skall ställas krav på energieffektivitet vid nyinstallation. *DHR* anser att om förslaget skall få önskad effekt måste en hissinstallation också medföra att man vidtar andra tillgänglighetsskapande åtgärder såsom nivåanpassning i och utanför entréerna till de aktuella byggnaderna. *Stockholms kommun* anser att ett hissbidrag bör ges inom ramen för de generella subventionerna till ombyggnad.

Endast *Statskontoret* och *Fastighetsägarna Sverige* avstyrker förslaget. Som skäl för detta anför *Statskontoret* att hissinstallation är en nyinvestering, inte en underhållsåtgärd, som leder till höjda hyror och drabbar hushållens ekonomi negativt. I tillväxtregioner blir lägenheter uthyrda utan problem trots avsaknaden av hiss, medan hyran höjs för mycket i icke tillväxtorter om hiss installeras. *Fastighetsägarna Sverige* menar att rapporten inte innehåller underlag för att bedöma förslagen, vare sig behoven av subventioner eller utformning.

Skälen för regeringens förslag: Under mitten av 1980-talet fanns ett tillfälligt hissbidrag. Syftet med bidraget var att öka tillgängligheten. År

2000 fanns enligt Boverket ca 320 000 hushåll i hisslösa bostadshus med minst tre våningar.

Installation av hissar i sådana hus kommer att främja tillgängligheten och möjligheten för äldre och funktionshindrade att bo kvar. Därmed minskar också i viss mån behovet av särskilda boendeformer för dessa grupper. Ett hissbidrag kommer enligt Boverkets bedömning sannolikt att bidra till ökad ombyggnadsverksamhet av äldre bostadshus. Boverket och Socialstyrelsen har också i en gemensam rapport framhållit behovet av hissar (Varför kan inte behovet av särskilda boendeformer tillgodoses?, S2003/3341/ST). *DHR* framhåller i sitt yttrande att ökad tillgänglighet leder till att äldre eller rörelsehindrade kan bo kvar längre i sin bostad. Detta leder till minskade kostnader för kommunerna för bostadsanpassning och hemtjänst och ökad möjlighet för rörelsehindrade att på samma sätt som befolkningen i övrigt själva kunna välja sitt boende.

Mot bakgrund av vad som anförts anser regeringen att det bör införas ett stöd för nyinstallation av hissar i befintliga flerbostadshus. Bidraget bör tidsbegränsas till att avse projekt som påbörjas före utgången av 2004.

Ett hissbidrag har i sig begränsade effekter på sysselsättningen, särskilt på kort sikt. Ett hissbidrag måste främst betraktas som ett bostadspolitiskt styrmedel som syftar till att förbättra tillgängligheten och möjligheten att bo kvar för äldre och funktionshindrade. I kombination med andra ombyggnadsåtgärder kan dock ett hissbidrag bidra till ökad sysselsättning. Hissinstallationer är kostnadskrävande och kravet i byggreglerna om installation vid ombyggnad kan bidra till att begränsa om-, till- och påbyggnadsverksamheten. För att underlätta beslut om sådana åtgärder får stödet inte vara alltför lågt.

Utformning av ett nytt hissbidrag

Ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet ingår i de bostadspolitiska målen. Ett hissbidrag kan med rätt utformning bidra till samtliga hållbarhetsdimensioner: ökningen av boendekostnaderna efter ombyggnad minskar, möjligheterna för äldre och funktionshindrade att bo kvar ökar, valfriheten förbättras och ökning av energiförbrukningen kan begränsas.

För att åtgärderna skall få önskad effekt bör krav ställas på att nödvändiga kompletterande anpassningar av fastigheten görs, så att den

verkligan blir tillgänglig för äldre och funktionshindrade. Exempel på sådana åtgärder kan vara att bygga bort nivåkillnader i och utanför entrén.

Vidare bör krav ställas på god energieffektivitet hos sådana hissar som installeras med hjälp av särskilt statligt stöd.

Bidrag bör kunna lämnas i samband med underhåll samt om-, till- och påbyggnad av flerfamiljshus som är högre än två våningar samt vid påbyggnad av flerfamiljshus som har två våningar. Bidrag bör kunna lämnas endast i kombination med andra stödberättigade underhålls-, om- och tillbyggnadsåtgärder som berör huset eller byggnaden, dvs. inte bara ombyggnader eller underhåll av de enskilda lägenheterna.

En rimlig nivå på ett statligt bidrag torde ligga någonstans mellan en femtedel och en tredjedel av en total godkänd installationskostnad. Bidrag bör beräknas på hela installationskostnaden till den del denna inte överstiger 1 000 000 kronor. Hänsyn bör härvid dock tas till andra särskilda investeringsstöd som också kommer sökanden till del. Regeringen avser att i en förordning precisera bidragets utformning, särskilt villkoren för att stöd till installation av hissar skall kunna lämnas, liksom storleken på bidraget.

Ekonomiska konsekvenser

Nyinstallation av en hiss kostar, enligt Boverkets bedömning, minst 1 000 000 kronor. Statens kostnader ram begränsas till 30 000 000 kronor för hissinstallationer som påbörjas under 2004. Då det tar tid att organisera sådana större underhålls-, ombyggnads- och tillbyggnadsåtgärder som är en förutsättning för hissbidraget är det rimligt att anta att större delen av ansökningarna kommer att avse installationer som färdigställs efter 2004. Budgetbelastningen kommer således huvudsakligen att avse 2005.

Regeringen bör bemyndigas att besluta om bidrag till installation av hissar som medför utgifter på högst 29 000 000 kronor efter 2004. Utbetalning av bidrag kommer knappast att ske under 2004. Ett nytt ramanslag med ett formellt anslagsbelopp bör dock anvisas för 2004 för att ge bemyndigandet en lämplig anknytning till statsbudgeten. Regeringen avser att återkomma till frågan om ytterligare medel på anslaget i budgetpropositionen för 2005.

Förslagens förhållande till EG:s statsstödsregler

Den tänkta förordningen om det nya hissbidraget avses träda i kraft den 1 juli 2004. Förslaget kommer dock att anmälas till Europeiska kommissionen för godkännande i enlighet med EG-fördragets artikel 88.3. Ett sådant godkännande måste erhållas innan förordningen kan träda i kraft. Godkännande förutsätts kunna ske i sådan tid att den tänkta förordningen kan träda i kraft vid nämnda tidpunkt. Det går dock inte att med säkerhet ange när ett godkännande kan föreligga. Det finns en risk för att ett godkännande lämnas så sent att förordningen kan träda i kraft först efter den 1 juli 2004.

Investeringsstimulans till ombyggnad av vissa utrymmen till bostadslägenheter

Regeringens förslag: Investeringsstimulansen för byggande av mindre hyresbostäder och studentbostäder utvidgas till att omfatta även ombyggnad av vindsutrymmen och lokaler till bostäder i hus som huvudsakligen innefattar bostäder.

I de fall ombyggnaden resulterar i nytillskott av vanliga hyreslägenheter skall fastighetsägaren eller tomträttshavaren även kunna beviljas investeringsbidrag enligt samma regler som för anordnande av bostäder i övrigt.

Samma villkor skall ställas på sådan ombyggnad som för övriga projekt för vilka investeringsstimulans och investeringsbidrag medges.

De föreslagna ändringarna träder i kraft den 1 juli 2004 och gäller för projekt som påbörjas från och med den 1 januari 2004.

Ärendet och dess beredning: Inom Regeringskansliet har promemorian *Investeringsstimulans till ombyggnad av vissa utrymmen till bostadslägenheter* upprättats (dnr Fi2004/320). I promemorian föreslås en mindre utvidgning av stimulansen genom att ombyggnad av vindar och lokaler i vad som helt eller huvudsakligen är bostadshus bör omfattas dels av investeringsstimulans enligt förordningen (2003:506) om investeringsstimulans för byggande av mindre hyresbostäder och studentbostäder, dels av investeringsbidrag enligt förordningen (2001:531) om statligt

investeringsbidrag för byggande av bostäder som upplåts med hyresrätt i områden med bostadsbrist.

Promemorian har remissbehandlats varefter ett remissmöte har hållits. En sammanställning över de synpunkter som framfördes vid remissmötet och de skriftliga remissvar som har lämnats in finns tillgängliga i Finansdepartementet (dnr Fi2004/320). Förslaget har anmälts till EG-kommissionen, som bedömt att förändringen faller inom ramen för det godkännande av förslaget om en investeringsstimulans som kommissionen lämnade 2003.

Förslagen i promemorian: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Den övervägande majoriteten av remissinstanserna är positiva till eller har inga invändningar mot promemorians förslag. *Kammarrätten i Göteborg* pekar dock särskilt på behovet av att införa en möjlighet till domstolsprövning av beslut om investeringsstöd. *Stockholms Studentkårers Centralorganisation (SSCO)* anser att man även bör godta att studentbostäder förmedlas av eller i samarbete med studentkårer/nationer eller deras samarbetsorgan, eller av stiftelser eller bolag knutna till dessa. *Fastighetsägarna Sverige* har påtalat vissa oklarheter i regelverket när det gäller ytberäkningen.

Bakgrund: En investeringsstimulans för att främja byggande av mindre hyresbostäder och studentbostäder infördes 2003 (prop. 2002/03:98, bet. 2002/03:BoU9, rskr. 2002/03:215).

Investeringsstimulansen är riktad till fastighetsägare eller tomträtthavare för anordnande av bostäder som upplåts med hyresrätt i tillväxtområden med bostadsbrist. Med anordnande avses nybyggnad och ombyggnad av byggnad som tidigare till övervägande del använts för andra ändamål än bostäder. Stimulansen kan även lämnas för anordnande av studentbostäder på eller i anslutning till orter med universitet eller högskola. Bostädernas lägenhetsarea får inte överstiga 70 kvadratmeter och huvudregeln är att bostäderna skall vara avsedda för permanent bruk och självständigt boende som är garanterat genom hyresavtal av normalt slag.

Även det befintliga investeringsbidraget för byggande av bostäder som upplåts med hyresrätt i områden med bostadsbrist gäller numera ombyggnader till bostäder av byggnad som tidigare till övervägande del använts för andra ändamål än

bostäder. Investeringsstimulansen kan kombineras med reducerat investeringsbidrag.

Skälen för regeringens förslag: Under den tid som gått sedan investeringsstimulansen infördes har det uppmärksamats att ett antal projekt som enbart eller delvis innefattar ombyggnad av främst vindar till bostäder, i första hand studentlägenheter, inte har kommit till stånd. Det har också påpekats att motsvarande även gäller ombyggnader av enstaka lokaler i vad som helt eller huvudsakligen utgör bostadshus. Dessa projekt omfattas inte av bestämmelserna om investeringsbidraget eller investeringsstimulansen enligt deras nuvarande utformning, vilket sannolikt inneburit att sådana ombyggnader inte har kommit igång.

Mot bakgrund av den bristsituation som i dag finns i många tillväxtregioner, inte minst när det gäller studentbostäder, är det angeläget att denna begränsning i regelverken tas bort. Varje ny bostad innebär ett viktigt tillskott i regioner med bostadsbrist.

I den mån sådan ombyggnad resulterar i vanliga hyresbostäder eller studentbostäder anser regeringen att fastighetsägaren eller tomträtthavaren bör kunna beviljas investeringsstimulans respektive investeringsbidrag enligt samma regler som gäller för övrigt anordnande av bostäder.

Kammarrätten i Göteborgs synpunkt om införandet av domstolsprövning togs under övervägande redan då investeringsstimulansen infördes 2003. Regeringen anser att det inte finns anledning att återigen pröva frågan i samband med den begränsade förändring som nu föreslås.

SSCO anser att man för förmedling av studentbostäder även bör godta att dessa förmedlas av eller i samarbete med studentkårer/nationer eller deras samarbetsorgan, eller av stiftelser eller bolag knutna till dessa. Kravet att bostäder som får investeringsstimulans eller investeringsbidrag skall förmedlas via den kommunala bostadsförmedlingen eller i samarbete med kommunen har tillkommit för att säkerställa att de på så vis anordnade bostäderna kan komma de hushåll till del som har störst behov.

Inget i regelverket hindrar dock att kommunerna själva medger att studentlägenheter förmedlas på det sätt som SSCO beskriver. Har en kommun gått med på sådant förfarande när det gäller förmedling av studentlägenheter bör för-

ordningens krav på samarbete med kommunen anses uppfyllt. Någon ändring av det slag som föreslås är därför inte nödvändig.

Fastighetsägarna Sverige har i sitt yttrande påtalat vissa oklarheter i regelverket när det gäller ytberäkningen. Det är angeläget att eventuella oklarheter i regelverket förtydligas. Regeringen avser att i samband med förordningsarbetet överväga behovet av förtydligande.

Ekonomiska konsekvenser

Den samlade belastningen på statsbudgeten beror på storleken på det ökade ombyggnad av lokaler och vindsutrymmen till bostäder till följd de föreslagna förändringarna. En realistisk bedömning med utgångspunkt i de ombyggnader som skett hittills med statligt stöd är att den samlade budgetbelastningen för perioden fram till och med 2006 bör stanna vid högst 20 miljoner kronor. Intäktsbortfallet bedöms ligga inom ramen för den bedömning som gjordes i propositionen Åtgärder för att främja byggande av mindre hyresbostäder och studentbostäder (prop. 2002/03:98).

Effekterna för länsstyrelserna, Boverket och Skatteverket bedöms vara begränsade varför ytterligare resurser till dessa myndigheter med anledning av de föreslagna förändringarna inte föreslås.

7.1.16 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

26:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning (bemyndigande)

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 296 426 000 kronor. Vidare har regeringen ett bemyndigande att ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 180 000 000 kronor under 2005, högst 60 000 000 kronor under 2006 och högst 40 000 000 kronor under 2007.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2004 för ramanslaget 26:2 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 260 000 000 kronor under 2005, högst 126 000 000 kronor under 2006, högst 70 000 000 kronor under 2007, högst 15 000 000 kronor under 2008 och högst 15 000 000 kronor under 2009.

Skälen för regeringens förslag: För att underlätta planering, upphandling och genomförande av långsiktiga forskningsprojekt behöver regeringen kunna ingå mer omfattande och mer långsiktiga förpliktelser. Regeringen bör därför bemyndigas att 2004 för anslaget 26:2 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 260 000 000 kronor under 2005, högst 126 000 000 kronor under 2006, högst 70 000 000 kronor under 2007, högst 15 000 000 kronor under 2008 och högst 15 000 000 kronor under 2009.

34:1 Naturvårdsverket

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 323 434 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 34:1 *Naturvårdsverket* ökas med 5 700 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Naturvårdsverket deltar i arbetet med att genomföra EU:s direktiv för handel med utsläppsrätter (2003/04/EG) i enlighet med riktlinjerna i propositionen Riktlinjer för genomförande av EG:s direktiv om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser (prop. 2003/04:31). Naturvårdsverket behöver ytterligare resurser för att hantera dessa uppgifter. Anslaget 34:1 *Naturvårdsverket* bör därför ökas med 5 700 000 kronor.

Finansiering bör ske genom att anslaget 34:4 *Sanering och återställning av förorenade områden* minskas med motsvarande belopp.

34:3 Åtgärder för biologisk mångfald (bemyndigande)

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 441 197 000 kronor. Vidare har regeringen ett bemyndigande att ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 120 000 000 kronor under 2005.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2004 för ramanslaget 34:3 *Åtgärder för biologisk mångfald* ingå ekonomiska förpliktelser i samband med förvärv av eller intrångsersättning i ur naturvårdssynpunkt värdefulla naturområden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 520 000 000 kronor under 2005.

Skälen för regeringens förslag: För att säkerställa förutsättningarna för fortsatt hög takt i arbetet med skydd av ur naturvårdssynpunkt värdefulla naturområden, behöver större åtaganden om förvärv m.m. kunna göras. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2004 för anslaget 34:3 *Åtgärder för biologisk mångfald* ingå ekonomiska förpliktelser i samband med förvärv av eller intrångsersättning i ur naturvårdssynpunkt värdefulla naturområden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 520 000 000 kronor under 2005.

34:5 Miljöforskning (bemyndigande)

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 84 050 000 kronor. Vidare har regeringen ett bemyndigande att ingå ekonomiska förpliktelser på högst 65 000 000 kronor under perioden 2005–2007.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2004 för ramanslaget 34:5 *Miljöforskning* ingå ekonomiska förpliktelser i samband med planering, upphandling och genomförande av forskningsprojekt som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 60 000 000 kronor under 2005, högst 40 000 000 kronor under 2006 och högst 30 000 000 kronor under 2007.

Skälen för regeringens förslag: Antalet forskningsprogram som finansieras under anslaget har ökat. Genomförandeperioder för forskningsprogram är ca 4–6 år varför flerårsplanering krävs. För att forskningsprogrammen skall kunna planeras bättre behöver bemyndigandet ökas till 130 000 000 kronor. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2004 för anslaget 34:5 *Miljöforskning* ingå ekonomiska förpliktelser i samband med planering, upphandling och genomförande av forskningsprojekt som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 60 000 000 kronor under 2005, högst 40 000 000 kronor under 2006 och högst 30 000 000 kronor under 2007.

34:7 Internationellt miljösamarbete

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 66 434 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 34:7 *Internationellt miljösamarbete* ökas med 5 800 000 kronor.

Anslaget 34:4 *Sanering och återställning av förorenade områden* minskas med 11 500 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget 34:7 *Internationellt miljösamarbete* behöver ökas med 5 800 000 kronor för att finansiera kostnader för Sveriges deltagande i FN:s miljöprogram UNEP samt medlemsavgift till Internationella Atomenergiorganet IAEA.

För att finansiera denna ökning och ökningen av anslaget 34:1 *Naturvårdsverket* bör anslaget 34:4 *Sanering och återställning av förorenade områden* minskas med 11 500 000 kronor.

34:13 Stöd till klimatinvesteringar (bemyndigande)

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 340 000 000 kronor. Vidare har regeringen ett bemyndigande att ingå ekonomiska förpliktelser på högst 350 000 000 kronor under perioden 2005–2009.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2004 för ramanslaget 34:13 *Stöd till klimatinvesteringar* ingå ekonomiska förpliktelser i samband med beslut om stöd till klimatinvesteringar som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 713 000 000 kronor under perioden 2005–2009.

Skälen för regeringens förslag: Klimatinvesteringsprogrammen är fleråriga och för att beslut om ytterligare projektstöd skall kunna fattas behöver bemyndigandet höjas. Regeringen bör därför under 2004 för anslaget 34:13 *Stöd till klimatinvesteringar* få ingå ekonomiska förpliktelser i samband med beslut om stöd till klimatinvesteringar som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 713 000 000 kronor under perioden 2005–2009.

7.1.17 Utgiftsområde 21 Energi

35:8 Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag om 50 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 35:8 *Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser* får även användas för att förbereda och introducera ett system för handel med utsläppsrätter.

Skälen för regeringens förslag: Ett system för handel med utsläppsrätter skall enligt EG-direktivet 2003/87/EG om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom gemenskapen introduceras så att handeln kan inledas 1 januari 2005. Systemet skall inledningsvis omfatta vissa energiintensiva industrier samt el- och värmeproduktion. I enlighet med riktlinjerna i propositionen Riktlinjer för genomförande av EG:s direktiv om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser (prop. 2003/04:31) krävs vissa förberedelser vid berörda myndigheter för att introducera ett sådant system. Det europeiska systemet för utsläppshandel innebär att Kyotoprotokollets flexibla mekanismer tillämpas. Utsläppsrätter från de projektbaserade mekanismerna kommer

att erkännas för användning i detta system enligt de närmare bestämmelser som antas av Europaparlamentet och rådet på förslag från kommissionen. Anslaget 35:8 *Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser* bör få användas för att finansiera nödvändiga förberedelser.

7.1.18 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

36:2 Vaghållning och statsbidrag (låneram)

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 15 564 276 000 kronor.

Regeringens förslag: Regeringen får under 2004 besluta om en låneram i Riksgäldskontoret om högst 8 500 000 000 kronor för de prioriterade vägprojekten E6 delen Rabbaldshede–Hogdal, E20 delen Tollered–Alingsås samt genom Alingsås, Rv40 delen Brämhult–Hester, Rv40 delen Haga–Ljungarum, Rv45 delen Angeredsbron–Älvängen, Rv44 delen Båberg–Väneryr samt Rv49 Skara–Varnhem.

Anslaget 36:2 *Vaghållning och statsbidrag* får även användas till bidrag för omprövningsförrättningar av enskilda vägar.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen beslöt i februari 2004 om väginvesteringar för planperioden 2004–2013. För att möjliggöra tidiga byggstarter av ett antal prioriterade projekt behöver vissa investeringar finansieras med lån. Dessa vägprojekt är E6 delen Rabbaldshede–Hogdal (3 025 miljoner kronor), E20 delen Tollered–Alingsås samt genom Alingsås (690 miljoner kronor), Rv40 delen Brämhult–Hester (1 585 miljoner kronor), Rv40 delen Haga–Ljungarum (230 miljoner kronor), Rv45 delen Angeredsbron–Älvängen (2 397 miljoner kronor), Rv44 delen Båberg–Väneryr (310 miljoner kronor) samt Rv49 Skara–Varnhem (263 miljoner kronor). Projekten är kostnadsberäknade i 2004 års priser och beloppsfördelningen mellan projekten är ungefärlig.

Regeringen bör under 2004 få besluta om att ta upp lån i Riksgäldskontoret om sammantaget 8 500 000 000 kronor för dessa projekt. De olika lånedelarna skall återbetalas i jämn takt under 25

år med start vid tidpunkten när respektive vägprojekt färdigställs.

Vägföreningar som har sina andelstal grundade på taxeringsvärden skall omprövas. För att underlätta och påskynda denna process har riksdagen beslutat (prop. 2000/01:1 utg.omr. 22, bet. 2000/01:TU1, rskr. 2000/01:80) att bidrag fick lämnas till omprövningsförrättningar av enskilda vägar under åren 2001–2003 till en sammanlagd kostnad på 25 miljoner kronor. Lantmäteriverket har anmält att omprövningsförrättningar har försenats och fördyrats och med anledning härav bör bidrag för ändamålet få betalas ut från anslaget 36:2 *Väghållning och statsbidrag* även under 2004.

36:4 Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter (låneram)

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 8 484 123 000 kronor.

Regeringens förslag: Regeringen får under 2004 besluta om en låneram i Riksgäldskontoret om högst 17 000 000 000 kronor för de prioriterade järnvägsprojekten Hallsberg–Degerön, Mjölby–Motala, Trollhättan–Göteborg samt järnvägsprojekt i Stockholmsregionen.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen beslöt i februari 2004 om järnvägsinvesteringar för planperioden 2004–2014. För att möjliggöra tidiga byggstartar av ett antal prioriterade projekt behöver vissa investeringar finansieras med lån. Dessa järnvägsprojekt är Hallsberg–Degerön (2 068 miljoner kronor), Mjölby–Motala (1 107 miljoner kronor), Trollhättan–Göteborg (5 100 miljoner kronor) samt järnvägsprojekt i Stockholmsregionen (8 725 miljoner kronor). Projekten är kostnadsberäknade i 2004 års priser och beloppsfördelningen mellan projekten är ungefärlig.

Regeringen bör under 2004 få besluta om att ta upp lån i Riksgäldskontoret för dessa projekt om sammanlagt 17 000 000 000 kronor. De olika lånedelarna skall återbetalas i jämn takt under 25 år med start vid tidpunkten när respektive banprojekt färdigställs.

36:12 Rikstrafiken: Trafikupphandling

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 793 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 36:12 *Rikstrafiken: Trafikupphandling* ökas med 5 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 36:1 *Vägverket: Administration* minskas med 5 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att utöka möjligheterna att upphandla kollektiv persontrafik bör anslaget 36:12 *Rikstrafiken: Trafikupphandling* ökas med 5 000 000 kronor. Finansiering bör ske genom att anslaget 36:1 *Vägverket: Administration* minskas med motsvarande belopp.

36:16 Järnvägsstyrelsen (nytt anslag)

Något anslag för detta ändamål finns inte uppfört i statsbudgeten för innevarande år.

Regeringens förslag: Ett nytt ramanslag på 20 000 000 kronor benämnt 36:16 *Järnvägsstyrelsen* förs upp i statsbudgeten. Finansiering sker genom att anslaget 36:3 *Banverket: Administration* minskas med 5 000 000 kronor och anslaget 36:4 *Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter* minskas med 15 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har nyligen överlämnat propositionen Järnvägslag (prop. 2003/04:123). Förslaget innebär bl.a. att en sektorsspecifik lag om järnvägar skall ge klarare regler för att bedriva verksamhet inom järnvägssektorn och åstadkomma en tydlig och ändamålsenlig järnvägsstruktur. Regeringens avsikt är att en ny myndighet, Järnvägsstyrelsen, skall inrättas för att handlägga uppgifter enligt den nya järnvägslagen.

Den nya myndigheten kommer att ta över de uppgifter som i dag utförs av Järnvägsinspektionen och Tågtrafikledningen inom Banverket och dessa enheter kommer därmed att upphöra. Till detta kommer ett antal nya uppgifter som rör bl.a. marknadsövervakning och registerföring. Regeringen planerar att

inrätta den nya myndigheten den 1 juli 2004 då den nya lagstiftningen beräknas träda i kraft.

Regeringen anser därför att ett anslag för den nya myndigheten bör föras upp. För innevarande år bedöms medelsbehovet vara 20 miljoner kronor. Finansiering bör ske genom att anslaget 36:3 *Banverket: Administration* minskas med 5 000 000 kronor och anslaget 36:4 *Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter* minskas med 15 000 000 kronor. Minskningen av anslagen motsvaras till stor del av att uppgifter som utförs av Banverket överförs till den nya myndigheten.

Låneram för fyra SJ-bolag

Regeringens förslag: Regeringen får under 2004 besluta om låneramar i Riksgäldskontoret för Euromaint AB, Green Cargo AB, Jernhusen AB och AB Swedcarrier för 2005 och 2006 som sammanlagt uppgår till högst 2 300 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Huvuddelen av Statens järnvägars verksamhet bolagiserades vid årsskiftet 2000/2001. De nya SJ-bolagen har sedan 2001 låneramar i Riksgäldskontoret. För SJ AB finns en låneram på 2 000 miljoner kronor för perioden 2004–2007. För de övriga bolagen, dvs. Euromaint AB, Green Cargo AB, Jernhusen AB och AB Swedcarrier finns en samlad låneram på 6 550 miljoner kronor för 2004. Inriktningen är emellertid att bolagen skall finansiera sig på den öppna kreditmarknaden. Jernhusen AB och Green Cargo AB gör också detta till större delen.

En fortsatt finansiering på den öppna kreditmarknaden förutsätter dock att bolagen ännu några år har kvar en lånemöjlighet i Riksgäldskontoret som vid behov kan utnyttjas. För att stabilitet skall skapas i finansieringsförutsättningarna behöver redan nu beslut tas om låneramar för 2005 och 2006. Tidsförhållandena gör det inte praktiskt möjligt att behandla denna fråga i budgetpropositionen för 2005.

Regeringen anser därför att Euromaint, Green Cargo, Jernhusen och Swedcarrier behöver tillförsäkras en samlad låneram på 2 300 miljoner kronor för 2005 och 2006. Det bör ankomma på regeringen att inom denna ram besluta om låneutrymme för de olika bolagen.

Avveckling av VTI Utveckling AB

Regeringens förslag: Regeringen får besluta att VTI Utveckling AB skall avvecklas.

Skälen för regeringens förslag: VTI Utveckling AB bildades efter ett riksdagsbeslut 1983. Statens väg- och trafikforskningsinstitut (VTI) förvaltar bolagets aktier. Enligt bolagsordningen skall bolaget bedriva försäljning av forskningsprodukter inom väg- och trafikområdet och annan därmed förenlig verksamhet.

Bolagets största verksamhet har varit seminarie- och konferensverksamhet. Den största enskilda transportrelaterade konferensen var det årligen återkommande Transportforum i Linköping. Försäljning av forskningsprodukter inom väg- och trafikområdet har varit av mindre omfattning.

Mot bakgrund av det begränsade behov som finns av bolaget bör det avvecklas. Transportforum och andra konferenser och seminarier arrangeras numera av VTI. Någon försäljningsverksamhet av forskningsprodukter förekommer inte. Slutreglering av kvarvarande fordringar och skulder i bolaget pågår.

Om ett överskott kvarstår när avvecklingen är klar kommer det att föras till inkomsttittel 2811 *Övriga inkomster av statens verksamhet*.

Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1335) om kreditering på skattekonto av stöd till kommuner för anläggande av telenät

Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1380) om skattereduktion för utgifter för vissa anslutningar för tele- och datakommunikation

Regeringens förslag: Möjligheten att ge kommunerna stöd till telenät genom att deras skattekonto krediteras förlängs med ett år så att perioden omfattar den 1 juli 2000–31 december 2006.

Även möjligheten för fysiska och juridiska personer att få skattereduktion för utgifter för vissa anslutningar för tele- och datakommunikation förlängs med ett år. Denna ändring möjliggör att skattereduktion även ges vid debitering av slutlig skatt på grund av 2007 års taxering.

Ärendet och dess beredning: Metoden att ge stöd genom kreditering på skattekonto samt genom skattereduktion regleras i lag. Förslagen till lagändring är av så enkel utformning att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Något yttrande från Lagrådet har därför inte inhämtats.

Skälen för regeringens förslag: Enligt lagen (2000:1335) om kreditering på skattekonto av stöd till kommuner för anläggande av lokala telenät avsåg stödet först åtgärder som utfördes under perioden den 1 juli 2000–31 december 2004. De närmare villkoren för stödet framgår av förordningen (2000:1469) om stöd till kommuner för anläggande av lokala telenät.

Sedan lagen antogs har förutsättningarna för en snabb bredbandsutbyggnad förändrats. Framför allt har marknadsaktörernas intresse minskat väsentligt. Riksdagen beslutade därför att ändra lagen (2000:1335) om kreditering på skattekonto av stöd till kommuner för anläggande av lokala telenät så att stödet förlängdes och kom att avse perioden 1 juli 2000 till 31 december 2005 (prop. 2001/02:1 utg.omr. 22, bet. 2001/02:TU1, rskr. 2001/02:125).

Genom lagen (2000:1380) om skattereduktion för utgifter för vissa anslutningar för tele- och datakommunikation kan fysiska och juridiska personer få skattereduktion för höga anslutningskostnader. Riksdagen har förlängt möjligheten till skattereduktion vid två tillfällen. Senast genom att ändra lagen på så sätt att reduktionen ges även vid debiteringen av slutlig skatt på grund av 2004 års taxering (prop. 2002/03:1 utg.omr. 22, bet. 2002/03:FiU1, rskr. 2002/03:24).

De skäl som anfördes för tidigare förlängningar gäller fortfarande och det är regeringens uppfattning att tiden bör utsträckas ytterligare ett år för att ge kommunerna tid att genomföra satsningen på ett optimalt sätt, särskilt i beaktande av den beslutade omdisponeringen om sammanlagt 500 miljoner kronor under 2004 och 2005 (prop. 2003/04:1 utg.omr. 22, bet. 2003/04:TU1, rskr. 2003/04:75). Regeringen bedömer det även som ändamålsenligt att skattereduktionen för höga anslutningskostnader för fysiska och juridiska personer löper under samma period. Förlängningarna innebär inte någon förändring av den beräknade ekonomiska ramen.

Lagförslag i ärendet finns i avsnitt 3.4 och 3.5.

7.1.19 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning (bemyndigande)

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 232 458 000 kronor. Vidare har regeringen ett bemyndigande att ingå ekonomiska förpliktelser på högst 300 000 000 kronor för 2005–2007.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2004 för ramanslaget 26:1 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning* ingå ekonomiska förpliktelser i samband med planering, upphandling och genomförande av forskningsprojekt som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 220 000 000 kronor under 2005, högst 150 000 000 kronor under 2006, högst 95 000 000 kronor under 2007 och högst 45 000 000 kronor under 2008.

Skälen för regeringens förslag: Den tidigare tidsbegränsade satsningen på forskning om ekologisk produktion gäller fr.o.m. 2004 utan tidsbegränsning. Vidare kommer ett nytt ramavtal att slutas för den kommande fyraårsperioden om den samfinansierade forskningen. Detta medför att ett större bemyndigandebelopp behövs och att åtaganden kan göras för något längre tid. Regeringen bör därför ha möjlighet att under 2004 för ramanslaget 26:1 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning* ingå ekonomiska förpliktelser i samband med planering, upphandling och genomförande av forskningsprojekt som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 220 000 000 kronor under 2005, högst 150 000 000 kronor under 2006, högst 95 000 000 kronor under 2007 och högst 45 000 000 kronor under 2008.

45:1 Främjande av rennäringen m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 37 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 45:1 *Främjande av rennäringen m.m.* ökas med 10 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Från anslaget finansieras bl.a. pristillägg för renkött. Pristillägget halverades i slutet av 2003 som följd av den gynnsamma prisutvecklingen under perioden 1993-2002. Priserna sjönk dock av flera skäl drastiskt i november förra året. Pristillägget på renkött bör därför nu åter höjas till tidigare nivå. För att göra det möjligt att höja pristillägget anser regeringen att anslaget 45:1 *Främjande av rennäringen m.m.* bör ökas med 10 000 000 kronor.

Avgiftsintäkter från pass för sällskapsdjur

Regeringens förslag: Regeringen får besluta om dispositionen av avgiftsintäkterna från pass för sällskapsdjur som Statens jordbruksverk tillhandahåller.

Skälen för regeringens förslag: Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 998/2003 av den 26 maj 2003 om djurhälsovillkor som skall tillämpas vid transporter av sällskapsdjur utan kommersiellt syfte och om ändring av rådets direktiv 92/65/EEG (EUT L 146, 13.6.2003, s. 1, Celex 32003R0998) skall sällskapsdjur åtföljas av ett pass vid transporter mellan EU-länder. Av passen skall bl.a. djurens identitet och utförda vaccinationer framgå. Jordbruksverket kommer att tillhandahålla passen, vilka därefter kommer att utfärdas av veterinärer förordnade av Jordbruksverket. Förordningen skall börja tillämpas den 3 juli 2004.

Jordbruksverkets hantering av pass för sällskapsdjur kommer att utgöra en egen och klart avgränsad verksamhet. Kostnader för hanteringen bör helt täckas av avgifterna för passen. Avgifterna utgör offentligt rättsliga avgifter. Verksamheten kommer att vara efterfrågestyrd och med en netto redovisning ges möjlighet att anpassa verksamheten till de skiftande förutsättningarna över tiden.

7.1.20 Utgiftsområde 24 Näringsliv

38:8 Patentbesvärsträtten

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 15 249 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 38:8 *Patentbesvärsträtten* ökas med 1 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 38:3 *Institutet för tillväxtpolitiska studier: Förvaltningskostnader* minskas med 1 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att Patentbesvärsträtten även i fortsättningen skall kunna bedriva en effektiv verksamhet anser regeringen att anslaget 38:3 *Patentbesvärsträtten* behöver ökas med 1 000 000 kronor. Finansiering bör ske genom att anslaget 38:3 *Institutet för tillväxtpolitiska studier: Förvaltningskostnader* minskas med motsvarande belopp.

40:1 Marknadsdomstolen

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 8 942 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 40:1 *Marknadsdomstolen* ökas med 1 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 38:2 *Näringslivsutveckling m.m.* minskas med 1 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att Marknadsdomstolen skall ha möjlighet att handlägga ett omfattande kartellmål behöver anslaget 40:1 *Marknadsdomstolen* ökas med 1 000 000 kronor. Finansiering bör ske genom att anslaget 38:2 *Näringslivsutveckling m.m.* minskas med motsvarande belopp.

40:3 Allmänna reklamationsnämnden

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 23 127 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 40:3 *Allmänna reklamationsnämnden* ökas med 1 100 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att Allmänna reklamationsnämnden skall kunna handlägga nya typer av försäkringsärenden behöver nämnden tillföras ökade resurser. Regeringen anser att anslaget 40:3 *Allmänna reklamationsnämnden* av detta skäl bör ökas med 1 100 000 kronor.

En förbättrad kapitalstruktur i statliga bolag

Regeringens förslag: Behållningen på det särskilda kontot i Riksgäldskontoret vid utgången av 2003 får användas även under 2004 för kapitaltillskott till SJ AB.

Regeringen får utnyttja kontot under 2004 genom att tillföra det medel för insatser i av staten hel- eller delägda bolag på de villkor som riksdagen tidigare fattat beslut om med följande två tillägg.

Kontot skall ha en kredit på högst 2 000 000 000 kronor under 2004. Om krediten utnyttjas skall den ha återbetalts inklusive ränta med extra utdelningar från statligt ägda bolag före utgången av 2004.

Den sammanlagda ramen för extra utdelningar som får tillföras kontot höjs därmed till totalt 5 000 000 000 kronor för 2003 och 2004.

Bakgrund: Med anledning av regeringens förslag i 2003 års ekonomiska vårproposition godkände riksdagen (bet. 2002/03:FiU21, rskr. 2002/03:235) att, i samband med en översyn av kapitalstrukturen i statligt ägda bolag, högst 3 000 miljoner kronor i form av extra utdelningar från de statliga bolagen 2003 fick överföras till ett särskilt konto i Riksgäldskontoret och användas för insatser i av staten hel- eller delägda bolag. Riksdagen ansåg att det fanns goda skäl att skapa en ordning som underlättar kapitalomstruktureringar i den statliga företagsfären genom att tillämpa specialdestination. Staten bör kunna agera på samma sätt som ett moderbolag som ger koncernbidrag till vissa dotterbolag och finansiera detta med medel från andra dotterbolag. Utskottet underströk dock att förslaget

bör ges en sådan form att riksdagens inflytande garanteras på ett rimligt sätt och att riksdagen ges möjlighet att utöva finansmakten på ett korrekt sätt. Av detta skäl skall riksdagen besluta om kapitaltillskott i varje enskilt fall. Vidare uttalade finansutskottet att underskott ej får uppkomma på kontot, dvs. någon kredit skall inte vara knuten till kontot. I den mån kapitaltillskott behövs och de ej kan finansieras med tillgängliga medel på kontot bör tillskottet i stället tillskjutas genom att anslag anvisas över statsbudgeten.

I ärendet uttalade riksdagen, vilket även upprepades vid behandlingen av budgetpropositionen för 2004 (bet. 2003/04:FiU1, rskr. 2003/04:42) att regeringen skall återkomma med en redovisning av hur kontot finansierats och utnyttjats.

Mot bakgrund av detta lämnar regeringen följande redovisning.

Finansiering av kapitaltillskott

I beslut den 12 november 2003 fastställde regeringen sitt förslag till vilka statliga bolag som skulle lämna extra utdelningar 2003 och till vilka belopp. Den 31 december 2003 hade 1 300 miljoner kronor satts in på kontot i Riksgäldskontoret. Dessa medel härrörde från extra utdelningar från statliga bolag. Därutöver hade Förvaltningsaktiebolaget Stattum tidigare, vid bolagsstämma den 18 juni 2003, beslutat om utdelning med 1 000 miljoner kronor som tillfördes samma konto.

De från de statliga bolagen uttagna beloppen framgår av följande sammanställning.

Bolag	Belopp (mnkr)
Förvaltningsaktiebolaget	
Stattum	1 000
Sveaskog AB	600
Vattenfall AB	190
LKAB	120
Systembolaget AB	120
Vin & Sprit AB	120
Vasakronan AB	100
Specialfastigheter AB	50
Summa	2 300

Lämnade kapitaltillskott

Riksdagen bemyndigade under 2003 regeringen att göra kapitalinsatser i Teracom AB med högst 500 miljoner kronor (prop. 2002/03:64, bet.

2002/03:KrU7, rskr. 2002/03:195 och prop. 2002/03:100, bet. 2003:/FiU21, rskr. 2002/03:235) och i SJ AB med högst 1 855 miljoner kronor (prop. 2002/03:86, bet. 2002/03:NU13, rskr. 2002/03:243).

Under 2003 lämnades kaptialtillskott med belopp som framgår av följande sammanställning.

Bolag	Belopp (mnkr)
SJ AB	1 555
Teracom AB	500
Summa	2 055

Vid utgången av 2003 fanns således en behållning på kontot som uppgick till 245 miljoner kronor. Dessa medel finns fortfarande på kontot.

Skälen för regeringens förslag: I riksdagsbeslutet angående SJ AB bemyndigades regeringen att betala ut högst 1 855 miljoner kronor. Härav skulle högst 300 miljoner kronor utbetalas när SJ AB utrett och redovisat konsekvenserna av att finansiera fordon via operationell lease i stället för att förvärva fordon. Bolaget inkom först i december 2003 med en skrivelse (dnr N2003/4678/SÄ) där bolaget utrett och redovisat konsekvenserna av de båda alternativen. Regeringen avser att besluta om de resterande 300 miljoner kronorna. Avsikten är att behållningen på kontot, 245 miljoner kronor, tillsammans med ytterligare 55 miljoner kronor skall kunna överföras till SJ AB.

Regeringen har nyligen överlämnat propositionen Medel från Fonden för den mindre skeppsfarten (prop. 2003/04:128). I propositionen föreslår regeringen att riksdagen godkänner att 55 miljoner kronor från Fonden för den mindre skeppsfarten får tillföras det särskilda kontot i Riksgäldskontoret för insatser i av staten hel- eller delägda bolag. Regeringen utgår från att förslaget behandlas i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition.

Mot bakgrund av vad som nu anförts bör regeringen få utnyttja de medel som finns på kontot i Riksgäldskontoret för att kunna fullfölja kapitaltillskottet till SJ AB. Vidare bör regeringen få utnyttja kontot under 2004 genom att tillföra kontot medel för insatser i av staten hel- eller delägda bolag på de villkor och under

de förutsättningar som riksdagen tidigare fattat beslut om.

Med de åtgärder som nu beskrivits kommer 2 355 miljoner kronor att ha förts till och att ha tagits i anspråk från det särskilda kontot. För ytterligare kapitaltillskott 2004 skulle därmed återstå ett utrymme på 645 miljoner kronor under förutsättning att extra utdelningar på motsvarande belopp tillförs kontot.

I tillägg till de villkor och förutsättningar som riksdagen beslutat om ser sig regeringen föranledd att förorda att en kreditmöjlighet knyts till kontot i Riksgäldskontoret. Skälet härtill är att erfarenheten visat att det tar avsevärd tid att få till stånd väl underbyggda analyser av kapitalstrukturen i olika statliga bolag och att i korrekta former besluta om extra utdelningar. Behovet av att lämna kapitaltillskott däremot kan uppkomma med ganska kort varsel. I sådana situationer kan regeringen behöva ett handlingsutrymme. En lämpligt avpassad kredit knuten till kontot i Riksgäldskontoret utgör en teknisk lösning på detta problem.

Mot denna bakgrund anser regeringen att en kredit bör knytas till kontot i Riksgäldskontoret 2004. För att skapa tillräckligt handlingsutrymme bör krediten få uppgå till högst 2 000 000 000 kronor. Om kreditmöjligheten utnyttjas av regeringen skall hela den utnyttjade krediten ha återbetalats inklusive ränta före utgången av 2004 genom att extra utdelningar från statligt ägda företag tillförs kontot.

Tillsammans med den tidigare medgivna ramen på högst 3 miljarder kronor bör således högst 5 miljarder kronor i form av extra utdelningar från de statliga bolagen få tillföras det särskilda kontot i Riksgäldskontoret under 2003 och 2004.

Regeringen avser att inom kort återkomma till riksdagen med ett förslag om ianspråkstagande av medel i samband med omstrukturering av statliga bolag, där delar av återstående belopp inom ramen 5 miljarder kronor kan behöva tas i anspråk.

Regeringen avser vidare att i budgetproposition för 2005 återkomma med en rapportering av kontots finansiering och utnyttjande samt eventuella förslag om förlängning efter 2004 års utgång.

7.1.21 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1514) om generellt statsbidrag till kommuner och landsting

48:1 Generellt statsbidrag till kommuner och landsting

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 44 142 000 000 kronor.

Regeringens förslag: En bestämmelse tas in i lagen (1995:1514) om generellt statsbidrag till kommuner och landsting om att Skatteverket skall fatta ett nytt beslut om statsbidragets storlek om anslaget för statsbidraget ändras.

Anslaget 48:1 *Generellt statsbidrag till kommuner och landsting* minskas med 2 600 000 000 kronor.

Ärendet och dess beredning: Förslaget har utarbetats inom Regeringskansliet och under beredning av detta ärende har underhandskontakt tagits med Skatteverket.

Skälen för regeringens förslag: Inkomståret 2003 ökade kommunernas skatteintäkter på grund av övergången från skattefri folkpension och pensionstillskott till skattepliktig garanti-pension. En motsvarande förändring gjordes även för förtidspensioner som omvandlades till sjukersättningar. Dessutom medförde tredje steget i skattereformen samt omvandlingen av skattereduktionen för låg- och medelinkomsttagare till ett högre grundavdrag förändrade skatteintäkterna för kommunerna.

I budgetpropositionen för 2003 gjordes en preliminär reglering av det generella statsbidraget till kommuner och landsting för att neutralisera effekterna på det kommunala skatteunderlaget med anledning av pensionsreformen, höjda grundavdrag etc. Denna reglering innebar att det generella bidraget till kommuner och landsting minskades med 5 370 miljoner kronor. På uppdrag av Finansdepartementet och kommunförbunden har Statistiska centralbyrån (SCB) gjort en noggrann beräkning av effekterna av regeländringarna, enligt vilken pensionsomläggningen ökar kommunernas skatteintäkter med 14,2 miljarder kronor medan det högre

grundavdraget minskar intäkterna med 7,5 miljarder kronor. I budgetpropositionen för 2003 reglerades pensionsomläggningen preliminärt med 12,2 miljarder kronor och grundavdraget med 6,8 miljarder kronor. SCB:s beräkningar medför således att ytterligare $((14,2 - 12,2) + (6,8 - 7,5))$ 1,3 miljarder kronor skall regleras med kommunsektorn fr.o.m. 2003.

Denna slutreglering medför en minskning av anslaget med 1 300 000 000 kronor årligen fr.o.m. 2003. Under 2003 gjordes ingen slutlig reglering, varför slutregleringen 2004 bör avse såväl 2003 som 2004. Regleringen sker därför nu genom att anslaget 48:1 *Generellt statsbidrag till kommuner och landsting* minskas med 2 600 000 000 kronor. Regleringsbeloppet bör fördelas med 1 755 miljoner kronor för kommunerna och 845 miljoner kronor för landstingen.

Med anledning av ovanstående måste Skatteverket fatta ett nytt beslut angående statsbidragets storlek för bidragsåret 2004. En uttrycklig bestämmelse om detta bör tas in i lagen om generellt statsbidrag till kommuner och landsting, se avsnittet 3.6.

Tillfälligt sysselsättningsstöd till kommuner och landsting 2005

Regeringens förslag: Ett tillfälligt sysselsättningsstöd till kommuner och landsting utgår under 2005.

Skälen för regeringen förslag: Ett tillfälligt sysselsättningsstöd, bestående av ett generellt sysselsättningsstöd och ett nyanställningsstöd, infördes för kommuner och landsting för 2002 (prop. 2001/02:95, bet. 2001/02:FiU16, rskr. 2001/02:198). Stödet beslutas av Skatteverket efter ansökan av kommuner och landsting. Stödet tillgodoförs kommuner och landsting genom kreditering på deras skattekonton.

Stödet har förlängts t.o.m. 2004. För 2004 utgår stödet i form av generellt sysselsättningsstöd om 3,4 miljarder kronor. Stödet belastar statsbudgetens inkomstsida. Regeringen har i budgetpropositionen för 2004 aviserat en motsvarande höjning av det generella statsbidraget fr.o.m. 2005. Det nuvarande generella anställningsstödet upphör därmed.

Regeringen bedömer, mot bakgrund av utvecklingen på arbetsmarknaden, att ett tillfälligt

sysselsättningsstöd till kommuner och landsting bör utgå för 2005. Stödet bör utformas på samma sätt som tidigare, men ligga på en lägre nivå och beräknas till 1,5 miljarder kronor.

Krediteringen av kommunernas och landstingens skattekonton sker med stöd av den be-

fintliga lagen (2002:179) om kreditering på skattekonto av tillfälligt sysselsättningsstöd till kommuner och landsting. Förslaget föranleder dock en ändring i den förordning som reglerar beräkningsgrunderna för stödet.

8

Kommunal ekonomi

8 Kommunal ekonomi

8.1 Inledning

De senaste åren har antalet kommuner och landsting som redovisar underskott ökat. Det är nödvändigt att vända denna negativa utveckling, inte minst mot bakgrund av den samhällsekonomiska och demografiska utvecklingen på längre sikt. I den senaste långtidsutredningen (SOU 2004:19) redogörs för de utmaningar de offentliga välfärdssystemen står inför. Det kommer att vara svårare att öka intäkterna med skatthöjningar, vilket ställer högre krav på att resurserna utnyttjas effektivt.

Informationen om hur kommunerna och landstingen utnyttjar sina resurser behöver förbättras. Rådet för kommunala analyser och jämförelser har till uppgift att fortsätta arbetet med att utveckla en kommunal databas som bl.a. skall kunna användas för jämförande studier. I arbetet ingår bl.a. att föreslå, kvalitetssäkra och vidareutveckla nyckeltal avseende ekonomi, volym och kvalitet.

Att vända en negativ utveckling handlar i hög grad om att kommuner och landsting själva måste vidta nödvändiga åtgärder. Samverkan mellan kommuner och mellan landsting kan vara ett sätt att klara de utmaningar som sektorn står inför. Det gäller inte minst kommuner och landsting med ett vikande befolkningsunderlag.

I budgetpropositionen för 2004 aviserade regeringen en höjning av det generella statsbidraget fr.o.m. 2005 med 4,7 miljarder kronor, vilket motsvarar det tillfälliga sysselsättningsstödet och tillskottet i form av den s.k. 200-kronan.

Till detta kan läggas den resursförstärkning till kommuner och landsting på ytterligare 4 miljarder kronor fr.o.m. 2005 som regeringen

avser att föreslå i budgetpropositionen för 2005. Dessa 4 miljarder kronor är tänkta att användas för följande ändamål: Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning beräknas öka med 1 miljard kronor 2005 och med ytterligare 1 miljard kronor 2006 till följd av en förskolesatsning. För att mildra omfördelnings-effekterna vid införandet av det nya inkomstutjämningsystemet för kommuner och landsting beräknas utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner öka med 1,3 miljarder kronor. Vidare avses 1,7 miljarder kronor tillföras utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner. Regeringen avser att återkomma till hur dessa medel skall användas.

För 2005 föreslås ett tillfälligt generellt sysselsättningsstöd till kommuner och landsting. Stödet uppgår till ca 1,5 miljarder kronor (se avsnitt 7.1.21).

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner beräknas 2006 öka med ytterligare 3 miljarder kronor.

Regeringen beslutar i samband med att denna ekonomiska vårproposition överlämnas en lagrådsremiss med förslag till förändringar i statsbidrags- och utjämningsystemet för kommuner och landsting, baserat på Utjämningskommitténs betänkande Gemensamt finansierad utjämning i kommunsektorn (SOU 2003:88). Bland annat avses det generella statsbidraget och den nuvarande inkomstutjämnings ersättas med ett i huvudsak statligt finansierat inkomstutjämningsbidrag. En proposition planeras att överlämnas till riksdagen i maj 2004.

I samband med omläggningen av statsbidrags- och utjämningsystemet avser regeringen att föreslå att medel från ett par specialdestinerade

bidrag fr.o.m. 2005, tillsammans med det generella statsbidraget, omvandlas till nämnda inkomstutjämningsbidrag. Från bidraget till personalförstärkningar i skola och fritidshem avses 3 miljarder kronor överföras till systemet 2005 samt ytterligare 1 miljard kronor 2006 (se avsnitt 6.7). Bidraget till ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården, som redan ligger på utgiftsområdet, upphör 2005 och 1,25 miljarder kronor avses överföras till inkomstutjämningsbidraget. Regeringen har också för avsikt att träffa en överenskommelse om fortsättningen av den särskilda satsningen på ökad tillgänglighet inom vården.

8.2 Utvecklingen i den kommunala sektorn

En redogörelse för utvecklingen av den kommunala ekonomin under de närmast föregående åren lämnas nedan. Regeringen återkommer senare i vår med en utförligare redovisning i en särskild skrivelse till riksdagen om utvecklingen inom den kommunala sektorn. Skrivelsen omfattar även utvecklingen inom olika verksamheter.

Enligt preliminära uppgifter försämrades årets resultat för kommunerna från 3 miljarder kronor 2002 till 2,1 miljarder kronor 2003. Landstingens resultat utvecklades i motsatt riktning, från -7,6 miljarder kronor 2002 till -2,4 miljarder kronor 2003. Resultatet före extraordinära poster förbättrades däremot, från 0,6 till 1,5 miljarder kronor.

Andelen kommuner som redovisar underskott ökade från 38 procent 2002 till 40 procent 2003. Andelen landsting som redovisar underskott minskade under samma period från 75 till 65 procent.

För kommunerna ökade nettokostnaderna 2003 något mer än skatteintäkterna och generella statsbidrag. Finansnettot förbättrades samtidigt. Återföringar av tidigare gjorda nedskrivningar av finansiella tillgångar förbättrade samtidigt resultatet med 1,1 miljarder kronor 2003.

Även för landstingen har kostnaderna fortsatt att öka. Resultatförbättringen för landstingen beror främst på skattehöjningar.

Den genomsnittliga kommunalskatten ökade 2003 med 0,65 procentenheter, varav landstingen

svarade för 0,42 procentenheter och kommunerna för 0,23 procentenheter.

Tabell 8.1 Resultaträkning 2001-2003

Miljarder kronor

	Kommuner			Landsting		
	2001	2002	2003	2001	2002	2003
Verksamhetens nettokostnader	279,4	295,3	310,8	131,5	140,7	148,7
Skatteintäkter	243,3	255,9	269,9	118,0	124,6	136,4
Generella statsbidrag ¹	39,4	40,2	39,3	10,5	10,6	10,3
Finansiella poster	1,3	-0,2	3,1	-0,4	-2,1	-0,5
Resultat före e.o. poster	4,7	0,6	1,5	-3,4	-7,6	-2,5
Extraordinära poster	6,3	2,5	0,6	-0,1	0,0	0,1
Årets resultat	11,1	3,0	2,1	-3,5	-7,6	-2,4

¹Redovisas t.o.m. 2002 efter avdrag för avgift till kommunkontosystemet. Källor: Statistiska centralbyrån och Landstingsförbundet.

8.3 Utvecklingen de närmast följande åren

8.3.1 Den finansiella utvecklingen i kommunsektorn

En beräkning av den kommunala sektorns finansiella utveckling redovisas i *bilaga 1* Svensk ekonomi. En sammanfattning ges nedan.

Trots stora inkomstökningar de senaste fyra åren uppvisade sektorn ett resultat före extraordinära poster på -7 miljarder kronor 2002. Trenden med ökande utgifter bröts förra året då konsumtionstillväxten dämpades till 0,6 procent. Den genomsnittliga kommunala skattesatsen höjdes med 0,65 procentenheter under 2003. Trots detta uppvisade sektorn som helhet fortfarande underskott.

För att varaktigt vända underskotten till överskott inleddes under förra året besparingsprogram i många kommuner och landsting. Besparingarna väntas få fullt genomslag 2004. Fler arbetsdagar i år leder till att den faktiska konsumtionsvolymen beräknas öka med 1,2 procent, men den underliggande ökningen är ca 1 procentenhet lägre. I löpande priser påverkas de kommunala konsumtionsutgifterna endast marginellt av denna s.k. kalendereffekt.

Beräkningen av utgiftsutvecklingen 2005 och 2006 bygger på beslutade och aviserade förändringar av statsbidragen samt oförändrad kommunal utdebitering. En förutsättning för kalkylen är att balanskravet antas uppfyllas 2006 av flertalet kommuner och landsting. Mot bakgrund av den spridning i ekonomiskt resultat som kan observeras, bedöms ett resultatmässigt överskott i sektorn som helhet nödvändigt. En konsolidering av de kommunala finanserna innebär att behovet av skattehöjningar eller utgiftsnedskärningar i en kommande lågkonjunktur blir mindre.

Tabell 8.2 Kommunsektorns finanser

Miljarder kronor

	2002	2003	2004	2005	2006
Inkomster	546	577	597	626	647
Skatter och statsbidrag	498	527	546	573	591
<i>procent av BNP</i>	21,2	21,6	21,7	21,8	21,6
<i>Skattesats, %</i>	30,52	31,17	31,51	31,51	31,51
Övriga inkomster	48	50	51	53	56
Utgifter	559	581	598	619	643
Konsumtion	471	495	513	532	553
<i>Volymförändring</i>	2,8	0,6	1,2	0,7	0,6
Övriga utgifter	88	86	86	87	90
Finansiellt sparande	-13	-4	-2	7	4
<i>procent av BNP</i>	-0,6	-0,2	-0,1	0,3	0,1
Resultat före extraordinära poster¹	-7	-1	-4	7	3

Anm.: Statsbidragen och skatterna redovisas tillsammans eftersom effekten av reformer som påverkar skatteunderlaget neutraliseras genom justeringar av statsbidragen.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

¹ Utfall 2003. År 2004–2007 prognos enligt resultatnyckeln

Mellan 2004 och 2006 beräknas konsumtionsutgifterna öka med 1,3 procent. Fördelningen av utgiftsökningen mellan 2005 och 2006 är emellertid osäker. Det kan inte uteslutas att utgiftsutrymmet fram till 2006 i högre grad tas i anspråk redan 2005 än vad som redovisas i tabell 8.2. I så fall blir utrymmet för utgiftsökningar under 2006 i motsvarande grad mindre med de förutsättningar som gäller för bedömningen.

I tabell 8.3 redovisas den beräkning av det kommunala skatteunderlagets utveckling som ovan redovisade kalkyl bygger på. En utförligare redovisning ges i avsnitt 5.4.2.

Tabell 8.3 Utvecklingen av skatteunderlaget 2002-2006

Procent

	2002	2003	2004	2005	2006
Aktuell beräkning	5,3	4,4	3,3	3,5	3,8
BP2004	5,2	5,0	3,5	4,0	4,0
VP2003	4,9	5,6	3,9	4,1	4,1

8.3.2 Kommunernas och landstingens budgetar och planer

Statistiska centralbyrån har, på uppdrag av Finansdepartementet, samlat in uppgifter om kommunernas och landstingens budgetar för 2004 och planer för 2005-2006.

Skatten höjdes 2004 i 59 kommuner och fyra landsting. Två kommuner sänkte skatten. Den genomsnittliga kommunalskattesatsen ökade med 0,34 procentenheter. Därmed har den genomsnittliga kommunalskattesatsen ökat med nästan 1 procentenhet de senaste två åren, från 30,52 procent 2002 till 31,51 procent i år. En procentenhet motsvarar ca 13 miljarder kronor i skatteintäkter. Skattesatsen varierar 2004 mellan 28,90 och 34,04 procent.

Sammantaget räknar kommunerna respektive landstingen i sina budgetar och planer med ett positivt resultat varje år under 2004-2006. Av samtliga landsting och drygt 230 av de kommuner som lämnat uppgifter anger ca 90 procent att årets resultat kommer att vara noll eller positivt 2004-2006. Detta förutsätter att kostnadsökningarna kan hållas tillbaka. För 2004 torde kostnaderna t.o.m. behöva minska i fasta priser för att de budgeterade resultaten skall hållas.

8.3.3 Utvecklingen på längre sikt

Den senaste långtidsutredningens huvudfråga är den framtida finansieringen av de offentliga välfärdssystemen, främst välfärdstjänsterna inom utbildning, vård och omsorg. I huvudbetänkandet (Långtidsutredningen 2003/04, SOU 2004:19) redovisas olika scenarier i syfte att lyfta fram de utmaningar som de skattefinansierade välfärdssystemen står inför på längre sikt.

I basscenariot beräknas bruttonationalprodukten (BNP) öka med 1,8 procent per år

fram till 2020. Hushållens konsumtion beräknas öka med 2,5 procent per år och den offentliga konsumtionen med 0,5 procent per år. Skälet till att den offentliga konsumtionen inte ökar i snabbare takt är att detta skulle kräva gradvis allt högre skattesatser. Kommuner och landsting står för ca 70 procent av den offentliga konsumtionen. Ambitionsnivån för välfärdsystemen antas vara oförändrad. Det är dock sannolikt att hushållens efterfrågan på utbildning, vård och omsorg ökar med stigande inkomster. För att välfärdstjänsterna skall kunna utvecklas i takt med en ökad efterfrågan krävs att resurserna utnyttjas effektivare eller att mer resurser tillförs.

Produktivitetssökningar antas stå för hela BNP-tillväxten. Antalet arbetade timmar är i stort sett oförändrat 2020 jämfört med 2003, vilket förutsätter att arbetsutbudet per person i arbetsför ålder upphör att minska och att skillnaden i sysselsättningsgrad mellan utrikes och inrikes födda personer minskar. Långtidsutredningen pekar samtidigt på att den historiska utvecklingen går mot ett minskat antal arbetade timmar per person i arbetsför ålder.

Ökad tillväxt genom högre produktivitet ger inte mer resurser till den offentliga sektorn i någon större omfattning, givet ett oförändrat skatteuttag. Orsaken är att löneutvecklingen följs åt i olika sektorer, medan produktivitet-utvecklingen är lägre i tjänsteproducerande sektorer jämfört med varuproducerade sektorer. Såväl offentliga som privata tjänster blir därmed över tiden relativt sett dyrare.

I långtidsutredningen dras slutsatsen att höjda skatter inte är en långsiktig lösning för att möta en kontinuerligt ökad efterfrågan på offentliga välfärdstjänster. På sikt kan det krävas nya finansieringslösningar.

Det finns enligt långtidsutredningen en viss potential till produktivetsförbättringar även i den offentliga sektorn, men den är inte tillräcklig för att möta en ökad efterfrågan.

Ökad tillväxt genom ökad sysselsättning, dvs. fler arbetade timmar, inom näringslivet ger däremot ett större utrymme för ökade resurser till den offentliga sektorn. Åtgärder för att främja ett högt arbetsutbud är därför viktigt.

Åtgärder bör vidtas i god tid innan den demografiskt betingade efterfrågan börjar öka i större omfattning fr.o.m. 2015.

8.3.4 Sammanfattande bedömning

En sämre skatteunderlagsutveckling samt reala kostnadsökningar i kommuner och landsting har bidragit till att resultatet försämrats under de senaste åren. Kommunernas och landstingens ekonomi behöver stärkas, inte minst mot bakgrund av utvecklingen på längre sikt.

Sedan balanskravet trädde i kraft 2000 har intresset kommit att riktas mot detta, i stället för mot det övergripande och mer långsiktiga kravet på god ekonomisk hushållning. Det är nödvändigt att kommuner och landsting är väl förberedda för att kunna möta de växande behoven av kommunal verksamhet. En ekonomi i balans samt en väl fungerande uppföljning och utvärdering av ekonomi och verksamhet är nödvändiga förutsättningar för att kommuner och landsting skall kunna leva upp till kravet på en god ekonomisk hushållning.

Den numera avvecklade Kommundelegationen hade i uppdrag att inför regeringens beslut bereda ärenden om ekonomiskt stöd till vissa kommuner och landsting. Regeringen fattade sedan beslut på grundval av delegationens förslag. Kommundelegationen pekade på att det lokala politiska ledarskapet och ledarskapet i förvaltningen är av avgörande betydelse för hur framgångsrikt en kommun eller ett landsting lyckas lösa sina problem, oberoende av om förutsättningarna i övrigt är goda eller dåliga. Att vända en negativ resultatutveckling handlar således i hög grad om att kommuner och landsting själva måste vidta nödvändiga åtgärder. Staten har samtidigt ett övergripande ansvar för hela den offentliga sektorn.

Samverkan mellan kommuner och mellan landsting kan också vara ett sätt att klara de utmaningar som sektorn står inför, både på kort och på lång sikt. Sådan samverkan förekommer redan, men det är viktigt att ta till vara möjligheterna att ytterligare bredda och fördjupa samverkan inom olika områden. Det gäller inte minst för kommuner och landsting med ett vikande befolkningsunderlag. Regeringen har för 2002-2004 beviljat sammanlagt 125 miljoner kronor i bidrag till olika samverkansprojekt mellan kommuner och/eller landsting med befolkningsminskning. Det är även viktigt att sprida erfarenheter från samverkan.

Kommuner och landsting bör ges möjlighet att så långt som möjligt själva prioritera hur resurserna används, givet att de nationella målen

för olika verksamheter inte åsidosätts. Som ett första steg avses, som framgår i avsnitt 8.1, medel från ett par specialdestinerade bidrag inordnas i ett nytt inkomstutjämningsbidrag.

8.4 Beräkning av ramen för allmänna bidrag till kommuner

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner omfattar 73,7 miljarder kronor, varav 44,1 miljarder kronor i form av generellt statsbidrag till kommuner och landsting. Vidare ingår 0,6 miljarder kronor i bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting, 26,3 miljarder kronor i statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting, 1,1 miljarder kronor i bidrag till ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården samt 1,6 miljarder kronor i utjämningsbidrag för LSS-kostnader. Utöver dessa anslag ingår även ett mindre anslag för bidrag till Rådet för kommunal redovisning.

Som nämnts i avsnitt 8.1 beslutar regeringen i samband med denna ekonomiska vårproposition att överlämna en lagrådsremiss med förslag till förändringar i bidrags- och utjämningsystemet för kommuner och landsting. I tabell 8.4 sammanfattas utgiftsutvecklingen, inklusive de förändringar som aviseras i denna proposition. Redovisningen baseras på nuvarande anslagsstruktur.

Tabell 8.4 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Miljoner kronor

	2004	2005	2006
Ram enligt budgetpropositionen för 2004	73 706	79 432	81 267
Ekonomiska regleringar	-2 600	-1 425	-1 550
Aviserad ökning i 2004 års ekonomiska vårproposition		3 000	5 000
Övriga förändringar		3 000	4 000
Summa	71 106	84 007	88 717

I ramen för 2005 ingår den i budgetpropositionen för 2004 aviserade höjningen av det generella statsbidraget med 4,7 miljarder kronor. Beloppet motsvarar det tillfälliga kommunala sysselsättningsstödet för 2004 samt de skatteintäkter kommuner och landsting får i form av den s.k. 200-kronan.

För att mildra omfördelningseffekterna för enskilda kommuner och landsting i samband

med de förändringar i utjämningsystemet som regeringen avser att föreslå, bör 1,3 miljarder kronor tillföras 2005.

Vidare avses 1,7 miljarder kronor 2005 tillföras utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner. Som tidigare nämnts avser regeringen att återkomma till hur dessa medel skall användas.

För 2006 har 1,3 miljarder kronor avsatts till utjämningsystemet. Vidare avses 0,7 miljarder kronor 2006 tillföras utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner. Regeringen avser även att återkomma till hur dessa medel skall användas.

Utgiftsområdet beräknas därmed öka med preliminärt 3 miljarder kronor 2005 och 2 miljarder kronor 2006.

För 2006 beräknas utgiftsområdet, utöver ovan redovisade höjningar, öka med ytterligare 3 miljarder kronor. Ökningen, jämfört med 2004 års nivå, uppgår därmed till 5 miljarder kronor.

Bidraget till ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården, som redan ligger på utgiftsområdet, upphör 2005 och 1,25 miljarder kronor avses inordnas i det aviserade inkomstutjämningsbidraget (se avsnitt 8.1). Regeringen har också för avsikt att träffa en överenskommelse om fortsättningen av den särskilda satsningen på ökad tillgänglighet inom vården.

Dessutom beräknas som nämnts (se avsnitt 6.7) utgiftsområdet, med anledning av införandet av ett nytt utjämningsystem, öka med 3 miljarder kronor 2005. År 2006 beräknas utgiftsområdet öka med ytterligare 1 miljard kronor.

Ekonomiska regleringar

Regeringen angav i budgetpropositionen för 2004 att den avsåg att återkomma beträffande slutregleringen av effekterna 2003 och framöver med anledning av pensionsreformen m.m. Nya beräkningar av Statistiska centralbyrån visar att ytterligare 1,3 miljarder kronor per år bör regleras fr.o.m. 2003. Regeringen föreslår därför på tilläggsbudget i denna proposition att det generella statsbidraget för 2004 minskas med 2,6 miljarder kronor. Från och med 2005 minskas statsbidragen permanent med 1,3 miljarder kronor till följd av regleringen.

Vidare beräknas utgiftsområdet minska med 125 miljoner kronor 2005 och ytterligare 125 miljoner kronor 2006 till följd av avvecklandet av den interkommunala

ersättningen för riksrekryterande påbyggnadsutbildningar.

8.5 Övrigt

Som nämnts i avsnitt 8.3.4 har regeringen för 2002-2004 beviljat sammanlagt 125 miljoner

kronor i bidrag till olika samverkansprojekt mellan kommuner och/eller landsting med befolkningsminskning. Regeringen har gett Statskontoret i uppdrag att utvärdera effekterna av projekten. Den övergripande frågan är om denna typ av statsbidrag är ett lämpligt sätt att främja samverkan. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast i februari 2005.

Utdrag ur protokoll
vid regeringssammanträde den 5 april
2004

Närvarande: Statsrådet Freivalds, ordförande, och statsråden
Ringholm, Sommestad, Karlsson, Lund, Andnor, Nuder, Hallengren,
Holmberg

Föredragande: Statsråden Freivalds, Nuder, Holmberg, Andnor,
Ringholm, Lund, Hallengren, Sommestad, Karlsson

Regeringen beslutar proposition 2003/04:100
2004 års ekonomiska vårproposition